

חזתם בתוך חזתם

ליקוטי מוהר"ן סימן כ"ב

ליקוטי הלכות
השייכים להתורה

יו"ל ע"י חבורת שערי צדיק
שעי" קהילת הנבמ"ח
עיה"ק צפת"ו - זמן חורף תשפ"ב

תוכן העניינים

הלכות נשיאת כפים ד	ג
הלכות עירובי תחומין ד	ט
הלכות ביצים ד	כב
הלכות כבוד רבו ותלמיד חכם ד	כה
הלכות ספר תורה ב	כז
הלכות פריה ורביה ואישות ד	לח
הלכות הלואה ג	מ
הלכות שלוחין ב	מח
הלכות מתנה ה	נב
הלכות נזקי ממון ד	קה
הלכות חובל בחבירו ד	קח
הלכות מעקה ושמירת הנפש ד	קיא

הִלְכָה ד

על-פי התורה 'חותם בתוך חותם' סימן כ"ב לקוטי חלק א', עין שם כל התורה מראשה לסופה. וקבר דברנו בתורה הזאת כמה פעמים:

א וְזֶה בְּחִינַת נְשִׂיאת כַּפִּים. כִּי הַכֹּהֲנִים עַל-יְדֵי נְשִׂיאת כַּפֵּיהֶם בְּכִרְכַּת כֹּהֲנִים, הֵם מְמַשִּׁיכִין בְּחִינַת חֹתֶם הַיָּדִין שֶׁהוּא בְּחִינַת אֲמוּנָה, בְּבָחִינַת (ויקרא ט): "וַיֵּשֶׁא אֶהָרֹן אֶת יָדָיו אֶל הָעָם וַיְכַרְכֵּם". כִּי מִבְּאֵר שֵׁם בְּהַתּוֹרָה הַנ"ל (באות ג') שְׁלֹשׁ כּוֹת לְבָחִינַת חֹתֶם הַיָּדִין צָרִיכִין לְמַלְאֵת הַיָּדִים מִשְׁבָּעָה רוּעִים וְכו', בְּבָחִינַת (שמות כט): "שִׁבְעַת יָמִים תִּמְלֵא יָדָם וְכו'", עֵינִי שֵׁם, וְזֶה זִוְכִין הַכֹּהֲנִים דִּיקָא, כִּי עַל חֲנוּף הַכֹּהֲנָה נֶאֱמָר מִקְרָא זֶה: "שִׁבְעַת יָמִים תִּמְלֵא יָדָם", כְּמִבְּאֵר שֵׁם בְּפִרְשָׁה. וְכָל זֶה הִיָּה אֵז לְתַקֵּן חֲטָא הָעֶגְלָה שֶׁהוּא עֲבוּדָה זָרָה, שֶׁהוּא פָגַם הַבְּרִית, שֶׁעָקַר כַּחַם הִיָּה עַל-יְדֵי הַיָּדִים דִּיקָא, עַל-יְדֵי שֶׁקָּבַל מִיָּדָם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שם לב): "וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיַּצֵּר אֹתוֹ בַּחֲרֹט וְכו'", כְּמִבְּאֵר שֵׁם בְּהַתּוֹרָה הַנ"ל (באות ב'), עֵינִי שֵׁם, וְאַחֲרֵיכֵן כְּשֶׁנִּתְרַצָּה ה' יִתְבַּרֵּךְ וְרָצָה לְמַחֵל וּלְתַקֵּן זֶה הַחֲטָא שֶׁל הָעֲבוּדָה זָרָה שֶׁל הָעֶגְלָה וְצוּהָ לַעֲשׂוֹת הַמִּשְׁכָּן, אֵז בְּשַׁעַת הַחֲנוּף שֶׁל הַמִּשְׁכָּן וְהַכֹּהֲנִים נֶאֱמָר שֵׁם: "שִׁבְעַת יָמִים תִּמְלֵא יָדָם", שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּקּוּן חֹתֶם הַיָּדִין, שֶׁהוּא בְּחִינַת הָאֲמוּנָה שֶׁמְקַבְּלִין מִהַרְוּעִים, שֶׁכָּל זֶה זִוְכִין הַכֹּהֲנִים שֶׁעֲלִיָּהֶם נֶאֱמָר מִקְרָא זֶה: "שִׁבְעַת יָמִים תִּמְלֵא יָדָם" כַּנ"ל. נִמְצָא שֶׁהַכֹּהֲנִים זִוְכִין לְבָחִינַת חֹתֶם הַיָּדִין שֶׁהוּא בְּחִינַת אֲמוּנָה, בְּחִינַת 'ירושלים' "קִרְיָה נֶאֱמָנָה" (ישעיה א).

ועל-כן כל עבודתם של הכהנים הוא בירושלים ודקא, כִּי עָקַר שְׁלֵמוֹת וּבִגְדֵי שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם שֶׁהוּא בְּחִינַת אֲמוּנָה, הוּא עַל-יְדֵי הַכֹּהֲנִים שֶׁזִּוְכִין לְחֹתֶם הַיָּדִין שֶׁהוּא בְּחִינַת אֲמוּנָה כַּנ"ל:

ב וְזֶה בְּחִינַת כִּרְכַּת כֹּהֲנִים בְּגִמְרָה הַתְּפִלָּה אֲצֵל שֵׁם שְׁלוֹם. כִּי מִבְּאֵר בְּהַתּוֹרָה הַנ"ל שֶׁאֵי אֶפְשָׁר

יִרְאֶה שְׁלֹם, וְזֶהוּ בְּחִינַת בְּרַכַּת 'רָצָה' שֶׁהוּא בְּחִינַת יִרְאָה, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים שֶׁם בַּעַת שֶׁהַכֹּהֲנִים רוֹצִין לֵשֵׂא פִּיֵּיהֶם, שֶׁאֵז אוֹמְרִים שֶׁם: 'וְשֵׁם גִּעְבָּדְךָ בִּירְאָה וְכוּ', וְסִיּוּם הַבְּרָכָה: 'שְׂאוּתְךָ לְבָדְךָ בִּירְאָה גִּעְבָּד'. וְעַל־כֵּן אֵז הַכֹּהֲנִים עוֹקְרִין רִגְלֵיהֶם בְּשִׁבְלִי נְשִׂיאת כַּפַּיִם (סוֹטָה לח: טוֹש"ע א"ח סימן קכ"ח סעיף ח'), וְאַחֲרֵי־כֵן מְבַרְכִין אֶת יִשְׂרָאֵל אֶצֶל 'שִׁים שְׁלֹם', וְעַקֵּר הַבְּרָכָה הוּא שְׁלֹם שֶׁהוּא סִיּוּם גָּמֵר בְּרַכְתָּם, כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים: 'וְיִשֶּׁם לָךְ שְׁלֹם'. כִּי עַקֵּר נְשִׂיאת כַּפַּיִם שֶׁל הַכֹּהֲנִים הוּא לְהַמְשִׁיךְ בְּחִינַת חוֹתֶם הִדְרִין שֶׁהוּא בְּחִינַת 'יְרוּשָׁלַיִם קְרִיָּה גְּאֻמְנָה', שְׂוֹכֵין עַל־יְדֵי הַתַּפְּלָה שֶׁהוּא בְּחִינַת נִשְׁמָע כְּנ"ל. וְעַל־כֵּן נוֹשְׂאִין פִּיֵּיהֶם בְּשַׁעַת תַּפְּלָה דִּיקָא. וְהַעֲקָר הוּא אֶצֶל בְּרַכַּת 'שִׁים שְׁלֹם', וְזֶה עַקֵּר בְּרַכְתָּם, בְּחִינַת 'וְיִשֶּׁם לָךְ שְׁלֹם' כְּנ"ל, הִינּוּ בְּחִינַת 'מֵאֲמֵר הַשְּׁלֹם' הִנ"ל, כִּי עוֹקְרִין רִגְלֵיהֶם בְּעַבְדוּתָהּ שֶׁהוּא בְּחִינַת יִרְאָה כְּנ"ל, וְאַחֲרֵי־כֵן מְבַרְכִין בְּשְׁלֹם, הִינּוּ בְּחִינַת 'יִרְאָה שְׁלֹם', שֶׁהוּא בְּחִינַת 'יְרוּשָׁלַיִם קְרִיָּה גְּאֻמְנָה', שֶׁזֶּה עַקֵּר בְּחִינַת חוֹתֶם הִדְרִין שֶׁמְמַשְׁכִּין הַכֹּהֲנִים דִּיקָא עַל־יְדֵי נְשִׂיאת יְדֵיהֶם כְּנ"ל:

ד **כִּי** בְּאֻמַּת הַכָּל אֶחָד, וְזֶה תְּלוּי בְּזוּה. כִּי מְבָאֵר בְּהַתּוֹרָה הִנ"ל שֶׁצָּרִיכִין לְקַבֵּל שְׁלֵמוֹת הָאֻמוֹנָה מֵהַצַּדִּיק הַדּוֹר שֶׁהוּא כְּלָלִיּוֹת שֶׁבָּעֶה רוּעִים וְכוּ, וְכֵן צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְקַבֵּל מֵהַנִּשְׁמָה שְׁלֹו כָּל הַהָאֲרוֹת וְהַשְּׁגוֹת שֶׁהַנִּשְׁמָה מַשְׁגֵּת, שֶׁהַגּוֹף גַּם כֵּן יָדַע מִזֶּה. וְכָל זֶה אִי אֶפְשָׁר לְזַכּוֹת כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲזוֹת דִּקְדוּשָׁה וְכוּ, כְּמִבְאָר שֶׁם, וְלַעֲזוֹת זֹכִין עַל־יְדֵי הַשְּׁמִתָּה שֶׁהוּא בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, וְעַקֵּר שְׁלֵמוֹת הַשְּׁמִתָּה הוּא בְּחִינַת הַנִּשְׁמָע כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שֶׁם, וְצָרִיכִין בְּכָל פַּעַם לִילֵךְ מִדְּרָגָא לְדְרָגָא לַעֲשׂוֹת מֵהַנִּשְׁמָע נַעֲשֶׂה, וְשִׁיְהִיָּה לוֹ נִשְׁמָע גְּבוּה מִמֶּנּוּ וְכוּ, וְכֵן לַעֲשׂוֹת, עַד שִׁיְהִיָּה נִכְלָל בְּאֵין סוֹף וְכוּ, וְאֵז זֹכָה לְשְׁמִתָּה, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה זֹכִין לַעֲזוֹת, וְעַל־יְדֵי־זֶה זֹכִין לְקַבֵּל הַהָאֲרוֹת וְהַשְּׁגוֹת שֶׁהַנִּשְׁמָה מַשְׁגֵּת, וְכָל כְּלָלִיּוֹת הָעוֹלָם יְכוּלִין לְקַבֵּל מֵצַדִּיק הַדּוֹר וְכוּ, וְאֵז זֹכִין לְאֻמְנָה שְׁלֵמָה וְנִשְׁלָם חוֹתֶם הִדְרִין וְכוּ. כָּל זֶה מְבָאֵר שֶׁם בְּהַתּוֹרָה הִנ"ל.

לְזַכּוֹת לְהַתְקַרֵּב לְבְּחִינַת שֶׁבָּעֶה רוּעִים הִנ"ל שֶׁהֵם מְמַשְׁכִּין וּמְמַלְאִים אֶת חוֹתֶם הִדְרִין, כִּי עַקֵּר הָאֻמוֹנָה נִמְשָׁךְ עַל־יָדָם, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַתְקַרֵּב אֲלֵיהֶם כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲזוֹת דִּקְדוּשָׁה, וְלַעֲזוֹת דִּקְדוּשָׁה אִי אֶפְשָׁר לְזַכּוֹת כִּי אִם עַל־יְדֵי שְׁמִתָּה וְחִדּוּה וְכוּ, וְעַקֵּר הַשְּׁמִתָּה זֹכִין עַל־יְדֵי בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, דִּהִינּוּ עַל־יְדֵי תּוֹרָה וְתַפְּלָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת נִגְלָה וְנִסְתָּר, כִּי תַפְּלָה הוּא בְּחִינַת נִסְתָּר, בְּחִינַת נִשְׁמָע, בְּחִינַת דְּבָקוּת וּבִטּוּל לֵאמֹן סוֹף. וְצָרִיךְ כָּל אֶחָד לַעֲלוֹת בְּכָל פַּעַם מִדְּרָגָא לְדְרָגָא, לַעֲשׂוֹת מֵהַנִּשְׁמָע נַעֲשֶׂה, מִנִּסְתָּר נִגְלָה, מִתַּפְּלָה תּוֹרָה וְכוּ, וְאֵז יִהְיֶה לוֹ 'נִשְׁמָע' אַחֵר גְּבוּה מִמֶּנּוּ וְכוּ, וְכֵן לַעֲשׂוֹת וְכוּ, עֵינֵן שֶׁם, כְּמִבְאָר כָּל זֶה שֶׁם בְּאֵר הַיִּטֵּב.

ו**מְבָאֵר** שֶׁם, שֶׁהַנִּשְׁמָע שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּפְּלָה, הוּא בְּחִינַת 'בְּרַאשִׁית', שֶׁהוּא בְּחִינַת יִרְאָה, בְּחִינַת מֵאֲמֵר הַשְּׁלֹם וְכוּ. וְעַל־יְדֵי־זֶה זֹכִין לְשְׁמִתָּה, כִּי עַקֵּר שְׁלֵמוֹת הַשְּׁמִתָּה עַל־יְדֵי הַתַּפְּלָה שֶׁהוּא בְּחִינַת 'יִרְאָה שְׁלֹם' וְכוּ. וְעַל־יְדֵי הַשְּׁמִתָּה זֹכִין לַעֲזוֹת דִּקְדוּשָׁה, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה מְשַׁבְּרִין עֲזוֹת הַגּוֹף, וְזֹכִין לְהַתְקַרֵּב לְהַנִּשְׁמָה וְלְהַצַּדִּיק הַדּוֹר, וְשִׁיְקַבֵּל הַגּוֹף מֵהַנִּשְׁמָה, וְכֵן כְּלָלִיּוֹת הָעוֹלָם מֵהַצַּדִּיק יְקַבְּלוּ כָּל הַהָאֲרוֹת וְהַשְּׁגוֹת שֶׁהַנִּשְׁמָה וְהַצַּדִּיק הַדּוֹר רוֹאִין וּמַשְׁגִּיחִין תָּמִיד וְכוּ. וְאֵז נִשְׁלָם הָאֻמוֹנָה שֶׁהִיא בְּחִינַת 'יְרוּשָׁלַיִם קְרִיָּה גְּאֻמְנָה'. וְעַל שֶׁם זֶה נִקְרָאת הָאֻמוֹנָה 'יְרוּשָׁלַיִם' שֶׁהִיא 'יִרְאָה שְׁלֹם' (בְּרַאשִׁית רַבָּה נו, י), כִּי עַקֵּר בְּנִינָה עַל־יְדֵי בְּחִינַת הַנִּשְׁמָע שֶׁהוּא 'בְּרַאשִׁית' – יִרְאָ בִּשְׁת' (תִּיקוּנֵי זוֹהַר תִּיקוּן ד' דף כד.), מֵאֲמֵר הַשְּׁלֹם, הִינּוּ 'יִרְאָה שְׁלֹם' וְכוּ, עֵינֵן שֶׁם כָּל זֶה הַיִּטֵּב:

ג **וְעַל־כֵּן** בְּגִמְרַת הַתַּפְּלָה, וְהַתַּפְּלָה הוּא בְּחִינַת נִשְׁמָע, בְּחִינַת נִסְתָּר וְכוּ כְּנ"ל, וּבְגִמְרַת הַתַּפְּלָה כְּשֶׁמַּגִּיעִין לְבְּרַכַּת רָצָה וּמוֹדִים וְכוּ שֶׁהֵם גָּמֵר הַתַּפְּלָה, כְּעֶבֶד שֶׁקַּבֵּל פָּרָס מִרְבוֹ וְכוּ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (בְּרַכּוֹת לד.), וְאֵז צָרִיכִים לְזַכּוֹת לְהַשִּׁיג הַנִּשְׁמָע, לַעֲשׂוֹת מֵהַנִּשְׁמָע נַעֲשֶׂה, דִּהִינּוּ לְזַכּוֹת לְבְּחִינַת 'יְרוּשָׁלַיִם' –

תפלה דבקות, הינו שהוא צריך להתפלל הרבה לה' יתברך, ולבטל עצמו אליו יתברך, ולהרבות בהתבודדות ושיחות בינו לבין קונו ובתחנונות ותפלות ובקשות וכו', וכל זה הוא בחינת נשמע שהוא בחינת תפלה, דהינו מה שמתפלל לה' יתברך שיורהו ה' יתברך דרך ועצה ישרה לעבודתו יתברך, שעתה הדרך והעצה הזאת היא נסתר ממנו, בבחינת 'נשמע' כנ"ל. ואזי על-ידי זה הדבקות והתפלה בעצמו שהוא בחינת 'נשמע', על-ידי-זה זוכין לבוא לשמחה, בחינת (ישעיה ה): "ושמחת עולם על ראשם" שנעשה מנעשה ונשמע כנ"ל, הינו מתורה ותפלה, כי על-ידי התורה הפשוטה שלומד לפי מדרגתו, ועל-ידי התפלה וההתבודדות שלו שפורש בפיו ומשתטח עצמו לפני ה' יתברך שיורהו דרך ועצה לעבודתו הנסתר ממנו, על-ידי-זה בעצמו זוכה לשמחה, ועל-ידי השמחה הזאת זוכה לעזות דקדושה כנ"ל, ואזי נשבר עזות גופו וזוכה לקבל הארות והשגות מהנשמה שלו, וכן מהצדיק הדור, הינו שמקבל מהם השגת הנשמע שהוא השגת הנסתר, הינו שמשיג עתה הדרך והעצה שהיה נסתר ממנו, ואז לפי השגתו כן נשלם האמונה, שהוא בחינת חותם הדין, שהוא בחינת 'ירושלים' קריה נאמנה, שהוא בחינת 'יראה שלם', שזוכין על-ידי הנשמע שהוא בחינת יראה, מאמר השלם כנ"ל, כי השגת הנשמע בעצמו זהו בחינת 'ירושלים' קריה נאמנה, הינו בחינת שלמות האמונה שמקבלין מהצדיק ומהנשמה כנ"ל:

ה **וְהַבְּלִיָּה**, שבכל דרגא ודרגא כשזוכין לצאת מנעשה ונשמע זה לנעשה ונשמע גבה יותר, כמו שכתוב שם בהתורה הנ"ל, זהו בעצמו בחינת ההשגות וההארות שמקבלין מהנשמה ומהצדיק, וזוכין לזה על-ידי נעשה ונשמע בעצמו, דהינו על-ידי נגלה ונסתר, תורה ותפלה, הינו על-ידי התפלה והדבקות שמתפללין ומדבקין עצמן לה' יתברך בעת שהדבר נסתר ממנו, על-ידי-זה בעצמו זוכין לשמחה, שעל-ידי-זה זוכין לעזות דקדושה ולשבר עזות הגוף, ולקבל הארות והשגות מהנשמה

וְלִכְאוּרָה לפנים והטא נראה, שאי אפשר לזכות להתקרב להנשמה שלו וכו' וכן לצדיק הדור וכו', כי אם על-ידי נעשה ונשמע העליון, דהינו שנקבל באין סוף וכו', ואם כן לפי זה הדבר תמוה מאד, כי בודאי כשכבר זכה לנעשה ונשמע גבה כזה, דהינו שהשיג הנסתרות, אם כן כבר קבל הארות והשגות הרבה מהנשמה, כי השגת הנשמע בעצמו, דהינו השגת הנסתר, זהו בעצמו בודאי הארת והשגת הנשמה, ואיך שיך לומר שעל-ידי השגת הנשמע הזה יזכה לעזות, לשבר עזות הגוף, ולזכות להתקרב להנשמה ולהצדיק, כי בודאי כשכבר השיג נעשה ונשמע כזה, בודאי כבר שבר עזות הגוף, כי אם לאו, איך היה זוכה להשגת הנשמע כזה?

אך באמת הדברים קשורים זה בזה, כי בודאי השגת הנשמע זהו בעצמו ההארות וההשגות שצריכין לקבל הגוף מהנשמה, כלליות העולם מהצדיק כנ"ל, כי כל מה שמקבלין הגוף וכלליות העולם מהנשמה והצדיק, הוא בחינת נשמע ונסתר, שבתחלה היה נסתר מהם, אך המשך הדברים וקשורים הוא כך, כי באמת 'נשמע' נקרא בעת שההשגה עדין נסתר ממנו, כי אחר-כך כשזוכה להשיג הנשמע, שוב אינו נקרא בשם 'נשמע', כי אם בשם 'נעשה', כי כשמשגיג הנשמע אזי נעשה מהנשמע נעשה, ויש לו נשמע גבה ממנו, וכן לעולם, ועקר שם נעשה ונשמע בכל דרגא ודרגא הוא בחינת נגלה ונסתר, בחינת תורה ותפלה, ועל-ידי-זה זוכין לבחינת שמחה, שהוא בחינת עזות דקדושה, שעל-ידי-זה זוכין לקבל כל ההארות וההשגות מהנשמה ומהצדיק, שזהו בעצמו בחינת השגת הנשמע בעצמו.

דְּהִינוּ למשל, אדם פשוט העומד במדרגה התחתונה, והנעשה שלו הוא בחינת תורה בפשיטות, והנשמע שלו שהוא הנסתר, הוא גם כן איזה מדרגה קטנה הגבה ממנו, כי הוא אינו יודע עדין שום דרך ועצה בעבודת ה', וכל הדרכים והעצות הם בחינת 'נשמע', בחינת נסתר אצלו, שהוא בחינת

לְעֻלָּהּ, וְזוֹכִין לְהַשִּׁיג הַנֶּשֶׁמֶע וְהַנִּסְתָּר שֶׁהַתַּפְּלָל עָלָיו, שֶׁזֶהוּ בְּעֶצְמוֹ בְּחִינַת הַהִשָּׁגָה וְהַהֲרָה שֶׁהַנֶּשֶׁמֶע וְהַצָּדִיק מְאִירִין בוֹ, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִשְׁלָם 'יְרוּשָׁלַיִם קְרִיָּה' נֶאֱמָנָה' כִּנ"ל:

ז וְעַל-כֵּן הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מְבֹאָרִים הֵיטֵב עֲנִין נְשִׂיאת כַּפַּיִם בְּגִמְרַת הַתַּפְּלָה בְּשִׁלְשׁ אַחֲרוֹנוֹת, כִּי הַתַּפְּלָה הִיא בְּחִינַת 'נֶשֶׁמֶע', הֵינֵנו שׁוֹמְרֵי תַּפְּלִין לֵה' יִתְבָּרֵךְ לְהַשִּׁיג הַנֶּשֶׁמֶע וְהַנִּסְתָּר, כִּי עֹקֶר תַּפְּלָתֵנוּ הִוא בְּשִׁבְלִי זֶה שֶׁנִּזְכָּה לְרִפּוּאֵת הַנֶּפֶשׁ וּלְפִרְסָתָהּ, כְּמִבְאָר בְּדַבְּרֵי רַבֵּנוּ י"ל (לִיקוּטֵי מוה"ר"ן סִימָן י"ד אוֹת ט'), וְאֵז בְּגִמְרַת הַתַּפְּלָה, בְּגִמְרַת בְּרִכּוֹת הָאֲמֻצָּעִיּוֹת, שָׁאֵנוּ בְּטוֹחִים שֶׁה' יִתְבָּרֵךְ שׁוֹמֵעַ תַּפְּלַת כָּל פֶּה וְיִמְלֵא מִשְׁאֲלוֹתֵנוּ, כְּמוֹ שָׁאֵנוּ מְסִימִין: 'בְּרוּךְ אַתָּה וְכוּ' שׁוֹמֵעַ תַּפְּלָה', וְאֵז מִתַּחֲלִילִין לְסִדֵּר שְׁלֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת כְּעֶבֶד שֶׁקָּבַל פָּרֶס מֵרַבּוֹ וְכוּ', וְעַל-כֵּן אֵז מְזַכְּרִין יִרְאָה, כְּמוֹ שְׁאוּמְרִים: 'שְׁאוּמֵךְ לְכַדֵּךְ בְּיִרְאָה נֶעֱבֵד', כִּי הִירְאָה הִוא בְּחִינַת 'מִאֲמֵר הַשֵּׁלֶם' כִּנ"ל, שֶׁזוֹכִין לְהַשִּׁיג עַל-יְדֵי הַתַּפְּלָה, שֶׁאֵז מִתַּחֲלִיל לְהִיּוֹת נִשְׁלָם בְּנֵין יְרוּשָׁלַיִם שֶׁהִוא בְּחִינַת חוֹתָם הִיָּדִין כִּנ"ל, וְעַל-כֵּן אֵז הַפְּתָנִים עוֹקְרִין רִגְלֵיהֶם לְנְשִׂיאת כַּפַּיִם וְכוּ'.

ואַחֲרֵי-כֵן אוּמְרִים 'מוֹדִים וְכוּ' וְכוּרְעִין בְּמוֹדִים, וְמוֹדִים לֵה' יִתְבָּרֵךְ עַל כָּל הַנִּסִּים וְהַנִּפְלְאוֹת שֶׁעוֹשֶׂה עִמָּנוּ בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְכוּ', כְּמוֹ שָׁאֵנוּ אוּמְרִים: 'מוֹדִים אֲנַחְנוּ וְכוּ', וְעַל נִסִּיךְ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְכוּ', וְעֹקֶר הַהוֹדָאָה הִוא עַל 'שׁוֹעֵת הַנֶּפֶשׁ, עַל הַנִּסִּים וְהַנִּפְלְאוֹת וְהַטּוֹבוֹת שֶׁה' יִתְבָּרֵךְ עוֹשֶׂה עִם כָּל אֶתֶד וְאֶתֶד מִיִּשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וְשָׁעָה, שֶׁמְסַבֵּב סְבוֹת לְטוֹבָתוֹ בְּכָל עֵת, בְּאֶפֶן שֶׁסּוֹף כָּל סוֹף יִהְיֶה לוֹ תְּקוּן לְנִצָּחַ עַל כָּל פְּגָמִים, וְאִם יִרְצֶה יוֹכֵל לְזַכּוֹת עַל-יְדֵי-זֶה לְמַעֲלוֹת גְּדוּלוֹת וּנְפִלְאוֹת, בְּכָל עֵת שֶׁיִּרְצֶה לְהַתְּעוֹרֵר לְשׁוֹב לֵה' יִתְבָּרֵךְ.

כִּי ה' יִתְבָּרֵךְ טוֹב לְכָל תְּמִיד וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו, וְזֶה יְדוּעַ שֶׁעֹקֶר הַרְחֻמָּנוּת וְהַטּוֹבוֹת אֲמִתּוֹת הִוא

וְהַצָּדִיק, שֶׁזֶהוּ בְּעֶצְמוֹ בְּחִינַת הַשָּׂגַת הַנֶּשֶׁמֶע וְהַנִּסְתָּר. וְאֵז נִשְׁלָם הָאֲמוּנָה, בְּחִינַת 'יְרוּשָׁלַיִם קְרִיָּה' נֶאֱמָנָה', שֶׁהִוא בְּחִינַת חוֹתָם הִיָּדִין וְכוּ' כִּנ"ל, וְאֵז נֶעֱשֶׂה מִהַנֶּשֶׁמֶע נֶעֱשֶׂה, וְאֵז שׁוֹב אֵין הַנֶּשֶׁמֶע וְהַנִּסְתָּר הִנָּה נִקְרָא בְּשֵׁם נֶשֶׁמֶע וְנִסְתָּר, כִּי אִם בְּשֵׁם נֶעֱשֶׂה וְנִגְלָה, וְאֵז יֵשׁ לוֹ בְּחִינַת נֶשֶׁמֶע וְנִסְתָּר גְּבוּהָ מְזֶה, וְאֵז חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל וּמִשְׁתַּטַּח עִצְמוֹ לִפְנֵי ה' יִתְבָּרֵךְ, וּמִרְבֶּה בְּשִׂיחָה וְהַתְּבוּדוֹת שִׁיּוּרָהוּ ה' יִתְבָּרֵךְ הַנִּסְתָּר וְהַנֶּשֶׁמֶע הִנָּה, וְאֵז זֹאת הַתַּפְּלָה וְהַתְּבוּדוֹת וְהַדְּבָקוֹת נִקְרָא בְּשֵׁם נֶשֶׁמֶע, וְאֵז עַל-יְדֵי הַנֶּשֶׁמֶע הִנָּה שֶׁהִוא הַתַּפְּלָה הַנִּנ"ל, חוֹזֵר וּמִשְׁבֵּר בְּיוֹתֵר עֲצוּת דִּסְטָרָא אַחֲרָא וְחוֹזֵר וּמִקְבֵּל הָאֶרֶץ יוֹתֵר גְּדוּלָּה מִהַנֶּשֶׁמֶע וּמִהַצָּדִיק. וְזֹאת הַהֲרָה וְהַהִשָּׁגָה, הִוא בְּעֶצְמוֹ הַשָּׂגַת הַנֶּשֶׁמֶע הַנִּנ"ל הַגְּבוּהָ יוֹתֵר, וְאֵז נִשְׁלָם וְנִבְנָה בְּיוֹתֵר 'יְרוּשָׁלַיִם קְרִיָּה' נֶאֱמָנָה', וְכֵן מִדְּרָגָא לְדְרָגָא, וְכֵן לְעוֹלָם:

ו כִּי קִדְּם שִׁצְרִיף לְצֵאת מִנֶּעֱשֶׂה וְנֶשֶׁמֶע זֶה לְנֶעֱשֶׂה וְנֶשֶׁמֶע גְּבוּהָ יוֹתֵר, צָרִיף שִׁיּוּרָהוּ לוֹ יְרִידָה קִדְּם הָעֻלָּה, וְהִירְיָדָה הִיא תַּכְלִית הָעֻלָּה, וְהִירְיָדָה שֶׁקִּדְּם הָעֻלָּה זֶהוּ בְּעֶצְמוֹ בְּחִינַת עֲצוּת הַגּוֹף שֶׁמִּתְגַּבֵּר בְּכָל פַּעַם כְּשֶׁרוֹצֶה לְצֵאת מִדְּרָגָא לְדְרָגָא, וְעֹקֶר שִׁבְיַת עֲצוּת הַגּוֹף, עֲצוּת דִּסְטָרָא אַחֲרָא, הִוא עַל-יְדֵי הַשְׁמָחָה, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַתְּגַבֵּר עָלָיו כִּי אִם עַל-יְדֵי שְׁמָחָה וְחִדּוּהָ דִּיקָא, וְלִשְׁמָחָה זוֹכִין עַל-יְדֵי נֶעֱשֶׂה וְנֶשֶׁמֶע, הֵינֵנו תּוֹרָה וְתַפְּלָה, הֵינֵנו עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה שְׁלֹמֵד, וְעַל-יְדֵי הַתַּפְּלָה וְהַתְּבוּדוֹת שֶׁמִּתְפַּלֵּל לֵה' יִתְבָּרֵךְ שִׁיּוּרָהוּ לְצֵאת מִמִּדְּרָגָה זֹאת וּלְעֻלוֹת לְמִדְּרָגָה גְּבוּהָ יוֹתֵר, וְעֹקֶר עַל-יְדֵי הַתַּפְּלָה וְהַתְּבוּדוֹת שֶׁהִוא בְּחִינַת נֶשֶׁמֶע שֶׁהִוא עֹקֶר שְׁלֵמוֹת הַשְׁמָחָה כִּנ"ל, כִּי עֹקֶר הַשְׁמָחָה זוֹכִין עַל-יְדֵי הַתַּפְּלָה וְהַתְּבוּדוֹת וְכוּ', שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה זוֹכִין לְעֻזּוֹת דִּקְדוּשָׁה, לְשִׁבְרַת עֲצוּת הַגּוֹף שֶׁמִּתְגַּבֵּר בְּכָל פַּעַם, שֶׁהִוא בְּחִינַת הִירְיָדָה שֶׁקִּדְּם הָעֻלָּה, כִּי זוֹכִין עַל-יְדֵי הַתַּפְּלָה וְהַתְּבוּדוֹת לְהַתְּחַזֵּק בְּשְׁמָחָה, וְלְהַתְּגַבֵּר בְּעֲצוּת וּבְקִשּׁוֹנוֹת גְּדוּלָּה דִּקְדוּשָׁה, עַד שֶׁמִּשְׁבְּרִין עֲצוּת הַגּוֹף דִּסְטָרָא אַחֲרָא, וּמִהַפְּכִין הִירְיָדָה

ופורים שֶׁמִּזְכִּירִין בְּכִרְפֵּת נָסִים, שֶׁהוּא מֵה שָׁזָכוּ כָּלֵל
יִשְׂרָאֵל לְהִכְנִיעַ מַלְכוּת נֶזֶן, וְכֵן הֵמָּן הִרְשֵׁעַ יָמֹחַ שְׁמוֹ,
שֶׁכֵּלֶם נִתְקַנְאוּ בְּיִשְׂרָאֵל וְרָצוּ לְבַטְּלֵם מִעֲבוֹדָתָם, וְהֵמָּן
הִרְשֵׁעַ מִחֲמַת קִנְאָה זֹאת רָצָה לְכַלּוֹתָם לְגִמְרֵי חֵס
וְשָׁלוֹם, וְה' יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הֶעֱצוּמִים הִפָּךְ מִיגוֹן
לְשִׂמְחָה, שֶׁהִפָּךְ הִדְבָּר בְּהִפָּךְ מִמֶּשׁ, שֶׁלֹּא דִי שֶׁלֹּא
נִתְקַיֵּמָה מִחֲשָׁבָתָם הִרְעָה חֵס וְשָׁלוֹם, אִף גַּם זִכְנוּ
שֶׁנִּתְוַסַּף לָנוּ עַל-יְדֵי-זֶה שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים קְדוּשִׁים שֶׁהֵם
חֲנֻכָּה וּפּוּרִים, שָׂאֵנוּ זוֹכִין לְקַבֵּל בָּהֶם הָאֲרוֹת גְּדוּלוֹת
וְנִפְלְאוֹת, וְלִקְרֹם בָּהֶם מִצּוֹת חֲדָשׁוֹת שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ עַל-יְדֵי
הַנָּסִים אֵלֶּי, שֶׁהֵם הִדְלַקַת נֵר חֲנֻכָּה וְכו', וּמִקְרָא מְגִלָּה
וְכו', נִמְצָא שֶׁנִּתְהַפָּךְ הִרְיָדָה שֶׁהָיָה יִשְׂרָאֵל מְרֹדִים אֲזִי
מֵאֵד מֵאֵד וְהִשְׁתַּחֲוּוּ פְנֵיהֶם כְּשׁוּלֵי קִדְרָה וְכו') (מְגִלָּה י"א.
ירושלמי חגיגה י"א), עֲתָה נִתְהַפָּךְ בְּהִפָּךְ מִמֶּשׁ, וְנִתְהַפָּךְ
מִיְרִידָה לְעֲלִיָּה גְדוּלָּה, שֶׁזִּכְנוּ לְאוֹר גְּדוֹל כְּזֶה, לְמִצּוֹת
קְדוּשׁוֹת וְיָמִים קְדוּשִׁים כָּאֵלֶּי. וְכֵן הוּא בְּכָל אֶדָם וּבְכָל
זְמַן, שֶׁבְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, עָרַב וְבָקֵר וְצִהְרִים, ה' יִתְבָּרַךְ
עוֹשֶׂה עֲמָנוּ נָסִים וְנִפְלְאוֹת אֲמִיתוֹת, בְּאִפֶּן שֶׁנִּזְכָּה לְבָלִי
לִפְלֵי לְגִמְרֵי חֵס וְשָׁלוֹם כְּמוֹ שְׂרוּצָה הַפְּעַל דְּבָר בְּכָל
יוֹם חֵס וְשָׁלוֹם, אֲדַרְבָּא, בְּרַחֲמָיו הֶעֱצוּמִים הוּא מִהִפָּךְ
לָנוּ בְּכָל עֵת הִרְיָדָה לְעֲלִיָּה גְדוּלָּה וְכוּ"ל:

ח וְזֶהוּ עֵקֶר בְּרַפְת מוֹדִים, וְזֶהוּ בְּחִינַת הַכְּרִיעָה שֶׁל
מוֹדִים. כִּי הַכְּרִיעָה וְהַשְׁתַּחֲוּיָה שֶׁמוֹדִים לַה'
יִתְבָּרַךְ כְּשֶׁנִּצְוִלִין מִהֲצָרָה שֶׁל הַנֶּפֶשׁ שָׁזָה עֵקֶר הֲצָרָה
חֵס וְשָׁלוֹם כְּנ"ל, וְזֶהוּ בְּעֲצֻמוֹ בְּחִינַת הִרְיָדָה שֶׁנִּתְהַפָּכָה
לְעֲלִיָּה, כִּי הִרְיָדָה הוּא בְּחִינַת נִפְלִיָּה, בְּחִינַת (תְּהִלִּים
עג): "כִּמְעֻט נָטִיו רִגְלִי", וְהוּא בְּחִינַת (שם מד): "כִּי שָׁחָה
לְעַפְרָן נִפְשִׁנוּ, דְּבָקָה לְאַרְץ בְּטַנְנוּ", וְאֲזִי צְרִיכִין
לְהַשְׁתַּטֵּחַ לִפְנֵי ה' יִתְבָּרַךְ בְּכִרְעָה וּבְהַשְׁתַּחֲוּיָה,
בְּתַחֲנָה תִּפְלָה בְּקִשָּׁה, בְּבְחִינַת (אִיכָה א): "יִתֵּן בְּעַפְרָן פִּיהוּ
אוֹלֵי יֵשׁ תִּקְוָה", וְאֲזִי כְּשֶׁהוּא חֲזָק כְּזֶה, כְּמִבְּאֵר אֲצִלְנוּ
בְּמִקְוֹמוֹת אֲחֵרִים בְּאֲרִיכוֹת, אֲזִי זֹכֶה שִׁיתְהַפָּךְ הִרְיָדָה
לְעֲלִיָּה גְדוּלָּה, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת הַכְּרִיעָה שֶׁל מוֹדִים, שֶׁאֲזִי
כוֹרְעִין בְּהוֹדָאָה, שֶׁמֶרְמֹז שֶׁהַנָּסִים וְהַנִּפְלְאוֹת שֶׁזִּכְנוּ
לְהַנְצִל מִמֶּה שֶׁנִּצְלָנוּ וְלִשְׁבֵּר עֲזוֹת הַגּוֹף, עַד שֶׁאֲנוּ

טוֹבָה הַנִּצְחִיית, לְזָכוֹת לְהִתְקַרֵּב לְעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ
בְּאֵמָת, וְחוּץ מִזֶּה הַכֹּל הֵבֵל, וּבְיֹדָאֵי אֵין עֵקֶר רַחֲמֵי
ה' יִתְבָּרַךְ לְתַת לְהָאֶדָם פְּרִנְסָה וּבְרִיאוֹת וּכְיוּצָא כְּזֶה,
כִּי מֵה יִתְרוֹן לוֹ בְּכָל זֶה אִם לֹא יִזְכָּה חֵס וְשָׁלוֹם
עַל-יְדֵי-זֶה לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי בְיֹדָאֵי אֵין זֶה
נִקְרָא טוֹבָה וְרַחֲמָנוּת אִם יִתְנוּ לְאֶדָם אֵלָף אֲדוּמִים
אוֹ יוֹתֵר בְּמִתְנָה, וְאַחֲרֵי-כֵן יִכְסְרוּ אוֹתוֹ בְּעֻנְיָיִם
קָשִׁים וּמְרִים כְּמֵה מְאוֹת שָׁנִים, וּבְפִרְט ה' יִתְבָּרַךְ
שֶׁהוּא יוֹדֵעַ כָּל הַעֲתִידוֹת, וּמִי יוֹדֵעַ כְּמוֹתוֹ שֶׁכָּל
הָעוֹלָם הֵנָּה הֵבֵל וְרִיק כְּצֵל עוֹבֵר, וְאֵין שׁוּם טוֹבָה
שֶׁל הָעוֹלָם הֵנָּה נִקְרָאָה בְּשֵׁם טוֹבָה כָּלֵל, וְאֵין שׁוּם
טוֹבָה וְרַחֲמָנוּת נִקְרָאִין בְּשֵׁם טוֹבָה כִּי אִם כְּשִׁינְמַח
מִזֶּה אֵינָה טוֹבָה וְיִשׁוּעָה לְעֲבוֹדָת ה' יִתְבָּרַךְ. וְכָל
הַטּוֹבוֹת וְהַנָּסִים וְהַנִּפְלְאוֹת שֶׁה' יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִמָּנוּ
בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת, הַכֹּל הוּא רַק מֵה שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ
חוֹשֵׁב מִחֲשָׁבוֹת לְכָל יִדָּח מִמֶּנּוּ נִדָּח לְעוֹלָם, וְהוּא
מְסֻבּוֹת מִתְהַפָּךְ לְפַעֲלָם, בְּאִפֶּן שִׁיזְכָּה הָאֶדָם לְמֵה
שִׁיזְכָּה אִם יִרְצֶה, וְאִם לֹא, עַל כָּל פָּנִים לֹא יִהְיֶה
נֶאֱבָד לְגִמְרֵי, כִּי ה' יִתְבָּרַךְ נִתֵּן הַבְּחִירָה לְאֶדָם, אִף
אִף-עַל-פִּי-כֵן אֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (קִדּוּשִׁין ל): 'בְּכָל יוֹם
יֵצְרוּ שֶׁל אֶדָם מִתְגַּבֵּר עָלָיו, וְאֵלְמָלָא הַקְּדוּשָׁ-בְרוּךְ-
הוּא עוֹזְרוֹ הֵיךְ נּוֹפֵל בְּיָדוֹ וְכוּ', וּמִי שֶׁנִּכְנַס אֵינָה זְמַן
בְּעֲבוֹדָת ה', יְכוֹל לְרָאוֹת מִרְחוּק פְּלִאֵי פְּלִאוֹת נָסִים
וְנִפְלְאוֹת שֶׁה' יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִם כָּל אֶחָד וְאַחֵד, בְּאִפֶּן
שִׁישְׁאָר קָנִים בְּקִדְשֵׁת יִשְׂרָאֵל וְכו'.

וְהַכְּרִיעָה, שֶׁעֵקֶר הַנָּסִים וְהַנִּפְלְאוֹת שֶׁאֲנוּ מְשַׁבְּחִין לַה'
יִתְבָּרַךְ שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת 'מוֹדִים' כְּנ"ל, עֵקֶר
הַהוֹדָאָה הוּא עַל יְשׁוּעוֹת הַנִּפְלְאוֹת שֶׁל הַנֶּפֶשׁ, שֶׁעוֹשֶׂה
עִמָּנוּ נָסִים וְנִפְלְאוֹת גְּדוּלוֹת וְנוֹרָאוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל
עֵת וּבְכָל שָׁעָה, בְּאִפֶּן שֶׁנִּזְכָּה לְבָלִי לְהִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ חֵס
וְשָׁלוֹם, וְלֹא דִי שֶׁאֵין מִרְחוּק אוֹתָנוּ בְּעֻנְיֹתֵינוּ הַרְבֵּים,
אִף גַּם בְּעֵצֶם רַחֲמָיו הַמְרַבִּים הוּא מִהִפָּךְ הִרְיָדָה
לְעֲלִיָּה, הַעֲוֹנוֹת לְזָכוֹת, וְעוֹשֶׂה עִמָּנוּ נָסִים וְנִפְלְאוֹת
נוֹרָאוֹת בְּכָל עֵת, בְּאִפֶּן שֶׁנִּזְכָּה בְּכָל פַּעַם לְצַאת מֵאֲפֵלָה
לְאוֹרָה, מִחֲשָׁף לְאוֹר גְּדוֹל, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת הֵנֶס שֶׁל חֲנֻכָּה

זוכין להמשיך עתה הארת והשגת הנשמה שהוא
בחינת 'יראה שלם' כנ"ל, כל זה זכינו על-ידי הירידה
שהוא תכלית העליה, שזה בחינת הכריעה, כי הירידה
נתהפכה לבחינת כריעה והשתחוויה לה' יתברך, שאז
מקבלין אור גדול, פידוע מגדל עצם האורות הנוראות
הנמשכין על-ידי הכריעות של התפלה, ובפרט על-ידי
כריעת מודים.

נמצא שברפת מודים והכריעה הוא בחינת ירידה
תכלית העליה הנ"ל, ואז נשלם בחינת
השגת הנשמה הנ"ל, שהוא בחינת 'מאמר השלם',
בחינת שלום, ועל-כן אז אחר ברפת מודים אז
עולין הפהנים ונושאים ידיהם ומברכין את ישראל
בשלום, כי אז זוכין לקבל בשלמות בחינת השגת
הנשמה, שהוא בחינת 'מאמר השלם', בחינת שלום,
שזהו בחינת חותם הידין, בחינת 'ירושלים קריה'
נאמנה כנ"ל.

וזהו בחינת נשיאת כפים, הינו בחינת חותם הידין,
שהוא בחינת האמונה שזוכין ישראל לקבל
על-ידי ידים אלו, שזהו עקר הברכה, בחינת (משלי
כח): "איש אמונות רב ברכות", כמו שכתב רבנו ז"ל
במקום אחר (ליקוטי מוהר"ן סימן כ"ד). וזהו בעצמו בחינת
'מאמר השלם', שזהו בחינת 'ירושלים קריה' נאמנה,
'יראה שלם', ועל-כן עקר הברכה הוא שלום וכנ"ל.
וזהו (תהילים כט): "ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו
בשלום", הינו על-ידי עזות דקדשה זוכין לשלום,
בחינת 'יראה שלום', שהוא בחינת 'ירושלים קריה'
נאמנה, שזוכין לזה על-ידי עזות דקדשה, שזהו
עקר הברכה, בחינת ברפת כהנים כנ"ל, שעקר
ברכתם שלום, בחינת: "ה' יברך את עמו בשלום",
אמן ואמן:

ויקשרע של הדור גובר חס ושלום על החותם הנ"ל ומקלקל אותו חס ושלום, אזי נתקלקל שלום העולם ונעשה גרושין ומחלוקת בעולם, הפך השלום, בחינת (איו"ב יח): "ומתבל גידוהו", כי מ'חותם' נעשה 'גדת', כי הם במספר השנה כמובא. ויש חותם שהוא למעלה מזה החותם, הינו בחינת ידים המקבילים מוסר מאלו המוכיחים, בחינת (שם לו): "ביד כל אדם יחתום", והידיים זה בחינת אמונה שנתקבל בה המוסר וכו', בחינת (שמות יח): "ויחיה ידיו אמונה", וזה החותם של אמונה צריך שמירה יתרה שלא יתקלקל חס ושלום, כי כשחס ושלום נתקלקל זה החותם יוכלו להתקרב חס ושלום לחותם הרגלין שהוא חותם הפנימי וכו', וכשחס ושלום נתקלקל זה החותם נעשה כפירות, בחינת עבודה זרה חס ושלום, שהוא הפך האמונה, כי מחותם נעשה גדת, בחינת (ישעיה א): "ידיכם דמים מלאו וכו'", הינו עבודה זרה וכו'.

ועקר האמונה מקבלין על-ידי שכעה רועים, שהם כלליות צדיקי הדור שהם כלליות הקדשה, ועל-ידי זה נקראים רועים, על שם (תהילים לו): "ורעה אמונה", כי הם רועים את האמונה לתקנה ולהשלימה וכו', ואי אפשר לבוא לאלו הרועים כי אם על-ידי עצות, בבחינת (שמות טו): "נהלת בעז אל נזה קדשך", כי צריך שיהיה לו עצות דקדשה לעמד כנגד העצי פנים, כי יש רועים של הסטרא אחרא והם גם-כן מפרסמי הדור ועקר ממשתלם הוא על-ידי עצות, על-כן צריכים לעצות דקדשה לעמד נגד עצותם. וצריך כל-אחד לרחם מאד על בשר הגוף, להראות לו מקל הארה ומכל השגה שהנשמה משגת, שהגוף גם-כן ידע מזה ההשגה, וזה טובה להנשמה וכו' וזה על-ידי שמשבר עצות הגוף וכו', וכל הקולות הם בחינת עצות דקדשה, הן קול צעקה, הן קול זמרה וכו', כלם הם בחינת עצות דקדשה וכו' וכו', עין שם כל זה היטב:

ב **וְיָבֹא** לעצות דקדשה הוא על-ידי שמחה וחדוה, בחינת (נחמיה ח): "כי חרות ה' היא מצדכם", ושמחה זה בחינת נעשה ונשמע, שמחה נכתרו ישראל בשני צדיים, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שבת פח). על פסוק (ישעיה לו): "ושמחת עולם על ראשם". ואלו השני

הלכות עירובי תחומין

הלכה ד

ובו נכלל ענין פורים

על-פי המאמר 'חותם בתוך חותם' (בסימן כ"ב), המתחיל: 'פרקא חמשאה דספרא דצניעותא. בראשית ברא. בראשית – מאמר, ברא – חצי מאמר. אב ובן, סתים וגלילא, עדן עלאה דסתים וגניז, עדן תתאה: א **כי** יש מוכיחי הדור, והם בחינת רגלין וכו', והם בחינת חותם, והם מרבין שלום בעולם וכו',

עדיים, שני כְּתָרִים שְׁנַעֲשׂוּ מִנְשַׁמֵּע וְנַעֲשָׂה, הם בְּחִינַת נִסְתָּר וְנִגְלָה, בְּחִינַת (דברים טו): "הַנִּסְתָּרוֹת לֹא" אֶלְכִּינוּ וְהַנִּגְלוֹת לָנוּ וּלְכִנְיָנוּ וְכוּ", בְּחִינַת תוֹרָה וְתַפְלָה, בְּחִינַת תוֹרַת ה' וְתוֹרָתוֹ. כִּי תַפְלָה הִיא בְּחִינַת נִסְתָּר, בְּחִינַת תוֹרַת ה' וְכוּ, וְיֵשׁ בְּכָל דְּרָגָא וְדְרָגָא וְכֵן בְּכָל עוֹלָם וְעוֹלָם בְּחִינַת נַעֲשָׂה וְנִשְׁמָע, כִּי מֵה שֶׁהוּא בְּחִינַת נִשְׁמָע, בְּחִינַת נִסְתָּר לֹה, הוּא בְּחִינַת נַעֲשָׂה, בְּחִינַת נִגְלָה, לְמִי שֶׁהוּא לְמַעַל מִמְדְּרַגְתּוֹ, וְכֵן מִדְּרָגָא לְדְרָגָא, מֵה שְׁנִסְתָּר לָזֶה נִגְלָה לָזֶה וְכוּ וְכוּ, וְצִדִּיק כָּל אֶחָד לִילָף מִדְּרָגָא לְדְרָגָא, מַעֲלֹם לְעוֹלָם, לִנְכוּת תְּמִיד לְמִדְרַגָּה גְבוּה יוֹתֵר, שִׁינְיָה שִׁינְיָה לוֹ נַעֲשָׂה וְנִשְׁמָע גְּבוּהִים יוֹתֵר בְּכָל פַּעַם וְכוּ.

וּבְשִׁעֲרִיכִים לְצֵאת מִמְדְּרַגַת נַעֲשָׂה וְנִשְׁמָע זֶה לְגִבְהָ מִמֶּנּוּ צִדִּיק לְהִיּוֹת יְרִידָה קִדְּם הַעֲלִיָּה, כִּי הִירִידָה הִיא תַּכְלִית הַעֲלִיָּה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל (עבודה זרה ד): "לֹא הָיָה דוֹר רָאוּי לְאוֹתָהּ מַעֲשֶׂה וְכוּ", וְזֶהוּ (ישעיה א): "וְהִמְכַשְׁלָה הַזֹּאת תַּחַת יָדְךָ" – אֲלוֹ דְּבָרֵי תוֹרָה וְכוּ, וְזֶהוּ (ירמיה ג): "כִּיּוֹם הַהוּא יִבְקֹשׁ עוֹן יִשְׂרָאֵל וְאֵינֶנּוּ", כִּי מַעֲנוֹת יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה נַעֲשָׂה לְעֵתִיד תוֹרָה עַל-יְדֵי הַתְּשׁוּבָה, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה וְדוֹנוֹת נַעֲשִׂין זְכוִיֹּת וְכוּ, וְעַל-כֵּן יִבְקֹשׁוּ אֲז עוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל וְאֵינֶנּוּ, שִׁינְיָה נִכְלָלִין בְּאֵין וְכוּ וְכוּ:

ג **וְזֶה** בְּחִינַת תַּחֲוִים שְׂבֵת, כִּי 'תַּחֲוִים' אוֹתִיוֹת 'חוֹתֶם' כְּמוֹכָא, כִּי בְּשֵׁבֶת מְקַבְּלִין יִשְׂרָאֵל הַשְּׁנֵי עַדִּיִים הַנִּל, שֶׁהֵם הַשְּׁנֵי כְּתָרִים שֶׁהִכְתִּירוּ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעַת מִתֵּן תוֹרָה שֶׁהִיָּה בְּשֵׁבֶת, כְּמוֹכָא בְּכּוֹנֵת 'יִשְׁמַח מִשֶּׁה בְּמִתְנַת חֶלְקוֹ' בְּעֵינֵן הָאֵלֶף אוֹרוֹת שְׁמִשֶּׁה מִחוּזֵר לְיִשְׂרָאֵל בְּכָל שְׂבֵת, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת תוֹסֵפוֹת שְׂבֵת וְכוּ עֵינֵן שֶׁם. וְזֶהוּ בְּחִינַת הַשְּׁמִיחָה שֶׁל שְׂבֵת, כִּי זֶה הוּא עֶקֶר הַשְּׁמִיחָה, בְּחִינַת "וְשִׁמַּחַת עוֹלָם עַל רִאשֹׁם", וְזֶהוּ בְּחִינַת עֲנֵג שְׂבֵת, כִּי בְּשֵׁבֶת זוֹכִין לְעוֹת דְּקִדְּשָׁה, בְּבְחִינַת "כִּי חֲדוֹת ה' הִיא מַעֲזָכֶם", וְזֶה בְּחִינַת הַשְּׂכָעָה קוֹלוֹת שְׁאוּמְרִים בְּקִבְלַת שְׂבֵת, שֶׁהוּא מִזְמוֹר "הִבּוּ לָהּ בְּגִי אֱלִים וְכוּ" (תהילים טו) כִּי בְּשֵׁבֶת זוֹכִין לְכָלִּלוֹת כָּל הַקּוֹלוֹת דְּקִדְּשָׁה, שֶׁכָּלֶם הֵם בְּחִינַת עוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שֶׁם, וְכִמוֹ שֶׁמִּסִּים בְּזֶה הַמִּזְמוֹר: "ה' עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן וְכוּ".

וְעַל-כֵּן מַחֲמַת שְׁזוֹכִין בְּשֵׁבֶת לְעוֹת דְּקִדְּשָׁה וְעַל-יְדֵי-זֶה נִשְׁכָּר וְנִתְבַּטֵּל עוֹת הַגּוֹף, עַל-כֵּן

מִצָּה גְדוּלָה לְהַרְבוֹת בְּתַעֲנוּגֵי שְׂבֵת, לְאַכֵּל וּלְשָׂתוֹת וּלְשַׁמֵּחַ וּכְיוּצָא בְּזֶה, כִּי אֲז בְּשֵׁבֶת כָּל תַּעֲנוּגֵי הַגּוֹף הֵם בְּקִדְּשָׁה גְדוּלָה, מֵאַחֵר שֶׁאֲז נִתְבַּטֵּל עוֹת דְּסִטְרָא-אַחְרָא וְזוֹכִין לְעוֹת דְּקִדְּשָׁה כְּנִל, כִּי אֲז כְּשׁוֹכִין לְעוֹת דְּקִדְּשָׁה וְנִתְבַּטֵּל עוֹת דְּסִטְרָא אַחְרָא אֲז הוּא טוֹבָה לְהַנְשִׁמָּה, כִּי הַנְשִׁמָּה יְכוֹלָה לְחוֹר לְמַעַלְתָּה עַל-יְדֵי תַעֲנוּגֵי הַגּוֹף וְכוּ כְּמִבְאָר בְּמֵאמָר הַנִּל, וְעַל-כֵּן אֲז מִתַּעֲנוּגִין עַל ה', בְּחִינַת (משלי יג): "צִדִּיק אֵכֵל לִשְׂבֹּעַ נִפְשׁוֹ", כִּי הַצִּדִּיק שְׁזוֹכֵה לְעוֹת דְּקִדְּשָׁה, כִּי 'צִדִּיק מֵאֵן דְּנִטְרִי בְּרִית' (זוהר נח דף טו), וְשִׁמְרִית הַבְּרִית הוּא עֶקֶר עוֹת דְּקִדְּשָׁה, כִּי 'בוֹ עֹז, בוֹ תִקְפֹּא' כְּמוֹכָא (תיקון ל"א דף עה), כִּי 'אֵין בְּשֵׁת אֵלָא בְּמָקוֹם עֲרֵן' (תיקון נ"ח דף צד), וְעַל-כֵּן הָעֶקֶר לְשִׁבְר זֹאת הַתַּאֲוָה שֶׁהִיא בְּחִינַת בְּשֵׁת, עַל-יְדֵי שִׁינְיָה לוֹ בְּשֵׁת אֲנִפִּין מֵה' תִּכְרֹךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִהְיֶה עֹז כְּנִמָּר, וְיִתְחַזֵּק וְיִתְגַּבֵּר לְכַבֵּשׁ אֶת יָצְרוֹ, וְזֶהוּ עֶקֶר עוֹת דְּקִדְּשָׁה, כִּי עֶקֶר עוֹת דְּקִדְּשָׁה מְקַבְּלִין מִבְּחִינַת בְּשֵׁת פְּנִים דְּקִדְּשָׁה, בְּחִינַת (אבות ה, ט): "יְבִשְׁת פְּנִים לִגֵּן עֲדֵן", כְּמִבְאָר שֶׁם בְּמֵאמָר הַנִּל כְּסוּפֹה עַל הַמַּשְׁנֶה "הַיּוֹדָא כֵּן תִּימָא אוֹמֵר הָיוּ עֹז כְּנִמָּר וְכוּ".

וְעַל-כֵּן הַצִּדִּיק שְׁזוֹכֵה לְעוֹת דְּקִדְּשָׁה עַל-כֵּן אֵכֵילָתוֹ יִקְרָה מֵאֵד, כִּי עַל-יְדֵי אֵכֵילָתוֹ מִתַּעֲנוּגָת הַנְשִׁמָּה, כִּי זוֹכֵרֵת מַעַלְתָּה וְתַעֲנוּגִים שֶׁלָּה מִהַשְּׁגוֹת וְהֶאֱרוֹת עֲלִיוֹנוֹת עַל-יְדֵי תַעֲנוּגֵי הַגּוֹף, כְּמִבְאָר בְּמֵאמָר הַנִּל. וְזֶה בְּחִינַת "צִדִּיק אֵכֵל לִשְׂבֹּעַ נִפְשׁוֹ" וְכִנִּל. וְזֶה בְּחִינַת אֵכֵילָת שְׂבֵת, עֲנֵג שְׂבֵת, בְּחִינַת "אֲז תַתַּעֲנוּג עַל ה'", כִּי אֲז בְּשֵׁבֶת זוֹכִין לְעוֹת דְּקִדְּשָׁה וְכוּ וְכוּ.

וְעַל-כֵּן עֶקֶר הַזְּוִיג הִיא בְּלִיל שְׂבֵת, כִּי הָעֶקֶר הוּא לְשִׁבְר עוֹת הַגּוֹף בְּתַאֲוָה זֹ כְּנִל, כִּי שֶׁם עֶקֶר אַחִיוֹת עוֹת דְּסִטְרָא אַחְרָא, שְׁאֵין לוֹ בְּשֵׁת אֲנִפִּין מֵה' תִּכְרֹךְ חֵס וְשְׁלוֹם, וּבְשֵׁבֶת אֲז זוֹכִין לְבוּשָׁה דְּקִדְּשָׁה שֶׁהִיא בְּחִינַת עוֹת דְּקִדְּשָׁה כְּנִל, בְּבְחִינַת "בְּרִאשִׁית" – "בְּרִאשִׁית שְׂבֵת", "בְּרִאשִׁית" וְאֲז זוֹכִין שִׁינְיָה לוֹ בְּשֵׁת אֲנִפִּין מִקְדָּשָׁא-בְּרִיךְ-הוּא, שְׁלֵא יִהְיֶה נִלְכָּד חֵס וְשְׁלוֹם בְּתַאֲוָה הַבְּהִמִּיּוֹת, שְׁלֵא יִהְיֶה לוֹ עוֹת חֵס וְשְׁלוֹם, וְאֲז זוֹכֵה שִׁינְיָה זְוִיגוּ בְּקִדְּשָׁה גְדוּלָה, בְּאִימָה בְּרִאָה, בְּבִשְׁת אֲנִפִּין, כְּמוֹכָא בְּתַקִּינוּם. כִּי עוֹת דְּקִדְּשָׁה הוּא מִבְּחִינַת "יְבִשְׁת פְּנִים לִגֵּן עֲדֵן" כְּנִל. כִּי עַל-יְדֵי שִׁשׁ לוֹ בְּשֵׁת

ולנסע ממקום למקום בשביל פרנסתו, זה בחינת גרוש וטלטולים הנ"ל, בחינת (בראשית א): "ויגדש את האדם", וזהו בעצמו בחינת מה שכתב רבנו ז"ל במקום אחר (בסימן מ') ומוכא לעיל בהלכות תחומין (הלכה ג), שעל-ידי פגם האמונה, על-ידי-זה צריכין לנסע ולטלטל ממקום למקום, כי פגם האמונה הוא בחינת פגם חותם הידין, ואזי ממילא נפגם חס ושלום חותם הרגלין, וכשנפגם חותם הרגלין חס ושלום נעשה מזה גרוש וטלטולים הנ"ל, ובשביל זה צריכין לטלטל ולנסע הנ"ל, אבל בשבת קדש, אז עולין הרגלין מן הסטרא אחרא, בבחינת "אם תשיב משבת רגלך" הנ"ל, ואז נתפסן חותם הרגלין, כי אז זוכין לאמונה בשלמות שהוא בחינת חותם הידין וכו' וכו', ועל-כן בשבת אין שום טלטול ונסיעה כלל.

כי כל הנסיעות והטלטולים הם באים מבחינת חטא אדם הראשון, שהוא בחינת קלקול החותם הרגלין, שעל-ידי-זה נעשה בחינת נדת שהוא זיהמת הנפש, שעל-ידי-זה נעשה גרוש וטלטולים בעולם הנ"ל, בחינת "ויגדש את האדם", וכל זה הוא רק בימי החל שאז יש להם אחיזה הנ"ל, ואז צריכין גייעה גדולה להשיב הרגלין אל הקדשה, ועל-כן אז יש טלטולים ממקום למקום שהם בחינת גרוש הנ"ל. אבל בשבת אז נתפסן שני החותמות, חותם הידין וחותם הרגלין הנ"ל, על-כן אז נתבטל כל הגרושין והטלטולים, כי שבת הוא תקון חטא אדם הראשון, כי שבת אגין עליהו פמוכא (וזהו תרומה דף קלח). וזה בחינת אסור תחומין, דהינו שאסור לצאת בשבת ממקום למקום חוץ לתחום שבת, כי בשבת אין שום טלטול ונסיעה שהוא בחינת גרוש הנ"ל, כי אז נתפסן חותם הרגלין הנ"ל, וזהו תחום שבת, כי 'תחום' אותיות 'חותם' הנ"ל, כי החותם הוא בעצמו התחום, כי על-ידי שמאיר בשבת החותם דקדשה הנ"ל, מחמת זה אסור לצאת חוץ לתחום, כי אז נתבטל כל הגרוש והטלטולים שהוא קלקול החותם הנ"ל, כי אז נתפסן החותם דקדשה שהוא בחינת תחום הנ"ל:

ד **וזהו** בחינת תחום שבת אלפים אמה, כי עקר התחום שהוא בחינת חותם הנ"ל הוא נמשך משני

אנפין מקדשא בריף הוא, על-ידי-זה זוכה לעזות דקדשה וכו' הנ"ל. וזה בחינת: "אכלו משמנים ושתו מתתקים כי חדות ה' היא מעונכם", הינו בשזוכין לעזות דקדשה, בחינת "כי חדות ה' היא מעונכם", אז נאמר "אכלו משמנים ושתו מתתקים", כי אז האכילה מצוה גדולה, שזהו בחינת אכילת שבת, כי אז הנשמה מתענגת מזה הנ"ל, בחינת "צדיק אכל לשבע נפשו" הנ"ל.

ועל-כן זוכין בשבת שנתתקנין שני החותמות, חותם בתוך חותם, בחינת (שיר השירים ח): "שימיני פחותם על לבך פחותם על זרועך", כי על-ידי עזות דקדשה שזוכין בשבת הנ"ל, על-ידי-זה נכנסין אל הקדשה וזוכין לקבל הארה משבעה רועים, בחינת "גמלתם בעזף אל נזה קדשך" הנ"ל במאמר הנ"ל, ועל-ידי-זה זוכין לאמונה שלמה, כי עקר התגלות האמונה הוא בשבת, כי שבת מורה על חדוש העולם, כמבאר במקום אחר (ליקוטי מוהר"ן סימן ל"א), וזהו בחינת חותם הידין, שהם בחינת תלת אבקהן שהם זרועות עולם, יד הגדולה ויד החזקה ויד הנקמה, שזהו בחינת שלש סעודות של שבת, כי עקר תקון האכילה היא על-ידי אמונה, בחינת "ורעה אמונה", כמובא במקום אחר. ועל-כן בשבת שאז זוכה לבחינת עזות דקדשה ועל-ידי-זה זוכין לאמונה הנ"ל על-כן אז מצוה לאכל, כי אז האכילה בקדשה בבחינת אמונה, שזהו עקר תקון האכילה דקדשה הנ"ל. וזהו בחינת שלש סעודות של שבת, כנגד תלת אבקהן שהם שלש ידים הנ"ל וכמובא, שזהו בחינת חותם הידין שהוא בחינת אמונה הנ"ל.

נמצא שבשבת נתתקן חותם הידין שהוא בחינת אמונה, והעקר הוא זה החותם, ואזי ממילא נתתקן חותם הרגלין כמבאר במאמר הנ"ל, כי בשבת עולין הרגלין אל הקדשה, בבחינת (ישעיה נח): "אם תשיב משבת רגלך", וזה עקר קדשת שבת, כי בחל יש ניקה להסטרך אחרא מבחינת רגלין, בבחינת (משלי ח): "רגליה ירדות וכו'", וזה בחינת פגם חותם הרגלין שהוא בחינת נדת הנ"ל, שהוא זיהמת הנפש כמובא, שעקר אחיזתה בבחינת ימי החל, ואז הוא בחינת גרוש וטלטולים שזהו בחינת פגם חותם הרגלין כמבאר במאמר הנ"ל. וזהו בחינת הטלטולים שהאדם צריך לטלטל עצמו בימי החל

שני החותמות הנ"ל, כי המן הוא זהמת הנחש כמוכא, בחינת דם נדת שהוא בחינת קלקול החותם דקדושה כנ"ל, ועקר התגברותו הוא על-ידי פגם אמונה, כמו שאמרו רבותינו ו"ל (מגילה י.) שפשה עצמו עבודה זרה, הינו עבודה זרה, פגם אמונה, כי הוא מנרע עצמלק שהיה כופר גדול במבאר במקום אחר (ליקוטי תנינא סימן י"ט). ועקר התגברותו חס ושלום הוא על-ידי שמתגבר חס ושלום עזות דסטרא אחרא שהוא עזות הגוף כנ"ל, כי המן היה עז פנים ביותר, שהעיו פניו נגד מרדכי אדונו שנמכר לו לעבד, והוא סלק הבושה מעל פניו והחציו והעיו בעזות כזאת שפשה עצמו אלוה ושכלם יכרעו וישתחוו לו ושגם מרדכי אדונו ישתחוו לו חס ושלום, שכל זה הוא תקף עזות דסטרא אחרא, שהוא בחינת (סנהדרין קה.) : 'עזות – מלכותא בלא תגא', בחינת (רשיעה נז) : "והכלבים עזי נפש".

ועל-כן רצו אז להביא את ושתי המלכה לפני המלך ערמה בשבת לפני כל השרים והעמים, אשר דבר כזה לא נשמע בעולם, לעשות עזות כזאת לסלק הבושה לגמרי מעל פניהם, אף הם רצו אז להגביר חס ושלום עזות דסטרא אחרא בעולם, ועקר העזות הוא בתאנה זו כנ"ל, והם רצו אז לסלק הבושה לגמרי חס ושלום ולהגביר תקף עזות דסטרא אחרא בעולם. ועל-כן צווי להביאה ערמה בשבת, כי שבת הוא בחינת 'בשבת פנים לגן עדן', בחינת עזות דקדושה כנ"ל, והם רצו חס ושלום לפגם בבחינת בושה דקדושה, בחינת קדושת שבת, ולהגביר תקף עזות דסטרא אחרא, אשר דבר כזה לא נשמע בעולם.

וזהנה אף היא לדבר עברה נתכונה כמו שאמרו רבותינו ו"ל (מגילה יד.) אף לא עלתה בגדה ובגידם, כי ה' יתברך ברחמיו לא הניח להם לגמר מחשבתם הרעה באותן הימים, כי בא גבריאל ועשה לה נזב וכו', כמו שאמרו רבותינו ו"ל (שם) כדי שלא תעלה בגידם מחשבתם הרעה להגביר חס ושלום תקף עזות דסטרא אחרא בעולם, ונתפוף הוא, כי ושתי המרשעת היא עקר בחינת עזות דסטרא אחרא, בחינת תאנה הנ"ל, ועל-כן היתה פושטת בנות ישראל ועושה בהם מלאכה בשבת, וכל זה להגביר עזות דסטרא אחרא על-ידי פגם

הכתרים הנ"ל, שהם נעשה ונשמע כנ"ל, שני הכתרים הם שני אלפין, כי כתר הוא בחינת אלה שהוא ראש לכל האותיות, וזהו בחינת אלה האורות שמקבלין בשבת כנ"ל, כי עקר התוספות הוא רק אלה אורות, כי עקר התוספות הוא שמקבלין את הנשמע שהוא בחינת נסתר ועושי מנשמע נעשה כנ"ל, ואזי יש לו נשמע אחר גבה ממנו, נמצא שעקר מה שזוכה לקבל תוספות הארה הוא רק מה שבחינת הנשמע בחינת הנסתר זוכה שיתגלה לו בבחינת נעשה, ועל-כן עקר הקבלה הוא רק בחינת כתר אחר, בחינת כתר הנעשה, דהינו מה שזוכה שיהיה נעשה אצלו מנשמע נעשה, כי הנשמע שיש לו עכשו זה עדין נסתר ממנו, ועל-כן עקר קבלת תוספות שבת הוא רק אלה אורות שהם בחינת כתר אחר כנ"ל, אבל באמת זוכה בשבת לשני כתרים נשמע ונעשה כנ"ל, רק שעקר מה שמקבל ומשיג הוא רק בחינת כתר אחר, בחינת נעשה, בחינת אלה אורות כנ"ל, ומאלו השני כתרים הנ"ל שהם בחינת שני אלפין, שני אלפים אורות, מהם נעשין החותמות הנ"ל שהם בחינת תחום שבת אלפים אמה כנ"ל:

ה **וזה** בחינת עירובי תחומין, שבמקום שמונים שיעור סעדה משם מתחיל התחום שבת, כי עקר התחום שבת שהוא בחינת חותם כנ"ל זה נמשך רק על-ידי אמונה כנ"ל, כי על-ידי אמונה נשמר חותם הרגלין, שעל-ידי זה נתבטל הגרוש והטלטולים במקום למקום, שזהו בחינת תחום שבת שאין יוצאין ממקום למקום כנ"ל. נמצא שהעקר על-ידי האמונה שנמשך על-ידי עזות דקדושה שזוכין בשבת כנ"ל, וכל-זה מקבלין על-ידי אכילת שבת, שהוא בחינת "אז תתענג על ה'", שזה בחינת עזות דקדושה, בחינת "אכלו משמנים וכו' כי חדות ה' היא מצדכם", בחינת "ורצה אמונה וכו'" כנ"ל, ועל-כן עקר התחום שבת שהוא בחינת חותם, מתחיל ממקום הסעדה, כי משם עקר תקון בחינת החותם שהוא בחינת תחום כנ"ל:

ו **וזה** בחינת פורים, בחינת מרדכי ואסתר, שהם שני כתרים, שני העדדים הנ"ל, בחינת נשמע ונעשה, נסתר ונגלה, שעל ידם נתתקנין שני החותמות הנ"ל. כי המן הרשע רצה להתגבר על ישראל לקלקל חס ושלום

הם נקראים נשגז¹. ומחמת שנתגבר אז הפגם מאד, על-כן נתגבר המן הרשע שהיה מבחינה זו, מבחינת עזות דסטרא אחרא, וזממת הנחש, דם נדת, ועל-כן רצה להתגבר על ישראל חס ושלום, להעבירם לגמרי חס ושלום להשמידם להרגם וכו', בחינת התגברות שפיכת דמים בישראל, בחינת (ישעיה א): "ידיכם דמים מלאו", דהינו התגברות הדמים על-ידי קלקול החותם, ומחמת שנתקלקל אז החותם ביותר רצה להגביר בחינת שפיכת דמים להרג אותם לגמרי חס ושלום. וזה בחינת (אסתר ח): "ונחתום בטבעת המלך", בחינת פגם חותם דקדושה, שעל-ידי-זה מתגבר חס ושלום חותם דסטרא אחרא.

ובאמת היו אז ישראל בסכנה גדולה מאד מאד אשר פמזהו לא נהיתה, פמוכא בפסרים, אף ה' יתברך ברחמיו שלח אז את שני הצדיקים מרדכי ואסתר, אשר מעלתם גבהה מאד מאד, כי מרדכי ואסתר הם בחינת שני הכתרים הנ"ל, בחינת נשמע ונעשה, נסתר ונגלה, כי אסתר היא בחינת נסתר, ומרדכי הוא בחינת נגלה, פמוכא בדרכי רבנו ז"ל במקום אחר (סימן י'), ועל ידם היה תקף הנס ונתהפך הדבר מהפך אל הפך, וזכו אז לקבלת התורה, כמו שכתוב (אסתר ט): "קיומו וקבלו וכו'", כמו שדרשו רבותינו ז"ל (שבת פח), ונעשה על-ידי-זה פורים על שם הפור, "שמחה ומשטה ויום טוב וכו', והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור משפחה ומשפחה מדינה ומדינה ועיר ועיר" (אסתר ט).

כי זה עקר עבודת איש הישראלי בכל דור ודור, בכל אדם ובכל זמן, שצריכין לעבד את ה' בתורה ותפלה עד שיזכה לבחינת קבלת התורה בכל עת ועת, דהינו שיזכה בכל פעם ופעם לבחינת נעשה ונשמע מחדש, דהינו שיהיה נעשה מהנשמע, בחינת נסתר, יהיה נעשה ממנו בחינת נעשה, בחינת נגלה, ויזכה לבחינת נשמע גבה יותר, וכן בכל פעם ופעם, פמבאר היטב פמאמר הנ"ל, וזה בחינת קבלת התורה בכל פעם, כי אנו צריכין תמיד לקבל את התורה בכל יום, כמו שכתוב (דברים ו): "אשר אנכי מצוך היום" – 'בכל יום יהיו בעיניך פחדשים' (פסיקתא שם), וקדם שזוכין לבחינה גבה יותר, דהינו לבחינת נעשה ונשמע גבה יותר פנ"ל צריך שיהיה

קדשת שבת וכו' פנ"ל, ועל-כן היתה עושה בהן מלאכה ערמות, כדי להגביר עזות דסטרא אחרא בשבת ויקרא פנ"ל, וה' יתברך מפר מחשבת ערומים ונגזר עליה בשביל זה שתהרג ערמה בשבת, כי שבת בעצמה נקם בה, והכניע אותה והרג אותה על-ידי העזות דסטרא אחרא ויקרא, ומניה וביה אבא ליזיל ביה נרגא' (סנהדרין לו:), כי העזות דסטרא אחרא בעצמו הרג אותה ונקם בה, כי מפלגה היה על-ידי עזות דסטרא אחרא שנתגבר אז על ידה כל-כך עד שצויו להביאה ערמה בשבת, ואף היא ליכר עברה נתפונה והיתה חפצה בזה מאד, אף ה' יתברך לא הניח לגמור מחשבתם פנ"ל ונהרגה על-ידי-זה. נמצא שעקר מפלגה היה על-ידי העזות בעצמו, כי כך הם דרכי ה' יתברך, כי "פעל אדם ישלם לו" (איוב לו), שהעברה בעצמה נוקמת בהאדם פמוכא.

ואז היתה צמיחת קרן ישועת ישראל, שמאז התחיל להקדים רפואה למכה, כי "תחת הסרפד יעלה הדס" (ישעיה נח), כי תחת ויפתי מלכה אסתר (מגילה י'), שהיתה ההפך ממנה מהפוך אל הפך, כי אסתר המלכה היתה צנועה גדולה ביותר מאד מאד, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (מגילה יא): 'בשכר צניעות שהיתה ברחל וכו'', נמצא שכל עקר השתלשלות יחוס אסתר היו כלם צנועים גדולים, וכן היא היתה צנועה ביותר פנ"ל, וצניעות זה בחינת בשת אנפין. ואסתר שמרה את השבת ביותר, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שם יא): "זאת שבע הנערות וכו'" (אסתר ב) – 'שמנתה בהן ימי השבת', נמצא שסבב ה' יתברך ברחמיו שנקבע תקף עזות דסטרא אחרא ונתגבר תקף קדשת בשת פנים וצניעות דקדושה, עד שמלכה אסתר תחת ויפתי וכו' פנ"ל:

ז ונפקר התגברות המן היה על-ידי שנכשלו ישראל אז בנשים נכריות, פמוכא בפתיים, כי פגם הברית, פברט נשגז² (נדה שפחה גזיה וזוהר) חס ושלום, זה עקר בחינת עזות דסטרא אחרא, כי שם עקר עזות דסטרא אחרא פנ"ל, כי העפוסים הם הם בעצמן עזות דסטרא אחרא, בחינת "הפליבים עזי נפש", ואף היא ככלב, ועל-כן פגם הברית חס ושלום פברט נשגז² זה עקר תקף העזות דסטרא אחרא, כי הם עקר העזות דסטרא אחרא פנ"ל, וזהו בעצמו בחינת פגם החותם, בחינת נדת, כי

יפל לגמרי חס ושלום, רק יחזיק עצמו בכל עז עד שיזכה לשבר ולבטל מה שצריך לבטל ולשבר כפי הירידה שלו, עד שיזכה ברחמי ותברך לבחינת העליה, ואז זוכה שיתהפך הירידה לעליה, כי הירידה היא תכלית העליה כנ"ל.

זוּזָת הבחינה הוא בכל אדם ובכל זמן, בכלל ובפרט, הן בכלליות ישראל הן בפרטיות אצל כל אחד ואחד מישראל בכל פעם שצריך לצאת מבחינת נעשה ונשמע זה לבחינת נעשה ונשמע גבה יותר וכנ"ל. ועמלק מעולם רצועה מרדות לישראל (תנחומא חוקת יח), וקדם מתן תורה בא עמלק להלחם עם ישראל, כמו שכתוב (שמות יז): "ויבא עמלק וילחם וכו'", כי הוא השונא הגדול שאורב על ישראל תמיד בכלל ובפרט. וכמו כן תמיד בכל דור ודור, בכל עת וזמן, בכל פעם שישאל צריכין לעלות מדרגא לדרגא, דהינו מבחינת נשמע ונעשה זה לגבה ממנו כנ"ל, שאז צריך שיהיה לו ירידה קדם העליה, אז בשעת הירידה שאז האדם באמת בסכנה כנ"ל, אז הוא אורב לישראל ומתפזר בתקף רשעתו ושנאתו החזקה לישראל ובא אז דיקא להלחם עם ישראל, בבחינת: "ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים" – 'רפידין ידים, שרפו ידיהם מן התורה' (מכילתא פרשת עמלק א), כי אז קדם קבלת התורה, ואז מקדם צריך שיהיה בחינת ירידה כנ"ל, והוא בחינת רפידין ידים מן התורה, בבחינת (דברים כח): "ואתה עיף ונגע ולא ירא אלקים", "ירא אלקים" זה בחינת 'בראשית' – ירא בשת', שהוא מאמר השלם, בחינת נשמע, שבו כלול הכל כמבאר במאמר הנ"ל, וקדם שזוכה האדם לזה, לבחינת יראא שהוא בחינת בראשית, בחינת נעשה ונשמע, קדם לזה האדם עיף ונגע, בחינת ירידה שקדם העליה, אז דיקא "ויבא עמלק" כנ"ל. וזה שצוהה התורה ביותר לזכר מצוה עמלק וכו' ומלחמה לה' בעמלק מדור דור, כי זה נעשה בכל דור ודור, בכל עת שצריכין לעלות מבחינת נעשה ונשמע זה לבחינה גבה יותר, אזי צריכין ללחם מלחמת עמלק בעת הירידה שקדם העליה וכו' כנ"ל:

ח **בי** מבאר במאמר הנ"ל, שנשמע ונעשה שהם נסתר ונגלה הם בבחינת בראשית ברא, מאמר וחקצי

ירידה קדם העליה, והירידה בעצמה היא תכלית העליה. נמצא שאחר כך כשזוכין להעליה על ידי הירידה נעשה מהירידה עצמה תורה, ועל כן נקרא התורה מכשלה, כמו שכתוב (ישעיה ג): "והמכשלה הזאת תחת ידך" – 'אלו דברי תורה וכו' (שבת קכ), כמבאר היטב במאמר הנ"ל, עיין שם היטב.

וְזוּזָהוּ עקר כל הנסיונות והצורפים שהאדם נתנסה ונצטרף בעולם הזה בכל עת וזמן, כי האדם צריך לחדש תמיד בתורה ועבודה, שהוא בחינת קבלת התורה בכל פעם, בחינת נעשה ונשמע מחדש גבה יותר, כי אפילו מי שאינו זוכה לחדש ממש חדושין דאורייתא והשגות שהם בחינת נעשה ונשמע כנ"ל, אף על פי כן גם העבודה בעצמה של איש הישראלי כשהוא איש פשוט באמת, כשזוכה בכל פעם להתעורר ביותר לעבודתו יתברך באמת להתעוררות חדש, גם זה הוא בחינת קבלת התורה מחדש, בחינת נעשה ונשמע מחדש, שמקבל על עצמו לקיים את התורה מחדש וכל אשר דבר ה' יעשה וישמע, וכמו כן זה בדברי רבנו ז"ל במקום אחר (בסיומן קכ"ט). ועל ידי זה בעצמו יכול לזכות להשגות ממש, על ידי פשיטותו ותמימותו שיתנהג כל כך בכשרות באמת בהתעוררות חדש בכל פעם עד שיזכה לבחינת קבלת התורה ממש, בחינת נעשה ונשמע באמת, דהינו שיזכה להשיג ולהבין מה שהיה נסתר ממנו תחלה, וכן מדרגא לדרגא עד אין סוף, שהוא בחינת נעשה ונשמע וכו' כנ"ל.

אָבֵל אין האדם זוכה למדרגה גבה יותר כי אם על ידי שיהיה לו ירידה קדם העליה וכו', וזה בכל אדם ובכל זמן ובכל דרגא ודרגא, אפילו מי שצריך לזכות לאיזה דרגא קטנה, אפילו להתעוררות חדש, צריך שיהיה לו מקדם איזה ירידה לפי מדרגתו, והירידה היא בחינת הנסיונות והצורפים שיש לו מקדם שעולה מדרגא לדרגא. והנה באמת בשעת הירידה שיש קדם העליה שהיא בחינת קבלת התורה מחדש בחינת נעשה ונשמע גבה יותר כנ"ל, אז בשעת הירידה האדם הוא באמת בסכנה גדולה. כי הרבה נפלו על ידי ירידתם ורחמנא לצלן, וצריך אז להיות כגבור חזק בל ימוט, וגם צריך סיעתא דשמיא שיזכה להתחזק עצמו בשעת הירידה שלא

ועושים מהתפלה תורה, מהנשמע נעשה, ומגלין לישראל כל הנסתר מהם, בחינת "כי יפלא וכו' על-פי התורה אשר יאמרו לה וכו'" פנ"ל. נמצא שבגן בית-המקדש ציון וירושלים הוא בחינת נשמע ונעשה, בחינת קבלת התורה, כי משם תצא תורה וכו' פנ"ל.

ומחמת שאז בימי אחשוורוש היה בסוף הגלות, והיו צריכים לשוב לירושלים ולבנות בית-המקדש, שהוא בחינת להשיג מחדש בחינת התורה, בחינת נשמע ונעשה, על-כן היו מכרחים אז שיהיה להם זרידה קדם העליה, ומחמת שהיו צריכים אז לעליה גדולה, דהיינו לבנות בית-המקדש מחדש שהוא בשביל כלל ישראל, על-כן התגברה הזרידה אז מאד, והתגברה אז הסטרא אחרא עד שנכשלו מאד בנשים הנכריות, ואז ארב עליהם המן עמלק ימח שמו, ורצה להתגבר עליהם אז מאד, ועל-כן היו אז בסכנה גדולה ועצומה מאד מאד אשר כמזהו לא נהנה כמובא, כי התגבר עליהם בעת זרידתם הגדולה מאד, בחינת "ואתה עיף ויגע וכו'", כי היו אז עיפים ויגעים בתכלית הניגועה, מחמת שהיה בסוף הגלות קדם שובם למקומם, שאז מתגברת הסטרא אחרא ביותר, בעת שהיא רואה שבקל מהרה ישובו למקומם, בפרט שנתפסו אז באמת בעון הגדול הנ"ל רחמנא לצלן, על-כן היה אז עת צרה גדולה ליצקב וכו'.

אך "מרדכי ידע את כל אשר נעשה" (אסתר ד), כי הוא ידע כל זאת והאיר בישראל לכל ויתאשו עצמן מן הרחמים. כי זה הוא העקר בעת שהאדם חס ושלום נופל באיזה זרידה, יהיה איך שיהיה, אפלו אם נכשל חס ושלום אז מאד, אף-על-פי-כן אסור לו ליאש עצמו מן הרחמים, וכמו שעשה מרדכי אז וכל ישראל עמו, "ויצא בתוך העיר ויזעק ויזעק וזעקה גדולה ומרה וכו'", וכן כל ישראל "בכל מקום אשר דבר המלך ודחו מגיע וכו'". וה' יתברך שמע לקול זעקתם וצעקתם הגדולה על-ידי מרדכי, ואז נתהפף הזרידה לעליה גדולה ונעשה מזה פורים, וזכו לקבלת התורה מחדש, בחינת "קנימו וקבלו", וכל זה על-ידי מרדכי, כי מרדכי ידע את כל אשר נעשה, שהיה יודע את כל בחינות הנעשה מתחלה ועד סוף, שהיה יודע ומשיג את הנעשה הגבה ביותר, כי צריכין לעשות בכל פעם מנשמע נעשה, נמצא שזוכין

מאמר אב וכן וכו', וזהו: "מדור דור", הינו בעת שהתורה הולכת מדור לדור, מאב לבן, מנשמע נעשה, מנסתר לנגלה, בבחינת (דברים יד): "והודעתם לבניך ולבני בניך יום וכו'", שהתורה צריכים לגלות מאב לבן מדור לדור וכו' פנ"ל, בבחינת (תהילים קמה): "דור לדור ישבח מעשיך", שצריכין לגלות מעשי ה' בחינת נעשה מדור לדור, מאב לבן, מנשמע נעשה וכו' פנ"ל, כי בחינת הנעשה של האב הוא בחינת נשמע בחינת נסתר לגבי הבן, כמובן בהתורה הנ"ל והבן:

ט וזהו בחינת פורים, כי המן מזרע עמלק, שהוא אורב לישראל תמיד בעת הזרידה שקדם העליה, קדם שזוכין לבחינת נעשה ונשמע מחדש, שהוא בחינת קבלת התורה פנ"ל. ואז באותן הימים היו צריכים ישראל לזכות לשוב לארץ-ישראל לירושלים עיר הקדש ולבנות בית-המקדש שני מחדש, וירושלים היא בחינת יראה שלם, שהוא בראשית מאמר השלם, בחינת נשמע ונעשה, כמבאר במאמר הנ"ל. ושם בירושלים הוא הבית-המקדש אשר משם תצא תורה, כמו שכתוב (דברים יז): "על-פי התורה אשר יורוף וכו' מן המקום ההוא וכו'", "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים" (ישעיה ב).

וזה בחינת (דברים יז): "כי יפלא ממך דבר למשפט וכו'", הינו כשאין יודעין איזה דין בתורה, זה בחינת שאין זוכין להשיג את בחינת הנסתר ממנו לפי מדרגתו שהיא בחינת נשמע אצלו, ואז כשאין זוכין להשיג בחינת נשמע ונעשה אזי אין החותם בשלמות פנ"ל ואזי אין יודעין "בין דם לדם", כי אין יכולין להבחין בין דם טהור לדם נדות, מחמת שנפגם החותם, שאז נעשה ממנו בחינת נדת פנ"ל, ואז התקון הוא: "וקמת ועלית וכו' אל המקום ההוא", כי ציון וירושלים הם בחינת חותם בתוך חותם כמובא, כי משם תצא תורה, כי שם יושבין בית דין הגדול והם מגלין כל מה שנעלם ונסתר אצל כל אחד ואחד, כמו שכתוב: "על-פי התורה אשר יורוף וכו' ועל-פי המשפט וכו' תעשה", נמצא שהם מתקנים ועושים מהנשמע נעשה, כי שם הוא מקום התפלה, כמו שכתוב (ישעיה נז): "כי בתי בית תפלה", ותפלה הוא נשמע, ועל-כן יושבין שם בית דין הגדול

לעליות, וכמובא בבבבבבבב (פרי עין חיים שער הפורים פ"ה) שְׁהָאָרָה שֶׁל מְרַדְכִי מֵאִיר עַד סוֹף הָעֶשְׂיָה, וְהָאָרָה זֹו שֶׁל פּוּרִים אֵין נִמְצָא בְּשׁוּם זְמַן וְכו', וְאִזּוּ נִתְהַפְּכִין כָּל הַיְרִידוֹת לַעֲלִיּוֹת, כִּי הִיא תְּכֵלֶת הָעֲלִיָּה כִּנ"ל.

וְזֶה בַּחֲנִינָת: "וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים כָּכָל דּוֹר וְדוֹר". "נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים" זֶה בַּחֲנִינָת נִשְׁמַע, כִּי זָכְרוֹן תִּלְיָא בְּלֵבָא כְּמוּבָא (ליקוטי מוהר"ן סימן נ"ד), וְתַמָּן תִּלְיָא שְׁמִיעָה, כִּי 'שְׁמִיעָה בְּלֵבָא תִּלְיָא', כְּמוּבָא בְּמָקוֹם אַחֵר. וְזֶהוּ: "וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים", כִּי אִזּוּ בַּיָּמִים הָאֵלֶּה זּוֹכִין לְקַבֵּלַת הַתּוֹרָה, בַּחֲנִינָת "קִימוּ וְקַבְּלוּ וְכו'" כִּנ"ל, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָת "נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים", בַּחֲנִינָת נִשְׁמַע וְנַעֲשִׂה וְכו' כִּנ"ל. וְזֶהוּ: "כָּכָל דּוֹר וְדוֹר", הֵינּוּ כִּי זֶה הַדָּבָר נַעֲשִׂה כָּכָל דּוֹר וְדוֹר, כָּכָל עַת שְׁאֲרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ הַשְּׁגָת הַתּוֹרָה מִנִּשְׁמַע לְנַעֲשִׂה, שְׁנֵהוּ בְּעֶצְמוֹ בַּחֲנִינָת "כָּכָל דּוֹר וְדוֹר", דִּהְיִינוּ מֵאָב לְבֶן, מִדּוֹר לְדוֹר, שְׁנֵהוּ בַּחֲנִינָת "מִלְחָמָה לַה' בְּעַמְלֶק מִדֶּר דֶּר וְכו'" כִּנ"ל. וְאִזּוּ בְּפּוּרִים זּוֹכִין לְהַשְׁגַּת נִשְׁמַע וְנַעֲשִׂה שֶׁהֵם אָב וּבֶן, בַּחֲנִינָת 'דּוֹר וְדוֹר' כִּנ"ל, וְאִזּוּ זּוֹכִין שְׁנִתְהַפְּכִין כָּל הַיְרִידוֹת לַעֲלִיּוֹת כִּנ"ל:

י וְזֶהוּ: בַּחֲנִינָת כָּל מִינֵי הַצְּחֹק וְשַׁחֲקִי שְׂעוּשִׁין בְּפּוּרִים (שולחן ערוך או"ח סימן תרצ"ו ברמ"א), לְרַמֵּז שֶׁאִזּוּ בַּיָּמִי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה מַעֲלִין כָּל מִינֵי יְרִידוֹת וְקִטְנוּת, הַכֹּל נִתְהַפֵּךְ עֲכָשׁוּ וְנַעֲשִׂה מִזֶּה תּוֹרָה, כִּי הַיְרִידָה נִתְהַפֵּךְ לַעֲלִיָּה, בַּבַּחֲנִינָת יְרִידָה תְּכֵלֶת הָעֲלִיָּה כִּנ"ל:

יא כִּי: הַצִּדִּיק הַגָּדוֹל שֶׁיֵּשׁ לוֹ דַּעַת גָּדוֹל, הוּא מוֹרִיד עֶצְמוֹ לַפְּעָמִים בְּכּוֹנָה לַעֲנִיגֵי קִטְנוּת וּמְלִי דְשִׁטּוּתָא, בַּבַּחֲנִינָת (מנחות צט.): 'בְּטוּלָה שֶׁל תּוֹרָה זֶהוּ קִיּוּמָה', וְכְּמוּבָא בְּדָבָרֵי רַבֵּנוּ ו"ל בְּמָקוֹם אַחֵר (ליקוטי תנינא סימן ע"ח), וְזֶהוּ גַם-כֵּן בַּחֲנִינָת יְרִידָה שְׁקָדִים הָעֲלִיָּה, שְׁמַחַת שְׂרׁוּאָה שְׁמַחוּ נִתְיַגַּע וְאֵינוּ יָכוֹל עוֹד לִילֵךְ בְּמַחוּ יוֹתֵר, אִזּוּ הוּא מְכַרַח הַלּוּרִיד עֶצְמוֹ לַעֲנִיגֵי קִטְנוּת וּמְלִי דְשִׁטּוּתָא וְכִינֵצָא, וְכְּמוּבָא בְּזֵהר הַקְדוּשׁ (תורה דף מז:) בְּרַב הַמְּנוּנָא סָבָא דְהָיוּ מְסַדְרִין קָמִיָּה תֵּלַת פְּרָקֵי מְלִי דְשִׁטּוּתָא. וְאַחֲרֵיכֵן עַל-יְדֵי בַּחֲנִינָת יְרִידָה זּוֹכֶה לְתַכְלִית הָעֲלִיָּה, בַּבַּחֲנִינָת יְרִידָה תְּכֵלֶת הָעֲלִיָּה, בַּחֲנִינָת 'בְּטוּלָה שֶׁל תּוֹרָה זֶהוּ קִיּוּמָה', כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל (ברכות נד.) עַל פְּסוּק (תהילים קיט): "עַתָּה לַעֲשׂוֹת לַה' הַפְּרוּ תוֹרָתְךָ".

בְּכָל פַּעַם לְהַתְגַּלּוּת וִידִיעָה תְּדַשָּׁה שֶׁהוּא בַּחֲנִינָת נַעֲשִׂה גְבֵה יוֹתֵר כִּנ"ל, וְכֵן מְדַרְגָּא לְדַרְגָּא עַד תְּחִלַּת הָאֲצִילוּת, כְּמוּבָא בְּמֵאמֶר הַנ"ל, וּמְרַדְכִי יָדַע אֵת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשִׂה עַד לְמַעַל מַעַל בְּתַכְלִית הַמַּעַלָּה, וּמַחֲמַת זֶה הָיָה יָכוֹל לְהֵאִיר גַּם לְמַטָּה לְמַטָּה בְּתַכְלִית שְׁפִלוּת הַיְרִידָה, כִּי זֶה מוֹכֵן וּמְבַאֵר בְּדָבָרֵי רַבֵּנוּ בְּמָקוֹם אַחֵר (בסימן ל'), שֶׁכָּל מֶה שֶׁהַצִּדִּיק הוּא בְּמַעַל גְּדוּלָּה בְּיוֹתֵר וְזוֹכֶה לְהַשְׁגָּה גְּדוּלָּה בְּיוֹתֵר, הוּא יָכוֹל לְהֵאִיר בְּמַדְרָגָה נְמוּכָה בְּיוֹתֵר, נִמְצָא כָּכָל פַּעַם שְׁזוֹכֶה הַצִּדִּיק לְבַחֲנִינָת נַעֲשִׂה גְבֵה יוֹתֵר, דִּהְיִינוּ הַתְּגַלּוּת יוֹתֵר כִּנ"ל, הוּא יָכוֹל לְהֵאִיר לְמַטָּה לְמַטָּה בְּיוֹתֵר, וּבִשְׂבִיל זֶה נִקְרָא בַּחֲנִינָת הַנִּגְלָה 'נַעֲשִׂה', כִּי עַל-יְדֵי שְׁנִיגָלָה מִנִּשְׁמַע לְנַעֲשִׂה וְזוֹכֶה לְהַשְׁגָּה יְתֵרָה, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא יָכוֹל לְהֵאִיר בַּבַּחֲנִינָת עֲשִׂה בְּיוֹתֵר.

וְזֶהוּ: "וּמְרַדְכִי יָדַע אֵת כָּל אֲשֶׁר נַעֲשִׂה", מִתְחִלָּה וְעַד סוֹף, מֵאִין סוֹף עַד אֵין תְּכֵלֶת, עַל-כֵּן הוּא הָיָה יָכוֹל לְהֵאִיר בִּישְׁרָאֵל אֶפְסוֹל בְּתַכְלִית יְרִידָתָם לְבַל יִתְיַאֲשׁוּ עֲצָמָן מִן הַרְחָמִים, עַד שֶׁזָּכּוּ עַל יְדֵי שִׁתְּהַפֵּךְ מִהַפּוֹךְ אֶל הַפּוֹךְ, וְתַכְלִית הַיְרִידָה יְהִיָּה תְּכֵלֶת הָעֲלִיָּה, בַּחֲנִינָת (אסתר ט): "וְנִתְהַפֵּךְ הוּא וְכו'", וְזָכּוּ אִזּוּ לְהַשְׁגָּה גְּדוּלָּה בְּיוֹתֵר, לְקַבֵּלַת הַתּוֹרָה מִחֻדָּשׁ, בַּחֲנִינָת "קִימוּ וְקַבְּלוּ", וְזָכּוּ לַעֲשׂוֹת מִזֶּה "יָמֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה", דִּהְיִינוּ שִׁיְהִיָּה נִמְשָׁךְ הָאָרָה זֹו כָּכָל דּוֹר וְדוֹר, כָּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, שֶׁכָּכָל דּוֹר וְדוֹר וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה יֵאִיר עֲלֵינוּ הָאָרָה הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת שֶׁל בַּחֲנִינָת מְרַדְכִי, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה יְהִיָּה לָנוּ כַּח כָּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה לַצֵּאת מִכָּל הַיְרִידוֹת שֶׁבְּעוֹלָם וְלִתְהַפֵּךְ כָּל הַיְרִידוֹת לְתַכְלִית הָעֲלִיָּה, בַּבַּחֲנִינָת: "וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים כָּכָל דּוֹר וְדוֹר, מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה וְכו'".

כִּי ה' יִתְבָּרֵךְ בְּרַחֲמֵי הַמְּרַבִּים חֲשַׁב מְרַחֵק לְהִיטִיב אַחֲרֵיתָנוּ, כִּי ה' יִתְבָּרֵךְ צוֹפֶה וּמִבִּיט עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת, וְרָאָה שְׁבִדּוּרוֹת הִלְלוּ בְּעַקְבוֹת מִשִּׁיחָא בְּסוֹף הַגְּלוּת קָדָם שֶׁנִּשְׁכַּח לִירוּשָׁלַיִם וְיְהִיָּה גְּאֻלָּה נִצְחִית, וְקָדָם לָזֶה בְּדֹאֵי תִתְגַּבֵּר הַסִּטְרָא אַחֲרָא מֵאֵד, וְתִהְיֶה מִקְדָּם הַיְרִידָה גְּדוּלָּה מֵאֵד מֵאֵד, עַל-כֵּן הִיטִיב עֲמָנוּ מִקְדָּם, וְנִתֵּן לָנוּ אֵת יָמֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה עַל-יְדֵי מְרַדְכִי וְאַסְתֵּר, כִּי שִׂיאִיר עֲלֵינוּ כָּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה בַּחֲנִינָת הָאָרָה הַגְּדוּלָּה וְהַעֲצוּמָה שֶׁל מְרַדְכִי, שֶׁהִיא הָאָרָה גְּדוּלָּה מֵאֵד, מֵאֵד שְׁעַל-יְדֵי הָאָרָה הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת יְכוּלִין לְהַפּוֹךְ כָּל הַיְרִידוֹת

וְזוּהוּ: "עַתָּה לַעֲשׂוֹת לָהּ" דִּקְאָ, בַּחֲנִינָה נִשְׁמַע וְנַעֲשֶׂה, וְהַנִּשְׁמַע כְּגֹנֵד הַנַּעֲשֶׂה הוּא בַּחֲנִינָה תוֹרַת ה', בַּחֲנִינָה בְּטוֹל אֶל הָאֵין סוֹף וְכוּ', כְּמִבְאָר בַּמֶּאֱמָר הַנ"ל, וְזוּהוּ: "עַתָּה לַעֲשׂוֹת לָהּ", כְּשֶׁמִּגִּיעַ הָעַתָּה לַעֲשׂוֹת – בַּחֲנִינָה נַעֲשֶׂה, "לָהּ" – בַּחֲנִינָה נִשְׁמַע, בַּחֲנִינָה תוֹרַת ה', בְּטוֹל אֶל הָאֵין סוֹף, וְאִזּוּ "הַפְּרוּ תוֹרְתְךָ", אִזּוּ צָרִיכִין יִרְידָה קִדְּם הַעֲלִיָּה, בַּחֲנִינָה 'בְּטוֹלָה שֶׁל תוֹרָה זֶהוּ קִיּוּמָה', בַּחֲנִינָה "הַפְּרוּ תוֹרְתְךָ", כִּמּוֹ שֶׁדָּרָשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל, כִּי הַיִּרְדָּה הִיא תַּכְלִית הַעֲלִיָּה כִּנ"ל. וְזוּהוּ בַּחֲנִינָה פּוּרִים כִּנ"ל, וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָא 'פּוּרִים', כִּי אִזּוּ עוֹשִׂין כָּל מִינֵי שְׁחֹק וְקִטְנוֹת וּמְלֵי דִשְׁטוּתָא, כִּי אִזּוּ זֹכִין לַתַּכְלִית הַעֲלִיָּה, לַהֲשִׁיגָה וְהָאֲרָה עֲצוּמָה מְאֹד מְאֹד, הָאֲרַת מְרִדְכִי הַיְּהוּדִי שֶׁהָאֲרַתוֹ שָׁגָבָה מְאֹד, וְאִזּוּ נִתְהַפְּכִין כָּל הַיִּרְדּוֹת וְכָל הַבְּטוּלִים וְכָל מְלֵי דִשְׁטוּתָא לַתַּכְלִית הַעֲלִיָּה כִּנ"ל.

וְזוּהוּ בַּחֲנִינָה שֵׁם 'פּוּרִים' עַל שֵׁם הַפּוּר, לְשׁוֹן "הַפְּרוּ תוֹרְתְךָ", כִּי הִשְׁרַשׁ שֶׁל מַלְת 'פּוּרִים' וְהִשְׁרַשׁ שֶׁל מַלְת 'הַפְּרוּ' הֵם שֶׁרַשׁ אֶחָד, כְּמִבְאָר לְמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ קֶצֶת יָדִיעָה בְּזֶה, כִּי עֶקֶר עֲנָן פּוּרִים הוּא בַּכְּחִינָה זֶה, בַּכְּחִינָה יִרְדָּה תַּכְלִית הַעֲלִיָּה, בַּחֲנִינָה: "וְהַמְכַשְׁלָה הַזֹּאת תַּחַת יָדְךָ" – 'אֵלּוּ דְּבָרֵי תוֹרָה שְׁאִין אָדָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם אֵלָּא אִם כֵּן נִכְשַׁל בָּהֶם וְכוּ', עֵינֵי שֵׁם, שֶׁזֶּהוּ בַּחֲנִינָה "עַתָּה לַעֲשׂוֹת לָהּ" הַפְּרוּ תוֹרְתְךָ" כִּנ"ל.

וְזוּהוּ בַּחֲנִינָה (אֶסְתֵּר ט) "וּמִמָּאֵר אֶסְתֵּר קִים, דְּבָרֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה וְנִתְקַבַּל בַּסֶּפֶר". "וּמִמָּאֵר" זֶה בַּחֲנִינָה מִמָּאֵר הַשְּׁלֵם שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה יִרְאָה, בַּחֲנִינָה אֶסְתֵּר שֶׁהִיא בַּחֲנִינָה נִסְתֵּר, בַּחֲנִינָה נִשְׁמַע, בַּחֲנִינָה מִמָּאֵר הַשְּׁלֵם, וְזֶה בַּחֲנִינָה (ס) "לִקְחָהּ מִדְּכִי לוֹ לְבַת" – 'אֵל תִּקְרִי לְבַת אֵלָּא לְבֵית' (מְגִילָה יג), בַּחֲנִינָה בֵּית דְּבִרְאשִׁית שֶׁהוּא מִמָּאֵר הַשְּׁלֵם שֶׁזֶּהוּ בַּחֲנִינָה אֶסְתֵּר כִּנ"ל, וְזוּהוּ: "וּמִמָּאֵר אֶסְתֵּר", בַּחֲנִינָה מִמָּאֵר הַשְּׁלֵם, "קִים דְּבָרֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה", "קִים" זֶה בַּחֲנִינָה עֲמִידָה, בַּחֲנִינָה תַּפְּלָה, וְזוּהוּ: "דְּבָרֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה", "דְּבָרֵי" דִּקְאָ, בַּחֲנִינָה דְּבָרֵי תוֹרָה שֶׁהֵם בַּחֲנִינָה נִשְׁמַע, כְּמִבְאָר בַּמֶּאֱמָר הַנ"ל, עֵינֵי שֵׁם הֵיטֵב. וְזוּהוּ: "וְנִתְקַבַּל בַּסֶּפֶר", נִתְקַבַּל זֶה בַּחֲנִינָה נַעֲשֶׂה, כִּי הַסֶּפֶר הַנִּתְקַבַּל זֶה בַּחֲנִינָה עֲשִׂיָּה כְּמוֹכָא בְּמִקּוֹם אַחֵר (בִּסְיוֹן ק"ח), הֵינּוּ שֶׁבַחֲחִינָה מִמָּאֵר הַשְּׁלֵם וְכוּ' נַעֲשֶׂה בַּחֲנִינָה נַעֲשֶׂה, בַּחֲנִינָה "וְנִתְקַבַּל בַּסֶּפֶר וְכוּ" כִּנ"ל, עֵינֵי הֵיטֵב בַּמֶּאֱמָר הַנ"ל:

יב וְזוּהוּ בַּחֲנִינָה קְרִיאַת הַמְּגִלָּה, כִּי הַמְּגִלָּה הוּא גְּבִהָה מְאֹד מְאֹד כְּמוֹכָא בְּתַבְכִּים, כִּי הִיא בַּכְּחִינָה דְּבָרֵי תוֹרָה הַנ"ל, בַּחֲנִינָה (אֶסְתֵּר ט) "דְּבָרֵי הָאֲגֵרָת הַזֹּאת", כִּי בְּאֵמַת בְּהַמְּגִלָּה כְּתוּבִים רַק שְׁתֵּים שְׁלֹשׁ מִצְוֹת, שֶׁהֵם מִשְׁלֹחַ מְנוֹת וּמִתְּנוּת לְאַבְיּוֹנִים וּשְׁמִיחָה וּמִשְׁתָּה וְכוּ', וְהַמְּגִלָּה בְּעֲצֻמָּה אֲרָכָה מְאֹד שֶׁמִּסְפַּרְתָּ כָּל מַעֲשֶׂה אַחֲשֹׁרוֹשׁ וְהֶמֶן וְיוֹשֵׁתִי וְכוּ' וְכוּ', וְכָל זֶה הוּא בַּחֲנִינָה דְּבָרֵי תוֹרָה, כִּי הַסְּפּוּרִים שֶׁל הַתּוֹרָה הֵם גְּבִהִים יוֹתֵר מִהַתּוֹרָה עֲצֻמָּה, דִּהְיוּ מִמִּצְוֹת הַתּוֹרָה בְּעֲצֻמָּן, כִּי הֵם בַּחֲנִינָה דְּבָרֵי תוֹרָה, בַּחֲנִינָה נִשְׁמַע כִּנ"ל בַּמֶּאֱמָר הַנ"ל, וְזֶה בַּחֲנִינָה הַמְּגִלָּה כִּנ"ל, וְאִזּוּ אֲנִי זֹכִין בְּפּוּרִים לִקְרוֹת אֶת הַמְּגִלָּה וְעוֹשִׂין מִבַּחֲנִינָה דְּבָרֵי תוֹרָה, בַּחֲנִינָה נִשְׁמַע וְכוּ', עוֹשִׂין מִזֶּה בַּחֲנִינָה נַעֲשֶׂה, בַּכְּחִינָה (שם לא): "לְקִים אֶת יְמֵי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה וְכוּ' בְּזִמְנֵיהֶם", בַּחֲנִינָה: "עַל כָּל דְּבָרֵי הָאֲגֵרָת הַזֹּאת וְכוּ'", בַּחֲנִינָה: "לְהִיּוֹת עוֹשִׂים אֶת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה וְכוּ":

יג וְזוּהוּ בַּחֲנִינָה: "בְּזִמְנֵיהֶם" – זְמַן זְמַנִּים טוֹבָא, כִּמּוֹ שֶׁלְמִדּוֹ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל (מְגִילָה ב) מִזֶּה הַפְּסוּק שֶׁמִּגִּילָה נִקְרָאת בִּי"א בִּי"ב וְכוּ', כִּי יֵשׁ בָּהּ זְמַנִּים לְבַחֲחִינָה קְרִיאַת הַמְּגִלָּה, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה לַעֲשׂוֹת מִהַנִּשְׁמַע נַעֲשֶׂה, כִּי כָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ נִשְׁמַע וְנַעֲשֶׂה לְפִי בַּחֲחִינָתוֹ כִּנ"ל, וְעַל־כֵּן בְּגִי הַכְּפָרִים שְׁאִין לָהֶם זֶה הַכֹּחַ לַעֲשׂוֹת מִהַנִּשְׁמַע נַעֲשֶׂה בְּעֲצֻמָּן, וְצָרִיךְ אַחֵר לִקְרוֹת לָהֶן וּלְהֵאִיר בָּהֶם הָאֲרָה זֶה, הֵם צָרִיכִין לְהַקְדִּים לְיוֹם הַכְּנִיסָה לְבּוֹא לְתוֹךְ הַכֶּרֶף שִׁישׁ שֶׁם עֲשָׂרָה בְּטָלְנִין, וְהֵם מְקַדִּימִין וְקוֹרִין לָהֶם אֶת הַמְּגִלָּה אִזּוּ, כִּי אֶף־עַל־פִּי שֶׁעֲדִין לֹא הִגִּיעַ יְמֵי הַפּוּרִים בְּעֲצֻמּוֹ, שֶׁהֵם עֹקֵר הַשְּׂגָתָה נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, בַּחֲחִינָה "וְהֵימִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים", אֶף־עַל־פִּי־כֵן בְּגִי הַכֶּרֶף שִׁישׁ שֶׁם עֲשָׂרָה בְּטָלְנִין שֶׁבְּטָלִים וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וְזֹכִים לַהֲשִׁיגָה גְּבִהָה, עַל־כֵּן הֵם יְכוּלִים לְהֵאִיר בְּבִגְי הַכְּפָרִים בַּחֲחִינָה קְרִיאַת הַמְּגִלָּה, בַּחֲחִינָה הַשְּׂגָתָה נִשְׁמַע וְנַעֲשֶׂה, גַּם אִיזָה יָמִים קִדְּם פּוּרִים. כִּי הַנַּעֲשֶׂה שֶׁל בְּגִי הַכֶּרֶף שִׁישׁ לָהֶם קִדְּם פּוּרִים הוּא אֲצִל בְּגִי הַכְּפָרִים בַּחֲחִינָה נִשְׁמַע, בַּחֲחִינָה הָאֲרַת פּוּרִים. וְעַל־כֵּן הֵם שׁוֹמְעִין אֶת הַמְּגִלָּה מִקִּדְּם מִבְּגִי הַכְּפָרִים, כִּדִּי שִׁיחִיּוֹ פְּנוּיִים בִּימֵי הַפּוּרִים לְהַסְפִּיק מִזֶּוֹן וּמִשְׁתָּה לְבִגְי הַכְּפָרִים, כִּי עֲצֵם הַפּוּרִים שֶׁל בַּחֲחִינָה בְּגִי הַכְּפָרִים אֵין בַּחֲחִינָה בְּגִי

הכפרים יכולין להשיג, כי השגת הנשמע שלהם גבה ועצום מאד, רק צריכין להיות מרובה אליהם בימי הפורים להספיק להם לשמחת פורים.

וְזוּהוּ שְׁאֵמְרוּ ו' (מגילה ה.): 'איזהו כרף? כל שיש בו עשרה בטלנים', 'בטלנים' דיקא, כי הם נקראין בטלנין על-שם שעקר השגתם הוא תמיד מדרגא לדרגא, שזה אין זוכין כי אם על-ידי בחינת 'בטולה' של תורה זהו קיומה', בחינת 'צת לעשות לה' הפרי תורתך', שזהו בחינת פורים כנ"ל, ועל-כן נקראים 'בטלנים', והם דיקא יודעים לקרות את המגלה בזמנה, להשיג השגת פורים בזמנו, אבל בבחינת בני הכפרים שאין להם עשרה בטלנין ואין זוכין להשגה זו של בחינת בני הכפרים הנ"ל, הם יכולין להקריא ולקרות את המגלה להם גם קדם פורים כנ"ל, כי כל אחד ואחד יש לו נשמע ונעשה לפי מדרגתו כנ"ל.

וְזוּהוּ בחינת: "והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור, משפחה ומשפחה, מדינה ומדינה עיר ועיר", הינו שכל משפחה ומשפחה וכל מדינה ומדינה וכל עיר ועיר, כל אחד זוכה לקבל ביום הזה בחינת הארת פורים כל אחד ואחד לפי מדרגתו, כי כל אחד יש לו נעשה ונשמע שהוא בחינת "נזכרים ונעשים" כפי מדרגתו וכו' כנ"ל:

יד וְזוּהוּ בחינת (מגילה ג.): 'מבטלין תלמוד תורה לשמע מקרא מגלה', הינו כי בחינת פורים הוא בבחינת 'בטולה' של תורה זהו קיומה', שגתהפכין כל הנרידות והבטולים לבחינת עליה וכו' כנ"ל, וזהו 'מבטלין תלמוד תורה לשמע מקרא מגלה', כי מקרא מגלה הינו הארת פורים נמשך מבחינת בטולה של תורה וכו' כנ"ל, בחינת 'מבטלין תלמוד תורה וכו' כנ"ל:

טו וְזוּהוּ בחינת פרשת פרה שְׁקוּרין אחר פורים, כי פרשת פרה אדמה הוא חדוש גדול שאי אפשר להשיג, כמו שכתוב (קהל ט): "אמרת אהבמה והיא רחוקה וכו'", ועל ידי דיקא מטהרין מטמאת מת, כי עקר החיים הוא בחינת נשמע ונעשה, כי נשמע בחינת נסתר זה בחינת הנשמע שאי אפשר להשיגה, ונעשה זה בחינת הגוף, וכשזוכין להמשיך בחינת הנשמע ולעשות ממנו נעשה, על-ידיה נתחבר הנשמע עם הגוף ומאירה הנשמע בהגוף, וזה עקר החיים, כי עקר החיים הוא

הדעת, בבחינת (שם יב): "החכמה תחיה וכו'", דהינו לדעת ולהשיג מה שהיה נסתר ממנו שהוא בחינת הנשמע כנ"ל.

וְזוּהוּ לא חטא אדם הראשון היו יכולים להיות לעולם, דהינו לזכות להשיג את תכלית בחינת הנשמע ונעשה הגבה ביותר בעודו בחיים חיותו, כי היו הולכים מדרגא לדרגא עד שהיו נכללים באין סוף, בבחינת תורת ה' ותפלת ה' שהם בחינת נעשה ונשמע שיש שם, בעודו בגוף, בבחינת (בראשית א): "ואכל וחי לעולם", אף על-ידי חטא אדם הראשון אי אפשר לבוא אל התכלית, דהינו אל הנעשה ונשמע הנ"ל, כי אם על-ידי מיתה שנסתלק על ידי הנפש מן הגוף, ואז זוכין אחר-כך על-ידיה לתחית המתים, ואז יזכו לעקר התכלית, לבחינת נעשה ונשמע שלא היה יכול להשיג בחייו, בבחינת "ושמחת עולם על ראשם" שדרשו רבותינו ו"ל שעתיד הקדוש-ברוך-הוא להחיותו לנו לעתיד, כי הנעשה ונשמע שהם בחינת שמחת עולם הם עקר שששוע עולם הבא, ומכרח כל אחד להסתלק ולשוב אל העפר קדם שיזכה למה שיזכה, והמיתה וההסתלקות זה בחינת ירידה תכלית העליה, כי בנדיא אין ירידה כמו המיתה ששב אל העפר ממש, והנפש מסתלקת ונשאיר בלא חיות רק קיסטא דחיותא, שהוא מעט דמעט, אבל עקר החיות נסתלק, ונעשה חפשי מכל המצות, נמצא שהוא ירידה גדולה מאד, ואז באמת הוא מטמא כל הטמאות וכו', אבל אף-על-פי-כן המיתה טוב מאד כמו שאמרו רבותינו ו"ל (בראשית רבה ט), כי היא בבחינת ירידה תכלית העליה, כי דיקא על-ידיה ששב אל העפר שהיא תכלית הירידה, על-ידיה זוכה לתכלית העליה אחר-כך, לשוב ולקום לתחית המתים ולזכות אחר-כך לשמחת עולם, בחינת הנשמע ונעשה שלא היה יכול לזכות מקדם כנ"ל.

וְזוּהוּ אי אפשר להטהר מטמאת מת כי אם על-ידי בחינת פרה אדמה, שהוא חקת התורה שאי אפשר להשיגה בשום אופן, והיא בחינת נשמע הגבה מאד, בחינת נסתר הגבה ביותר, שאפילו שלמה המלך עליו השלום לא השיג זאת, כמו שכתוב: "אמרת אהבמה וכו'", ודיקא על-ידי בחינה זו שהיא תורה גבוהה מאד, בחינת נשמע הגבה ביותר, על-ידיה דיקא יכולין להטהר מטמאת מת, מתכלית הירידה, כי כל מה שהירידה היא גדולה ביותר צריך להמשיך נשמע גבה ביותר, שמחמת גדלת וגבהות השגת הנשמע על-ידיה

יכולין להאיר למטה יותר, ועל-כן דיקא על-ידי בחינת פנה אדמה שהוא דבר נעלם מאד מאד, על-ידי-זה דיקא יכולין להטעה מטמאת מת שהוא תכלית הירידה וכו' פנ"ל.

ועל-כן כל מעשי פנה מחוץ למחנה, והיא מטמאה כל העוסקין בה, כי פנה אדמה היא חדוש נפלא כזה ונמשך ממקום גבה כל-כף עד שיכול להאיר בתכלית תכלית העשיה, אפלו מחוץ למחנה, ועל-כן היא מטמאה טהורים ומטהר טמאים, כי כל העוסקים בפנה הם טמאים עד הערב, מחמת שהם מורידים עצמם לירידה כזו, לבחינת חוץ למחנה, להוציא ולטהר את כל אלו שנפלו ונטמאו בטמאת מת:

טז וזה בחינת (עבודה זרה ד:): 'לא היה דוד ראוי לאותה מעשה כי אם להורות תשובה', שהיא בחינת ירידה תכלית העליה כמו שכתוב במאמר הנ"ל. וזה בחינת (ברכות ד:): 'ואני ירי מלכלכות בדם שפיר ושליל' כדי לטהר אשה לבעלה, כאשר נשמע זאת מפי רבנו ז"ל שאמר זאת על עצמו, על שהיה עוסק תמיד להוציא בגי אדם מירידה גדולה להגביהם ולקרבם לה' יתברך (חיי מוהר"ן סימן קנ"ה). נמצא שהצדיק הגדול ביותר, בחינת דוד המלך עליו השלום, יש לו איזה ירידה לפעמים כדי להרים ולהגביה ולטהר את ישראל לאביהם שבשמים, ואז בשעת ירידתו שוירד למקומות כאלו, הוא בבחינת ירי מלכלכות בדם וכו'. וזהו בחינת מה שפנה אדמה מטמאה כל העוסקין בה, מחמת שעבודתה מחוץ למחנה וכו' פנ"ל, אבל הטמאה והלכלוף הנ"ל הוא רק לפי שעה, כי אינו טמא כי אם עד הערב, אבל על-ידי-זה הוא מגביה ומטהר את הטמאים שבישראל מבחינת טמאה גדולה שהיא בחינת טמאת מת. וזהו בחינת שפנה אדמה מטמאה טהורים ומטהר טמאים, בחינת ירי מלכלכות בדם וכו' כדי לטהר אשה לבעלה, שהם כנסת ישראל לאביהם שבשמים פנ"ל, ועל-כן קורין פרשת פנה תכף אחר פורים, כי זה עקר בחינת פורים פנ"ל:

יז וזה בחינת (בבלי ג:): 'מבטלין תלמוד תורה למקרא מגלה ולהוצאת המת ולהכנסת פלה', כי הפל אחד, כי מקרא מגלה זה בחינת השגת נשמע ונעשה,

שהוא בחינת פורים פנ"ל, ולזה צריכין בחינת 'בטולה של תורה זהו קיימה', בחינת 'מבטלין תלמוד תורה וכו' פנ"ל, וזהו: 'להוצאת המת', כי הבטול הוא בשביל הוצאת המת, כדי להכניע סטרא דמותא, כי על-ידי שהצדיק מוריד עצמו למקומות הנמוכים על-ידי-זה הוא מעלה משם את שנפלו לשם, ועל-ידי-זה הוא מכניע סטרא דמותא, ואז הירידה תכלית העליה, ואז הוא מטהר אשה לבעלה על-ידי-זה, בבחינת 'ואני ירי מלכלכות וכו', וזהו: 'להוצאת המת ולהכנסת פלה', הינו לטהר אשה לבעלה וכו' פנ"ל, שלכל זה מבטלין תלמוד תורה, בחינת 'בטולה של תורה זהו קיימה', בחינת ירידה תכלית העליה, בחינת "עת לעשות לה' הפרו תורתך", ופרש רש"י: מה יעשו אלו שהפרו תורתך כשרוצין לעשות תשובה, עין שם. כי אלו שהפרו תורתך ועברו על מה שעברו, עקר תקונם על-ידי הצדיק המקום "עת לעשות לה' הפרו תורתך", דהינו שמבטל עצמו ומוריד עצמו למקומם, בבחינת 'בטולה של תורה זהו קיימה', וזוהי להשיג נשמע ונעשה גבה יותר, ואז נתהפך הירידה לתכלית העליה, ואז נעשה מעונות ישראל תורה, בבחינת (ירמיה ג:): "ביום ההוא יבקש עון ישראל ואיננו", ויבזה מגביה אותם לשמשם וכו' פנ"ל:

יח וזה בחינת "משלוח מנות איש לרעהו", כי כל אחד יש לו נשמע ונעשה לפי מדרגתו, וצריך כל אחד להאיר מבחינת הנשמע ונעשה שלו לחברו, וזהו בחינת משלוח מנות, כי מהארת נשמע ונעשה שהוא השגת התורה, מזה נמשך האכילה דקדשה שהוא בחינת סעדת שבת, בחינת: "אכלו מצודנים וכו' כי חדות ה' היא מצודכם" פנ"ל. וזה בחינת (תהילים ט:): "ותרתך בתוך מעי", בחינת (משלי ט:): "לכו לחמו בלחמי ושתינו", כי האכילה היא בחינת תורה, כי על-ידי התורה שמקבלין, בחינת נעשה ונשמע, על-ידי-זה יכולין לאכל בקדשה, כי האכילה מתבררת הנשמה והגוף, ועל-כן על-ידי הנשמע ונעשה ששל-ידי-זה זוכין לעזות דקדשה ואז יכולה הנשמה להאיר בגוף, על-כן אז יכולין לאכל בקדשה, דהינו שיתחבר הנשמה והגוף על-ידי האכילה ותאיר הנשמה בהגוף שהה עקר החיים וכו' פנ"ל, וזה בחינת סעדת שבת וכו' פנ"ל, וזה בחינת סעדת פורים, בחינת (אסתר ט:): "שמחה ומשתה יום טוב", כי אז זוכין

והשגות שהיא משגת, שהגוף גם-כן ידע מהם, כמבאר במאמר הנ"ל:

יט וְזוה בחינת (מגילה ט:): 'חֵיב אֵינֶשׁ לְבִסּוּמִי בְּפִוְרִיא עַד דְּלֹא יָדַע בֵּין אַרְוֵר הֶמֶן לְכַרְיָה מְרֻדִי', כי אז נתהפך הירידה לתכלית העליה, וזוכין לבחינת שמחת עולם, שהוא בחינת נעשה ונשמע, שהוא בחינת השגה שלעתידי לבוא שאז יהיה פלו תשובה, ואז יהיו נעשין מעונות ישאל תורה וכו' פנ"ל. וזה בחינת 'עד דלא ידע בין ארור המן' שהוא בחינת כל העונות שנמשכין מזהמת הנפש, בחינת (בראשית א): "ארור אתה וכו'", ל'כרוף מרדכי', כי גם העונות נעשים כזכיות ונעשה מהם תורה על-ידי התשובה, בחינת "ביום ההוא יבקש עון ישאל ואיננו" פנ"ל:

כ וְזוה בחינת "מרדכי" – 'מרי וכנא' (חולין קלט:), בחינת ריח הטוב של שמן המשחה שצל דוד נתקדשו כל כלי המשכן ונכנסו מחל אל הקדש, שהם בחינת תקון חטא העגל שכולל כל החטאים. נמצא שעל-ידי מרדכי שהוא בחינת מר דרור, ראש הבשמים של שמן המשחה, על-ידו נכנסין מחל אל הקדש ונמתקן כל החטאים שהם בחינת חטא העגל, ונתהפך ונעשה מזה בחינת משכן אשר משם תצא תורה פנ"ל, כמו שכתוב (שמות כח): "ונועדת לך שם ודברתי אתך וכו'", וזה בחינת פורים שהוא בחינת הארת מרדכי וכו' פנ"ל, בחינת (שיר השירים ו): "הדודאים נתנו ריח", שני הדודאים, אכלו הדוד תאנים הרעות אשר לא תאכלנה מרע, גם הם נתנו ריח הטוב, על-ידי בחינת מרדכי שהוא בחינת ריח טוב, בחינת (שמות ל): "בשמים ראש מר דרור וכו'" פנ"ל:

כא ואזי נתמקנין שני החותמות, חותם הידין וחותם הרגלין פנ"ל, ועל-כן אחר-כך נמסר החותם למרדכי, ונתתם בטבעת המלך למחות זכר עמלק, שזהו בחינת חותם דקדשה שמכניע דם נדות שהוא בחינת עמלק זהמת הנפש פנ"ל, ועל-כן בשעת הגזירה נאמר (אסתר ד): "ותתחלחל המלכה מאד", שפרסה נדה כמו שדרשו רבותינו ז"ל (מגילה טו), הינו פנ"ל, שמחמת שהתגבר אז חותם המן שהוא בחינת פגם חותם דקדשה, ואז נעשה חס ושלוש מהחותם נדת פנ"ל, אבל אחר-כך וכו' לתמן חותם דקדשה על-ידי מרדכי ואסתר, ואז נמסר טבעת המלך בחינת חותם דקדשה לזי מרדכי, ויחתם

לשמחה, בחינת "כי חדות ה' היא מעזכם" פנ"ל, ואז האכילה בקדשה, בחינת: "אכלו משמנים ושתו מתתקים כי חדות ה' היא וכו'" פנ"ל.

נמצא שבתוך האכילה דקדשה, שהוא בחינת סעדת פורים, מאיר בה בחינת הארת התורה, בחינת נעשה ונשמע, בחינת "ותורתך בתוך מעי" פנ"ל. וזה בחינת "משלוח מנות איש לרעהו", כי כל אחד יש לו נעשה ונשמע כפי מדרגתו, ועל-כן כל אחד שולח מהארה שלו לחברו, כי כל אחד צריך להאיר בחברו מהארתו והשגתו. וזהו: "אכלו מעדנים ושתו מתתקים ושלחו מנות לאין נכון לו וכו', כי חדות ה' היא מעזכם", כי בשזוכין לבחינת "חדות ה' וכו'", הינו בחינת נעשה ונשמע וכו', וזה מאיר בתוך האכילה, וזה בחינת פורים, אז צריכין לשלוח מנות להאיר כל אחד בחברו וכו' פנ"ל.

וזהו בחינת: "מתנות לאביונים", כי שפע העשירות דקדשה זה בחינת עזות דקדשה, בחינת (משלי יח): "עשיר יענה עזות", בחינת (קהלת י): "הקסף יענה את הכל", "יענה" זה בחינת קולות, שהוא בחינת עזות, וצריך לרחם על העני, וזה בחינת מה שכתוב במאמר הנ"ל שצריכין לרחם על בשר הגוף, כי גוף ונפש הם בחינת עשיר ועני, וכל המרחם על הבריות מרחמין עליו וכו' (שבת קנא:), הינו כמו שהוא מרחם על העני וממשיך לו שפע ופרנסה, שהוא בבחינת עזות דקדשה שממש נמשך הפרנסה, בבחינת גבורות גשמים, כמו כן מרחמים עליו ונותנין לו דעת שיוכל לרחם על בשר גופו להאיר בו מכל הארות והשגות, בחינת (ישעיה נח): "ומבשרך אל תתעלם", שזהו ממש בחינת צדקה לעני, ועל-כן בפורים שזוכין לשמחת עולם וכו', בחינת "חדות ה' היא מעזכם", צריך להאיר הארה זו אל הגוף שגם הגוף ידע מזה, וזה בחינת מתנות לאביונים, שמאירין בחינת שפע הממון שהוא בחינת עזות דקדשה פנ"ל אל העני, כי השפע העשירות בעצמו נמשך מהשגת התורה, שממש כל ההשפעות, וממשיך הארה זו אל העני, וכמו כן נמשך הארת התורה בחינת עזות דקדשה מהנשמה אל הגוף, שהנשמה תרחם על הגוף לגלות לו מכל הארות

בחינת נעשה ונשמע הגבה יותר, ועל-כן קורין ב"ו כמו שושן ששם זוכין להשגת נשמע ונעשה גבה יותר וכו' פנ"ל:

בטבעת המלך למחות המן עמלק וכו' פנ"ל, כי מרדכי ואסתר הם בחינת דין ורגלין במבאר במקום אחר (סימן י"), בחינת חותם בתוך חותם, וזה בחינת (שיר השירים ה): "ידי נטפו מור ואצבעתי מור עבר על פות המנעול", זה בחינת מרדכי מר דרור, שהוא חותם הדין, בחינת "ידי נוטפות מור וכו'". וזהו: "על פות המנעול", לשון חותם, בחינת (שם ד): "גן נעול מען חתום":

כב ועל-כן כרפין המקפות חומה מימות יהושע בן נון קוראין ב"ו (מגילה ב), כי בשושן ששם היו מרדכי ואסתר בעצמם ושם היה עקר הנס, שם זוכין להארת פורים בתכלית השלמות ביותר מכל העולם, הינו כי שם זוכין לבחינת נעשה ונשמע הגבה ביותר, כי שם מאיר ביותר הארת מרדכי ואסתר, ועל-כן הם עושין פורים ב"ו, כי ב"ד שהוא אצלנו פורים הם לוחמין אז עדין מלחמת עמלק, והארת והשגת פורים שלהם הוא אחר-כך ב"ו, כי זוכין לנעשה ונשמע גבה יותר ב"ו בשלמות מלוי הלבנה.

ועל-כן כרפין המקפין חומה מימות יהושע נתנו להם כבוד לקרות גם ב"ו כמו שושן כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שם ב), כי מקפות חומה מימות יהושע זה בחינת שנמשך להם הארת החותם שהוא בחינת חומת, כי 'חומת' אותיות 'חותם' פמוכא, וזה נמשך מימות יהושע, שהוא היה הראשון שפכש ארץ-ישראל ולחם מלחמות עמלק, כמו שכתוב (שמות יז): "צא הלחם בעמלק", פמוכא במקום אחר (ליקוטי מוהר"ן סימן ד) שיהושע הוא מיחד לזה ללחם מלחמת עמלק, ועל-כן על ידו נמשך בחינת חומה שהוא בחינת חותם, שזה נעשה על-ידי שמכניעין עזות דסטרא אחרא שהוא עמלק שיהיה עז פנים ביותר, 'משל לאמבטי וכו', קפץ בן בליעל אחד לתוכה וכו' (תחומא כי תצא ט), שהוא היה העז פנים ביותר להודוג לישראל אז, כי עמלק הוא זקמת הנחש, שהוא בחינת עזות דסטרא אחרא פמוכא במקום אחר (סימן ל"ח), ועל-ידי שמכניעין את עמלק מכניעין עזות דסטרא אחרא וזוכין לעזות דקדושה, ועל-ידי זה נתמקן החותם דקדושה שהוא בחינת חומת וכו' פנ"ל, וכל זה נמשך מבחינת 'חדות ה' היא מעצמם', בחינת נעשה ונשמע וכו' פנ"ל. ועל-כן כרפין המקפין חומה מימות יהושע זוכין להשגת פורים בשלמות העליון, והינו

על-ידי שמחה שזוכין על-ידי בחינת 'נעשה ונשמע', שהם בחינת נגלה ונסתר, תורה ותפלה וכו' וכו', (עין שם כל זה היטב):

א וְזֶה בְּחִינַת סִמְנֵי בִיצִים, כִּי אֵיחָא בְּתַקוּנָא (בהקדמה דף א':) "כִּי יִקְרָא קֵן צֶפֶר וְכו' אֶפְרָחִים אוֹ בִיצִים" (דברים כב), שְׂבִיצִים הֵם 'מֵאֲרֵי מִקְרָא', עֵינִן שֵׁם. ו'מֵאֲרֵי מִקְרָא' זֶה בְּחִינַת בְּנֵי הַנְּעוּרִים הַמִּתְחִילִים לַחֲנֹךְ עֶצְמָן וְלִכְנֹס לַעֲבוּדַת ה', הַחֲפָצִים בְּאַמֶּת לְהִתְקַרֵּב לְאִנְשֵׁי אֲמֶת שִׁיּוּרָם אוֹתָם הַדְרֹךְ הַיָּשָׁר וְהָאֲמֶת. כִּי אֵלּוּ הַמִּתְחִילִים לְהִתְקַרֵּב אֶל הַקִּדְשָׁה וְלִכְנֹס בַּעֲבוּדַת ה' הֵם בְּבִחִינַת 'מֵאֲרֵי מִקְרָא' שֶׁהוּא הַתְחִלַּת לַמּוֹד הַתּוֹרָה, כְּמוֹ הַתִּינוּק כְּשֶׁמִּתְחִיל לִכְנֹס אֶל הַחֵדֶר, הַתְחִלַּת לַמּוֹדוֹ הוּא מִקְרָא, כְּמוֹ כֵּן בְּעֵינֵי עֲבוּדַת ה', כְּשֶׁמִּתְחִילִין לִכְנֹס בַּעֲבוּדַת ה' הוּא בְּבִחִינַת 'מֵאֲרֵי מִקְרָא', שֶׁהֵם בְּחִינַת בִיצִים כַּנ"ל בְּתַקוּנָא. וְעֵדִין צָרִיךְ לַעֲבֹר עֲלֵיהֶם מְנִיעוֹת הַרְבֵּה וְנִסְיוֹנוֹת הַרְבֵּה, וְאִם יִזְכּוּ לַעֲמֹד בָּהֶם אֲזַי יִצְלִיחוּ וַיַּעֲשׂוּ פְרִי.

ה'לקכה ד

סימני ביצים להפיר שהם מעוף טהור: אם שני ראשיה פדין או חדין, או שהיה חלמון מבחוץ וחלבוני מבפנים – בידוע שהוא ביצת עוף טמא וכו'. ואם ראשו אחד פד ועגל וראשו השני חד ועגל וחלבוני מבחוץ וחלמון מבפנים, אפשר שהוא ביצת עוף טמא ואפשר שהוא ביצת עוף טהור, לפיכך שואל לציד ישראל וכו', אם אמר של עוף פלוני וכו' סומך עליו וכו' (יורה דעה סימן פ"ו):

על-פי התורה 'חותם בתוך חותם' בסימן כ"ב (עין שם כל התורה היטב). והכלל לענייננו שאי אפשר להתקרב אל הקדשה כי אם על-ידי עזות, לעמד כנגד העזי פנים שבדור שעקר גדלתם והתנשאותם הוא רק על-ידי עזות, והם מונעים גדולים למי שחפץ באמת להתקרב לצדיקי הדור ויראים וישרים אמתיים, על-כן אי אפשר לעמד כנגדם כי אם כשיהיה עז פנים כנגדם להתגבר בעזות דקדשה נגד העזי פנים המונעים הנ"ל. ועזות דקדשה היא בחינת קולות, כי כל הקולות דקדשה כלם הם בחינת עזות, בחינת (תהילים מו): "הן יתן בקולו קול עז". ולזכות לעזות דקדשה שהוא בחינת קולות הוא

ועל-כן על-פי רב אין נשארין כלם בקדשתם, רק הרבה מהם נופלים, וזעירין אגון שנשארים קבועים בקדשתם, כמו שכתב רבנו ז"ל על פסוק (ישעיה ד): "והנותר בירושלים קדוש יאמר לו" עין שם בהתורה 'היכל הקדש' (בסימן נ"ט). וכעין שאמרו רבותינו ז"ל לענין הלמוד (ויקרא רבה ב, א): 'אלף נכנסין למקרא, ויצאים מהם מאה למשנה. מאה נכנסין למשנה וכו'', עד שנשאר רק אחד מאלף שיצליח היטב, כמו שדרשו שם על פסוק (קהלת ו): "אדם אחד מאלף מצאתי וכו'". וכמו כן ממש הוא בענין התקרבות לעבודת ה' יתברך, כי הכל אחד, כי גם עקר הלמוד, בחינת 'אלף נכנסין למקרא', הכל הוא בשביל עבודת ה', כי 'לא המדרש הוא העקר אלא המעשה' (אבות א, יז).

ועל-כן נקראים המתחילים, בחינת 'מארי מקרא', בשם 'ביצים', כי הם כמו ביצים שעדיין לא נתגלה בהם צורת העוף, וצריכים שמירה גדולה שלא להרסם ושלא לשכרם בקל חס ושלום.

וזה שנתנו חכמינו ז"ל סימן הביצים: ראשו אחד פד ועגל וראשו השני חד ועגל, ואז אפשר שהם

בבחינת 'כד' שהיא בחינת ב'ש'ת מכל צדדיו, שאין בו שום עזות כלל, זה בודאי מצד הטמאה ואי אפשר לו להתקרב אל הקדשה, כי אי אפשר להתקרב אל התורה ואל הקדשה כי אם על-ידי עזות, כמו שאמרו רבותינו ו'ל' (ביצה כח:): 'מפני מה נתנה תורה לישראל? מפני שהן עזין וכנ"ל. וכן אם שני ראשיה חדים, דהינו שהוא רק מלא עזות ואין בו ב'ש'ת כלל, הוא גם-כן בודאי טמא, כי זה סימן שהעזות שלו הוא עזות דסטרא אחרא, שהוא בחינת (אבות ה, כ): 'עז פנים לגיהנום'. כי עקר הסימני טהרה הוא: 'ראשו אחד כד וראשו אחד חד', דהינו שיש לו ב'ש'ת ועזות, שהעזות שלו נמשך מב'ש'ת כנ"ל. וגם לזה צריכין לידע אם הוא מעוף טהור, כי לפעמים יש לאחד עזות וב'ש'ת ושניהם להפך כנ"ל.

כי באמת כל החיות ובהמות ועופות וכל הדברים שבעולם כלם מקבלים חיותם רק מישראל המקמיים את התורה, כי הכל נברא ומתקיים בשבילם, כמו שכתוב (בראשית א): "בראשית ברא" — 'בשביל ישראל ובשביל התורה שנקראים ראשית' (וכמבאר בדברי רבנו ו'ל כפה פעמים). וכל המינים טהורים מקבלים חיות מצד הקדשה, ולהפך מינים טמאים חיותם מהסטרא אחרא, על-כן אלו הביצים ששני ראשיהם פדים או חדים זה מורה שמקבלים חיותם מהסטרא אחרא, מאותן הרחוקים מה' יתברך שאינם יכולים להתקרב אל האמת, מחמת שיש להם עזות יותר מדאי או ב'ש'ת יותר מדאי כנ"ל. אבל ראשה אחד כד וראשה אחד חד, זה סימן שנמשך חיותו מזה שיש לו עזות וב'ש'ת שהוא סימן טהרה, אבל עדין הוא ספק וכו' כנ"ל, עד שיתברר שהוא מסטרא דטהרה כנ"ל:

ראשי פרקים שלא נתבארו עדין:

שחיטה היא בחינת עזות דקדשה, להכניע עזות הגוף דסטרא אחרא, בחינת רוח הבהמות, כי חרב של שחיטה בחינת גבורות, בחינת עזות, בחינת קולות, בחינת (תהילים קמט): "רוחמות אל בגרונום וחרב פיפיות".

טהורים, אבל שני ראשיה פדים או חדים, הם בודאי טמאים. זה רמז שעקר הסימן של המתחילים להתקרב שהם בבחינת ביצים הוא כשיש להם עזות דקדשה הנמשך מב'ש'ת דקדשה, מבחינת (אבות ה): 'וב'ש'ת פנים לגן עדן', דהינו שהעזות שלו נמשך מבחינת 'נעשה ונשמע', ועקר הוא בחינת 'נשמע', בחינת תפלה (מבאר שם בהתורה ה'ל, עין שם), שהוא בחינת 'ראה, בחינת ב'ש'ת. נמצא שעזות דקדשה נמשך מב'ש'ת שהיא בחינת נעשה ונשמע, תורה ותפלה, עין שם.

וזה בחינת 'ראשו אחד כד וראשו אחד חד'. 'חד' זה בחינת עזות, שהוא עז וחד וחרף לעמוד כנגד הרוצים למנוע מהקדשה באמת, אבל מצד השני הוא 'כד', זה בחינת ב'ש'ת, בחינת 'נעשה ונשמע' שהם כללות התורה, שהם בחינת כ"ד ספרין דאורייתא, שממש הב'ש'ת דקדשה, בחינת (תהילים עד): "אל ישוב דף נכלם", שהוא בחינת תפלה, אמונה, בחינת כ"ד אתון ד'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', (וכמבאר ענין זה בתקונים דף יד, עין שם). הינו שיש לו עזות שהוא בחינת 'חד', אבל העזות שלו היא עזות דקדשה שנמשך מתורה ותפלה, שהוא בחינת 'כד', בחינת כ"ד ספרין דאורייתא, בחינת כ"ד אתון ד'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', שממש בחינת ב'ש'ת דקדשה, בחינת "אל ישוב דף נכלם וכו' כנ"ל.

ואז דקא אפשר שהוא טהור, כי עדין הדבר ספק, כי אף-על-פי שרואין בו עזות וב'ש'ת, אבל מי יודע אם העזות והב'ש'ת שניהם מהקדשה, כי יש אחד שיש לו עזות וב'ש'ת ושניהם להפך, שהוא עזות פנים דסטרא אחרא שמעז פניו כנגד כשרי הדור, וכנגד השקרנים יש לו ב'ש'ת פנים ומתבטל כנגדם. על-כן אף-על-פי שרואין בו עזות וב'ש'ת שהם בחינת 'ראשו אחד חד וראשו אחד כד', עדין צריכין לידע אם הוא מסטרא דקדשה, כי אולי הוא מהפך דברי אלקים חיים כנ"ל, כי התורה יש בה שני כחות: 'זכה — נעשה לו סם חיים, לא זכה וכו' (יומא עב:).

אבל אם שני ראשיהם פדים או שני ראשיהם חדים הם בודאי טמאים, הינו כשרואין אחד שהוא

עופות הם בחינת קולות, בחינת (קהלת י'): "כי עוף השמים יוליך את הקול". ועל-כן נמשלו הנשמות לעופות, כמו שכתוב: 'נשמתין קדישין דמתחדשין בצפריים וכו'', וכמו שכתוב בתקונים (תיקון י' דף כג.) לענין 'קן צפור' שהוא בחינת 'נשמתין דאתמרכו מאתריהו וכו''. כי עקר קדשת הנשמה הוא בחינת קולות דקדשה, כי הקול הוא ההכל פה של האדם שהוא בחינת הנשימה, שהוא הנשמה וההכל של האדם שהוא בחינת קול. כי עקר התגברות הנשמה על הגוף הוא על-ידי קולות שהם בחינת עזות דקדשה, שעל-ידיה מתגברים כנגד עזות הגוף וכנגד העזי פנים שבדור, כמו שכתוב בהתורה הנ"ל, עין שם:

בחינת תורת ה'. וכל אחד צריך לראות לעשות מהנשמע נעשה, דהינו שיהיה להשיג ולהבין את בחינת הנסתר שהוא בחינת נשמע, בחינת תפלה וכו', שיהיה נעשה מהנשמע נעשה, מהנסתרות נגלות וכו', עין שם היטב:

א וזהו מה שמקבלין מהרבי, זה בחינת שמאיר עיניו ומכניס בו את בחינת הנשמע, בחינת הנסתר, שיהיה נעשה אצלו בחינת נגלה, כי הרב מגלה לו הנסתר ומבאר לו כל הסתומות והנסתרות ממנו שהיו מתחלה בבחינת נשמע, בבחינת נסתר אצלו, ועל ידי הרב נתגלה לו הנסתר ממנו ונעשה אצלו בחינת נגלה, ועל כן חייב התלמיד לרא ממונו, כי שם בבחינת הרב הוא בחינת היראה, שהוא בחינת 'בראשית - ירא בשת', בחינת תפלה, בחינת נסתר, כי הרב אצל התלמיד הוא בבחינת נסתר, בחינת נשמע, בחינת יראה, כי השגת הרב היא נסתר אצל התלמיד, ועל ידי הרב נתגלה להתלמיד מה שהיה נסתר ממנו כנ"ל, ועל כן חייב שיהיה להתלמיד יראה מהרבי, כי שם מקום היראה, בבחינת הנסתר שהוא בחינת תפלה, בחינת נשמע, בחינת 'בראשית - ירא בשת' כנ"ל.

ועל כן חייב לעמוד בפני הרב, כי שם בבחינת הרב הוא בחינת עמידה שהוא בחינת נסתר, בחינת נשמע, בחינת תפלה, בחינת עמידה, כמבאר שם היטב, שזה בחינת (מגילה כא): 'בימי רבן גמליאל היו לומדים תורה בעמידה', עין שם היטב:

ב וזה בחינת קימה בפני החכם והזקן, כי זקן - זה קנה חכמה, 'קנה' דיקא, הינו שקנה והשיג מה שהיה נעלם ממנו, שזכה ליגע עד שהשיג את בחינת הנשמע והנסתר, ועשה מהנשמע נעשה, שעל ידי זה קנה את החכמה להיות שלו, כי מתחלה היא 'תורת ה' ועכשו היא 'תורתו', כמו שדקדשו רבותינו ז"ל (עבודה זרה יט), וכמבאר ענין זה היטב במאמר הנ"ל, כי הנשמע, בחינת הנסתר, היא בחינת 'תורת ה', והנעשה, הינו הנגלה, היא בחינת 'תורתו', וכשזוכה להשיג הנסתר, אזי נעשה מ'תורת ה' בחינת 'תורתו', ועל כן נקרא זקן - זה קנה חכמה, 'קנה' דיקא, כי קנה להיות שלו, להיות נקרא

חלק ב

ענין קימה והדור מפני שיבה וזמן, ענין יראת רבו וכבודו.

על פי המבאר במאמר 'חותם בתוך חותם' (ליקוטי מוהר"ן סימן כ"ב) שיש בחינת נעשה ונשמע, שהם בחינת נגלה ונסתר, בחינת תורה ותפלה, בחינת בראשית ברא, מאמר ודאי מאמר.

והבב"ל היוצא משם שנגלה הוא בחינת נעשה, ונסתר הוא בחינת נשמע, בחינת תפלה, בחינת 'בראשית - ירא בשת', בחינת עמידה,

תורתו, על-ידי שִׁינָע וּמָצָא וְעָשָׂה מִהַנְשַׁמֵּעַ נַעֲשֶׂה, מִהַנְסַתֵּר נִגְלָה, מִבְּחִינַת 'תּוֹרַת ה' - 'תּוֹרַתוֹ' כִּנ"ל. וְעַל-כֵּן חִיָּבִים לָקוּם וּלְעַמֵּד מִפְּנֵיו, כִּי מֵאַחַר שְׂזֻכָּה לְבַחֲינַת הַנְּשַׁמֵּעַ, כִּי זָכָה לְהַשִּׁיג אֶת בְּחִינַת הַנְּסַתֵּר שֶׁהוּא בְּחִינַת נִשְׁמָע, בְּחִינַת עֲמִידָה, עַל-כֵּן חִיָּבִים לְעַמֵּד מִפְּנֵיו, כִּי שֵׁם בְּבַחֲינַת הַנְּשַׁמֵּעַ הוּא בְּחִינַת עֲמִידָה כִּנ"ל:

ג וְזֶהוּ גַם כֵּן בְּחִינַת קִימָה מִפְּנֵי הַשִּׁיבָה אֶף-עַל-פִּי שֶׁאֵינוֹ חֶכֶם, כִּי 'אֵין שִׁיבָה פְּחוּת מִשְׁבָּעִים שָׁנָה', כִּי כָל הַשָּׁנִים שֶׁל חַיֵּי הָאָדָם, כֻּלָּם מְקַבְּלִים חַיּוֹת מִהַתּוֹרָה שֶׁהִיא חַיֵּינוּ וְאַרְךְ יָמֵינוּ, וְיֵשׁ 'שְׁבָעִים פָּנִים לַתּוֹרָה', וּמִשֵּׁם מְקַבְּלִים חַיּוֹת הַשְּׁבָעִים שָׁנִים שֶׁל הָאָדָם, אֵף יֵשׁ סִתְרֵי פְּנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁהֵם לְמַעַלָּה מִהַשְּׁבָעִים פָּנִים שֶׁל הַתּוֹרָה, וְהֵם בְּחִינַת הַדֶּרֶת פָּנִים שֶׁהֵם לְמַעַלָּה מִכָּל הַשְּׁבָעִים פָּנִים, מְכַל הַשְּׁבָעִים שָׁנִים, וְכַמּוּכָן זֶה בְּמֵאמָר 'פֶּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר עַתָּה לַעֲשׂוֹת לֵה' וְכו', עֵינֵן שֵׁם (ליקוטי מוהר"ן סימן ס'), וְאֵלוֹ הַנְּסַתְרוֹת שֶׁהֵם לְמַעַלָּה מִהַשְּׁבָעִים פָּנִים, מִשְׁבָּעִים שָׁנִים, הֵם בְּחִינַת נִשְׁמָע, בְּחִינַת עֲמִידָה שֶׁהִיא בְּחִינַת נִסְתָּר כִּנ"ל, וְעַל-כֵּן מִי שְׂזֻכָּה לְשִׁיבָה וְעָבַר עַל כָּל הַשְּׁבָעִים שָׁנָה, נִמָּצָא שֶׁהוּא מְקַבֵּל עֲכָשׁוֹ חַיּוֹת מִבְּחִינַת הַדֶּרֶת פָּנִים, מִבְּחִינַת נִסְתָּר שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מִשְׁבָּעִים פָּנִים, מִשְׁבָּעִים שָׁנִים כִּנ"ל, עַל-כֵּן חִיָּבִין לְהִדְרוֹ וּלְקוּם מִפְּנֵיו, כִּי שֵׁם לְמַעַלָּה מִשְׁבָּעִים שָׁנָה, לְמַעַלָּה מִשְׁבָּעִים פָּנִים, הוּא בְּחִינַת הַדֶּרֶת פָּנִים, בְּחִינַת עֲמִידָה, וְעַל-כֵּן חִיָּבִין לְהִדָּר וּלְעַמֵּד מִפְּנֵי שִׁיבָה וְזֶקֶן כִּנ"ל:

ד גַּם הַכְּבוֹד שֶׁמִּחִיבִין לְכַבֵּד אֶת הָרֵב וְהַזָּקֵן, הוּא בְּכָלֵל הַיִּרְאָה שֶׁהִיא שִׁיבָה לְהָרֵב וְהַזָּקֵן שֶׁהוּא בְּבַחֲינַת נִשְׁמָע וְכו' כִּנ"ל, כִּי הַכְּבוֹד נִכְלָל בְּכָלֵל הַיִּרְאָה, כִּי הַיִּרְאָה הִיא שְׂרֵשׁ הַכְּבוֹד, כַּמְבָּאָר בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ זְכַר צַדִּיק לְבָרְכָה הַרְיָנִי בִּפְרֵת מִשְׁכָּבוֹ (ליקוטי מוהר"ן סימן י"ד), וְכַמוֹ שֶׁכְּתוּב (תהילים טו): "יָאֵת יִרְאֵי ה' כִּבְּדוֹ", וְעַל-כֵּן הַכְּבוֹד הוּא בְּכָלֵל הַיִּרְאָה, שֶׁהִיא בְּבַחֲינַת הָרֵב וְהַזָּקֵן שֶׁהֵם בְּבַחֲינַת נִשְׁמָע, בְּחִינַת יִרְאָה, בְּחִינַת עֲמִידָה כִּנ"ל:

הַלָּכָה ב

מִצְוַת עֲשֵׂה שִׁיכְתָּב כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל סֵפֶר תּוֹרָה לְעַצְמוֹ, וְעָקַר הַמִּצְוָה שִׁיכְתָּב הַסֵּפֶר תּוֹרָה בְּעַצְמוֹ, כְּמוֹ שִׁכְתוּב (דברים לא): "וְעַתָּה כְּתֹבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְכו'".

על-פי המֵאמָר הַמַּתְחִיל בְּסִימָן כ"ב: 'פֶּרֶק א חֲמִשָּׁה דְּסִפְרָא דְּצִנִּיעוּתָא, בְּרֵאשִׁית בְּרָא, בְּרֵאשִׁית מְאֹמֶר, בְּרָא חֲצִי מְאֹמֶר, אָב וּבֶן, סְתִים וְגִלְיָא וְכו'. דַּע שִׁישׁ חֹתֶם וְכו'", עֵינֵי שָׁם כָּל הַמְאֹמֶר כָּלוּ:

א וְהִנֵּה הַכָּלֵל, שְׁעַל-יָדֵי נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע זֹכִינֵי לְשִׁמְחָה, וְנַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע הֵם בְּחִינַת הַכְּתָרִים שֶׁהַכְּתִירוֹ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּחוּרָב, וְהֵם בְּחִינַת נִסְתָּר וְנִגְלָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת תּוֹרַת ה' וְתוֹרָתוֹ, בְּחִינַת תּוֹרָה וְתַפְלָה, כִּי הַנַּעֲשֶׂה הוּא בְּחִינַת נִגְלָה, בְּחִינַת תּוֹרָה, בְּחִינַת תּוֹרָתוֹ, וְהַנִּשְׁמַע הוּא בְּחִינַת תַּפְלָה, בְּחִינַת תּוֹרַת ה', בְּחִינַת נִסְתָּר. וְצָרִיךְ כָּל אֶחָד לֵצֵאת מִדְּרָגָא לְדְרָגָא, שִׁישְׁתַּדֵּל לַעֲשׂוֹת מִהַנִּשְׁמַע נַעֲשֶׂה, מִהַתַּפְלָה תּוֹרָה, מִהַנִּסְתָּר נִגְלָה וְכו', כִּי בְּכָל עוֹלָם

וּלְצֵאת בְּכָל פַּעַם מִנֶּעֱשֶׂה וְנִשְׁמַע זֶה לְנֶעֱשֶׂה וְנִשְׁמַע
גְּבֵה יוֹתֵר, וְכֵן לְעוֹלָם.

וְזֶה בְּחִינַת כְּתִיבַת סֵפֶר תוֹרָה, כִּי הִכְתֵּב שֶׁל הַסֵּפֶר
תוֹרָה זֶה בְּחִינַת נֶעֱשֶׂה וְנִשְׁמַע, שֶׁמִּמְשִׁיכִין
בְּחִינַת הַנִּשְׁמַע לְמִטָּה וְעוֹשִׁין מִמֶּנּוּ בְּחִינַת נֶעֱשֶׂה, כִּי
צָרִיף לְכַתֵּב אֶת הַסֵּפֶר תוֹרָה לְשִׁמָּה דוּקָא, כִּי אִם לֹא
כְּתִיבָה לְשֵׁם קִדְשַׁת סֵפֶר תוֹרָה פְּסוּלָה, כִּי לֹא חָל
עָלֶיהָ הַקִּדְשָׁה, וְגַם צָרִיף שִׁיכְתֹּב כָּל הַשְּׂמוֹת שֶׁבָּה
לְשֵׁם קִדְשַׁת הַשֵּׁם, וְהַפְּנוּהָ שֶׁצָּרִיף הַסֵּפֶר לְכוֹן
לְכַתְּבָה לְשִׁמָּה, לְשֵׁם קִדְשַׁת סֵפֶר תוֹרָה וּלְשֵׁם קִדְשַׁת
הַשֵּׁם, זֹאת הַפְּנוּהָ הִיא בְּחִינַת נִשְׁמַע, בְּחִינַת תְּפִלָּה,
שֶׁהִיא בְּחִינַת דְּבָקוֹת וּבִטּוֹל לְאֵין סוּף, כִּי מִשֵּׁם
מִמְשִׁיכִין כָּל הַקִּדְשוֹת, וְצָרִיף הַסֵּפֶר קִדְשָׁה הַכְּתִיבָה
לְדַבֵּק מִחֻשְׁבָּתוֹ בַּה' יִתְבָּרֵךְ, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת נִשְׁמַע
כַּנ"ל, כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ מִשֵּׁם הַקִּדְשָׁה, דְּהִינּוּ שִׁיכְתְּבֶנָּה
לְשֵׁם ה' יִתְבָּרֵךְ, לְשֵׁם קִדְשַׁת סֵפֶר תוֹרָה וּלְשֵׁם קִדְשַׁת
הַשֵּׁם, וּבְכֻנָּה זֹאת צָרִיף שִׁיכְתֹּב הַסֵּפֶר תוֹרָה, וְאִזִּי
כְּשֶׁפּוֹתֵב אוֹתוֹת הַתּוֹרָה בְּכֻנָּה לַה' יִתְבָּרֵךְ, לְשֵׁם
קִדְשָׁה, אִזִּי מִמְשִׁיךְ בְּחִינַת הַנִּשְׁמַע, בְּחִינַת הַנִּסְתָּר,
בְּחִינַת אוֹר הָאֵין סוּף, לְתוֹךְ אוֹתוֹת הַנִּכְתָּבִים בַּסֵּפֶר
תוֹרָה שֶׁהֵם בְּחִינַת נֶעֱשֶׂה, בְּחִינַת עֲשֵׂה גִשְׁמִיּוֹת,
נִמְצָא שֶׁמִּמְשִׁיךְ מִנֶּעֱשֶׂה לְנֶעֱשֶׂה.

כִּי בְּאֵמַת אוֹתוֹת הַתּוֹרָה בְּשִׁרְשָׁן הֵם אוֹרוֹת רוּחָנִיִּים
וּגְבוּהִים מְאֹד, וְכֵלָם מְשֻׁרָשִׁים בּוֹ יִתְבָּרֵךְ כַּכּוֹל,
בְּאוֹר הָאֵין סוּף, וּמִשֵּׁם צָרִיכִין לְהַמְשִׁיכֵם לְמִטָּה,
שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת מַה שֶׁצָּרִיכִין לְכַתֵּב הַסֵּפֶר תוֹרָה בְּכֻנָּה
דִּקָּא כַּנ"ל, כִּי עַל-יְדֵי הַכֻּנָּה שֶׁמְכַנְּנִים וְכוֹתְבִין לְשֵׁם
קִדְשַׁת סֵפֶר תוֹרָה וּלְשֵׁם קִדְשַׁת הַשֵּׁם, עַל-יְדֵי כֻנָּה
זֹאת מְדַבֵּק הַסֵּפֶר מִחֻשְׁבָּתוֹ בַּה' יִתְבָּרֵךְ בְּאוֹר הָאֵין
סוּף, שֶׁשֵּׁם הוּא מְקוֹר כָּל הַקִּדְשוֹת שֶׁל הַסֵּפֶר תוֹרָה
וְשֶׁל כָּל הַשְּׂמוֹת הַקִּדְשִׁים, וּבְכֻנָּה זֹאת כוֹתֵב הָאוֹתוֹת
בַּסֵּפֶר תוֹרָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה מִמְשִׁיךְ וְעוֹשֶׂה מִהַנִּשְׁמַע
נֶעֱשֶׂה, מִתּוֹרַת ה' תּוֹרָתוֹ וְכוּ' כַּנ"ל.

וְזֶה בְּחִינַת 'אֵשׁ שְׁחוּרָה עַל גְּבִי אֵשׁ לְכֻנָּה' (דְּבָרִים רַבָּה
ג, יב), שֶׁהוּא בְּחִינַת כְּתִיבַת סֵפֶר תוֹרָה, כִּי
הַנִּשְׁמַע שֶׁהוּא בְּחִינַת נִסְתָּר הוּא בְּחִינַת אֵשׁ שְׁחוּרָה,
כִּי הַנִּשְׁמַע נִקְרָא שְׁחוֹר מִחֻמַּת שְׂאִי אֲפָשָׁר לְהַשְׁיִגוֹ,
בְּבְחִינַת (תְּהִלִּים יח): "נֶשֶׁת חֹשֶׁךְ סִתְרוֹ", שֶׁסִּתְרָה תוֹרָה

וְעוֹלָם וּבְכָל מַדְרָגָה וּמַדְרָגָה יֵשׁ בְּחִינַת נֶעֱשֶׂה
וְנִשְׁמַע, וּבְחִינַת הַנִּשְׁמַע שֶׁבְּמַדְרָגָה זֹאת אוֹ אֶצֶל אָדָם
זֶה, הוּא בְּחִינַת נֶעֱשֶׂה, בְּחִינַת נִגְלָה, אֶצֶל אָדָם אַחֵר
אוֹ מַדְרָגָה אַחֶרֶת הִגְבֵּה מִמֶּנּוּ, וְכֵן מַדְרָגָה לְדַרְגָּא
וּמַעֲלֹם לְעוֹלָם, וְכִשְׁעוֹשֶׂה מִהַנִּשְׁמַע נֶעֱשֶׂה מִהַנִּסְתָּר
נִגְלָה אִזִּי יֵשׁ לוֹ נִשְׁמַע אַחֵר גְּבֵה מִמֶּנּוּ, וְכֵן מַעֲלֹם
לְעוֹלָם עַד אֵין סוּף, וְעַיִן שֵׁם כָּל זֶה הֵיטֵב הֵיטֵב.

וְעַל-יְדֵי נֶעֱשֶׂה וְנִשְׁמַע זוֹכִין לְשִׁמְחָה, וְעַל-יְדֵי
שִׁמְחָה זוֹכִין לְעוֹת, בְּחִינַת קוֹלוֹת, וְעַל-
יְדֵי עוֹת נִכְנָסִין אֶל הַקִּדְשָׁה וּמִתְקַרְבִּין לְהַשְׁבָּעָה
רוּעִים שֶׁהֵם כְּלָלוֹת אֲמוּנַת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מִמְשִׁיכִין
הָאֲמוּנָה לְיִשְׂרָאֵל, וְעַל-יְדֵי-זֶה מְמַלְאִין אֶת הַיָּדִים
וּמִמְשִׁיכִין לָהֶם הָאֶרֶץ מִהַשְׁבָּעָה רוּעִים, וְזוֹכִין
לְחוֹתָם הַיָּדִין שֶׁהוּא חוֹתָם הָאֲמוּנָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה זוֹכִין
לְשִׁנֵּי הַחוֹתָמוֹת, כִּי עֶקֶר תְּלוּי בְּאֲמוּנָה וְכוּ', עַיִן שֵׁם
כָּל זֶה הֵיטֵב הֵיטֵב:

ב **וְזֶה** בְּחִינַת מִצּוֹת כְּתִיבַת סֵפֶר תוֹרָה, שֶׁצָּרִיף כָּל
אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְכַתֵּב סֵפֶר תוֹרָה לְעַצְמוֹ, אוֹ
שֶׁעַל כָּל פָּנִים יִגִּיה בַּה' אוֹת אַחַת שֶׁנִּחְשָׁב גַּם כֵּן
כְּאִלוֹ כְּתִיבָה בְּעַצְמָהּ, אֲבָל הַקֻּנָּה סֵפֶר תוֹרָה כְּחוּטָף
מִצּוּה מִן הַשּׁוּק, כִּי כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל צָרִיף לְקַבֵּל
אֶת הַתּוֹרָה מִחֻדָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (דְּבָרִים ד): "אֲשֶׁר אֲנִכִּי
מִצּוּף הַיּוֹם", וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ וְ"ל (רַש"י שם כו, טז):
'בְּכָל יוֹם יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כְּתוּבִים', וְעַקֵּר קְבִלַת הַתּוֹרָה
בְּכָל אָדָם וּבְכָל זְמַן הוּא בְּבְחִינַת נֶעֱשֶׂה וְנִשְׁמַע
כַּנ"ל, כִּי כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מְקַטֵּן וְעַד גְּדוֹל, כָּל
אֶחָד לְפִי בְּחִינָתוֹ יֵשׁ לוֹ בְּחִינַת נֶעֱשֶׂה וְנִשְׁמַע, דְּהִינּוּ
מַה שֶׁהוּא יוֹדֵעַ וּמִבֵּין זֶה בְּחִינַת נֶעֱשֶׂה, שֶׁהוּא
בְּחִינַת נִגְלָה, בְּחִינַת תּוֹרָה וְכוּ' כַּנ"ל, וּמַה שֶׁנִּסְתָּר
וְנֶעֱלָם מִמֶּנּוּ זֶה בְּחִינַת נִשְׁמַע, בְּחִינַת תְּפִלָּה כַּנ"ל.
וְצָרִיף כָּל אֶחָד לְהַשְׁתַּדֵּל לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה בְּכָל עַת
מִחֻדָּשׁ, דְּהִינּוּ שִׁינּוּכָה בְּכָל פַּעַם לְהַשְׁיִג וּלְהִבִּין אֶת
הַנִּסְתָּר וְהַנֶּעֱלָם מִמֶּנּוּ, וְלַעֲשׂוֹת מִהַנִּשְׁמַע נֶעֱשֶׂה,
מִהַנִּסְתָּר נִגְלָה וְכוּ' כַּנ"ל, וְאִזִּי יֵשׁ לוֹ נִשְׁמַע גְּבֵה
יוֹתֵר, וְאַחֲרֵי-כֵן צָרִיף לִילֵךְ לְהִלָּן יוֹתֵר מַדְרָגָא
לְדַרְגָּא וְלַעֲשׂוֹת מִזֶּה הַנִּשְׁמַע נֶעֱשֶׂה, וְאִזִּי יֵשׁ לוֹ
נִשְׁמַע עוֹד גְּבֵה יוֹתֵר, וְכֵן יִלָּךְ תָּמִיד מַדְרָגָא לְדַרְגָּא

נקראים בחינת חשף ושחרות מעמק המשג, כמובא בדברי רבנו ז"ל במאמר הנ"ל 'מי שרוצה לטעם טעם אור הגנוז וכו'' (סימן ט"ח), וצריך להמשיך הנסתר שהוא בחינת אש שחורה, לתוך בחינת הנגלה שהוא בחינת אש לבנה, שזהו בחינת קתיבת ספר תורה, בחינת: 'אש שחורה על גבי אש לבנה', דהינו שעושים מהנסתר נגלה, כי כשנמשך האש שחורה לתוך האש לבנה, דהינו שממשיכים אותיות התורה משרשם למטה עד שנכתבין על גבי הספר, אזי אנו יכולים להבינם ולהשיגם קצת, ואז נעשה מהנסתר נגלה, מהנשמע נעשה.

נמצא שפתיבת ספר תורה הוא בחינת שעושים מהנשמע נעשה, ועל-כן צריך כל אחד שיכתב דיקא בעצמו ספר תורה לעצמו, כי כל אחד יש לו נעשה ונשמע בעצמו לפי בחינתו, ועל-כן בודאי אנו יכול לצאת עם הספר תורה שכתבה אחר, כי הוא צריך להשיג ולקבל בחינת הנשמע שלו דיקא, כי חברו יש לו נעשה ונשמע אחר, או גבה ממנו או נמוך ממנו, ואם חברו גבה ממנו בודאי לא יוכל לקבל הנשמע שלו, ואם הוא נמוך ממנו, אם כן איך יצא עם קתיבת ספר תורה של חברו שעשה מהנשמע נעשה, מאחר שהוא כבר עבר דרגא זו והוא צריך להשיג נשמע גבה יותר, על-כן צריך שיכתב דיקא בעצמו הספר תורה, כדי להשיג ולקבל בחינת נעשה ונשמע לפי בחינתו, שזהו בחינת קתיבת ספר תורה לשמה כנ"ל:

ג וְזֶה בְּחִינַת תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָּב וְתּוֹרָה שֶׁבַעַל פֶּה, כִּי ה' יִתְפָּרוֹךְ מִסֵּר לָנוּ תּוֹרָתוֹ בְּכֶתֶב הַפְּלוּלָה מִנַּעֲשֵׂה וְנִשְׁמָע, אֲבָל הָאִדָּם צָרִיךְ לִילֵךְ בְּכָל פַּעַם מִדְּרָגָא לְדְרָגָא וְלִהְיוֹת שִׂיגֵי חֲדָשׁוֹת בְּכָל פַּעַם, וְלִצְאָת מִנַּעֲשֵׂה וְנִשְׁמָע זֶה לִנַּעֲשֵׂה וְנִשְׁמָע גְּבֵה מִמֶּנּוּ, עַל-כֵּן לֹא רָצָה לְכַתֵּב וּלְבַאֵר כָּל הַתּוֹרָה בְּכֶתֶב לְבַד, רַק מִסֵּר הַתּוֹרָה בְּכֶתֶב וּבַעַל פֶּה, כִּי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָּב בְּכָלל הוּא בְּחִינַת נַעֲשֵׂה, כִּי הַכְּתָב הוּא בְּחִינַת עֲשִׂיָּה, וְתּוֹרָה שֶׁבַעַל פֶּה שֶׁהִיא בְּחִינַת מַלְכוּת, בְּחִינַת תַּפְלָה, הוּא בְּחִינַת נִשְׁמָע, כִּי עָקֵר תּוֹרָה שֶׁבַעַל פֶּה

הוא מה שהתקמים אמתיים מחדשין בכל דור ודור, שאנו מזהרין לשמע להם, כמו שכתוב (דברים י'): "לא תסור מן הדבר וכו'", וכל החדושים והבאורים שהתקמים דורשין ומחדשין בתורה על-ידי שלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהם, שהם בחינת תורה שבכל פה, הם בחינת נעשה ונשמע, דהינו שעושים מהנשמע נעשה, כי מתחלה לא הבינו פרוש התורה וחדושיה ועכשו על-ידי באורם וחדושים נגלה הפרוש והחדוש, מה שהיה נסתר מאתנו מתחלה, נמצא שתורה שבכל פה הוא בחינת נשמע. ועל-כן נתנה התורה בכתב ובכל פה, וכל אחד צריך לעסוק בתורה שבכתב ובתורה שבכל פה, כי כל אחד צריך לעסוק בנעשה ונשמע ולעלות בכל פעם מדרגא לדרגא, לחדש בתורה ולהשיג הנסתר שבתורה, ולעשות מהנשמע נעשה, שזה עקר תורה שבכל פה כנ"ל:

ד וְזֶה בְּחִינַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה יוֹם הַכַּפּוּרִים וְסֻכּוֹת, כִּי רֹאשׁ הַשָּׁנָה יוֹם הַכַּפּוּרִים הֵם בְּחִינַת נַעֲשֵׂה וְנִשְׁמָע, בְּחִינַת תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָּב וְתּוֹרָה שֶׁבַעַל פֶּה, שֶׁהֵם בְּחִינַת 'יָד כּוֹתֶכֶת יָד חֹתָמָת', כְּמוֹכָא בְּתַקּוּנִים (תיקון י"ח דף לב'): 'יָד כּוֹתֶכֶת דָּא אֲוִרִיתָא דְּכִכְתָּב, יָד חֹתָמָת דָּא אֲוִרִיתָא דְּבַעַל פֶּה', כִּי רֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא בְּחִינַת תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָּב, בְּחִינַת 'יָד כּוֹתֶכֶת', כִּי בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה יִכְתְּבוּ, וְעַל-כֵּן עוֹסְקִין בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָּב, כִּי אֲמִירִים בְּתַפְלָה מַלְכוּת וְזִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפְרוֹת שֶׁהֵם פְּסוּקִים מִתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָּב, כִּי זֶה הַיּוֹם תַּחֲלַת מַעֲשִׂיךְ, כִּי בּוֹ נִבְרָא אָדָם הָרִאשׁוֹן, וְעָקֵר בְּרִיאַת הָאָדָם הִיָּה בִּשְׂבִיל קִבְּלַת הַתּוֹרָה שֶׁהוּא בְּחִינַת נַעֲשֵׂה וְנִשְׁמָע, אֲבָל בְּתַחֲלַת הַבְּרִיאָה אָזִי אֵין מַשִּׁיגִין רַק הַנַּעֲשֵׂה וְנִשְׁמָע הָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא בְּחִינַת תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָּב, שֶׁהַנַּעֲשֵׂה הוּא בְּחִינַת גּוֹף הַתּוֹרָה וְהַנִּשְׁמָע הוּא הַפְּרוּשׁ וְהַבְּאוּר שֶׁל הַתּוֹרָה, וְאַחֲרֵיכֵן כְּשִׁזְכוּיָן לִידַע אֵיזָה פְּרוּשׁ וּבְאוּר צָרִיכִין לִילֵךְ מִדְּרָגָא לְדְרָגָא, לִהְיוֹת פְּרוּשׁ וְחָדוּשׁ גְּבֵה יוֹתֵר, וְכֵן לִהְיוֹן עַד שִׁישִׁיג נִסְתָּרוֹת וְסִתְרֵי נִסְתָּרוֹת שֶׁבְּתּוֹרָה, רְזִין וְרִזִּין דְּרִזִּין, אֲבָל בְּתַחֲלָה הַנַּעֲשֵׂה וְהַנִּשְׁמָע הוּא

לעשות מהתורה תפלה, הינו מהתורה שלא זכה צדין לקימה או להשיגה, שזהו בעצמו מה שכתוב בתורה הזאת לעשות מהנשמע נעשה, מתפלה תורה, כי התורה שלא זכה צדין לקימה וכו' הוא בחינת תפלה וכו', והכל אחד).

ועל-כן בראש השנה שהיא תחלת הבריאה אז התורה שבכתב בעצמה הוא בבחינת תפלה, כי אז אנו מתחילין להכיר את ה' יתברך, ואז צריכין להתפלל שיזכנו ה' יתברך לנעשה ונשמע הראשון שהוא בחינת תחיבת התורה, בחינת תורה שבכתב כנ"ל, ועל-כן עושין מפסוקי תורה שבכתב תפלה, כי הם צדין אצלנו בבחינת תפלה, בבחינת נסתר כנ"ל.

וזה שאנו מתפללין בראש השנה: 'ויבן תן פחדך ה' אלקינו על כל מעשיך ואימתך על כל מה שבראת וייראוך כל המעשים וכו'', דהינו שאנו מתפללין שיהיה נעשה מהנשמע נעשה, כי הנשמע הוא בחינת יראה, שהוא בחינת 'בראשית' - ירא בשת', כמבאר במאמר הנ"ל. ועל-כן אנו מבקשים מה' יתברך שימשך פחדו ויראתו על כל המעשים, דהינו היראה, שהוא בחינת נשמע, בחינת נסתר, תהיה נתגלה על כל המעשים, שהם בחינת נעשה, שיהיה נעשה מהנשמע נעשה כנ"ל.

וזה בחינת מלכיות וזכרונות ושופרות. 'מלכיות' הוא בחינת נשמע, שהוא בחינת תפלה, בחינת 'מלכות', כי הנשמע שהוא הנסתר שאנו רוצין להשיג הוא בחינת 'מלכות' שבמדרגה העליונה, דהינו מדרגה התחתונה שבמדרגה העליונה, כי זהו כלל שאי אפשר להשיג מדרגא לדרגא כי אם מדרגה התחתונה שבמדרגה העליונה, כמבאר במקום אחר, נמצא שהנשמע הוא בחינת 'מלכות', בחינת תפלה, וזה בחינת 'מלכיות' שאומרים בראש השנה.

'זכרונות' הוא בחינת נעשה, דהינו שממשיכין מהנשמע לנעשה, שהוא בחינת כתב כנ"ל, שזהו בחינת 'זכרונות', בחינת: "כתב זאת זכרון בספר", דהינו שממשיכין ומגלילין מנשמע

בחינת תורה שבכתב כנ"ל, ועל-כן בראש השנה שאז הוא תחלת הבריאה, אז הוא בחינת תורה שבכתב כנ"ל.

ועל-כן אומרים בתפלה אז הרבה פסוקים מתורה נביאים כתובים שהוא תורה שבכתב, שהוא בחינת שעושין מתורה תפלה, כי מזכירין הרבה פסוקי תורה בתפלה אז. כי איתא בדברי רבנו ז"ל (ליקוטי תנינא סימן כ"ה) לעשות מהתורה תפלה, באשר הזהיר אותנו על זה כמה פעמים, דהינו כל מה שאדם לומד איזה מדה טובה והנהגה טובה יבקש מה' יתברך שיזכה לזה, לקיים התורה שלמד, והנהגה לכאורה נזכר בהמאמר הנ"ל להפך, כי שם מבאר לעשות מהתפלה תורה כנ"ל. אף באמת אדרבה במאמר הנ"ל מבאר היטב ענין הנ"ל לעשות מהתורות תפלות, כי שם מבאר שתורה ותפלה הם בחינת נסתר ונגלה, והם בחינת תורת ה' ותורתו וכו' כנ"ל, והנה קדם שהאדם זוכה לקיים את דברי התורה אזי כל התורה הוא בחינת נסתר אצלו, כי עקר הוא קיום התורה, כי 'לא המדרש עקר אלא המעשה' (אבות א, יז), ואזי כל התורה שלא זכה צדין לקיים הוא בחינת נסתר אצלו, בחינת תפלה, ואזי צריך לעשות מהתורה תפלה, דהינו שהוא צריך להתפלל לה' יתברך שיזכנו לקיים את כל דברי התורה שצדין לא זכה לקימה שהוא בחינת נסתר אצלו כנ"ל, נמצא שעושין מהתורה תפלה, כי התורה שלא זכה צדין לקיים שהוא בחינת נסתר אצלו הוא בחינת תפלה כנ"ל, כי זאת התורה היא צדין אצלו בחינת תורת ה', בחינת נסתר, בחינת תפלה כנ"ל, ואחר-כך כשזוכה לפעל בקשתו אצל ה' יתברך ונתקבלה תפלתו וזכה להגיע לזה, לקיים את כל דברי התורה והמצוות שבקש מה' יתברך לקיים, אזי נעשה מהנשמע נעשה, מתורת ה' תורתו, מתפלה תורה, כי עכשו נתקבלה תפלתו וזוכה לקיים את התורה שהיה מתפלל עליה, ואזי יש לו נשמע אחר גבה ממנו וכו', דהינו שמתפלל להשיג הסודות והפנויות שיש בהמצוות, וכן פירא בזה מדרגא לדרגא, (נמצא הכל אחד, כי מה שכתוב

על-ידי הירידה, דהינו שזוכין להשיג הנשמע והנסתר ואזי נתהפך הירידה לעליה, דהינו שכל העונות שהם בחינת ירידה נתהפכין לזכיות ונעשה מהעונות תורה.

וְזֶה שֶׁנֶּסְמָךְ שֵׁם בַּמֶּאֱמָר הַנ"ל, ענין מה שכתוב שם על פסוק (ירמיה ג) "ביום ההוא יבקש עון ישראל ואיננו", שלעתיד יהיו נעשין מעונות ישראל תורה, ואז יחפשו ויבקשו עונות ישראל כדי למצא עוד עון, כדי שיהיה נעשה ממנו תורה, כי אז יהיו נכללין כל העונות באין סוף, בחינת "ואיננו", שיהיו נכללין כל העונות באין סוף, עין שם, כי בשזוכין להשיג הנשמע והנסתר, דהינו לעלות מדרגא לדרגא ואז נכללין באין סוף, כי הנשמע הוא בחינת אין סוף, כמובן במאמר הנ"ל, ואז נתהפך הירידה לעליה ונתהפכין כל העונות לזכיות, כי נכללו כלם באין שיהוא בחינת נשמע ונסתר כנ"ל.

וְכֵן זֶה זֹכִין עַל-יְדֵי הַתְּשׁוּבָה, כי תשובה גבה מאד והוא למעלה מהתורה, בחינת סתרי תורה, בחינת נשמע, בחינת תפלה, ומי שנפל איזה נפילה מעבודת ה', ואפלו אם לפעמים נפל חס ושלום לאיזה נפילה גדולה, לעונות ממש חס ושלום רחמנא לצלן, צריך להתחזק מאד מאד לבלי לזאש את עצמו חס ושלום, כמבאר אצלנו פמה פעמים. וכשאנו מניאש את עצמו ומחזק את עצמו ושב אל ה' בכל לבו, אזי זוכה על-ידי התשובה לעלות לעליה גדולה על-ידי הירידה הזאת דקא, כי הירידה הוא תכלית העליה כנ"ל, כי על-ידי הירידה זכה לתשובה, שעל ידי זכה להנשמע והנסתר, לעלות מדרגא לדרגא, מנעשה ונשמע זה לנעשה ונשמע גבה ממנו כנ"ל, ואז נכלל באין סוף ונתהפכין כל העונות לזכיות, בבחינת "ביום ההוא יבקש עון ישראל ואיננו" כנ"ל.

נִמְצָא שְׁעָר הָעֲלִיָּה מִנְעֲשֵׂה וְנִשְׁמַע זֶה לְנִעֲשֵׂה ונשמע גבה ממנו הוא על-ידי התשובה כנ"ל, וזה בחינת עשרת ימי תשובה ויום הכפורים, כי בראש השנה הוא ההתחלה, וביום הכפורים הוא הגמר, כי כל עבודתנו באלו הימים הוא לנסר את המלכות, ומלכות היא אמונה, כי עקר היא האמונה,

לנעשה עד שנכתב בספר לזכרון, עד שנזכר תמיד אותו יתברך, כי באמת לית מחשבה תפיסא בה כלל, אבל אנו צריכין להאמין בו יתברך ולדבק מחשבותינו אליו יתברך תמיד, שזהו בחינת נשמע, בחינת תפלה, בחינת בטול ודבקות לאין סוף, עד שגובה שיתגלה לנו איזה השגה וידיעה בתורתו שהיא אחדותו, כי 'אורייתא וקדשא בריך הוא וישראל כלא חד' (וזהו אחרי דף עג.), ועל-ידי זה אנו יודעין קצת ממנו יתברך, מגדלו ורוממותו ותפארתו יתברך, ואנו צריכין לקשר הידיעה הזאת בלבנו, לזכרה לעולם, בבחינת כתיבה, בבחינת (משלי א): "כתבם על לוח לבך", למען לא נשכח אותו לעולם, נמצא, בשעושים מהנשמע נעשה זהו בחינת זכרון, בחינת "כתב זאת זכרון בספר" כנ"ל, וזהו בחינת 'זכרונות' שאומרים בראש השנה.

נִמְצָא שְׁמֵלִכוֹת וְזִכְרוֹנוֹת הֵם בְּחִינַת נִעֲשֵׂה וְנִשְׁמַע, ועל-ידי נעשה ונשמע זוכין לשמחה ועל-ידי השמחה זוכין לעזות, דהינו קולות דקדושה, כמבאר במאמר הנ"ל, וזהו בחינת 'שופרות', וזהו בחינת קול שופר שתוקעין בראש השנה אצל מלכיות וזכרונות ושופרות, כי קול שופר הוא בחינת עזות דקדושה, בחינת (תהילים מח): "הן יתן בקולו קול עז", כמבאר במאמר הנ"ל שזה זוכין על-ידי נעשה ונשמע כנ"ל. ועל-ידי עזות דקדושה דהינו קול השופר, זוכין לכנס אל הקדושה, דהינו להתקרב לכליות השבעה רועים הממשיכין האמונה הקדושה לישראל, כי זה עקר עבודת ראש השנה, לזכות לאמונה שלמה, כמובא בדברי רבנו ז"ל בכמה מקומות:

ה וְזֶה בְּחִינַת עֶשְׂרֵת יְמֵי תְּשׁוּבָה וְיוֹם הַכְּפוּרִים, כִּי אַחֲרֵכָּךְ צָרִיכִין לַעֲלוֹת בְּכָל פֶּעַם מִדְּרָגָא לְדְרָגָא, לְזִכּוֹת לְנִשְׁמַע גְּבֵה יוֹתֵר, וְזֶה תְּלִי בַּתְּשׁוּבָה, כִּי בְּשׂוֹרְצִין לַעֲלוֹת מִנְעֲשֵׂה וְנִשְׁמַע זֶה לְנִעֲשֵׂה וְנִשְׁמַע גְּבֵה יוֹתֵר צָרִיךְ שִׁיְהִיָּה יְרִידָה קֹדֶם הָעֲלִיָּה, כִּי הִירִידָה תְּכַלִּית הָעֲלִיָּה, כְּמוֹ שְׁאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (עבודה זרה ה.): 'לֹא הָיָה דוֹר רָאוּי לְאוֹתוֹ מַעֲשֵׂה וְלֹא הָיוּ יִשְׂרָאֵל רְאוּיִים וְכוּ', אֲלָא כְּדֵי לְהוֹרֹת תְּשׁוּבָה', כְּמִבְאֵר כֹּל זֶה בַּמֶּאֱמָר הַנ"ל, וְאֵזִי בְּשׂוֹכִין לַעֲלִיָּה

לַנַּעֲשָׂה וּנְשָׁמַע גְּבֵהַּ יוֹתֵר, וְעַל-יְדֵי-זוֹכִין לְשִׁמְחָה, וְעַל-יְדֵי-זוֹכִין לַעֲזוֹת דְּקֻדְשָׁה, דְּהִינּוּ קוֹלוֹת דְּקֻדְשָׁה, וְעַל-יְדֵי-זוֹכִין לְקַבֵּל וּלְהַמְשִׁיךְ הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה הַנִּמְשָׁכֶת עַל-יְדֵי הַשְּׂכֵעָה רוּעִים כִּנ"ל:

ו **וְעַכְרָ** הַגִּמְרָה הוּא בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. שָׂאָז עֶקֶר הַסְּלִיחָה וְהַכַּפֶּרָה, וְאִזּוֹ זוֹכִין לְתַשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְאִזּוֹ ה' יִתְבָּרַךְ מוֹחֵל עֲוֹנוֹת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאִזּוֹ נִתְהַפְּכִין כָּל הָעֲוֹנוֹת לְזִכִּיּוֹת. וְעַל-כֵּן עֶקֶר קִבְּלַת הַתּוֹרָה הוּא בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, כִּי אִזּוֹ נִתְרַצָּה ה' יִתְבָּרַךְ לְמַשָּׁה, וְאָמַר לוֹ 'סְלַחְתִּי' עַל חַטָּא הַעֲגָל, וְאִזּוֹ יֵרֵד מִשָּׁה עִם הַלוּחוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁנֵי הָעֲדִיּוֹת הַנֶּעֱשִׂים מִנַּעֲשָׂה וּנְשָׁמַע, כִּי הַלוּחוֹת כְּלוּלִים מִתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָּב וּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פִּה, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁנֵי לוחות בְּשֵׁנֵי יָדָיו, יָד יְמִין וְיָד שְׂמָאל, שֶׁהֵם תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָּב וּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פִּה כִּידוּעַ, שֶׁהֵם בְּחִינַת יָד כּוֹתֶכֶת וְיָד חוֹתֶמֶת, כִּי בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים יִחְתַּמוּן, כִּי אִזּוֹ נִגְמַר הַדִּין, בְּחִינַת הַנַּעֲשָׂה וּנְשָׁמַע בְּשִׁלְמוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָּב וּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פִּה כִּנ"ל, כִּי בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים זוֹכִין לְבְּחִינַת הַנְּשָׁמַע הָעֲלִיּוֹן, כִּי אִזּוֹ נִקְלָלִין בָּאֵין סוּף בְּתַכְלִית הַבְּטוּל כְּמוֹ שִׁיְהִיָּה לַעֲתִיד, כִּי יוֹם הַכַּפּוּרִים הוּא בְּחִינַת עוֹלָם הַבָּא שֶׁאֵין בוֹ אֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה כִּידוּעַ.

ו **וְעַל-כֵּן** בְּיוֹם הַקְּדוּשׁ הַזֶּה מִתּוֹדִין כָּל הַחַטָּאִים וְהָעֲוֹנוֹת וְהַפְּשָׁעִים שֶׁעָשׂוּ כָּל הַשָּׁנָה כְּלָה, כִּי עָכְשׁוּ נַעֲשִׂין מִכָּל הָעֲוֹנוֹת תּוֹרָה, כִּי כָּלֵם נַעֲשִׂין זִכִּיּוֹת עַל-יְדֵי הַתְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה שֶׁעוֹשִׂין אִזּוֹ, וְעַל-כֵּן דִּיקָא עַל-יְדֵי וְדוּי הָעֲוֹנוֹת זוֹכִין לְנְשָׁמַע הָעֲלִיּוֹן שְׁזוֹכִין בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁהוּא סִתְרֵי תּוֹרָה עֲלִיוֹנִים, בְּבְחִינַת יִרְדָּה תַּכְלִית הָעֲלִיָּה כִּנ"ל, כִּי הָעֲוֹנוֹת נִתְהַפְּכִין לְזִכִּיּוֹת וְנַעֲשָׂה מֵהֶם תּוֹרָה עֲלִיוֹנָה, סִתְרֵי תּוֹרָה. וְאִזּוֹ בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים נִתְקַיֵּם: "בְּיוֹם הַהוּא יִבְקֹשׁ עֶזְרִי יִשְׂרָאֵל וְאֵינֶנּוּ", "יִבְקֹשׁ" דִּיקָא כִּנ"ל. וְעַל-כֵּן אִזּוֹ בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים הוּא עֶקֶר שְׁלֵמוֹת הַתְּפִלָּה, כִּי זוֹכִין אִזּוֹ לְחֻמַּשׁ תְּפִלוֹת, כִּי אִזּוֹ זוֹכִין לְהַנְשָׁמַע הָעֲלִיּוֹן שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּפִלָּה כִּנ"ל. וְעַל-כֵּן אִזּוֹ בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים נִשְׁלָם הָאֱמוּנָה וּמֵאִירָה בְּאוֹר גְּדוֹל מְאֹד, כִּי אִזּוֹ זוֹכִין

כִּי אִזּוֹ צְרִיכִים לְגִלוֹת אֶת הָאֱמוּנָה בְּעוֹלָם שֶׁהִיא בְּחִינַת הַתְּגִלוֹת מַלְכוּתוֹ, כִּי עַל-יְדֵי הָאֱמוּנָה יוֹדְעִין שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מִלֵּךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, שֶׁכָּל זֶה הוּא עֶקֶר בְּקִשְׁתָּנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכַּפּוּרִים, כְּמוֹ שֶׁאִנּוּ אוֹמְרִים: 'וְיִבְכּוּ תָן פְּחָדְךָ עַל כָּל מַעֲשִׂיךָ וְכו'', וְיִירָאוּךָ כָּל הַמַּעֲשִׂים וְכו'', וְתִמְלֹךְ אִתָּה ה' לְבִדְךָ וְכו'', מִלֵּךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ בְּכִבּוּדְךָ וְכו'', וְיֵדַע כָּל פְּעוּל כִּי אִתָּה פְּעֻלָּתוֹ וְיִבִּין כָּל יָצוֹר כִּי אִתָּה יִצְרָתוֹ, וְיֹאמַר כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאִפּוֹ ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִלֵּךְ וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מַשְׁלָה, וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה הַרְבֵּה, שֶׁכָּל כּוֹנֵנֵנוּ וְהַשׁוֹקֵנֵנוּ וְהַפְּלוֹתֵנוּ שֶׁתְּתַגַּלָּה אֱמוּנָתוֹ וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל הָעוֹלָם, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת נְסִירַת הַמַּלְכוּת, שֶׁלֹּא תִהְיֶה הַמַּלְכוּת וְהָאֱמוּנָה נִעְלָמָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שָׂאָז אֵין יוֹדְעִין מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, כִּי 'לִית מַחֲשָׁבָה תְּפִסָּא בֵּה כָּלֵל', וְאִי אֶפְשָׁר לְדַעַת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ כִּי אִם עַל-יְדֵי הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, וְכָל זְמַן שֶׁהָאֱמוּנָה קְשׁוּרָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ וְנִעְלָמָה בְּעֶצְמוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ אֵין יוֹדְעִין מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, עַל-כֵּן אִזּוֹ צְרִיכִין לְנַסּוֹת אֶת הַמַּלְכוּת וְהָאֱמוּנָה וּלְבָנוֹת קוֹמַת הָאֱמוּנָה בְּאִפֵּן שֶׁתְּתַגַּלָּה הָאֱמוּנָה עַל כָּל בָּאֵי עוֹלָם, עַד שִׁדְעַת כָּל פְּעוּל וְכו'.

ו **וְאִי** אֶפְשָׁר לְזַכּוֹת לְאֱמוּנָה כִּי אִם עַל-יְדֵי נַעֲשָׂה וּנְשָׁמַע וְכו' כִּנ"ל, עַל-כֵּן אִזּוֹ עוֹסְקִין בְּאֵלוּ הַיָּמִים בְּתַשׁוּבָה, כִּי הֵם עֲשֻׁרַת יָמֵי תַשׁוּבָה, וְעַל-יְדֵי כָּל תַשׁוּבָה וְתַשׁוּבָה שֶׁעוֹשִׂין בְּכָל יוֹם מִנֵּימָה מִנֵּימָה יָמֵי תַשׁוּבָה, עַל-יְדֵי-זוֹכִין לַעֲלוֹת מִדְּרָגָא לְדְרָגָא וְזוֹכִין לְנְשָׁמַע גְּבֵהַּ יוֹתֵר, בְּבְחִינַת יִרְדָּה תַּכְלִית הָעֲלִיָּה, כִּי נִתְהַפְּכִין הָעֲוֹנוֹת לְזִכִּיּוֹת עַל-יְדֵי הַתְּשׁוּבָה, וּלְפִי בְּחִינַת הַנַּעֲשָׂה וּנְשָׁמַע שְׁזוֹכִין בְּכָל יוֹם מִנֵּימָה יָמֵי תַשׁוּבָה, כֵּן זוֹכִין לַעֲזוֹת דְּקֻדְשָׁה, בְּחִינַת קוֹלוֹת, וְכְמוֹ כֵּן זוֹכִין לְהַמְשִׁיךְ הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה בְּעוֹלָם, כְּמִבְּאֹר וּמוֹכֵן הַיָּטֵב כָּל זֶה בְּמִאֲמַר הַנ"ל, עֵין שֵׁם הַיָּטֵב. וְזֶהוּ בְּחִינַת מַה שֶׁבִּכָּל יוֹם נִגְסֵר חֵלֶק מִהַמַּלְכוּת שֶׁהִיא בְּחִינַת אֱמוּנָה, כִּי כִפִּי הַתְּשׁוּבָה שְׁזוֹכִין בְּכָל יוֹם מִנֵּימָה יָמֵי תַשׁוּבָה כֵּן זוֹכִין לְסְלִיחַת עֲוֹנוֹת, דְּהִינּוּ לְהַפֵּךְ הָעֲוֹנוֹת לְזִכִּיּוֹת, וְאִזּוֹ נִתְהַפֵּךְ הַיִּרְדָּה לַעֲלִיָּה, וְעוֹלִין מִדְּרָגָא לְדְרָגָא וְזוֹכִין

עונות, דהינו שְנַעֲשִׂין מִהֶעֱנוֹת זְכוּת כִּנּוּי, וְהִירִידָה היא תְּכִלִּית הַעֲלִיָּה, אִזּוּכִין לַעֲשׂוֹת מִהֶנֶשְׁמַע נַעֲשֶׂה וְכוּ' כִּנּוּי, וְהֶנֶשְׁמַע הוא בְּחִינַת יִרְאָה, בְּחִינַת 'בְּרָאשִׁית - יִרְאָה בִּשְׁת', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם בְּמֶאֱמָר הַנִּזְכָּר, וְזֶהוּ: 'כִּי עִמָּךְ הִסְלִיחָה לְמַעַן תִּתְּנָהּ, כִּי עַל-יָדֶיךָ סִלִּיחַת עֲוֹנוֹת שְׁעַל-יְדֵי-יָדֶיךָ זֻכִּין לְהַשִּׁיג הֶנֶשְׁמַע, עַל-יְדֵי-יָדֶיךָ זֻכִּין לְיִרְאָה, כִּי הֶנֶשְׁמַע הוא בְּחִינַת יִרְאָה כִּנּוּי:

ח וְזֶה בְּחִינַת סֶפֶה שְׁעוֹשִׂין אַחֵר יוֹם הַכַּפּוּרִים, כִּי עֶקֶר הַסֶּפֶה הוא הַסֶּכֶף, שֶׁהוא בְּחִינַת 'אֱמָא דְמִסְכָּא עַל בְּנִין', וְעֶקֶר הַסֶּכֶף הוא מִפְסֶלֶת גֶּרֶן וְיָקָב, וְזֶה אֲנוּ מֵרָאִין גִּדּוּל כְּחֻנּוּ וְעֶצֶם חֲסָדֵי ה' יִתְבָּרֵךְ, כִּי בְּזֶה אֲנוּ רֹאִין שֶׁמִּחַל לָנוּ ה' יִתְבָּרֵךְ כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ וְנִתְהַפְּכוּ כָּל הָעֲוֹנוֹת לְזְכוּת וְנַעֲשׂוּ מִעֲוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה, כִּי זֶה אֲנוּ רֹאִין עַל-יְדֵי מַעוֹת סֶפֶה, שֶׁמִּפְסֶלֶת דִּיקָא נַעֲשֶׂה הַסֶּפֶה, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת שְׁמִעוֹנוֹת יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה תּוֹרָה, כִּי כְּשֶׁנִּתְהַפְּכִין הָעֲוֹנוֹת לְזְכוּת וְנַעֲשֶׂה מִהֶעֱנוֹת תּוֹרָה, זֹאת הַתּוֹרָה הִיא סִתְרֵי תּוֹרָה דִּיקָא, בְּחִינַת נִשְׁמַע כִּנּוּי, בְּחִינַת תְּשׁוּבָה שֶׁהִיא לְמַעַלָּה מִהַתּוֹרָה, וְזֶהוּ בְּחִינַת סֶפֶה, כִּי סֶפֶה גְבוּהָ מֵאֵד וְהוּא בְּחִינַת סִתְרֵי תּוֹרָה, בְּחִינַת תְּשׁוּבָה, בְּחִינַת 'אֱמָא דְמִסְכָּא עַל בְּנִין', וְ"אִם לְבִינָה תִּקְרָא" (משלי ב), שֶׁהוא בְּחִינַת סִתְרֵי תּוֹרָה, נִמְצָא שֶׁהַסֶּפֶה הִיא בְּחִינַת נִשְׁמַע, בְּחִינַת סִתְרֵי תּוֹרָה, וְהִיא נַעֲשִׂית דִּיקָא מִפְסֶלֶת גֶּרֶן וְיָקָב, שֶׁהם בְּחִינַת מֶלֶךְ וְחֵכֶן, שֶׁהם קִלְפָּה דְחִפְיָא עַל חִטָּה, שֶׁהם בְּחִינַת עֲוֹנוֹת, וּמֵהֶם דִּיקָא נַעֲשֶׂה הַסֶּפֶה, כִּי כָּל זֶה אֲנוּ זֻכִּין בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, שֶׁמִּחַל לָנוּ ה' יִתְבָּרֵךְ עֲוֹנוֹתֵינוּ עַד שֶׁנִּתְהַפְּכוּ הָעֲוֹנוֹת לְזְכוּת כִּנּוּי, וְעַל-כֵּן נַעֲשִׂין עֲכָשׁוּ מִפְסֶלֶת דִּיקָא סֶפֶה שֶׁהִיא בְּחִינַת סִתְרֵי תּוֹרָה וְכוּ' כִּנּוּי.

וּבִזְוֹת הַסֶּפֶה אֲנוּ יוֹשְׁבִין כָּל שְׁבַעַת הַיָּמִים וְאֲנוּ מְקַבְּלִין הַשְּׂבָעָה רוּעִים בְּסֶפֶה, כִּי עֲכָשׁוּ זֻכִּין לְקַבֵּל הַשְּׂבָעָה רוּעִים שֶׁעַל יָדָם עֶקֶר הַמְּשֻׁכָּת הָאֱמוּנָה, שֶׁכָּל עֲבוּדָתָנוּ בְּרָאשׁ הַשָּׁנָה יוֹם הַכַּפּוּרִים הִיָּה בְּשִׁבְלֵי זֶה כִּנּוּי, וּבִזְוֹת הַסֶּפֶה הַקְּדוּשָׁה אֲנוּ יוֹשְׁבִין, וְהַסֶּפֶה מְגַנֵּת עֲלֵינוּ וְשׁוֹמֵרֵת אוֹתָנוּ מִכָּל

לְנַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע בְּתִכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת, שְׁעַל-יְדֵי-יָדֶיךָ זֻכִּין לְאֱמוּנָה שְׁלֵמָה כִּנּוּי.

וְזֶה בְּחִינַת חֲמֵשׁ טְבִילוֹת שְׁטוּבָל כֶּהֱנָה בּוֹ בְּיוֹם כָּכָל פַּעַם שֶׁמִּשְׁנָה מִבְּגָדֵי זָהָב לְבָגְדֵי לָבָן וּמִבְּגָדֵי לָבָן לְבָגְדֵי זָהָב, וְלִכְאוּרָה קִשָּׁה, בְּשִׁלְמָא כְּשֶׁמִּשְׁנָה מִבְּגָדֵי זָהָב לְבָגְדֵי לָבָן, דִּהִינוּ מַעְבוֹדֹת חוּץ לַפָּנִים, בְּדוּדֵי רֵאִוִי שִׁיטְבָל, מֵאַחֵר שֶׁנִּכְנָס לְקִדְשָׁה גְבוּהָ יוֹתֵר, אֲכָל מִבְּגָדֵי לָבָן לְבָגְדֵי זָהָב, מִפָּנִים לְחוּץ, לָמָּה לוֹ לְטָבֵל? אֵךְ בְּאֲמַת עַל-פִּי הַנִּזְכָּר נִיחָא, כִּי חוּץ וּפָנִים הֵם בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, שֶׁהֵם בְּחִינַת נִגְלָה וְנִסְתָּר, וְעַל-כֵּן תִּכְף כְּשֶׁנִּכְנָס חֲכֵהֶן הַגִּדּוּל לְפָנֵי וּלְפָנִים לְמִקּוֹם הָאֲרוֹן, וְעִשָּׂה שָׁם עֲבוֹדַת פָּנִים, וְזֶה מִדֹּה לְהַשִּׁיג הֶנֶשְׁמַע שֶׁהוּא בְּחִינַת נִסְתָּר, וְנַעֲשֶׂה מִהֶנֶשְׁמַע נַעֲשֶׂה, וְאִזּוּכִין זֶה לְנִשְׁמַע גְבוּהָ יוֹתֵר, וְאִזּוּכִין שֶׁנִּשְׁמַע לְחוּץ זֶה לְעֵבֶד עֲבוֹדַת חוּץ שֶׁהוּא בְּחִינַת נַעֲשֶׂה בְּבְחִינַת הֶנֶשְׁמַע שֶׁהִיָּה לוֹ בְּתִכְלָה, כִּי זֶה עֲכָשׁוּ לְנַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע גְבוּהָ יוֹתֵר, וְעַל-כֵּן בְּדוּדֵי צִירֵךְ טְבִילָה אֲפִלוּ מִפָּנִים לְחוּץ, כִּי כָּכָל פַּעַם הוּא עוֹלָה לְמִדְרָגָה גְבוּהָ יוֹתֵר, לְבְחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע גְבוּהָ יוֹתֵר כִּנּוּי:

ז וְזֶה בְּחִינַת הַקּוֹלוֹת שְׁזוּכִין בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, כִּי חֲמֵשׁ עֲנוּיִים הֵם בְּחִינַת חֲמֵשׁ קוֹלוֹת, כְּמוּבָא בְּתַבְכִּיבִים, כִּי עַל-יְדֵי נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע זֻכִּין לְקוֹלוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת עֲזוֹת כִּנּוּי. וְעַל-כֵּן עֶקֶר הָאֲרֵת יוֹם הַכַּפּוּרִים הוּא בְּחִינַת קוֹלוֹת כִּידוּעַ, כִּי אִזּוּכִין עֶקֶר קְבֻלַּת הַתּוֹרָה, בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע כִּנּוּי, שְׁעַל-יְדֵי-יָדֶיךָ זֻכִּין לַעֲזוֹת שֶׁהוּא בְּחִינַת קוֹלוֹת כִּנּוּי.

וְעַל-כֵּן כָּכָל עֲשֻׁרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה מְעוֹרְרִין הַקּוֹלוֹת דְּקִדְשָׁה וְאוֹמְרִים כָּכָל יוֹם "מִמַּעַמְמָקִים קִרְאֵתִיךָ ה', ה' שְׁמַעָה בְּקוֹלִי וְכוּ'" (תהילים קל), וְעַל-יְדֵי-יָדֶיךָ נִתְנַסֵּר הַמְּלָכוּת שֶׁהִיא בְּחִינַת אֱמוּנָה, כִּי עֶקֶר הָאֱמוּנָה מְקַבְּלִין עַל-יְדֵי הַקּוֹלוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת עֲזוֹת, שְׁעַל-יְדֵי-יָדֶיךָ זֻכִּין לְהִתְקַרֵּב לְהַשְּׂבָעָה רוּעִים שֶׁעַל יָדָם זֻכִּין לְאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה כִּנּוּי.

וְזֶה שְׁאוּמְרִים: "אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמֹר וְכוּ', כִּי עִמָּךְ הִסְלִיחָה לְמַעַן תִּתְּנָהּ, כִּי עַל-יְדֵי סִלִּיחַת

השונאים והרודפים הרוצים להרחיק אותנו חס ושלום, כי על-ידי כח הספקה אנו בטוחים בה' ותברך שנהיה סמוכים ודבקים בו' ותברך תמיד לעולם ועד, ואין שום דבר שיירחקנו ממנו ותברך, כי אנו נסתרים בצל סכה העליונה, שהוא קדושה גבה כל-כך עד ששם נתהפכין כל העונות לזכיות, ובכח החסד הגדול הזה שוב אין אנו מתיראים משהם הרחקה שבעולם, כי בודאי תמיד נשוב אליו ותברך וסוף כל סוף נהיה נשואים דבוקים וכלולים בו ותברך, מאחר שזכינו עכשו לכנס באור הקדושה העליונה, בצל סכה הקדושה שהיא 'אמא דמסכא על בגין', שהיא בחינת תשובה ששם כל העונות נתהפכין לזכיות, נמצא שאנו רואין עצם כח התשובה, על-כן אנו בטוחים ומחכים שמכל הנפילות והירידות ומכל ההרחקות שבעולם, מכלם נשוב אליו ותברך בתשובה שלמה עד שנוקה לישיב בסכה של ליתן.

ועל-כן לעתיד לבוא תהיה הסכה דיקא מגנת מן הגיהנם, כמו שכתוב (ישעיה ד): "וסכה תהיה וכו' ולמחסה ולמסתור מזרם וממטר", כי "מטר על רשעים פחים וכו'" (תהילים יא), כי אור הסכה נמשכת ממקום גבה כל-כך ששם כל העונות נתהפכין לזכיות, ועל-כן הסכה מגנת ומצלת מן הגיהנם שהוא ענש על העברות חס ושלום, רחמנא לצלן, כי הסכה מהפכת העונות לזכיות כנ"ל, ועל-כן עושין סכות אחר יום הכפורים כנ"ל:

ט וזוה בחינת (במדבר יד): "ויאמר ה' סלחתי כדברך", "כדברך" דיקא, כי הנשמע שהוא סתרי תורה הוא בחינת דברי תורה, שהם הדברים שסביבות המצוה, בחינת 'וידבר ה' אל משה וכו'', כמבאר במאמר הנ"ל, ובחינת הנשמע, שהוא בחינת דברי תורה, הוא בחינת דבקות לאין סוף, ששם נתהפכין העונות לזכיות כשזוכין להשיג הנשמע שהוא בחינת דברי תורה, שאז נתהפך הירידה לעליה ומעונות נעשין זכיות כנ"ל. וזהו שאמר ה' ותברך למשה: "סלחתי כדברך", "כדברך" דיקא, כפי הדברי תורה שלך כן

הסליחה, כי משה זכה להשיג בחינת סתרי תורה, שהם בחינת דברי תורה, בחינת נשמע, שעל-ידי זה הסליחה, כי העונות נתהפכין לזכיות כנ"ל.

וזוה בחינת (דברים א): "אלה הדברים אשר דבר משה במדבר בערבה וכו'", ופרש רש"י שכל מקום שנקרא 'דברי' הם דברי תוכחה, כי שם במקרא חושב כל המקומות שהכעיסו למקום 'במדבר בערבה וכו'". כי איתא בדברי רבנו ז"ל (ליקוטי תנינא סימן ח) שאסור לומר תוכחה, דהנינו להזכיר עונות ישראל ולהוכיחם עליהם, כי אם מי שיכול להוכיח כמו משה רבנו עליו השלום, שעל-ידי תוכחתו נתן בהם ריח טוב, בבחינת (שיר השירים א): "נרדף נתן ריחו" - 'עזב לא נאמר אלא נתן', נמצא שמשה רבנו על-ידי תוכחתו שהזכיר עונות ישראל, על-ידי-זה דיקא נתן בהם ריח טוב, כי היה יכול להפוך העונות לזכיות, כי זכה לנעשה ונשמע בשלמות, כי השיג בחינת דברי תורה, שהם בחינת נשמע, שעל-ידי-זה העונות נתהפכין לזכיות כנ"ל, וזהו שנקראת התוכחה 'דברי' דיקא.

וזוהו: "אלה הדברים אשר דבר משה וכו'", "דברים" דיקא, בחינת 'דברי' דיקא, בחינת דברי תורה, דהינו בחינת נשמע, שעל-ידי-זה דיקא היה יכול להוכיח את ישראל ולהזכיר עונותיהם "במדבר בערבה וכו'", כי על-ידי בחינת 'דברים', בחינת דברי תורה, בחינת נשמע, על-ידי-זה היה מהפך כל העונות לזכיות, ועל-כן הזכיר שם כל עונותיהם, כי כלם נתהפכו לזכיות על-ידי בחינת "הדברים אשר דבר משה", דהינו בחינת דברי תורה, בחינת נשמע שהשיג, שעל-ידי-זה כל העונות נתהפכין לזכיות כנ"ל, שאז דיקא יכולין להוכיח את ישראל כנ"ל. וכן כל הצדיקים שהוכיחו את ישראל נקראת תוכחתם 'דברי', בחינת: "דברי קהלת וכו'" (קהלת א), כמו שפרש רש"י שם, כי כלם לא הוכיחו את ישראל כי אם בבחינת התוכחה של משה שהיא בבחינת דברי תורה, בחינת נשמע, שעל-ידי-זה נתהפכין העונות לזכיות, שעל-ידי-זה דיקא יכולין להוכיח כנ"ל:

י וְזֶה בְּחִינַת (דברים לא): "וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לִפְנֵי לַעַד כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי יִרְעוּ", כִּי מִשָּׁה רַבִּנוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם רָאָה עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת, שֶׁעֲתִידִין יִשְׂרָאֵל בְּאַחֲרִית הַיָּמִים לִירֹד יְרִידָה גְּדוּלָּה מְאֹד בְּעֶקְבוֹת מִשִּׁיחָא, בְּבַחֲבִינַת (איכה א): "וַתִּרְדּוּ פְּלָאִים", כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם: "כִּי יִדְעָתִי וְכוּ", וְאַנְכִי הִסְתַּר אֶסְתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא וְכוּ", וְעַל־כֵּן כָּתַב שִׁירַת הָאֲזִינוּ שֶׁמִּדְּבַרְתָּ מִתּוֹכָהּ, כִּי כָּל הַשִּׁירָה הִיא דְּבָרֵי תּוֹכָהּ שְׁמוּכִיחַ אֶת יִשְׂרָאֵל עַל מַעֲשֵׂיהֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם: "כִּי דָר תִּהְפְּכוֹת הָמָּה וְכוּ", וְכָל הַפְּרָשָׁה, וְלִכְאוּרָה קִשָּׁה אִם כֵּן לָמָּה קָרָאָה שִׁירָה, מֵה שָׁבַח וְשִׁיר הוּא זֹאת, וְגַם אֵיךְ עַל־יְדֵי תּוֹכָהּ זֹאת, דִּהְיָנוּ שִׁירַת הָאֲזִינוּ, יִזְכּוּ יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא תִשְׁכַּח הַתּוֹרָה מִפִּיהֶם לְעוֹלָם, בְּחִינַת "כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי יִרְעוּ".

אךְ בְּאַמַּת מִשָּׁה רַבִּנוּ הוֹכִיחָם בְּבַחֲבִינַת הַנֶּ"ל, כִּי זָכָה לִנְעֻשָׁה וְנִשְׁמַע הַעֲלִיּוֹן הַנֶּ"ל, שֶׁשָּׁם נִתְהַפְּכִין כָּל הָעֲנוּתוֹת לְזִכִּיּוֹת, וְכָל מָה שְׁמוּכִיחָם וּמִזְכִּיר מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים נַעֲשֶׂה מִזֶּה תּוֹרָה, בְּחִינַת מְצוֹת, בְּחִינַת "בַּיּוֹם הַהוּא יִבְקֹשׁ עֲוֹן יִשְׂרָאֵל וְאֵינָנוּ" כַּנֶּ"ל, וְעַל־יְדֵי בְּחִינַת זוּ יֵשׁ לְיִשְׂרָאֵל קִיּוֹם אֶפְלוּ בְּכָל הַיְרִידוֹת וְהַנְּפִילוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, וְעַל־כֵּן נִקְרָאת הַתּוֹכָהּ הַזֹּאת 'שִׁירָה', כִּי הָעֲנוּתוֹת נִתְהַפְּכִין לְזִכִּיּוֹת וְנַעֲשֶׂה מֵהֶם שִׁיר וְשָׁבַח וְשִׁמְחָה, כִּי עַקֵּר בְּחִינַת הַשִּׁיר נַעֲשֶׂה מִבְּרוּר הַטּוֹב מִן הָרַע, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַבִּנוּ ז"ל בְּמִקּוֹם אַחֵר (ליקוטי מוהר"ן סימן נ"ד), שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת עֲנוּתוֹת נִתְהַפְּכִין לְזִכִּיּוֹת, שֶׁהָרַע נִתְהַפֵּף לְטוֹב, וְעַל־כֵּן בִּכְחַ הַשִּׁירָה הַזֹּאת, דִּהְיָנוּ שִׁירַת הָאֲזִינוּ, שֶׁכְּזֶה הָרָאָה מִשָּׁה רַבִּנוּ קִדְּם מִיתָתוֹ עֲצָם כַּחוֹ וְהַשְׁגָּתוֹ, שֶׁזָּכָה לְעֲלוֹת לְתַכְלִית רוּם הַמְּדַרְגָּה הַעֲלִיּוֹנָה עַד שֶׁשָּׁם נִתְהַפְּכִין הָעֲנוּתוֹת לְזִכִּיּוֹת, עַד שֶׁיְכוֹל לַעֲשׂוֹת מִתּוֹכָהּ עַל מַעֲשִׂים רָעִים, יְכוֹל לַעֲשׂוֹת מִזֶּה שִׁירָה, וְעַל־כֵּן בִּכְחַ זֶה הוּא מִבְּטִיחַ לְיִשְׂרָאֵל שֶׁלְּעוֹלָם לֹא יִתְחַקּוּ מֵה' יִתְבָּרַךְ לְגַמְרִי, אֶפְלוּ אִם יַעֲשׂוּ מָה שִׁיעֲשׂוּ, אֶפְלוּ בְּתַקְלָה הַהִסְתַּרָה שֶׁבְּתוֹךְ הַסְתַּרָה, בְּחִינַת: "וְאַנְכִי הִסְתַּר אֶסְתִּיר, וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לִפְנֵי לַעַד כִּי לֹא תִשְׁכַּח

מִפִּי יִרְעוּ", כִּי עַל־יְדֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת אָנוּ רוֹאִים שֶׁאֵין שׁוֹם יָאוֹשׁ וְאֵין שׁוֹם נִפְיָלָה בְּעוֹלָם, כִּי אִם יִזְכּוּ יִהְיוּ נִתְהַפְּכִין כָּל הָעֲנוּתוֹת לְזִכִּיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִין שֶׁזָּכָה מִשָּׁה לַעֲשׂוֹת מִתּוֹכָתָה עֲנוּתוֹת שִׁירָה וְשִׁמְחָה כַּנֶּ"ל, וְעַל־כֵּן תָּמִיד אָנוּ יְכוֹלִין לְשׁוּב אֶל ה', רַק שְׁלֹא נִתְיָאֵשׁ מִלְּצַעֲק אֶל ה' תָּמִיד, כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבִּנוּ ז"ל כַּנֶּדְפָס בְּסוֹף סֵפֶר הַמַּעֲשִׂיּוֹת, עֵין שָׁם.

וְעַל־כֵּן בַּיָּמִים הַלְלוּ שָׁל עֲשֶׂרַת יָמֵי תְּשׁוּבָה וְסִכּוֹת אָנוּ עוֹסְקִין וְקוֹרִין שִׁירַת הָאֲזִינוּ, כִּי אֲזַ הֵם יָמֵי תְּשׁוּבָה, וְאֲזַ נַעֲשִׂין מִהָעֲנוּתוֹת זִכִּיּוֹת, בְּחִינַת "סִלְחָתִי כַּדְבָּרְךָ" כַּנֶּ"ל, וְכָל זֶה בְּחִינַת שִׁירַת הָאֲזִינוּ כַּנֶּ"ל. וְעַל־כֵּן מְסִימָת הַשִּׁירָה: "וְכִפָּר אֲדַמְתּוֹ עֲמוֹ", כִּי הַשִּׁירָה הַזֹּאת הִיא בְּחִינַת סְלִיחַת עֲנוּתוֹת, בְּחִינַת "בַּיּוֹם הַהוּא יִבְקֹשׁ עֲוֹן יִשְׂרָאֵל וְאֵינָנוּ", כִּי נַעֲשִׂין מַעֲנוּתוֹת יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה וְכוּ" כַּנֶּ"ל:

יֵא וְזֶה שְׁקוֹרִין סֵפֶר "אַלֶּה הַדְּבָרִים" הוּא מְשֻׁנָּה תּוֹרָה בְּסוֹף סִכּוֹת, דִּהְיָנוּ בְּלִיל הוֹשַׁעְנָא רַבָּא, כִּי בְּסִכּוֹת אָנוּ מְרַאֲין כַּחֲנוּ, שֶׁפָּעֲלָנוּ בַּיּוֹם הַכְּפוּרִים שֶׁנַּעֲשִׂין מַעֲנוּתוֹת יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה עַד שֶׁאָנוּ יוֹשְׁבִין בְּצֵלָא קִדְיָשָׁא, וְאָנוּ עוֹשִׂין מִפְּסֻלַּת גִּרְוֹן וְיִקָּב סִכָּה הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲנוּתוֹת נִתְהַפְּכִין לְזִכִּיּוֹת כַּנֶּ"ל, וְעַל־כֵּן בְּסוֹף סִכּוֹת בְּהוֹשַׁעְנָא רַבָּה שֶׁאֲזַ אָנוּ צְרִיכִין לְגַמֵּר הַחוֹתָמּוֹת, חוֹתָם בְּתוֹךְ חוֹתָם, שֶׁכָּל זֶה תְּלוּי בְּאַמוּנָה הַנִּמְשָׁכַת עַל־יְדֵי הַשְׁבָּעָה רוּעִים, שֶׁהֵם אֲשִׁפְזִין קִדְיָשִׁין שֶׁנִּבְנְסוּ בְּסִכָּה שְׁזוּכִין לְהִתְקַרֵּב אֲלֵיהֶם עַל־יְדֵי עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת קוֹלוֹת, שְׁזוּכִין לְזֶה הָעֲזוֹת דְּקִדְשָׁה עַל־יְדֵי שִׁמְחָה, הַנַּעֲשֶׂה מִנַּעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, שְׁזוּכִין לְבּוֹא לִנְעֻשָׁה וְנִשְׁמַע הַעֲלִיּוֹן עַל־יְדֵי הַיְרִידָה שֶׁהוּא תַּכְלִית הַעֲלִיָּה, כִּי הָעֲנוּתוֹת נִתְהַפְּכִין לְזִכִּיּוֹת כַּנֶּ"ל, כְּמִבְּאֵר כָּל זֶה הֵיטֵב בְּמִאֲמַר הַנֶּ"ל, עֵין שָׁם הֵיטֵב, וְעַל־כֵּן בְּסוֹף סִכּוֹת בְּגִמְרַ הַחוֹתָמוֹת קוֹרִין סֵפֶר "אַלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מִשָּׁה" שֶׁהוּא בְּחִינַת דְּבָרֵי תּוֹרָה הַנֶּ"ל, בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע הַעֲלִיּוֹן הַנֶּ"ל, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲנוּתוֹת נִתְהַפְּכִין לְזִכִּיּוֹת כַּנֶּ"ל, וְעַל־יְדֵי נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע הֵזֶה זֻכִּין לְשִׁמְחָה וְכוּ,

עליה עד שמיגיגין אותה מנשמע לנעשה, ואז נעשית תורתו, וזהו בחינת סיום התורה "לעיני כל ישראל", שהוא בחינת שנעשה מהנשמע נעשה עד שכל ישראל משיגין אותה עין בעין.

וְזֶה בחינת (דברים לה): "ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל", 'מורא הגדול' זה בחינת נשמע, שהוא בחינת יראה, בחינת 'בראשית - גרא בשת', כמבאר שם במאמר הנ"ל, וזהו: "ולכל המורא הגדול אשר עשה משה" דיקא, שמושה רבנו האיר עיני בני ישראל והכניס בהם בחינת הנסתר, שיהיה נעשה אצלם מהנשמע נעשה, "ולכל המורא הגדול", הינו בחינת נשמע כנ"ל, "אשר עשה משה", "עשה" דיקא, בחינת נעשה, וזה "לעיני בני ישראל", שגלה לעין כל בית ישראל את סתרי התורה ועשה להם מהנשמע נעשה, מהנסתר נגלה.

נמצא שסיום התורה מרמז השגת התורה מנשמע לנעשה, ועל-כן תכף ומיד שמימיין התורה צריכין לחזר ולהתחיל מיד "בראשית וכו'", כי תכף כשזוכין לעשות מהנשמע נעשה שהוא 'עיני כל ישראל', אזי יש להם תכף נשמע חדש, שהוא בחינת "בראשית", וצריכין תכף לחזר ולהשתדל ולהתיגע לעשות מזה הנשמע החדש בחינת נעשה, ועל-כן מתחילין מיד "בראשית" שהוא בחינת נשמע החדש שזוכין עתה שאנו צריכין להתחיל בשנה זאת, להשיג הנשמע החדש מנשמע לנעשה, מנסתר לנגלה, מ"בראשית" שהוא סתום ונעלם עד "לעיני כל ישראל", שיתגלה לעיני כל ישראל בבחינת נגלה כנ"ל:

יג ועל-כן אנשי המעמד היו עוסקין בפרשת "בראשית" ופרשת "האזינו", כי הקרבנות מכפרין ונעשין מהעונות זכויות, שזה נעשה על-ידי בחינת נעשה ונשמע שהוא תורה ותפלה כנ"ל, ועל-כן היה בבית-המקדש תורה ותפלה, כי עקר הבית-המקדש נקרא בית תפלה, כמו שכתוב

שעל-ידיה מתקנין החותמות, חותם בתוך חותם כנ"ל:

יב ועל-כן מיד אחר סבות עושין שמחת תורה, שהוא בחינת (ישעיה לה): "ושמחת עולם על ראשם", כי על-ידי נעשה ונשמע שזכינו בכל הימים האלה כנ"ל, שהם עקר בחינת קבלת התורה כנ"ל, על-ידיה זוכין לשמחה, בחינת שמחת תורה, בחינת "ושמחת עולם על ראשם" הנאמר על שני העדוים שהם הפתרים שהכתירו את ישראל בחורב מנעשה ונשמע, כי בשמחת תורה 'פדין שוין צטרה בריש כל צדיק', כמו שאיתא בתקונים (תיקון כ"א דף נג.), עין שם, הינו הפתרים הנ"ל הנעשין מנעשה ונשמע שהם עקר השמחה של שמחת תורה, בחינת "ושמחת עולם על ראשם" כנ"ל.

וְזֶה שמימיין התורה בשמחת תורה וחזרין ומתחילין מיד, כי בכל שנה ושנה צריכין להתחיל את התורה מחדש, דהינו שבכל שנה צריכין לראות להשיג נעשה ונשמע גבה יותר, כי יש 'שבעים פנים לתורה', ואיתא בדברי רבנו ז"ל (ליקוטי מוהר"ן סימן ס') שהם בחינת שבעים שנים, כי בכל שנה צריכים להשיג פנים חדשות לתורה מבחינת השבעים פנים, שזהו בחינת נעשה ונשמע מחדש, שהוא להשיג נסתרות שבתורה בכל פעם יותר ויותר כנ"ל, ואנו עוסקין בזה כל השנה בלה, להשיג בכל יום ויום ובכל שבוע ושבוע ובכל חודש וחדש חלק מהתורה, בבחינת נעשה ונשמע, להשיג בכל פעם בחינת נשמע מהתורה, בחינת הנסתר, עד שבגמר השנה ישראל בכלל הם משיגים נשמע חדש, ונעשה מהנשמע נעשה, ואז צריכין להשיג נשמע חדש גבה יותר.

וְזֶהוּ בחינת סיום התורה ומתחילין מיד, כי סיום זהו בחינת שכתב השיגו התורה בשנה זו ועשו מהנשמע נעשה, שזה בחינת כלליות התורה מ"בראשית" עד "לעיני כל ישראל", כי "בראשית" הוא בחינת מאמר השלם, בחינת נשמע, כי בהתחלת התורה אז היא עדין בחינת תורת ה', בחינת נשמע, ואחר-כך מתנגעין בה וממיתין עצמן

(ישעיה נז): "וְשִׁמְחֵתִים בְּבֵית תְּפִלָּתִי", כִּי שֵׁם הָיָה עוֹלִין
 כָּל הַתְּפִלוֹת, וְכָל הַקְּרִבָּנוֹת הֵם בְּחִינַת תְּפִלָּה שֶׁהוּא
 בְּמִקּוֹם קָרְבָּן. וְעַל-כֵּן שֵׁם בְּבֵית-הַמִּקְדָּשׁ הָיָה
 הַסִּנְהֶדְרִין יוֹשְׁבֵיין וְעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה, כִּי הֵם הָיוּ עוֹשִׂין
 מִהַתְּפִלָּה תּוֹרָה, מִהַנִּשְׁמָע נַעֲשֶׂה כַּנ"ל. וְעַל-כֵּן אֲנָשִׁי
 הַמַּעֲמֵד הָיוּ עוֹסְקִין בְּפֶרֶשֶׁת 'בְּרָאשִׁית', שֶׁהוּא בְּחִינַת
 נִשְׁמָע, לַעֲשׂוֹת מִהַנִּשְׁמָע נַעֲשֶׂה, מִהַתְּפִלָּה תּוֹרָה,
 שְׁעַל-יְדֵי-זֶה עָקֵר סְלִיחַת הָעוֹנוֹת כַּנ"ל, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת
 שִׁירַת הָאֲזִינוּ, שֶׁהוּא בְּחִינַת עוֹנוֹת נִתְּהַפְּכִין לְזִכְיוֹת
 עַל-יְדֵי כַּחוֹ שֶׁל מִשָּׁה שֶׁזָּכָה לְהַשְׁיֵיג הַנַּעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע
 הָעֲלִיּוֹן כַּנ"ל.

וְעַל-כֵּן נִקְרְאוּ מַעֲמָדוֹת, כִּי 'אֵין עֲמִידָה אֶלָּא
 תְּפִלָּה' (ברכות ו:), וְכֵמוֹ שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ ז"ל שֵׁם
 עַל מֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (מגילה כא): 'בִּימֵי רַבֵּן גַּמְלִיאֵל
 הָיָה לוֹמְדִין תּוֹרָה בְּעֲמִידָה', עֵינֵי שֵׁם, כִּי אֲנָשִׁי
 הַמַּעֲמֵד הָיוּ עוֹמְדִין עַל הַקְּרִבָּנוֹת וְעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה,
 וְהָיוּ עוֹשִׂין מִהַנִּשְׁמָע, מִבְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינַת
 קְרִבָּנוֹת, בְּחִינַת עֲמִידָה, כִּי עֲבוֹדַת הַקְּרִבָּנוֹת וְהַתְּפִלָּה
 הָיוּ בְּעֲמִידָה דִּיקָא וְהָיוּ עוֹשִׂין מִזֶּה תּוֹרָה, שְׁעַל-יְדֵי-
 זֶה עָקֵר מַחִילַת הָעוֹנוֹת עַל-יְדֵי הַקְּרִבָּנוֹת כַּנ"ל:

הלכה ד

'חַיֵּב אָדָם לְשֵׂא אִשָּׁה כְּדֵי לַפְּרֹת וּלְרַבּוֹת וְכוּ' (שלחן

ערוך אבן העזר סימן א')

'כָּל' המִשְׁפָּחוֹת בְּחֻזְקַת פְּשֻׁרוֹת וְכוּ', אֶף-עַל-פִּי-כֵן
אִם רְאִיתָ שְׁתֵּי מִשְׁפָּחוֹת שֶׁמִּתְגַּדְּלוֹת זוּ בְּזוֹ תָּמִיד
אוֹ שְׁנֵי בְנֵי אָדָם שֶׁמִּתְגַּדְּלִים זֶה בְּזֶה, אוֹ רְאִיתָ
מִשְׁפָּחָה שֶׁהִיא בְּעֶלְת מִצָּה וּמְרִיכָה תָּמִיד, אוֹ רְאִיתָ
אִישׁ שֶׁהוּא מְרַבֵּה מְרִיכָה עִם הַכֹּל וְעוֹ פָּנִים בִּיּוֹתֵר,
חוֹשֵׁשִׁין לָהֶם וְרֹאִי לְהִתְרַחֵק מֵהֶם, שְׂאֵלוּ סִמְנֵי
פְּסוּלוֹת הֵם וְכוּ', וְכֵן מִי שֵׁשׁ בּוֹ עֲזוֹת פָּנִים
וְאֶכְזָרִיּוֹת וְשׁוֹנֵא אֶת הַבְּרִיּוֹת וְכוּ', חוֹשֵׁשִׁין לוֹ שֶׁמָּא
גִּבְעוֹנִי הוּא, עַד כָּאֵן לְשׁוֹן שְׁלַחַן עָרוֹף סִמֵּן ב'
סְעִיף ב':

נִמְצָא שֶׁעָקֵר פְּסוּל הַמִּשְׁפָּחָה הוּא עַל-יְדֵי עֲזוֹת
דִּסְטָרָא אֲחֵרָא, שֶׁכָּל מִשְׁפָּחָה שְׂרֹאֲרִין בָּהֶם
שֶׁהֵם עֲזֵי פָּנִים בִּיּוֹתֵר וּבְעֵלֵי רֵיב וּמִצָּה, צָרִיכִין
לְהִתְרַחֵק מֵהֶם שְׂלֵא לְשֵׂא מֵהֶם. וְזֶה מִבְּאֵר עַל-פִּי
הַתּוֹרָה 'חוֹתֶם בְּתוֹךְ חוֹתֶם' (בְּסִימָן כ"ב), מִבְּאֵר שֶׁם
שֶׁעָקֵר הַתְּרַחֲקוֹת מִהַקְדָּשָׁה הוּא עַל-יְדֵי הָעֲזֵי פָּנִים
שֶׁבְּדוֹר, שֶׁהֵם מִתְגַּבְּרִין בִּיּוֹתֵר לְהַרְחִיק מִצְדִּיקֵי אֱמֶת,
שֶׁהֵם בְּחִינַת הַשְּׂכָעָה רוֹעִים שֶׁכָּל הַמִּשְׁכַּת הָאֱמוּנָה
הַקְדוּשָׁה הוּא עַל-יָדָם, עַל-כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהִתְקַרֵּב אֶל
הַקְדָּשָׁה כִּי אִם עַל-יְדֵי עֲזוֹת דְּקָדְשָׁה, שֶׁצָּרִיךְ כָּל אָדָם
שִׁיחֶיהָ לוֹ עֲזוֹת דְּקָדְשָׁה כְּדֵי שִׁיּוּכָל לַעֲמֹד נֶגֶד עֲזוֹתָם
הָרַע שֶׁל הָעֲזֵי פָּנִים שְׁנוּטָלִים הַמְּשַׁלָּה לְעֶצְמוֹ, כִּי
'עֲזוֹת מַלְכוּתָא בְּלֵא תִּגְא' וְכוּ', עֵינִ שֶׁם. וְעֲזוֹת הוּא

ידי-זה עקר המשכת האמונה הקדושה פנ"ל, אבל זה לעצמת זה עשה האלקים, על-כן שם עקר אחיזת העזות דסטרא אחרא, על-כן הוא מלחמה גדולה.

וזה בחינת שמחת חתן וכלה, שהוא מצוה לשמחם כמו שאמרו רבותינו ו"ל, כי על-ידי שמחה זוכין לעזות דקדושה, בחינת (נחמיה ח): "כי חרות ה' היא מעונכם", כמו שמבאר שם. וזה בחינת מה שאמרו רבותינו ו"ל (ברכות ו): 'כל מי שנהנה מסעדת חתן וכלה ואינו משמחם, עובר בתמשה קולות וכו'', כי כל הקולות הם בחינת עזות פנ"ל, ועקר השמחה של חתן וכלה הוא בשביל הקולות הקדושים, שהם בחינת עזות דקדושה, כדי שיזכו להגביר העזות דקדושה על העזות דסטרא אחרא, כדי שיזכו על-ידי זה להמשיך האמונה הקדושה, שבשביל זה עקר מצות הנשואין פנ"ל.

וזה בחינת שבועת ימי המשטה שבהם משמחין חתן וכלה, וזה בחינת שבע ברכות, כדי להמשיך על-ידי השמחה שהוא בחינת עזות דקדושה, בחינת קולות דקדושה, להמשיך על-ידי זה קדשת השבעה רועים שעל ידם עקר המשכת האמונה הקדושה, כמו שכתוב שם, עין שם. ועל-כן הם שבועת ימי המשטה, כנגד השבעה רועים הנ"ל. וזה בחינת השבעה ברכות, שהם בחינת קולות דקדושה, בחינת עזות דקדושה, שמברכין אותן בכל שבועת ימי המשטה, כדי להמשיך קדשת השבעה רועים שעל ידם עקר המשכת האמונה הקדושה פנ"ל, כי האמונה היא בחינת ברכות, כי הוא מקור הברכות, כמו שכתוב (משלי כח): "איש אמונות רב ברכות", פמבאר במקום

אחר (ליקוטי מוה"ר סימן ל"א):

בחינת קולות, בחינת (תהילים מח): "הן יתן בקולו קול עז", ולבוא לעזות הוא על-ידי שמחה שזוכין על-ידי שני הפתרים, שהם בחינת נעשה ונשמע, שהם בחינת תורה ותפלה, נגלה ונסתר וכו', בחינת "בראשית ברא", אב ובן וכו', וצריך כל אדם לילך מדרגא לדרגא וכו' עד שיהיה נכלל בתחלת נקדת הבריאה וכו', ואחר-כך פשנכלל באין סוף שם התורה היא תורת ה' ממש, והתפלה היא תפלת ה' ממש, עין שם. וקדם שיוצאין ועולין מדרגא לדרגא צריך שיהיה לו ירידה קדם העללה, כי הירידה היא תכלית העלילה וכו', עין שם כל זה היטב:

כי עקר הבריאה היתה בשביל האמונה הקדושה שעל ידה יודעין ממנו יתברך, שבשביל זה נברא הכל כפידוע. וזה גדל החיוב לשא אשה כדי לפרות ולרבות בשביל קיום העולם, כדי שיתגלה אמונתו ומלכותו על-ידי רבוי בני אדם שבכל דור ודור, כי צריכין להמשיך האמונה הקדושה מדור לדור, כמו שכתוב (תהילים ק): "ועד דר ודר אמונתו", "לדר ודר אמונתך כוננת ארץ ותעמד" (שם קט), שעקר בריאת וקיום העולם שנוגן ארץ ותעמד הוא בשביל "לדר ודר אמונתך", שישמחו האמונה מדור לדור. ועל-כן הזהירו חכמינו ו"ל להתרחק ביותר מעצי פנים מלשא מהם פנ"ל, כי העצי פנים מרחיקין מהאמונה הקדושה, כי הם המונעים הגדולים מלהתקרב לצדיקי אמת שמהם עקר המשכת האמונה הקדושה, ועל-כן בודאי אסור לשא מהם, כי עקר הנשואין הוא בשביל להמשיך האמונה הקדושה מדור לדור פנ"ל.

ועל-כן עקר המלחמה של האדם הוא בענין תאוה זאת, כי שם העקר העזות דקדושה, בחינת 'בו עז, בו תקפא', ושרשו נמשך מקדושה העליונה, מבחינת שני הפתרים הנ"ל שהם: נעשה ונשמע, תורה ותפלה, נסתר ונגלה וכו', שהם בחינת "בראשית ברא", כי שני הפתרים הנ"ל הם בחינת חמה ולבנה, בחינת איש ואשה, שהם בחינת תורה ותפלה כפידוע, שמשם נמשך עזות דקדושה, שעל-

הלכה ג

א על-פי המאמר 'חותם בתוך חותם' סימן כ"ב, עין שם, ומבאר שם שאי אפשר להתקרב אל הקדשה כי אם על-ידי עזות דקדשה, בחינת 'הוי עז כנמר' (אבות ה, כ), כי יש עזי פנים רבים שהם מונעין מהקדשה מאד, והם המנהיגים של שקר שעקר גדלתם והתנשאות שלהם הוא על-ידי עזות, כי 'עזות מלכותא בלא תגא' וכו' (סנהדרין קה), ואי אפשר להנצל מהם כי אם על-ידי עזות דקדשה, שכל מי שרוצה להתקרב באמת לה' יתברך בהכרח שיהיה לו עזות לעמד נגד עזותם של העזי פנים שבדור ואז יוכל להתקרב אל הקדשה, דהינו לצדיקים וכשרים אמתיים, בבחינת (שמות טו): "נהלת בעזך אל נה קדשך", שהם כלליות השבועה רועים דקדשה שהם הצדיקים האמתיים, שהם ממשיכין האמונה לישראל וכו', ואז זוכין לתקן שני החותמות, שהם חותם הדין שנתתקן, וזו האמונה שזוכין על-ידי העזות דקדשה וכו', כמו שכתוב שם, ועל-ידי האמונה נשמר ונתתקן חותם הרגלין, שהוא בחינת תוכחה של מוכיחי הדור שהם עושין שלום בין ישראל לאביהם שבשמים שהם בחינת רגלין וכו', כי אי אפשר לקבל תוכחה כי אם על-ידי האמונה שהיא בחינת ידים לקבל על-ידי זה התוכחה וכו', עין שם. ולזכות לעזות הוא על-ידי שמחה שזוכין על-ידי בחינת נעשה ונשמע שהם בחינת שני העדים שהכתירו את ישראל בחורב וכו', עין שם כל זה היטב:

ב ובזה אפשר למצא רמז קצת למה שכתב רבנו ז"ל בספר הא"ב החדש באות תוכחה סימן ג' וזה לשונו: 'מי ששומע תוכחה ואינו נתקבל אצלו ידע שיצטרך ללוות אצל אחרים, וסימן לדבר (משלי כט): "בדברים לא יוסר עבד", וכתוב (משלי כב): "עבד לזה לאיש מלגה"', עד כאן לשונו. והדברים עתיקים

סתומים וחתומים מאד עד עת קץ, כי כל הדברים של הא"ב החדש גבהו ונעלמו מאד מאד מעין כל חי, אף על-פי המאמר הנ"ל אפשר למצא איזה רמז קצת, כי זה שאין מקבל תוכחה זהו מחמת פגם האמונה שהוא בחינת חותם הידין שעל ידה מקבלין התוכחה, וכשפוגמין באמונה שהוא חותם החיצון, נפגם חותם הפנימי שהוא חותם הרגלין, שהוא בחינת תוכחה. נמצא, זה שאינו מקבל תוכחה בודאי פגם באמונה, ועקר פגם האמונה הוא על-ידי פגם העזות, שפגם בעזות דקדושה, כי אי אפשר לזכות לאמונה כי אם על-ידי עזות דקדושה, כמו שכתוב שם במאמר הנ"ל, וזה שפגם באמונה בודאי פגם בעזות דקדושה שעקר האמונה זוכין על ידו כנ"ל. ועל-כן זה שאין נתקבל אצלו התוכחה שהוא על-ידי פגם האמונה שהוא פגם העזות דקדושה, נמצא שפגם בעזות, ועל-כן ענשו שמכרח ללוות מאחרים ונעשה 'עבד לזה לאיש מלנה' ונכנע אליו, שהוא בחינת פגם העזות דקדושה, בחינת 'אין אדם מעז פניו בפני בעל חובו' (בבא מציעא ג.), כי מחמת שפגם בעזות דקדושה ולא היה עז כנמר להעז נגד המלעיגים עליו בעבודת ה' ולכלי להתביש מהם כלל, רק שיהיה לו עזות גדול נגדם, ויהיה מצחו חזק לעמת מצחם כעמוד ברזל וכחומת נחשת לכלי לשמע כלל לשום בלבול וליצינות של המלעיגים והמתלוצצים מדרכי התמימים והישרים, ואז אם היה לו עזות כזה שהוא עזות דקדושה היה זוכה להנצל ממנהיגים של שקר ולהתקרב למנהיגים אמתיים, והיה זוכה לאמונה שלמה על ידם כנ"ל, ועל-ידי-זה היה זוכה לקבל תוכחה, כי אי אפשר לקבל תוכחה כי אם על-ידי אמונה, אבל מאחר שפגם בעזות שעל-ידי-זה נפגם האמונה אצלו כנ"ל, ומחמת זה אינו זוכה לקבל תוכחה, על-כן ענשו שיהיה 'עבד לזה לאיש מלנה', שהוא בחינת פגם העזות, בחינת 'אין אדם מעז פניו בפני בעל חובו' כנ"ל:

שמכרח ללוות מאחרים, שזה נמשך מפגם אמונה, פגם העזות כנ"ל, על-כן שכיח מאד שיבוא חס ושלום לידי איזה כפירה והקדושה, מאחר שנפגם העזות דקדושה והאמונה אצלו כנ"ל, על-כן יכול לבוא חס ושלום לידי הקדושה וכפירה שהוא הפך האמונה שצריכין לשא ולתן באמונה. כי עקר האמונה היא תלויה בממון, כשנשמרין מתאוות ממון, לכלי לגע חס ושלום בממון חבירו אפלו כשנה פרוטה, ומאחר שזה שבא לידי הלואה זה נמשך מפגם האמונה שבא על-ידי פגם העזות דקדושה כנ"ל, על-כן יש חשש שלא יפגם באמונה לגמרי ויכחש בעמיתו חס ושלום, שהוא הפך האמונה, והעקר הוא מחמת שנפגם העזות דקדושה אצלו כנ"ל, שעל-ידי-זה דיקא יכול לבוא לידי הקדושה חס ושלום, שהוא פגם האמונה כנ"ל:

ד וזהו שאמר רבה (בבא מציעא ג.): 'מפני מה אמרה תורה מודה במקצת הטענה לשבע? חזקה אין אדם מעז פניו בפני בעל חובו, והאי בכלי בעי דלודי ליה וכו', והאי בכליה בעי דלכפריה וכו'.' ולכאורה תמוה מאד מהו נתינת טעם 'מפני מה אמרה תורה מודה במקצת הטענה לשבע? חזקה אין אדם מעז פניו וכו'', אדרבא, מחמת זה היה ראוי להאמינו בלא שבוועה. ובאמת הרגישו בזה תוספות והמפרשים, ופרשו שם שהיה ראוי להאמינו במיגו וכו'. אף על-פי הנ"ל מבאר היטב על נכון, כי דיקא מחמת זה שאינו יכול להעז בפני בעל חובו, מחמת זה אנו חושדין אותו שפופר ממון חבירו ופוגם באמונה הקדושה כנ"ל, כי עקר פגם האמונה הוא על-ידי פגם העזות דקדושה, כי באמת צריך האדם לשקל דרכיו מאד בזה בענין העזות דקדושה, וכמבאר בסוף מאמר הנ"ל, כי יש עזות דסטרא אחרא שהיא מדה רעה מאד שצריכין לברח ממנה מאד מאד, כי 'עז פנים לגיהנם', ולהפך בקדושה אי אפשר להתקרב בשום אופן אל הקדושה באמת כי אם על-ידי עזות וכנ"ל, על-כן צריך כל אדם לפלס דרכיו ולהסתפל על האמת במקום שצריכין להתגבר שיהיה לו עזות בשביל דבר שבקדושה, שצריכין להתחזק בזה מאד, בחינת 'הוי עז כנמר וכו' כנ"ל. ולהפך להתרחק

ג וזהו שהזהירו רבותינו ו"ל מאד לכלי להלוות בלא שטר ועדים, כמובא בגמרא (בבא מציעא עה:) שאפלו בערב שבת לא רצה להלוות בלא עדים ושטר וכו', כי מאחר שזה הלואה שבא לידי כף

להתודות לפניו ועונותיו ולבקש כפרה ומחילה מלפניו, כי זהו רצונו ותברך, כמו שכתוב (משלי כח): "מבקשה פשעיו לא יצליח ומודה ועוב ירחם".

וזו שאנו אומרים בהודוי: 'שאין אנו עצי פנים וקשי ערף לומר לפניך ה' אלקינו ואֵלֵקֵי אֲבוֹתֵינוּ צדיקים אֲנַחְנוּ ולא חטאנו אַבְל אֲנַחְנוּ חטאנו וכו'". ולכאורה תמוה הדבר מאד, למה לנו לבאר זאת שאין אנו עצי פנים וכו' לומר צדיקים אֲנַחְנוּ ולא חטאנו, אַבְל וכו', הלא אנו מתודין בפרוש החטאים ולמה לנו לומר תחלה הלשון שלילה, 'שאין אנו עצי פנים וכו'". אף אנו אומרים קדם הודוי התנצלות על גדל העזות מצח שיש לנו נגדו ותברך לבוא לפניו בחטאינו ולהתודות לפניו ולומר 'חטאנו וכו'', כי איך אנו יכולין להרים פנינו ולפתח פינו לפניו לדבר זאת לפרש חטאינו לפניו, שחטאנו נגד טוב ומיטיב לכל שעשה לנו חסדים וטובות כאלה וכו' ולגדלתו אין חקר, וכל דרי מעלה ודרי מטה כלם ירעדון לפניו, וכלם עושים רצונו באימה ויביראה ובאֲהָבָה, ואיך יתכן שילוד אשה טפה סרוחה ומרה רצונו הקדוש חס ושלום, והיה ראוי לנו לפל על פנינו ארצה ולכלי לפתח פינו לפניו כלל להתודות לפניו חטאינו.

ובאמת כן ראוי לכל בר דעת ויותר ויותר, אַבְל אף-על-פי-כן אין זה רצונו ותברך שנסתם פינו לגמרי חס ושלום מחמת הבושה, כי צריך לפרש את החטא. ועל-כן צריך להתגבר לבוא לעזות גדול מתוך הבושה הגדולה שיש לו מפניו ותברך, וכמבאר במאמר הנ"ל שעזות דקדשה נמשך דיקא מבושה דקדשה, דהינו שאף-על-פי שיש לו בושה גדולה מפניו ותברך, אף-על-פי-כן יבטח ברחמיו המרבים בלי שעור וערף ויסלק הבושה מעל פניו ויצו פניו נגדו ותברך ויתודה לפניו כל חטאיו ובקש מחילה, כי כן הוא רצונו ותברך פנ"ל. כי אם ישאר חס ושלום בבושה, דהינו שיתביש מפניו ותברך ולא יתודה כלל ולא יבקש מחילה וכפרה כלל מחמת הבושה, אזי אדרבא, זהו עקר העזות שמעז פניו לפני ה' ותברך ואינו מודה על האמת לפניו, כמו שכתוב (ירמיה ב): "הנני נשפט אותך על אמרך לא חטאתי", וגם אם לא יתגבר לבקש מחילה

מעזות דסטרא אחרא מאד, כי יש בושה דקדשה ועזות דקדשה, ולהפך יש בושה דסטרא אחרא ועזות דסטרא אחרא. ובחינות אלו של בושה ועזות דקדשה ולהפך דסטרא אחרא הם בכל הבחינות, הן כנגד בני אדם והן כנגד ה' ותברך בכלל, וצריכין לזהר בזה מאד להשתמש בכל מדה כראוי בקדשה ולא להפך דברי אלקים חיים חס ושלום.

ונבאר קצת מעט מזה וממילא יבין המשפיל השאר דבר מתוך דבר. כי כנגד ה' ותברך בודאי צריך שיהיה להאדם בושה גדולה ונוראה כנגד רב ושלט עקרא ושרשא דכל עלמין, והבושה היא מעלה גדולה מאד שעל-ידי-זה נצולין מחטאים מחמת שמתבישין ממנו ותברך, כמו שכתוב (שמות כ): "ויבצעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו", ואמרו רבותינו ז"ל (נדרים כ): "זו הבושה", וכמו שהפליגו רבותינו ז"ל במעלת הבושה, אַבְל אף-על-פי-כן בהכרח שיהיה להאדם עזות גדול כנגד ה' ותברך, כי לפי גדל הבושה מפניו ותברך לא יוכל להרים ידו לעשות שום דבר שבקדשה ולא יוכל לפתח פיו כלל להתפלל לפניו על צרכיו מגדל הבושה, וכמבאר בדברי רבנו ז"ל מזה במקום אחר, שבשעת התפלה צריכין לסלק הבושה מעל פניו ולהתגבר בעזות גדול נגדו ותברך להעז פניו לבקש מלפניו ותברך כל צרכיו, כמו שכתוב (תהילים כב): "בך בטחו אבותינו וכו' בך בטחו ולא בושו" כמבאר (בסימן ל').

ובפרט מי שנכשל חס ושלום באיזה פגם שפגם נגדו ותברך, מפל שפן אם חטא חס ושלום חטא גמור, מפל שפן כמו שיש כמה אנשים שמלכלכים בעונות רבים מאד, ובדאי צריכין להתביש מאד מפניו ותברך על שחטאו כנגדו ותברך, אַבְל צריכין לזהר מאד שלא יפלו בדעתם חס ושלום מחמת הבושה, דהינו שמחמת הבושה שמתבישין להרים פניהם נגדו ותברך יסתמו פיהם לגמרי חס ושלום, ולא יבקשו מחילה כלל, ולא יתודו חטאיהם ועונותיהם מחמת שמתבישין מפניו ותברך, כי מזה צריכין לזהר מאד. כי באמת אף-על-פי שבדאי צריכין להתביש מאד מפניו ותברך על גדל עונותיו, אַבְל אף-על-פי-כן צריכין להתגבר ולהתחזק מאד בעזות גדול דקדשה להעז פניו נגדו ותברך

בחנינת "ובעבור תהיה יראתו על פניכם" - זה הבושה, "לבלתי חטאוי" וכנ"ל. ולהפך הבושה דסטרא אחרא שמתבליש לרבר לפניו יתברך ולהרים עצמו לעבודתו יתברך מחמת גדל עונותיו, זהו עקר העזות דסטרא אחרא שנמשך מבושה דסטרא אחרא, כי הלא על-ידי בושה זו, אדרבא, הוא מעז פניו מאד נגדו יתברך ואינו עובדו כלל, וחס ושלום יבוא למה שייבוא חלילה אם יפל בדעתו חס ושלום וכנ"ל.

וזהו שאנו מתנצלים לפניו יתברך על שיש לנו עזות כזה להתודות לפניו חטאנו ופשיענו, כי באמת זה העזות הוא בושה כנ"ל, ולהפך מי שאינו מתודה על חטאיו זה עקר העזות וכנ"ל. וזהו שאומרים: 'שאין אנו עזי פנים וקשי ערך לומר לפניך וכו', צדיקים אנו ולא חטאנו, הינו שלפעמים מחמת הבושה שמתבלישים מחברו על שחטא נגדו, על-ידי זה כופר נגדו לגמרי ואומר לא חטאתי, ובאמת זהו עקר העזות כנ"ל, מכל שכן נגדו יתברך שהוא יודע כל תעלומות. וזהו שאומרים: 'שאין אנו עזי פנים וכו', כלומר כי באמת מה שאנו מתודים אין זה עזות חס ושלום, כי אין אנו עזי פנים לומר 'צדיקים אנו ולא חטאנו', כי באמת זה דיקא הוא עזות מי שאומר לא חטאתי, אף שנגמרה לו שהוא אומר לא חטאתי מחמת בושה, אכל באמת זה דיקא עקר העזות דסטרא אחרא וכנ"ל. אכל אנו אין לנו זה העזות חס ושלום, רק שאנו מתגברין בעזות דקדושה להתודות ולומר לפניך 'חטאנו'. וזהו: 'אכל אנו חטאנו חטאנו וכו', ואף-על-פי שהוא עזות גדול, אכל זה העזות אתה חפץ, וזה העזות נמשך מבושה דקדושה כנ"ל, שזה העזות מכרח מאד לעבודת ה' יתברך וכנ"ל:

ה וזהו: 'מפני מה אמרה תורה מודה במקצת הטענה ישיבע' חזקה אין אדם מעז פניו בפני בעל-חובו, כי דיקא מחמת זה שפגם בעזות דקדושה עד שבה לידי הלואה, שהוא בחינת (משלי כב) "עבד לוה לאיש מלוה", שמחמת זה אינו יכול להעז פניו נגד בעל חובו, מחמת זה דיקא אנו חוששין שפופר לגמרי בממוץ חבירו, כי עקר פגם האמונה הוא על-ידי פגם העזות כנ"ל, וגם על-פי פשוטו מבינים זאת, כי באמת אף-על-פי שבודאי אין ראוי להעז פניו בפני בעל חובו

ולהתפלל לפני ה' יתברך שייצילו מחטאיו חס ושלום, ויכל להכשל להבא בחטאים, שהם עקר העזות דסטרא אחרא שמעז פניו בפני ה' יתברך לעשות איזה חטא חס ושלום.

ובכמו שמצינו כמה בני אדם שנכשלים בזה, שהם מהפכים דברי אלקים חיים, כי בתחלה הוא חוטא נגד ה' יתברך ויש לו עזות כזה לעשות עברה חס ושלום, למרות עיני כבודו חס ושלום, נמצא שיש לו עזות גדול מאד, ואחר-כך אחר שעשה החטא והעון הוא נופל בדעתו מאד מאד ונדמה לו שזהו בכלל בושה שמתבליש מאד לפניו יתברך, עד שאינו יכול אפילו להתפלל כלל ולעשות שום דבר שבקדושה, מחמת גדל הנפילה שנופל בדעתו מאד מחמת העונות שנכשל בהם, ומה באים כל הנפילות של כמה וכמה אנשים שנופלים למה שנופלים רחמנא לצלן, וכל זה הוא מחמת הבושה הגדולה שיש להם אחר החטא, ומחמת זה נופלים בדעתם ומתבלישים לעשות שום דבר שבקדושה, ועל-ידי זה יורדין מטה מטה עד שבאים למה שבאים רחמנא לצלן.

ובאמת הם מהפכים דרך מהפוך אל הפוך, כי אדרבא, צריכים להתנהג בהפך ממש, כי בתחלה בודאי צריך שיהיה לו בושה גדולה לפניו יתברך, ויהיה מורא שמים עליו כמורא בשר ודם לכלי לעשות שום חטא ועון נגדו יתברך, אכל אם כבר התגבר עליו הבעל דבר ונכשל כמה שנכשל חס ושלום, צריך להתגבר שיהיה לו עזות גדול מאד נגדו יתברך ולהתאמץ בכל עז לכלי לפל בדעתו כלל, רק לבטח ברחמי המרבים בלי שעור ולהתחזק להתחיל בכל עת מחדש, ולא יסתכל כלל על מה שעבר עד הנה, רק ישתטח לפניו יתברך ויבקש מלפניו ויתודה לפניו עונותיו ויבקש מחילה עליהם, ויתחנן מלפניו יתברך על להבא שייצילו ה' יתברך ברחמי המרבים בלי שעור, כי באמת זה העזות הוא בושה, כי נמשך מבחינת 'בשת פנים לגן עדן' שמשם נמשך העזות דקדושה כנ"ל, כי על-ידי העזות הזה יזכה להנצל מחטאים להבא ולהיות כרצונו, שזהו בחינת בושה, שיתבליש מעתה לפניו לכלי לעבר על מצותיו יתברך,

שְׁעֵשָׂה לוֹ טוֹכָה כְּזֶה, אֲכַל אִם כֵּן וְכִי מִפְּנֵי זֶה שְׂאִינוּ יָכוֹל לְהֵעֹז פָּנָיו יִכְפֹּר לוֹ לְגַמְרִי, כִּי בְּדֹאֵי זֶה שְׂכּוֹפֵר מִמּוֹן חֲבָרוֹ עַל-פִּי רַב הוּא מַחְמַת שְׂאִין לוֹ לְשֹׁלֵם, וַיִּכְמוּ שְׂאֵמָרוּ רַבּוּתֵינוּ וְ"ל שֵׁם: 'אֲשֶׁתְּמוּטִי הוּא דִקְמַשְׁתְּמוּט, סִבֵּר עַד דִּהְיִי לִי זִוְזִי וּפְרַעְנָא לִיה', רַק מַחְמַת בּוֹשָׁה שְׂאִינוּ יָכוֹל לְהֵעֹז פָּנָיו בְּפָנֵי בַעַל חוּבוֹ לֹאמַר הִמָּתֵן לִי עַד שִׁיִּהְיֶה לִי מְעוֹת, עַל-כֵּן כּוֹפֵר בּוֹ לְגַמְרִי, נִמְצָא שְׂמַחְמַת בּוֹשָׁה כֹּא לִידֵי עֲזוֹת גְּמוּר לְכַפֵּר בַּחֲבָרוֹ, וְזֶהוּ עֶקֶר פֶּגֶם הָעֲזוֹת דִּקְדָּשָׁה וְכַנ"ל. כִּי צָרִיכִים לְהַפְךָ מִמַּשׁ, שְׂמַחְמַת שְׂאִין לָךְ לְשֹׁלֵם, טוֹב לָךְ אִם תַּעֲזוּ פָּנֶיךָ נֶגֶד בַּעַל חוֹבְךָ וּתְסַלֵּק הַבּוֹשָׁה מִפָּנֶיךָ וְתֹאמַר לוֹ: אֵמֶת שְׁלוּתִי מִמָּךְ וּגְמִלְתָּנִי טוֹכָה גְּדוּלָּה, אֲכַל מָה אֶעֱשֶׂה כִּי אֵין לִי לְשֹׁלֵם עֲכָשׁוּ, הִמָּתֵן לִי עַד שִׁיִּהְיֶה לִי וְאֲשֹׁלֵם לָךְ, נִמְצָא שְׂדִיקָא מַחְמַת פֶּגֶם הָעֲזוֹת, מַחְמַת שְׂאִינוּ יָכוֹל לְהֵעֹז פָּנָיו, מַחְמַת זֶה דִּיקָא כּוֹפֵר בּוֹ, וְכַנ"ל לְעִנְיֵן הָעֲזוֹת נֶגֶד ה' יִתְבָּרֵךְ בְּכִיכּוֹל, כִּי פֶגֶם הָעֲזוֹת הוּא פֶּגֶם הָאֱמוּנָה כַּנ"ל. וְעַל-כֵּן מַחְמַת זֶה דִּיקָא צָרִיךְ לְשַׁבַּע, מַחְמַת שְׂאִין אֲדָם מַעֲזוּ פָּנָיו בְּפָנֵי בַעַל חוּבוֹ, שְׂמַחְמַת זֶה יָכוֹל לְכַפֵּר לְגַמְרִי מַחְמַת בּוֹשָׁה, שְׂזָהוּ פֶגֶם הָעֲזוֹת דִּקְדָּשָׁה, שְׂעַל-יִדֵּי-זֶה נִפְגֵּם הָאֱמוּנָה וְכַנ"ל:

ו וְעַל-כֵּן אִסּוּר לְהַלוּת בְּלֹא עֲדִים וּשְׁטָר, כִּי הָעֲדִים מְבָרְרִים הָאֵמֶת וְשׁוֹמְרִים אֶת הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁהִיא בַּחֲנִינְתָּ אֵמֶת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּמִקּוֹם אַחֵר. כִּי שְׁנֵי הָעֲדִים שְׂאֻמְרִין אֵמֶת נִמְשָׁכִין מִבַּחֲנִינְתָּ שְׁנֵי הָעֲדִיִּים הַמְּבָאֲרִין בְּמִאֲמָר הַנ"ל שֶׁהֵם בַּחֲנִינְתָּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, שֶׁהוּא כְּלָלִיּוֹת הַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרָא עֲדוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים יט): "עֲדוּת ה' נִאֲמָנָה", כִּי מִשְׁנֵי עֲדִיִּים הַנ"ל נִמְשָׁךְ הָעֲזוֹת דִּקְדָּשָׁה שְׂעַל-יִדֵּי-זֶה זֹכִין לְאֱמוּנָה, וַיִּכְמוּ שֶׁהִבִּיא שֵׁם רַבֵּנוּ וְ"ל מִקְרָא זֶה "עֲדוּת ה' נִאֲמָנָה" לְעִנְיֵן זֶה, עֵינֵי שֵׁם. וְעַל-כֵּן הַשְּׁנֵי עֲדוּת שְׂמַעֲדִין אֵמֶת הֵם בַּחֲנִינְתָּ שְׁנֵי עֲדִיִּים הַנ"ל שְׂעַל-יִדֵּי-זֶה נִשְׁמַר הָאֱמוּנָה, וְהֵם מַצְלִין מִשְׁקָר שְׂלֹא יִכְפֹּר אֶחָד בַּחֲבָרוֹ, כִּי עֶקֶר תִּקּוֹן עֲזוֹת דִּקְדָּשָׁה שֶׁהִיא תִּקּוֹן הָאֱמוּנָה הוּא עַל-יִדֵּי שְׁנֵי עֲדִיִּים הַנ"ל, שֶׁהֵם בַּחֲנִינְתָּ שְׁנֵי עֲדִי אֵמֶת כַּנ"ל:

ז וְעַל-כֵּן הָעֶקֶר הוּא כְּשֶׁהָעֲדִים חוֹתְמִין חֲתִימַת יָדָם בְּשְׁטָר, שְׂאֵז עֶקֶר שְׂמִירַת הָאֱמוּנָה, כִּי אִזּוֹ אֵינוּ יָכוֹל לְכַפֵּר כָּלֵל, אֲכַל מִלֵּוָּה בְּעֲדִים בְּלֹא שְׁטָר הוּא מִלֵּוָּה עַל פֶּה, וְיָכוֹל לְטַעַן: פְּרַעְתִּי. כִּי עֶקֶר שְׂמִירַת הָאֱמוּנָה הוּא בַּבַּחֲנִינְתָּ יָדָם, בַּחֲנִינְתָּ חוֹתֶם הַיָּדִין, בַּחֲנִינְתָּ (שְׁמוֹת יז) "וַיְהִי יָדֵיו אֱמוּנָה" כַּנ"ל, שְׂזָהוּ בַּחֲנִינְתָּ חֲתִימַת יָדֵי הָעֲדִים, כִּי שְׁנֵי הַחוֹתְמוֹת שֶׁל שְׁנֵי הָעֲדִים זֶהוּ בַּחֲנִינְתָּ חוֹתֶם וְחוֹתֶם בְּתוֹךְ חוֹתֶם, שְׂעַל-יִדֵּי-זֶה עֶקֶר שְׂמִירַת הָאֱמוּנָה וְהַתּוֹכְחָה, שֶׁהוּא תִּקּוֹן הַהֲלֹאָה, שֶׁהוּא פֶּגֶם הַתּוֹכְחָה, פֶּגֶם הָאֱמוּנָה, פֶּגֶם הָעֲזוֹת, שְׂעַל-יִדֵּי-זֶה אֵינוֹ חוֹשֵׁשִׁין שְׂלֹא יִכְפֹּר לְגַמְרִי בַּחֲבָרוֹ חֵס וְשְׁלוֹם. וְעַל-יִדֵּי חֲתִימַת שְׁנֵי הָעֲדִים שֶׁהוּא בַּחֲנִינְתָּ שְׁתֵּי הַחוֹתְמוֹת הַנ"ל נִתְפַּקֵּן כָּל זֶה כַּנ"ל, כִּי הָעֲדִים כָּלּוּלִים מִשְׁנֵי הַבַּחֲנִינּוֹת הַנ"ל, מִבַּחֲנִינְתָּ חוֹתֶם הַרְגֵּלִין וְחוֹתֶם הַיָּדִין, כִּי אֵין עֲדוּת אֲלֹא בְּעִמְדָה כּו'. "וַיַּעֲמֵדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וְכו' לִפְנֵי ה' וְכו'" (דְּבָרִים יט). זֶה בַּחֲנִינְתָּ רַגְלִין, בַּחֲנִינְתָּ חוֹתֶם הַרְגֵּלִין, וְחֲתִימַת יָדֵי הָעֲדִים זֶה בַּחֲנִינְתָּ חוֹתֶם הַיָּדִין. וְעַל-כֵּן הָעֶקֶר הַשְּׂמִירָה מִשְׁקָר שְׂלֹא יִכְפֹּר אֶחָד בַּחֲבָרוֹ הוּא עַל-יִדֵּי שְׁטָר שְׂחוֹתְמִין בּוֹ הָעֲדִים בְּיָדָם, כִּי עֶקֶר שְׂמִירַת שְׁתֵּי הַחוֹתְמוֹת הַנ"ל הוּא עַל-יִדֵּי חוֹתֶם הַיָּדִין שֶׁהוּא בַּחֲנִינְתָּ אֱמוּנָה כַּנ"ל, כְּמִבְּאֵר שֵׁם, עֵינֵי שֵׁם, נִמְצָא שְׂחוֹתֶם הַיָּדִין הוּא כָּלּוּל מִשְׁתֵּי הַחוֹתְמוֹת, מִחוֹתֶם הַרְגֵּלִין וְחוֹתֶם הַיָּדִין, כִּי עֶקֶר הוּא הָאֱמוּנָה שֶׁהוּא חוֹתֶם הַיָּדִין שְׂשׁוּמֵר כָּלֵל. וְזֶהוּ בַּחֲנִינְתָּ חֲתִימַת יָדָם שֶׁל שְׁנֵי הָעֲדִים שֶׁהֵם בַּחֲנִינְתָּ חוֹתֶם הַיָּדִין שֶׁבִּהְיָ כָּלּוּל שְׁתֵּי הַחוֹתְמוֹת הַנ"ל, חוֹתֶם עַל חוֹתֶם, שְׂזָהוּ בַּחֲנִינְתָּ שְׁנֵי חֲתִימוֹת דִּיקָא שֶׁל שְׁנֵי עֲדִים, כִּנְגֵּד שְׁתֵּי הַחוֹתְמוֹת הַנ"ל שֶׁכָּלּוּל בַּחוֹתֶם הַיָּדִין שֶׁהוּא בַּחֲנִינְתָּ אֱמוּנָה, שְׂעַל-יִדֵּי-זֶה עֶקֶר הַשְּׂמִירָה מִהַכְחָשָׁה וּכְפִירָה שֶׁהוּא הַפָּךְ אֱמוּנָה כַּנ"ל:

ח וְזֶהוּ בַּחֲנִינְתָּ שְׁקָלִים, שְׂנִתְקַשָּׁה מִשָּׁה בְּהֵם עַד שֶׁהָרָאָה לוֹ הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ-הוּא מְטַבֵּעַ שֶׁל אֵשׁ וְאָמַר לוֹ: זֶה יִתְּנוּ. וְלִכְאוּרָה הַדָּבָר תְּמוּהָ, בְּשִׁלְמָא קְדוּשָׁה הַחֲדָשׁ וּמַעֲשֶׂה מְנוּרָה שִׁיךְ לְהַתְקַשּׁוֹת עֲלֵיהֶם, כִּי יֵשׁ בְּהֵם חֲקִמּוֹת גְּדוּלוֹת וְעֲמֻקּוֹת, אֲכַל שְׁקָלִים שְׂצָרִיכִין כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְתֵן מַחְצִית הַשְּׁקָל כָּכֵל שְׁנָה מִה קִשּׁוּי הַבְּנָה שִׁיךְ כָּאן.

וְכֵן מְרַמֵּז שֶׁם בַּמָּאָר הַנ"ל שֶׁצִּדְקָה הוּא בְּחִינַת עֲזוּת דְקָדְשָׁה. כִּי אֵימָתָא שֶׁם שְׂכַל הַקּוֹלוֹת הֵם בְּחִינַת עֲזוּת, וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל אִזּוּ בְּפִרּוּשׁ שְׁגָם קוֹל קִשְׁקוּשׁ הַמְטָבְעוֹת שֶׁל מַעֲוֹת צִדְקָה הוּא בְּחִינַת עֲזוּת דְקָדְשָׁה, כַּמְבָּאָר בְּהַשְׁמָטוֹת שֶׁלֹא נִדְפְּסוּ עֲדִין (חיי מוהר"ן סימן י"ז). וְכֵן נִרְאֶה וּמוֹכֵן בְּחוּשׁ. כִּי הַעֲשִׂיר, בְּעַל מָמוֹן הַרְבֵּה, יֵשׁ לוֹ עֲזוּת הַרְבֵּה, וּכְשֶׁאֵינּוּ זֹכֶה לְתֵּן מַעֲשָׂיו אֲזִי יֵשׁ לוֹ עֲזוּת נֶגֶד אֲנָשִׁים כְּשֶׁרִים וְנֶגֶד עֲנִיִּים הַגּוֹנִים וְכִיּוֹצֵא. וְהוּא עֲזוּת דְסִטְרָא אֲחֵרָא, וְעֲשִׂיר כֵּן הוּא עֲשִׂיר שְׁמוֹר לְבַעֲלֵיו לְרַעְיוֹ, וּמָמוֹן כֵּן הוּא בְּחִינַת עֲבוּדָה וְרֵה מַמָּשׁ, כַּמְבָּאָר בְּמָקוֹם אַחֵר, שֶׁהוּא פָּגַם אֲמִנָּה שְׁנִפְגַּם עַל-יְדֵי פָּגַם הָעֲזוּת, דְּהֵינּוּ עַל-יְדֵי עֲזוּת דְסִטְרָא אֲחֵרָא וְכַנ"ל, אֲבָל כְּשֶׁמִּתְגַּבֵּר לְהַרְבוֹת בַּצִּדְקָה מִמָּמוֹנוֹ אֲזִי נִתְתַּקֵּן כָּל מָמוֹנוֹ וְזֹכֶה עַל-יְדֵי מָמוֹנוֹ לַעֲזוּת דְקָדְשָׁה, בְּחִינַת: "הוֹן עֲשִׂיר קָרִית עֲזוּ", דְּהֵינּוּ לַעֲמֹד בְּעֲזוּתוֹ נֶגֶד הַרְשָׁעִים וְנֶגֶד הַמּוֹנְעִים מִדְּרָכֵי ה' הָאֲמִתִּיִּים לְהַצִּיל הַחֲלוּשִׁי מִכַּף הַנִּדְרָפִים לְהַצִּיל מִיד רֹדְפֵיהֶם וְכו', כִּי דְרָכֵי ה' בְּאֵמֶת, וְהוּא עֲזוּת דְקָדְשָׁה שֶׁעָקַר תִּקּוֹן הָאֲמוּנָה הַקְדוּשָׁה הוּא עַל יְדֵה כַּנ"ל, נִמְצָא שֶׁשְּׂקָלִים דְּהֵינּוּ צִדְקָה וְהוּא בְּחִינַת עֲזוּת דְקָדְשָׁה.

וְעַל-כֵּן נִקְרָאִים 'שְׂקָלִים', כִּי יֵשׁ כֵּן מִשְׁקַל גָּדוֹל, שֶׁצִּירִכִין לְשָׁקַל דְרָכֵיו מֵאֵד כֵּן לְכָלִי לְהַכְשִׁיל חֹס וְשָׁלוֹם בְּעֲזוּת דְסִטְרָא אֲחֵרָא, רַק לְהַתְגַּבֵּר לְהַכְרִיעַ הַמִּשְׁקַל אֶל הַקְדוּשָׁה, לְהַעֲלוֹת כָּל הָעֲזוּת אֶל הַקְדוּשָׁה, בְּחִינַת (שְׁמוֹת ל): "מִתְחַצֵּת הַשְּׂקָל תְּרוּמָה לַה'" וְכַנ"ל, וְעַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא זֹכִין לְכַפֵּרָה וְלִסְלִיחָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו, בְּחִינַת "לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם" הַנֶּאֱמָר בְּשְׂקָלִים. כִּי מִי שֶׁנִּכְשֵׁל בְּעֲוֹנוֹת חֹס וְשָׁלוֹם אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהַתְקַרֵּב לַה' יִתְבָּרַךְ בְּשׁוֹם אֶפֶס וְלִזְכוֹת לְכַפֵּרָה וְלִסְלִיחָה כִּי אִם עַל-יְדֵי עֲזוּת דְקָדְשָׁה דִּיקָא, כִּי עָלִיו מִתְגַּבְּרִים הַמּוֹנְעִים וְהַמַּעֲכָבִים מֵאֵד מֵאֵד, וְבוֹ מִתְגַּבְּרִים הָעֲזִי פָּנִים וְהַלְיָצִינִים בְּיוֹתֵר לְמַנְעוֹ מִדְרָךְ הַחַיִּים בְּאֵמֶת, וְגַם בְּדַעְתּוֹ יָכוֹל לִפְלֵי מֵאֵד מֵאֵד מִחֲמַת גָּדֹל פֶּשְׁעֵיו, וְגַם צָרִיךְ שֶׁיַּעֲבֹר עָלָיו אֲלָפִים עֲלִיּוֹת וִירִידוֹת, וּמִחֲמַת כָּל זֶה יוֹתֵר מִזֶּה, אִם לֹא יִהְיֶה לוֹ עֲזוּת דְקָדְשָׁה וְיִהְיֶה חֹס וְשָׁלוֹם מְגוֹל וְרַע מְגוֹל שְׁקוֹרִין שְׁלִימִזְנוּקִים, וְיִתְבַּשֵּׁל לִפְנֵי כָּל הַמּוֹנְעִים אוֹתוֹ מִחֲמַת שְׁנִדְמָה לוֹ שֶׁהֵם טוֹבִים וְצַדִּיקִים מִמֶּנּוּ, בְּדוּדָא לֹא יוֹכֵל לְהַתְקַרֵּב לַה' יִתְבָּרַךְ בְּשׁוֹם אֶפֶס.

אֲךָ בְּאֵמֶת נְתִינַת שְׂקָלִים לְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הוּא בְּחִינַת תִּקּוֹן הָעֲזוּת דְקָדְשָׁה, כִּי עָקַר הָעֲזוּת הוּא בְּמָמוֹן, בְּחִינַת (מַשְׁלִי יח): "עֲשִׂיר יַעֲנֶה עֲזוּת", בְּחִינַת (שם יא): "הוֹן עֲשִׂיר קָרִית עֲזוּ", וְיִשְׂרָאֵל בָּאוּ לְיַד חֲטָא הָעֵגֶל שֶׁהוּא עֲזוּת גָּדוֹל מֵאֵד, הָעָקַר הִיָּה עַל-יְדֵי רַבּוֹי הַזֶּהב שֶׁהִיָּה לָהֶם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (דְּבָרִים א): "וְיָדִי זֶהב", וְכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (בְּרֵכוֹת לב): 'מֵרֵב זֶהב שֶׁהִשְׁפַּעַתָּ לָהֶם וְכו'". וְשְׂקָלִים שְׁנוֹתֵינוּ לְמַעֲשֵׂה הַמִּשְׁכָּן וְלִקְרָבֹנוֹת צָבוֹר הֵם תִּקּוֹן חֲטָא זֶה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל שֶׁעָקַר הַשְּׂקָלִים וְנִדְבַת הַמִּשְׁכָּן הִיָּה לְכַפֵּר עַל עֲוֹן הָעֵגֶל, נִמְצָא שֶׁשְּׂקָלִים הֵם תִּקּוֹן הָעֲזוּת דְקָדְשָׁה.

וְעַל זֶה נִתְקַשָּׁה מִשָּׁה מֵאֵד, כִּי לְכַאוּרָה הִיָּה צִירִכִין לְהַתְרַחֵק מִהָעֲזוּת עַד קֶצֶה הָאֲחֵרוֹן, מֵאַחֵר שֶׁעַל-יְדֵי הָעֲזוּת בָּאוּ לְיַד חֲטָא זֶה, וּבְאֵמֶת לֹא כֵן הַדְּבָר, כִּי אַף-עַל-פִּי שֶׁצִּירִכִין לְהַתְרַחֵק מִהָעֲזוּת מֵאֵד מֵאֵד, כִּי 'עוֹ פָּנִים לְגִיּהֵם', אַף-עַל-פִּי כֵן בְּהִכָּרַח צִירִכִין עֲזוּת דְקָדְשָׁה, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַתְקַרֵּב אֶל הַקְדוּשָׁה כִּי אִם עַל-יְדֵי עֲזוּת דְקָדְשָׁה וְכַנ"ל. וְעַל-כֵּן צִירִכִין לְשָׁקַל דְרָכֵיו מֵאֵד שִׁיָּהִי לוֹ עֲזוּת דְקָדְשָׁה דִּיקָא וְאֶף-עַל-פִּי כֵן לֹא יִהְיֶה נִכְשֵׁל חֹס וְשָׁלוֹם בְּעֲזוּת דְסִטְרָא אֲחֵרָא, וְכַמְבָּאָר שֶׁם בְּסוֹף הַמָּאָר הַנ"ל שֶׁעַל זֶה הַתְּפִלָּה הַתַּנָּא (אֲבוֹת ה, כ): 'יְהִי רָצוֹן שִׁתְכַנֶּה עֵינֶךָ בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ'. כִּי הֵם תְּרַחֲמִי דְסִתְרִי אֶתְדִּי לְכַאוּרָה, כִּי 'עוֹ פָּנִים לְגִיּהֵם וְכו', וּבְאֵמֶת בְּקָדְשָׁה צִירִכִין דִּיקָא עֲזוּת, בְּחִינַת 'הִיָּה עוֹ כְּנֹמֵר וְכו', וְעַל זֶה הַתְּפִלָּה הַתַּנָּא: 'יְהִי רָצוֹן שִׁתְכַנֶּה עֵינֶךָ וְכו', שִׁיָּזְכֶּה לַעֲזוּת דְקָדְשָׁה שֶׁמִּמֶּנּוּ נִבְּנִית יְרוּשָׁלַיִם קָרְיָה נְאֻמָּה וְכו', כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב שֶׁם, עֵין שֶׁם. וְעַל-כֵּן נִתְקַשָּׁה מִשָּׁה רַבּוֹ עַל זֶה אִיךָ לְהַשִּׁיג זֹאת וְלְהַכְנִיס דְרָךְ זֶה בְּיִשְׂרָאֵל, כִּי שְׂקָלִים שְׁנוֹתֵינוּ מִמָּמוֹנֵם לְנִדְבַת הַמִּשְׁכָּן וְהַמָּמוֹן הוּא בְּחִינַת עֲזוּת שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה בָּאוּ לְחֲטָא הַנ"ל כַּנ"ל, וְעַל-כֵּן הִיָּה רַבּוֹי עָכְשׁוֹ לְהַרְחִיק הַמָּמוֹן שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲזוּת לְגַמְרִי וְלְכָלִי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עוֹד עִמּוֹ כָּלִל, וְה' יִתְבָּרַךְ צִוָּה לְהַפֵּךְ וְדִיקָא בְּדָבָר שֶׁלְקָלוֹ בּוֹ יִתְפַּקְּנוּ, וְצִוָּה עֲלֵיהֶם שֶׁדִּיקָא עַל-יְדֵי הַמָּמוֹן שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲזוּת יִתְקַנּוּ חֲטָאִם, כִּי עַל-יְדֵי הַצִּדְקָה שִׁיתְנוּ מִמָּמוֹנֵם לְנִדְבַת הַמִּשְׁכָּן, עַל-יְדֵי-זֶה יִתְתַּקֵּן כָּל מָמוֹנֵם וְיִחְזוֹר אֶל הַקְדוּשָׁה וְעַל-יְדֵי-זֶה יִתְתַּקֵּן הָעֲזוּת הַנִּמְשָׁךְ מִשָּׁם וְיִזְכּוּ לַעֲזוּת דְקָדְשָׁה.

‘כָּל הַגָּדוֹל מִחֲבֵרוֹ יִצְרוּ גָדוֹל מִמֶּנּוּ’ (סוכה נב), אף-על-פִּי כִּי יִסְתַּכֵּל עַל זֶה כָּלָל וְיִסְלַק הַבוֹשָׁה מֵעַל פָּנָיו, וְיַעַז פָּנָיו נֶגֶד ה’ יִתְבַּרְךָ בְּכָל פַּעַם, וְיִשְׁתַּטַּח וְיִבְקֹשׁ מִלִּפְנֵי בְּכָל עֵת תְּמִיד שִׁיקְרָבָהוּ לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבַּרְךָ וְיִשְׁיַבְּהוּ בְּתִשְׁבָּה שְׁלֵמָה לִפְנֵי, עַד יִשְׁקִיף וַיֵּרָא ה’ מִשָּׁמַיִם, אוֹלֵי יְחוּס אוֹלֵי יְרוּסָה, וְכִמּוֹ שֶׁאֲנִי מִתְפַּלְּלִין בְּכָל יוֹם יוֹם שְׁלֹשׁ פַּעֲמִים: ‘הַשִּׁיבֵנו אֲבִינוּ לְתוֹרָתְךָ וְכוּ’ וְהַחֲזִירֵנוּ בְּתִשְׁבָּה שְׁלֵמָה לִפְנֵיךָ. וְאִם יִהְיֶה לוֹ עֲזוֹת כְּזֶה וְיוֹתֵר מִזֶּה, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַכֹּל בְּפִרוּשׁ, אֲזִי יִזְכֶּה בְּיָדָיו שִׁמְחָל לוֹ ה’ יִתְבַּרְךָ כָּל עֲוֹנוֹתָיו, בְּחִינַת “לִכְפֹּר עַל נִפְשֵׁיכֶם” שׁוֹכֵינִי עַל-יְדֵי שְׁקָלִים שֶׁהֵם בְּחִינַת צָדֵקָה, בְּחִינַת עֲזוֹת דִּקְדָּשָׁה שְׁעַל-יְדֵי זֶה דִּיקָא יִתְקַרֵּב לַה’ יִתְבַּרְךָ וְיָשׁוּב אֵל ה’ וְיִרְחַמְהוּ, אָמֵן וְאָמֵן:

ט וְזֶהוּ שֶׁאֲמַרְנוּ רַבּוֹתֵינוּ ז”ל (מגילה יג:) עַל פְּסוּק (אסתר ג): “וַעֲשֵׂתָ אֲלֵפִים כֹּפֶר כֶּסֶף אֲשֶׁקוּל וְכוּ’”, שֶׁאֲמַר הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: ‘יִשָּׁע, כִּכָּר קָדְמוֹ שְׁקָלֵיהֶם לְשִׁקְלִיךְ וְכוּ’’. כִּי עֲקָר הַתְּגַבְרוּת הַמֶּן עֲמָלָק הוּא עַל-יְדֵי עֲזוֹת שֶׁהוּא ‘מִלְכוּתָא בְּלֵא תְּגָא’, כִּי עֲמָלָק הָיָה עוֹ פָּנִים בִּיחֻד, כִּמּוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ רַבּוֹתֵינוּ ז”ל (תנחומא תצא ט): ‘מִשָּׁל לְאֻמָּבְטִי רוֹתַחַת וְכוּ’ בָּא בֶן בְּלִיעֵל וְקָפִץ לְתוֹכָהּ, נִמְצָא, שֶׁהָיָה לוֹ עֲזוֹת גָּדוֹל בִּיחֻד מִכָּל הַעֲפוּסִים שֶׁהָיוּ פָּנָיו לְהִזְדַּק לְיִשְׂרָאֵל תְּחִלָּה בַּעַת גְּדֻלָּתָם, וְכֵן הַמֶּן הִרְשָׁע יָמַח שְׁמוֹ עֲקָר הַתְּגַבְרוּת רִשְׁעוֹתָיו הָיָה עַל-יְדֵי עֲזוֹת דִּסְטֵרָא אַחֲרָא, שֶׁהָיָה עוֹ פָּנִים בִּיחֻד, כִּמּוֹ שֶׁכְּתוּב (אסתר א): “וַיֵּאמֶר מְמוּכָן”, וְדִרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז”ל (מגילה יב:): ‘זֶה הַמֶּן, מִכָּאן שֶׁהָיִט קוֹפֵץ בְּרֹאשׁ’. שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת עֲזוֹת דִּסְטֵרָא אַחֲרָא שֶׁהִיא מִלְכוּתָא בְּלֵא תְּגָא, שֶׁקָּפִץ בְּרֹאשׁ קָדָם לְכָל הַשָּׂרִים. וְעַל-כֵּן הִתְפָּאֵר בְּעִשְׂרוֹ וְרָצָה לְהִתְגַּבֵּר עַל יִשְׂרָאֵל חֵס וְשָׁלוֹם עַל-יְדֵי עִשְׂרוֹ שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲזוֹת פְּנִי, וְעַל-כֵּן אָמַר: “וַעֲשֵׂתָ אֲלֵפִים כֹּפֶר כֶּסֶף אֲשֶׁקוּל וְכוּ’”, כִּי עֲקָר הַתְּגַבְרוּתוֹ הָיָה עַל-יְדֵי זֶה, עַל-יְדֵי רְבוּי מִמּוֹן שֶׁשֶּׁם כָּל הָעֲזוֹת וְכוּ’ל, כִּי סָבַר שֶׁכָּל הָעֲזוֹת אֲצֵלָם, מֵאֲחֵר שִׁשׁ לוֹ עֲשִׂירוֹת הִרְבָּה שִׁשֶּׁם כָּל הָעֲזוֹת פְּנִי, וְסָבַר שֶׁאֵין לְיִשְׂרָאֵל חֵס וְשָׁלוֹם שׁוֹם עֲזוֹת כָּלָל, וְעַל-כֵּן לֹא יוֹכִלוּ חֵס וְשָׁלוֹם לַעֲמֹד כְּנֶגְדּוֹ, כִּי אִי אֶפְשָׁר לַעֲמֹד כְּנֶגֶד הָעוֹי פָּנִים שֶׁכָּל דּוֹר רְדוֹר כִּי אִם

כִּי אף-על-פִּי שְׁבוּדָאֵי צָרִיכִין לְהַחֲזִיק כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל טוֹב מִמֶּנּוּ, וּבִפְרָט מִי שֶׁחֲטָא בְּאַמָּת, אָכַל אף-על-פִּי כִּי לִפְעָמִים מִתְגַּבֵּר הַבַּעַל דְּבָר עַל הֶרְחוֹק הַבָּא לְהִתְקַרֵּב לַה’ יִתְבַּרְךָ וּמִתְלַבֵּשׁ אֶת עֲצָמוֹ דִּיקָא בְּאִיזָה אִישׁ שֶׁהוּא טוֹב מִמֶּנּוּ עַד שֶׁזֶה הָאִישׁ רוֹצֵה לְמַנְעוֹ מִדִּרְךְ הַחַיִּים, וְזֶה הַדְּבָר שֶׁכֵּיחַ מֵאֵד מֵאֵד, בִּפְרָט עֲכָשׁוּ בְּדוֹרוֹת הַלָּלוּ. עַל-כֵּן צָרִיךְ שִׁיחִיזָה לְזֶה הֶרְחוֹק הַבָּא לְהִתְקַרֵּב עֲזוֹת גָּדוֹל דִּקְדָּשָׁה מֵאֵד מֵאֵד, שֶׁזֶה הָעֲזוֹת נִמְשָׁךְ מִחֻמַּת בּוֹשָׁה דִּיקָא, וַיֵּאמֶר בְּלָבוֹ: וְכִי מִפְּנֵי שֶׁאֵתָּה טוֹב מִמֶּנִּי תִרְצֶה לְמַנְעַי אוֹתִי חֵס וְשָׁלוֹם מִדִּרְךְ הַחַיִּים, כִּי לֹא בָּאֵלָה רְצוֹנוֹ יִתְבַּרְךָ חֲלִילָה, כִּי אֲדַרְבָּא, אִם הָיִיתָ טוֹב בְּאַמָּת כְּרָאוֹי לְהִיּוֹת בְּיָדָיו הָיִיתָ מִתְגַּבֵּר בְּכָל עוֹ לְקַרְבְּנִי לַה’ יִתְבַּרְךָ וְלֹא לְרַחֵק חֵס וְשָׁלוֹם, כִּמּוֹ שֶׁאֲרִינּוּ בְּמִשָּׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם וּבְכָל הַצַּדִּיקִים הַגָּדוֹלִים הָאֲמִתִּיִּים שֶׁמְסֻרוֹ נִפְשָׁם תְּמִיד בְּשִׁבְלֵי הֶרְחוֹקִים דִּיקָא הַבָּאִים לְהִתְקַרֵּב לַה’ יִתְבַּרְךָ, עַל-כֵּן מִי שֶׁרוֹצֵה לְשׁוּב לַה’ יִתְבַּרְךָ בִּפְרָט בְּדוֹרוֹת הַלָּלוּ, אִי אֶפְשָׁר לוֹ לְהִתְקַרֵּב אֶל הַקְדָּשָׁה בְּשׁוֹם אֶפֶן וְלִזְכוּת לְמַחִילָה וְכִפּוּרָה כִּי אִם עַל-יְדֵי עֲזוֹת דִּקְדָּשָׁה, שֶׁצָּרִיךְ לְהִתְגַּבֵּר בְּעֲזוֹת גָּדוֹל מֵאֵד לַעֲמֹד נֶגֶד הַמוֹנְעִים מִדִּרְכֵּי ה’. וְזֶה בְּחִינַת “לִכְפֹּר עַל נִפְשֵׁיכֶם” הַנֶּאֱמָר בְּשְׁקָלִים שֶׁהֵם בְּחִינַת צָדֵקָה, שְׁעַל-יְדֵי זֶה זוֹכִין לְעֲזוֹת דִּקְדָּשָׁה וְכוּ’ל, שְׁעַל-יְדֵי זֶה זוֹכִין לְהִתְקַרֵּב לַה’ יִתְבַּרְךָ וְלַעֲמֹד כְּנֶגֶד הַמוֹנְעִים, הֵן שֶׁהֵם צַדִּיקִים מִמֶּנּוּ אוֹ בִּינּוּנִים אוֹ רִשְׁעִים, יִהְיֶה מִי שִׁיחִיזָה, מֵאֲחֵר שֶׁהֵם אֵינֶם מְקַרְבִּים אוֹתוֹ לַה’ יִתְבַּרְךָ, רַק לִפִּי דְּבָרֵיהֶם מְנַעַי אוֹתוֹ מִלְּהִתְקַרֵּב לְצַדִּיקִים וּכְשָׁרִים אֲמִתִּיִּים הַרוֹצִים לֶאֱחֹז בְּיָדוֹ לְקַרְבּוֹ לַה’ יִתְבַּרְךָ, עַל-כֵּן צָרִיךְ שִׁיחִיזָה לוֹ עֲזוֹת דִּקְדָּשָׁה נֶגֶד.

וְכֵן צָרִיךְ שִׁיחִיזָה לוֹ עֲזוֹת דִּקְדָּשָׁה נֶגֶד ה’ יִתְבַּרְךָ, לְכָלִי לְהִתְבַּיֵּשׁ לְחֹתֵר חֲתִירָה לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו תְּמִיד, אף-על-פִּי שֶׁעֲשֵׂה מַה שֶׁעֲשֵׂה, אף-על-פִּי שֶׁכָּבַר הַתַּחֲתִיל כְּמָה פַּעֲמִים וְרָצָה לְהִתְקַרֵּב לַעֲבוֹדָתָהּ ה’ יִתְבַּרְךָ וְאַחֲרֵי-כֵן נָפַל, אף-על-פִּי שֶׁנָּפַל לְמָה שֶׁנָּפַל, אֲפִלוּ אִם הָיָה כֶּף כְּמָה וְכְמָה פַּעֲמִים אֵין מִסְפֵּר, אף-על-פִּי שֶׁהִקְטִיחַ כְּמָה פַּעֲמִים לַה’ יִתְבַּרְךָ שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה עוֹד מַה שֶׁעֲשֵׂה וְלֹא קִיָּם דְּבָרוֹ וְהָיָה גְרוּעַ מִבְּתַחֲלָה, כִּי כֶּף דִּרְךְ הַבַּעַל דְּבָר, כִּי

על-ידי עזות דקדושה, והם סוכרין שכל העזות אצלם ואין לבני ישראל הכשרים והתמימים שום עזות כלל, מחמת שהם הולכים בתמימות ופשיטות, על-כן סוכרים העזי פנים שאין להכשרים האמתיים שום עזות, ועל-כן רוצים חס ושלום להתגבר עליהם בעזותם הרעה לבלבלם מעבודתם חס ושלום, על-כן אמר ה' יתברך להמן שהוא בחינת עזי פנים שבדור: 'רשע, כבר קדמו שקליהם לשקליך', כי נתינת השקלים שהוא צדקה הוא בחינת עזות דקדושה כנ"ל, הינו שכבר הקדימו ונתנו ישראל שקלים, שעל-ידי זה זכו לקבל עזות דקדושה, בבחינת (תהילים סח): "אל ישראל הוא נתן עז ותעצמות לעם וכו'", בחינת (שם כט): "ה' עז לעמו יתן". הינו כי אדרבא, בני ישראל הכשרים יש להם עזות גדול ביותר, דהינו עזות דקדושה, כי אי אפשר לקבל התורה ולכנס בהקדושה כי אם על-ידי עזות, כמו שאמרו רבותינו ו"ל (ביצה כה:): 'מפני מה נתנה תורה לישראל? מפני שהן עזין וכן"ל. ועל-כן על-ידי עזותן דקדושה בודאי יוכלו לעמוד כנגד המן הרשע וכן כנגד כל העזי פנים שכל דור הליצנים והמלעיגים המונעים מדרכי ה', כי אי אפשר לעמוד כנגדם כי אם על-ידי עזות דקדושה כנ"ל. ועל-כן עקר סוף מפלתו של המן היה כשאמרה אסתר: "איש צר ואויב המן הרע הזה" (אסתר ז). שזהו בחינת עזות גדול דקדושה, שהעזה פניה מאד כנגדו ואמרה בפניו ובעיניו לפני המלך: "איש צר ואויב המן הרע הזה" וכן"ל, כי עקר מפלתו היה על-ידי עזות דקדושה שיש לישראל, שזהו בחינת 'כבר הקדימו שקליהם לשקליך' כנ"ל:

הלכה ב

ענין שלוחין

שלוחו של אדם כמותו בכל התורה פלה, אבל לדבר
עברה אין שליח לדבר עברה:

א על-פי מה שכתב רבנו ז"ל במאמר 'חותם בתוך
חותם', עין שם (בסימן כ"ב), כי יש בחינת
נעשה ונשמע שהם בחינת נגלות ונסתרות, תורה
ותפלה, תורת ה' ותורתו, בתפלה היא תורת ה' ואחר-
כך נעשית תורתו, וצריך לילך מדרגא לדרגא וכו', כי
בכל דרגא יש בחינת נעשה ונשמע גבה יותר וכו', וכו',
עין שם כל זה היטב. עד שבא בראשית נקודת הבריא, שהיא
תחלת האצילות, ושם הנשמע היא בחינת תורת
ה' ממשי וכו' וכו'. ואחר-כך כשנכלל באין סוף אז
הנעשה הוא תורת ה' והנשמע היא תפלת ה', כי ה'
יתברך בעצמו מקיים התורה, כמו שאמרנו רבותינו ז"ל
(סוטה יד.): 'מנין שהקדוש-ברוך-הוא מניח תפלין? מנין
שהקדוש-ברוך-הוא מבקר חולים?' וכו', וכן הקדוש-
ברוך-הוא מתפלל, כמו שאמרנו רבותינו ז"ל, ואז
כשנכלל באין סוף, אזי התורה והתפלה היא בחינת
תורת ה' ותפלת ה' ממשי וכו', עין שם:

ב והנה זה עקר התכלית והשלמות האחרון, לזכות
לבוא לבחינה זו העליונה להכלל באין סוף,
עד שיהיה התורה והתפלה שלו בחינת תורת ה' ותפלת
ה' כנ"ל, אשרי מי שזוכה לזה. ואזי התפלה היא
בבחינת 'הי רצון מלפני', שהיא תפלת ה' יתברך, כמו
שאמרנו רבותינו ז"ל בברכות (י), וזה בחינת (שמות כ):
"בכל המקום אשר אזכיר את שמי", "אזכיר" דיקא,
כי מי שזוכה לבחינת תפלה כזו, דהינו תפלת ה', נמצא
כשמזכיר את שמו יתברך, מאחר שנכלל בו יתברך,
נמצא שה' יתברך בעצמו מזכיר את שמו יתברך,
מאחר שנכלל בו יתברך, נמצא שה' יתברך בעצמו
מזכיר את שמו יתברך כביכול, שזהו בחינת תפלת ה'
כנ"ל. וזהו "בכל המקום אשר אזכיר את שמי",
"אזכיר" דיקא כנ"ל.

והנה עקר בריאת האדם הוא בשביל בחינה זו, שגייס
לזה התכלית, שזוכה להכלל בו יתברך עד שיהיה
תורתו ותפלתו בחינת תורת ה' ותפלת ה' ממשי, אבל
אי אפשר לבוא לזה מיד, כי ה' יתברך רצה לברא את

כלל אם היה נכלל בו מיד, ולא היה מקום לקיום התורה ובריאת העולם אם היה הכל נכלל בו בתחלה. ועל-כן מאחר שעקר קיום התורה הוא על-ידי שיש בחירה, אשר בשביל זה נברא העולם הזה הנשמי, על-כן בהכרח שבתחלה יקנים האדם המצוות עם הגוף, ואזי מקנים האדם בעצמו המצוות, ואזי הוא בבחינת שליחות, שעושה שליחות וצויו הבורא יתברך כנ"ל.

ואחר-כך על-ידי שמקנים מצותיו יתברך עם הגוף בבחינת שליחות, אזי זוכה על-ידי-זה להכלל בו יתברך, כי כל מה שהאדם מקנים מצות ה' אפלו עם הגוף בבחינת שליחות וצויו כנ"ל, נחשב גם כן כאלו ה' יתברך בעצמו עושה, כי 'באחריותא דלתתא אתער לעלא', ואחר-כך על-ידי-זה שמקנים המצוות ועושה שליחותו יתברך, על-ידי-זה זוכה להכלל בו יתברך, ואזי כל המצוות שהוא עושה ה' יתברך בעצמו עושה אותם כנ"ל. וזהו עקר התכלית, לזכות לכלי לעשות המצוות בבחינת שליחות וצויו כנ"ל, רק בבחינת המשלח והמצווה בעצמו יתברך, בבחינת תורת ה' ממש:

ג וזה בחינת העבודה של "וידבר ה' אל משה וכו'", שהם בחינת דברי תורה, שהם בחינת נשמה, כמבאר שם במאמר הנ"ל, עין שם היטב. כי העבודה של "וידבר וכו'" הוא בחינת תורת ה' ממש, שהוא בחינת קיום התורה והמצוות של המדבר והמצווה בעצמו יתברך, שהוא בחינת המשלח כנ"ל, וזהו בחינת העבודה של "וידבר", שהוא בחינת העבודה של המדבר בעצמו יתברך, בחינת תורת ה' ממש, כי העבודה של המצווה בעצמה, הוא עבודת האדם המצווה לעשות שליחותו, אבל העבודה של "וידבר" היא בחינת תורת ה' ממש, שזה זוכין בשנכלל השליח בהמשלח, והמשלח בעצמו יתברך כבניכול מקנים התורה והמצוות, ואזי מתקנים העבודה של בחינת "וידבר", שהיא תורת ה' ממש, שהוא העבודה של המדבר והמצווה והמשלח בעצמו יתברך כבניכול, והבן הדברים:

ד וזה בחינת שלוחו של אדם כמותו בכל התורה, כי בהכרח שיהיה בחינת שליחות, כי עקר קיום התורה והמצוות הוא על-ידי בחינת שליחות ויקא

האדם בזה העולם כדי שיהיה לו בחירה, ועקר קיום התורה תלוי בזה במה שיש להאדם בחירה, ובשביל זה שלח את האדם בזה העולם בתוך גוף וחמר עכור, כדי שיהיה לו בחירה. ומאחר שהאדם הוא בעולם הזה בתוך גוף וחמר גשמי, הוא צריך בתחלה לקנים התורה והמצוות בתוך הגוף, וכל זמן שלא נתבטל הגוף והחמר לגמרי אזי כל התורה והמצוות והתפלה שמקנים הוא בבחינת תורתו ותפלתו, כי עדין לא נכלל בשרשו, באין סוף, וכל מה שמקנים יותר את התורה ועובד את ה', הוא יוצא בכל פעם מדרגא לדרגא ומבטל בכל פעם את הגוף יותר ונכלל יותר בשרשו באין סוף, עד שזוכה לבוא אל התכלית שיתבטל הגוף לגמרי ונכלל לגמרי באין סוף, ואזי זוכה לבחינת תורת ה' ותפלת ה' ממש כנ"ל.

ואזי כשנכלל בשרשו באין סוף, נמצא כל התורה והמצוות והתפלה שמקנים הם תורת ה' ותפלת ה' ממש, נמצא שה' יתברך בעצמו כבניכול עושה המצוות שהוא עושה, מאחר שנכלל בו יתברך כנ"ל, אבל קדם שנכלל בו יתברך לגמרי כנ"ל, אזי האדם בעצמו עושה המצוות, ואזי הוא בבחינת שליח, כמו השליח שמצווה ועושה שליחותו, כמו כן ממש הוא מצווה ועושה שליחות הבורא יתברך, כי בשביל זה נשתלח לזה העולם, לעשות שליחותו יתברך לקנים התורה והמצוות שהוא מצווה עליהם. כי כל העבודה של האדם בזה העולם מכנה בשם שליחות, כמובא בכל ספרי מוסר שמוכיחין ומזהירין את האדם 'מה יעשה ליום פקדה ומה ישיב לשולחו דבר'.

ואת-על-פי שבאמת אין זה תכלית השלמות לעשות עבודת ה' בבחינת שליחות כמו השליח שעושה שליחות המשלח, כי עקר התכלית הוא רק שיהיה נכלל בו יתברך, ואזי אין העבודה שלו בבחינת שליחות כלל, מאחר שכל מה שעושה ומקנים המצוות הם תורת ה' ממש, וכל המצוות שהוא עושה ה' יתברך בעצמו עושה אותם, נמצא שאינו בבחינת שליח כלל, וזהו עקר התכלית כנ"ל, אף-על-פי-כן בהכרח שמקנים האדם התורה והמצוות בתחלה בבחינת שליחות, כי אי אפשר לבוא מיד לבחינה עליונה הנ"ל להכלל בו יתברך, כי אם כן יתבטל החמר לגמרי ולא יהיה בחירה

ו אף עקר בחינת השליחות הוא במשא ומתן, כי המשא ומתן הוא בבחינת שליחות, כי שליחות הוא בחינת רגלין, כי שם השליחות על שם הרגלין, כמו שכתוב (שופטים ה): "בעמק שלח ברגליו". כי השליחות הוא בבחינת אחר הבריאה שאז שיך שליחות וכנ"ל, וכלל הבריאה הוא בחינת רגלין נגדו יתברך, כמו שכתוב (ישעיה ס): "והארץ הרים רגליו". והעבודה שיש במשא ומתן הוא בחינת רגלין נגד העבודה של תורה ותפלה, כי זה כלל שהמדרגה המתחזקת הוא בחינת רגלין נגד המדרגה העליונה, וכן בחינת הנעשה כנגד בחינת הנשמע הוא בחינת רגלין, כי הנעשה הוא בחינת אחר הבריאה, בחינת 'ברא', כמוכא שם במאמר הנ"ל, והנשמע הוא בחינת קדם הבריאה, בחינת 'בראשית', בחינת תורת ה' כנ"ל, ועל-כן הנעשה הוא בחינת רגלין כנגד הנשמע וכנ"ל, ועקר השליחות הוא בבחינת נעשה, בבחינת רגלין כנ"ל, כי השליח הוא בחינת נעשה, שעושה שליחותו ומצותיו. והמשלח הוא בבחינת הנשמע, ששומעין דבריו שמצוה לעשות.

נמצא שעקר השליחות הוא בבחינת רגלין, ועל-כן עקר השליחות בבחינת משא ומתן, שהוא בחינת רגלין, כמוכא במקום אחר, כי שם עקר השליחות, כמו שמשלחין את אחד למרחוק להביא דבר מפרק, כמו בן ממש הוא בחינת המשא ומתן, שהאדם עושה המשא ומתן בשביל להגביה ולהעלות הקדושות הנפולות שרחוקין מאד ממנו יתברך, והוא בחינת שליחות ממש כנ"ל, ועל-כן שם עקר השליחות כנ"ל. כי אצל כל המצות, אף-על-פי ששולחו של אדם כמותו, אף-על-פי-כן 'מצוה בו יותר מבשולחו', אבל במשא ומתן שם עקר השליחות וכנ"ל.

וזה בחינת: 'לתקוני שדרתיך ולא לעוותי', כי עקר השליחות בשביל התקון, כי בשביל זה נברא העולם הגשמי שעל-ידי-הוא נהנה בחינת שליחות כנ"ל, ובשביל זה נשתלח האדם בזה העולם, הכל כדי לתקן העולם מקלקולו פניו. נמצא שעקר בחינת השליחות, שהיא בחינת בריאת האדם בזה העולם הגשמי בגוף עכור, שעל-ידי-הוא שיך שם שליחות, כי

כנ"ל, כי בהכרח שיהיה בחירה כנ"ל, אף 'מצוה בו יותר מבשולחו', כי עקר התכלית שיתבטל בחינת שליחות כנ"ל, כי עקר בחינת השליחות משתלשל משרש השליחות, שהוא שליחות של הבורא יתברך, מה שהאדם מצוה לעשות שליחותו יתברך, אשר בשביל זה נשתלח האדם בזה העולם, לעשות שליחותו יתברך שהם מצותיו יתברך, ומאחר שבהכרח שיהיה עולם גשמי ובשביל זה ההכרח לקיים המצות בבחינת שליחות דיקא בתחלה כנ"ל, מזה נשתלשל בחינת שליחות גם בין אחד לחברו, בחינת 'שולחו של אדם כמותו', כי בשביל זה נברא האדם, שיהיה בחינת השליח כמו המשלח, וכשהשליח עושה שליחותו, בחינת (משלי כח): "ציר גאמן לשולחיו", נכלל השליח בהמשלח ונחשב כאילו המשלח בעצמו עושה, כי אפלו כשהאדם עושה המצות בבחינת שליחות, בבחינת תורתו כנ"ל, נחשב גם כן כאילו ה' יתברך בעצמו עושה, כי העבודה צריך גבה ויבא תערוהא דלתתא אתער לעלא, ועל-ידי-הוא בעצמו שעושה האדם מצותיו יתברך ומקיים שליחותו, על-ידי-הוא נכלל בו יתברך כנ"ל. אף אחר-כך כשנכלל לגמרי בו יתברך אז נתבטל בחינת שליחות לגמרי כנ"ל, וזה בחינת 'מצוה בו יותר מבשולחו', כי עקר התכלית שיתבטל בחינת השליחות לגמרי כנ"ל, אף אף-על-פי-כן בהכרח שיהיה בחינת שליחות, כי אם לא כן יתבטל העולם והבחינה כנ"ל:

ה וזהו מה שדקדקו רבותינו ז"ל בגמרא ותפסו דיקא מצוה זו, מה שמצוה בו יותר מבשולחו, לענין שבת דיקא, כמוכא שם 'רב יוסף מלח רישא לכבוד שבת וכו'', ושאר מצוות, כלם לענין שבת, אף שבכל המצות שיכה מצוה זו של בו יותר מבשולחו, אף באמת שבת הוא בחינת עולם הבא, ואז יתבטל העולם ויהיה נכלל בשרשו, וגם עכשו ביום שבת קדש נכללין כל העולמות בשרשן, וכשהעולם נכלל בשרשו אזי התורה היא בחינת תורת ה' ממש ואזי נתבטל השליחות לגמרי, שזהו בחינת 'מצוה בו יותר מבשולחו' כנ"ל. ועל-כן תפסו מצוה זו לענין שבת דיקא, כי מצוה זו של בו יותר מבשולחו היא בבחינת שבת, שהוא כלליות העולמות בשרשן, שאז נתבטל השליחות כנ"ל:

רבנו ז"ל במקום אחר (בליקוטי תנינא סימן א'). כי המלאכים הם בחינת שלוחים, כי מלאך לשון שליח, וכשהאדם זוכה לעשות שליחותו בשלמות בזה העולם אזי נכלל בהמשלח בכיכול, ואזי הוא בעצמו בבחינת משלח, ויש לו ממשלה על כל השלוחים שהם בחינת מלאכים, ואזי נכנע הסטרא אחרא פנ"ל.

וזהו "וישלח יעקב מלאכים", כי יעקב זכה שיהיה לו ממשלה על המלאכים וזכה לעשות שליחות עם מלאכים ממש, כי הוא נכלל בשורשו בבחינת משלח פנ"ל, ועל-כן שלח אותם אל עשו, שהוא הסטרא אחרא, כי על-ידיה שזכה לזכר בחינת השליחות עד שנכלל בהמשלח בכיכול, עד שהוא מושל על השלוחים שהם המלאכים, על-ידיה נכנע הסטרא אחרא, שהוא עשו, שאחיותם משם, מבחינת שליחות פנ"ל.

וזהו: 'עם לבן גרתי - ותניג מצות שמרתי'. כי כל זה זכה על-ידי ששמר התניג מצות אצל לבן דיקא, דהינו בתוך התגבורות הסטרא אחרא שמתגבר על הצדיק מהגוף העכור והעולם הגשמי, ועל-ידי שזוכה לשמר התניג מצות שם דיקא, בבחינת לבן, שהוא התגבורות הסטרא אחרא, על-ידיה דיקא מוכף בחינת השליחות, כי זה עקר בחינת השליחות כשעושה המצות עם הגוף, ומשבר התגבורות הסטרא אחרא הנאחז בהגוף, ואזי דיקא האדם בבחינת שליח פנ"ל, ואז כשהוא "ציר גאמן לשולחיו", בבחינת 'עם לבן גרתי - ותניג מצות שמרתי', על-ידיה מוכף בחינת השליחות ונכלל השליח בהמשלח, ואזי נעשה בבחינת משלח ויכול לעשות שליחות עם מלאכים שהם בחינת שלוחים, בבחינת 'וישלח יעקב מלאכים' וכו' פנ"ל:

ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

בתחלה כשהיה נכלל בשורשו לא היה שיף שם שליחות, ועקר השליחות על-ידי שגשגת בזה העולם הגשמי ונתרחק ממנו יתברך, שאז שיף שם שליחות, כמו ששולחין את בנו מרחוק, והכל בשביל לנצח מלחמות ולתקן כל הקלקולים, להשיב הכל מתקן לה' יתברך, נמצא שעקר בחינת השליחות בשביל תקון ולא לעוות חס ושלום חס ושלום.

וזהו בחינת: 'אין שליח לדבר עברה', כי 'שליחו של אדם כמותו' זה בחינת שנקלל השליח בהמשלח פנ"ל, וזה דיקא על-ידי תורה ומצות, שעל-ידיה נכללין בו יתברך ונכלל השליח בהמשלח בכיכול, ועל-כן גם בין אדם לחברו 'שליחו של אדם כמותו' פנ"ל. אבל על-ידי עברה אדבא, נפרדין ממנו יתברך, ועל-כן אין בו דין שליחות, ואין שיף בו שליחו כמותו, כי אדבא, על-ידיה נתרחק ונתפרד השליח מהמשלח בכיכול פנ"ל.

זה בחינת: 'אין שליחות לעכו"ם', כי הם מעולם הפרוד, כי לא קבלו התורה והמצות, ויגרש מפניו גוים ונתרחקו ממנו יתברך, ועל-כן אינם נכלל שליחות, כי אינם יכולים להכלל בהמשלח, ועל-כן אינם בתורת שליחות, כי עקר בחינת שליחות הוא שהשליח נכלל בהמשלח פנ"ל:

ז וזה בחינת (בראשית לב): "וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו וכו' עם לבן גרתי", 'ותניג מצות שמרתי וכו' (רש"י שם). כי האבות הן הן המרפבה וזכו להכלל בו יתברך, בבחינת שאומרים 'אלקי אברהם וכו', ועל-ידי שנקללין בו יתברך ונכלל השליח בהמשלח בכיכול, אזי יש לו ממשלה על מלאכים שהם בחינת שלוחים, שמשם נמשך כח הבחירה, שמשם נשתלשל אחיות עץ הדעת טוב ורע, שמשם אחיות הסטרא אחרא. ומי שהוא ציר גאמן לשולחיו ועושה שליחותו בזה העולם בשלמות, אזי מוכף בחינת השליחות שהוא בחינת בריאת העולם פנ"ל, ואזי נתבטל אחיות הסטרא אחרא שאחיותה בבחינת שליחות דיקא, בבחינת מלאך, שמשם אחיות עץ הדעת והסטרא אחרא כידוע, ואזי זוכה על-ידיה להכלל בשורשו ונכלל השליח בהמשלח פנ"ל, ואזי נעשה הוא בבחינת המשלח ואזי הוא מושל על כל בחינת השלוחים. וזה בחינת הממשלה על המלאכים שיהיה להצדיקים לעתיד, שזהו עקר התכלית, כמובא בדברי

א **כ**י כל דבר יש לו שרש למעלה, ושרש ענין מתנה, מה שנמצא בעולם שאחד נותן מתנה לחברו, נמשך ממה שגם אצלו יתברך נמצא אוצר מתנת חנם, שלפעמים חונן ונותן במתנת חנם אף-על-פי שאינו מגיע לו על-פי משפט. כי ה' יתברך מנהיג עולמו בצדקה ובמשפט, כמו שכתוב (תהילים לג): "אוהב צדקה ומשפט", וכתוב (שם צט): "משפט וצדקה ביעקב אתה עשית". ובאמת הוא מדרכיו הנפלאים והנעלמים מאוד שאי אפשר להבין ולהשיג, וכמו שמתמיה ומתפלא הפיוט על זה ביוצר של יום ראשון דראש השנה, כמו שאומרים שם: 'ובמקום משפט אין צדקה ובאין משפט יש צדקה, ואתה במשפט תעשה צדקה'.

כי באמת הוא פלא גדול שאי אפשר להבין, כי ה' יתברך ברא את העולם בשביל האדם הבעל בחירה, כדי שיוזכה לקבל שכר הטוב הגנוז במשפט, כדי שלא יאכל נהמא דכסופא כמוכא. ועל-כן בהכרח שינהיג העולם במשפט, כי אם לאו אם כן חור הדבר לכמות שהיה שיאכל נהמא דכסופא, ואם כן על מה טרח כל הבריאה.

וזהו באמת ענין קשיות המלאכים שקטרגו על בריאת האדם ואמרו: "מה אנוש כי תזכרנו וכו'", כי 'עתיד למחטי קמך ולארגזא קמך וכו'.' והשיב להם ה' יתברך: 'וכי לחנם נקראתי רחום וחנן וכו'.' ולכאורה תמוה, דקארי לה מאי קארי לה, וכי לא ידעו המלאכים שה' יתברך רחום וחנן, והלא הוא מטיב ומרחם על כל דרי מעלה בקסד חנם. וכמו שאמרו רבותינו ו"ל, שהם אוכלין בחינת נהמא דכסופא שהוא רק ברחמים במתנת חנם, ואם כן מה קול הרעש הזה שהרעישו על בריאת האדם שעתיד לחטא, הלא ה' יתברך רחום וחנן?

הלכה ה

מהדורא בתרא: ראש השנה תי' גיש לפרט קטן

צריף לכתב בשטר מתנה 'בתבוחו בשוקא ונתמיהו בכרא, כי היכי דלא להגי מתנתא טמירתא' (כבא בתרא מ:):

אף כל קשיתם היה ענין הנ"ל, שהקשו כמו ממה נפשך, כי הם הבינו תכף שבריאת האדם הוא כדי שיקבל שכר במשפט ולא יאכל נהמא דכסופא כמוהם, ועל-כן הקשו אם כן איך אפשר שיתקנים, כי

יצחק וכו' (ליקוטי מוהר"ן סימן ע"ד). וזה בחינת (תהילים כ): "בגבורות ישע ימינו", והכל בשביל האדם כדי שיקבל שכרו הטוב במשפט וכו"ל, אבל ראה שאין העולם מתקנים, על-כן שתרף מדת הרחמים במדת הדין וכו', וברא את העולם שיתנהג במשפט ובצדקה כנ"ל, ובאמת אי אפשר להשיג זאת וכו"ל:

ב ואלו השתי בחינות משפט וצדקה הם בחינת תורה ותפלה, הינו בחינת תורת ה' ותפלת ה', שאי אפשר להשיג כי אם מי שזוכה לעלות מדרגא לדרגא עד שנכלל באין סוף ששם הוא תורת ה' ותפלת ה' ממש.

כ איתא בהתורה 'חותם בתוך חותם' סימן כ"ב שצריכין להתחזק בעזות גדול דקדשה כנגד העצי פנים שכל התנשאותם רק על-ידי עזות וכו', וכן צריכין עזות דקדשה נגד עזות הגוף וכו'. ועזות הוא בחינת קולות דקדשה וכו', בחינת קול שופר וכו'. ולבוא לעזות הוא על-ידי שמחה, בחינת (נחמיה ח): "כי חדות ה' היא מעוזם". ולשמחה זוכין על-ידי בחינת נעשה ונשמע, שהם שני הפתרים שהכתירו את ישראל בשעת קבלת התורה, שהם בחינת (ישעיה לה): "ושמחת עולם על ראשם וכו'". ונעשה ונשמע הם בחינת נגלה ונסתר, בחינת תורה ותפלה, בחינת תורת ה' ותורתו, בחינת 'בראשית ברא', מאמר ודאי מאמר וכו' וכו'. וצריך לעלות מדרגא לדרגא וכו' עד שיהיה נכלל בתחלת האצילות שהוא ראשית נקדת הבריאה, ושם הנסתר בחינת תפלה הוא תורת ה' ממש וכו' וכו'. ואחר-כך כשנכלל באין סוף שם הנעשה בחינת התורה הוא תורת ה' ממש, והנשמע, בחינת תפלה, הוא תפלת ה' ממש, כי גם אלו יתברך מצינו בחינת תורה ותפלה, כמו שאמרו רבותינו ו"ל (ברכות ו): 'מזין שהקדוש-ברוך-הוא מניח תפלין וכו'?' וכן אמרו רבותינו ו"ל (שם): 'מזין שהקדוש-ברוך-הוא מתפלל וכו'?' ובדאי יש חלוק בין תורה ותפלה שלנו ובין תורת ה' ותפלת ה' וכו'. וקדם שעולין מדרגא לדרגא

הלא עתיד למחטי וכו'. ואם תאמר שתמחל לו ברחמיו, אם בן יאכל נהמא דכסופא בבושה גדולה יותר מבתחלה, כי קדם בריאתו לא חטא ועכשו חטא ואפה מרחם עליו ונותן לו במתנת חנם אם בן בשתו יותר מרבה, ולמה לך לבראתו? אבל ה' יתברך לא השגיח עליהם, והשיב להם: וכי לחנם נקראתי רחום וחנון וכו'? הינו שהשיב להם שאין אתם מבינין ומשיגינן דרכי, כי אף-על-פי שאני רוצה לברא האדם כדי שיקבל שכרו במשפט, אף-על-פי-כן בודאי לא לחנם נקראתי רחום וחנון, כי בודאי לא אעזוב דרכי רחמי וחסדי מן האדם אף-על-פי שנברא במשפט, כי עליו דיקא יתגלו רבוי רחמנותי ורחמינותי, כי על העליונים שאינם חוטאים אין נפר על ידם כל-כך רבוי רחמי, רק על האדם דיקא שעתיד לחטא, על ידו דיקא יתגלו רבוי רחמי עד אין קץ ותכלית. רק שבודאי אי אפשר לכם להשיג זאת איך יתנהג במשפט ובצדקה, כי זהו נפלאות תמים דעים שאי אפשר להשיג וכו"ל.

וזהו בחינת: 'בתחלה עלה במחשבה לברא את העולם במדת הדין, ראה שאין העולם מתקנים צמד ושתף מדת הרחמים במדת הדין'. ולכאורה קשה, הלא ידוע שה' יתברך טוב ומטיב ומלא רחמים וכל בריאת העולם היה בשביל לגלות רחמנותו וטובו, כמבאר בכל ספרי קבלה הקדושים, ואיך שיהיה שיעלה במחשבה לברא העולם במדת הדין? אף באמת גם מה שיעלה במחשבה לברא העולם במדת הדין היה גם כן מצד רחמי וחסדיו, כי מעצם רחמי רצה לברא את האדם שיקבל שכרו במשפט ולא יאכל נהמא דכסופא, על-כן בודאי ראוי מצד רחמי דיקא שייברא העולם במדת הדין ומשפט, כי אם לא כן יהיה נהמא דכסופא, כי באמת גם כל דיניו ומשפטיו יתברך נמשכים רק מחסדו וטובו, כי מדת הדין לא נתנהה כי אם כדי שיהיה צמצומים וכלים לקבל החסד בתוכם כדוע.

ועל-כן באמת גם הדין הוא חסד גדול, וכמוכא על פסוק (בראשית כה): "אברהם הוליד את

צָרִיף שֶׁהִיָּה יְרִידָה קֹדֶם הַעֲלִיָּה, כִּי הַיְרִידָה הִיא תְּכִלִּית הַעֲלִיָּה וְכוּ', עַיֵן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב הֵיטֵב.

נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ אֲצִלוֹ יִתְבָּרַךְ תּוֹרָה וּתְפִלָּה, וְזֶה בְּחִינַת "מִשְׁפָּט וּצְדָקָה" הַנ"ל, כִּי תּוֹרָה בְּחִינַת מִשְׁפָּט, כִּי הַתּוֹרָה נִקְרָאת מִשְׁפָּט, הֵינּוּ בְּחִינַת הַהִנָּהָה עַל-פִּי מִשְׁפָּט הַתּוֹרָה, אָבֵל כְּפִי מִשְׁפָּט הַתּוֹרָה קָשָׁה לְהַעֲלֹם לְהַתְקִים, כִּי הַתּוֹרָה מְחַיֶּכֶת לְהַחֲטֹא עָנְשׁוֹ חֵס וְשֵׁלוֹם, וְאִפְּלוּ תִשׁוּבָה לֹא הָיָה מוֹעִיל עַל-פִּי מִשְׁפָּט הַתּוֹרָה, אָבֵל ה' יִתְבָּרַךְ שֶׁתִּהְיֶה רַחֲמִים בְּדִין וּמִנְהִיג הָעוֹלָם בְּצְדָקָה וְחֶסֶד, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינַת תְּפִלַּת ה', שֶׁהוּא מֵה שֶׁמִּתְפַּלֵּל: "יְהִי רָצוֹן שִׁיכַבְּשׁוּ רַחֲמֵי אֶת כַּעֲסִי מֵעַלִּי, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל, הֵינּוּ מֵה שֶׁה' יִתְבָּרַךְ מִמִּשְׁפָּט בְּכָל פַּעַם רַחֲמִים עָלֵינוּ מֵאֵד אֶף-עַל-פִּי שֶׁחָטָאוּ יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁחָטָאוּ, כְּדִי שֶׁיִּתְקַנְּמוּ עַד שֶׁיִּשׁוּבוּ בָּלֵם בְּרַחֲמֵיו, כִּי עַל-יְדֵי שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ מִתְפַּלֵּל וְכוּבֵשׁ כַּעֲסוֹ וּמִמַּתִּיק הַדִּין וְהַמִּשְׁפָּט בְּרַחֲמִים וּבְצְדָקָה, עַל-יְדֵי-זֶה בְּעֶצְמוֹ הוּא מַחְלִישׁ וּמַבְטֵל כַּח הַיָּצֵר הָרַע שֶׁכֹּל כַּח מַדִּינִים וּגְבוּרוֹת, וּמַגְבִּיר כַּח הַיָּצֵר טוֹב שֶׁכַּח מַחֲסִדִּים וְרַחֲמִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ ו"ל כִּמְהָ פַּעַם פְּעָמִים וּבִפְרָט בְּסִימָן ע"ב, עַיֵן שָׁם. וְעַל-יְדֵי-זֶה יִתְקַנְּמוּ (יִחְזָקֵאל לוֹ): "וְעִשִּׂיתִי אֶת אֲשֶׁר בַּחֲקִי תִלְכוּ וְכוּ'":

ג **וְכֵן** זֶה הוּא בְּחִינַת רֹאשׁ הַשָּׁנָה, כִּי זֶה הַיּוֹם תַּחֲלַת מַעֲשִׂיךָ, זִכְרוֹן לַיּוֹם רִאשׁוֹן, כִּי בִּרְאשׁ הַשָּׁנָה נִבְרָא אָדָם הִרְאשׁוֹן וְכוּ נִדּוֹן הָעוֹלָם, אָבֵל הַמִּשְׁפָּט צָרִיף שֶׁהִיָּה בְּצְדָקָה כַּנ"ל, וְזֶה כָּל עֲבוֹדַת הַצַּדִּיקִים הַגְּדוֹלִים כָּל יְמֵיהֶם, וְהַעֲקָר בִּרְאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁהוּא תַּחֲלַת הַבְּרִיאָה. כִּי עֲקָר עֲבוֹדַת הַצַּדִּיקִים הוּא לְהַמְתִּיק דִּינִים וּלְהַמְשִׁיךְ רַחֲמִים עַל יִשְׂרָאֵל, וְעַל-יְדֵי-זֶה בְּעֶצְמוֹ הֵם מַחֲזִירִים אֶת יִשְׂרָאֵל בְּתִשׁוּבָה וְכוּ"ל. וְכֵן מֵה שֶׁהַצַּדִּיק גְּדוֹל בִּיּוֹתֵר וְכֵן מֵה שֶׁבָּא לְמַדְרַגָּה גְּבוּהָ בִּיּוֹתֵר, הוּא זֹכֵה לְהַמְשִׁיךְ רַחֲמִים וְחֶסֶד עָלֵינוּ יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וְכֵמוֹ שֶׁמִּבְּאֵר בִּזְהַר הַקֹּדֶשׁ הַחֲלוּק שֶׁבִּין נֹחַ וְאַבְרָהָם וּמֹשֶׁה וְכוּ'. אָבֵל עֲכָשׁוּ בְּתַקְיָה אֲרִיכַת מְרִירַת הַגְּלוּת שֶׁיִּשְׂרָאֵל יְרִדוּ מֵאֵד מִחֲמַת אֲרִיכַת הַגְּלוּת, בְּבִחִינַת (אִיכָה א): "וַתֵּרֶד פְּלָאִים אֵין עוֹזֵר לָהֶם", כִּי אִם עַל-יְדֵי

הַצַּדִּיקִים שֶׁזֹּכִינִ לְתוֹרַת ה' וּתְפִלַּת ה' מִמֶּשׁ שֶׁמַּעֲוָרִין אוֹתוֹ: יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּתְפַּלֵּל בְּעֶצְמוֹ בְּעַד יִשְׂרָאֵל וְיִמְשִׁיךְ רַחֲמִים וְחֶסֶדִּים חֲדָשִׁים בְּכָל פַּעַם, בְּחִינַת רַחֲמִים וְחֶסֶדִּים שֶׁאֵינָם כָּלִים לְעוֹלָם, בְּחִינַת (שֵׁם א): "חֶסֶד ה' כִּי לֹא תִמְנוּ כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו", כִּי הֵם נִכְלָלִין בְּאֹר הָאֵין סוּף שֶׁשֵּׁם הַרַחֲמִים אֵין סוּף.

וְהַעֲקָר עוֹסְקִים בְּזֶה בִּרְאשׁ הַשָּׁנָה, כִּי בְּכָל רֹאשׁ הַשָּׁנָה חוֹזֵר וְנַעֲשֶׂה מֵה שֶׁהָיָה בְּתַחֲלַת הַבְּרִיאָה, כְּמִבְּאֵר בְּכַתְבֵי הָאֲר"י ו"ל, אָבֵל בְּיָדָיו בְּכָל רֹאשׁ הַשָּׁנָה נַעֲשֶׂה חֲדָשׁוֹת לְגַמְרִי, רַק שֶׁהוּא מַעֲיֵן שֶׁהָיָה בְּתַחֲלַת הַבְּרִיאָה, אָבֵל בְּיָדָיו הוּא בְּבִחִינַת הַתַּחֲדָּשׁוֹת נִפְלָא. כִּי זֶה יְדוּעַ שֶׁאֵין ה' יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה שְׁתֵּי פְעָמִים דְּכָר אֶחָד. וְעַקֵּר הַהִתְחַדָּשׁוֹת הַנִּפְלָא הַנַּעֲשֶׂה בִּרְאשׁ הַשָּׁנָה מַעֲיֵן תַּחֲלַת הַבְּרִיאָה הוּא בְּעַיֵן הַמַּתְקָה הַדִּינִים, שֶׁבְּכָל רֹאשׁ הַשָּׁנָה מִמִּשְׁכִּינִי הַצַּדִּיקִים "גְּבִירֵי כַח עֹשֵׂי דְכָרוֹ לְשִׁמְעַ בְּקוֹל דְּכָרוֹ" הַמְזַכְרִים בִּזְהַר הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַצַּדִּיקִים שֶׁזֹּכֵרוּ לְבִחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע בְּתַכְלִית הַמַּעֲלָה, עַד שֶׁזֹּכֵרוּ לְבִחִינַת תּוֹרַת ה' וּתְפִלַּת ה', שֶׁזֶּה עֲקָר בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע בִּשְׁלֵמוֹת בְּאַמָּת, אֵלוֹ הַצַּדִּיקִים מִמִּשְׁכִּינִי בְּכָל רֹאשׁ הַשָּׁנָה חֶסֶדִּים וְרַחֲמִים חֲדָשִׁים שֶׁלֹּא הָיָה מַעוֹלָם, לְהַמְתִּיק כָּל תַּקְיָה הַדִּינִים הַמַּתְעוֹרָרִים בִּרְאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁנִּמְשָׁכִין מִבְּחִינַת 'בְּתַחֲלָה עָלָה בַּמַּחֲשָׁבָה לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם בְּמַדַּת הַדִּין', שֶׁזֶּה הָיָה בִּרְאשׁ הַשָּׁנָה.

כִּי עֲכָשׁוּ עֲקָר הַמַּשְׁכַּת הַחֶסֶדִּים לְהַמְתִּיק הַדִּין וְלִקְנִים הָעוֹלָם הוּא רַק עַל-יְדֵי הַצַּדִּיקִים הַנ"ל, כִּי בְּתַחֲלַת הַבְּרִיאָה הַמִּשְׁפָּט ה' יִתְבָּרַךְ בְּעֶצְמוֹ מַדַּת הַרַחֲמִים וְשֶׁתִּהְיֶה בְּמַדַּת הַדִּין וְכוּ' כַּנ"ל, כִּי אֲזַל הָיָה שׁוֹם צָדִיק בְּעוֹלָם, אָבֵל עֲכָשׁוּ הַכֹּל תְּלוּי בְּהַתְעוֹרָרוֹת תַּחֲתוֹן עַל-יְדֵי גְדוֹלֵי הַצַּדִּיקִים גְּבִירֵי כַח הַנ"ל, שֶׁהֵם בְּחִינַת "עֹשֵׂי דְכָרוֹ לְשִׁמְעַ בְּקוֹל דְּכָרוֹ", בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע הַנ"ל. וְכֵמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל זֶה הַפְּסוּק לַעֲנֵן נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע.

וְזֶהוּ גְּדוֹל הַפְּלָא שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל הַצַּדִּיקִים הַנ"ל, שֶׁמִּמִּשְׁכִּינִי בְּכָל רֹאשׁ הַשָּׁנָה חֶסֶדִּים חֲדָשִׁים נִפְלָאִים מֵאֵד לְבַטֵּל הַקְּטָרוּגִים שֶׁל הַפְּגָמִים

שהוא התורה, שם יש חֲדָשׁוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל פַּעַם, כי עצות התורה עֲמֻקִּים מְאֹד מְאֹד והם מתחדשים בְּכָל פַּעַם, וְצִוְיָהּ לְהִתְחַזֵּק בְּהִתְחַזְּקוֹת וְעִזּוֹת דִּקְדוּשָׁה מִתְּחַדֵּשׁ בְּכָל פַּעַם, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: "הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיִיתָ לְעָם" (דברים כו) – בְּכָל יוֹם יִהְיוּ בְּעִנְיָהּ פְּתָדִים וְכוּ'.

אָבֵל כָּל זֶה זֹכִין עַל-יְדֵי הַצִּדִּיקִים שֶׁזָּכוּ לְנַעֲשֶׂה וּנְשָׁמֵעַ הַנ"ל. וְהָא בְּהָא תִּלְיָא, כָּל מָה שֶׁמִּתְקַרֵּב אֲלֵיהֶם זֹכֶה לְעִזּוֹת דִּקְדוּשָׁה בְּיֹתֵרוֹ, וְכָל מָה שֶׁזֹּכֶה לְעִזּוֹת דִּקְדוּשָׁה בְּיֹתֵר הוּא מִתְקַרֵּב אֲלֵיהֶם בְּיֹתֵר וְכוּ', עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְבֹא לְשִׁלְמוֹת הָאֱמוּנָה שֶׁמִּמֶּשִׁיכִין הַשִּׁבְעָה רוּעִים וְכוּ'. וְעַד שֶׁיִּזְכֶּה בְּאֹר גָּדוֹל לְבָאֵר אֶת הַתּוֹרָה הַנ"ל, וְכִבְרֵי מִבְּאֵר מִזֶּה קָצַת בְּמָקוֹם אַחֵר, אֲבָל עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְדַבֵּר בְּזֶה הַרְבֵּה בְּעִנְיַן זִיכָּרָה שֶׁקֹּדֶם הַעֲלִיָּה הִמְבָּאֵר שָׁם וְכוּ', בְּאִפְסָן שֶׁיִּזְכֶּה לְאֶחָד לְהַבִּין עֲצוֹת וְהִתְחַזְּקוֹת נִפְלָא עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה הַנ"ל:

הַיּוֹם בְּחִינַת (תהילים פו): "כִּי חִסְדְּךָ גָּדוֹל עָלַי וְהַצֵּלְתָּ נַפְשִׁי מִשָּׂאוֹל תַּחֲתֶיךָ", עַל-יְדֵי שֶׁקִּרְבַּתִּי לְצִדִּיקִי אָמַת וְשִׁמְתָה חֲלָקִי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ שֶׁלָּהֶם וְכוּ', אֲבָל "אֱלֹקִים, זֵדִים קָמוּ עָלַי וְעַד שֶׁעֲרִיצִים בָּקָשׁוּ נַפְשִׁי וְכוּ'", הֵינִי שֶׁקָּמִים כְּנֶגְדִּי הַעֲזִי פָנִים שְׂבִדּוֹר וְכוּ' וְכוּ'". "וְאַתָּה ה' אֵל רַחוּם וְחַנוּן וְכוּ'". שֶׁזֶּה בְּחִינַת שֶׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים שֶׁנִּמְשָׁכִים מִתְּפִלַּת ה', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שמות לד): "וַיַּעֲבֹר ה' עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנוּן וְכוּ'". וְכִמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (ראש השנה יז): "מִלְּמַד שֶׁנִּתְעַשֵּׂף הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּשֶׁלִּיחַ צָבוֹר וְלִמְדוֹ סֵדֵר הַתְּפִלָּה כְּדֶרֶךְ שְׁאֵנִי מִתְעַשֵּׂף, הֵינִי שֶׁה' יִתְבָּרֵךְ בְּכִיכּוֹל גְּלוּת אֶז לִמְשָׁה לִלְמַדוֹ אִיךָ הוּא יִתְבָּרֵךְ מִתְּפִלָּה בְּעֶצְמוֹ וְאֹמֵר ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנוּן וְכוּ'". וְכָךְ יִתְפַּלֵּל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁיִּמְשִׁיךְ רַחֲמִים וְחִסְדִּים מִתְּפִלַּת ה' בְּעֶצְמוֹ וְכוּ'.

וְזֶה שֶׁמִּבְּקֵשׁ שָׁם: "פָּנָה אֵלַי וְחַנּוּנִי תִּנֶּה עֲדָה לְעַבְדְּךָ", שֶׁמִּכָּל הַבְּקָשׁוֹת שֶׁצִּוְיָהּ מִבְּקֵשׁ "תִּנֶּה עֲדָה לְעַבְדְּךָ", שֶׁיִּזְכֶּה לְקַבֵּל עֲצוֹת דִּקְדוּשָׁה מִה'

שֶׁל אוֹתוֹ הַשָּׁנָה עַד שֶׁמִּמִּתְקִין כָּל מִינֵי דִּינִים שֶׁבְּעוֹלָם, וּמִמִּילָא מִבְּטָלִים כָּל הַצָּרוֹת וְהִיסוּרִים מִיִּשְׂרָאֵל, וּמִמִּשְׁכִּין שְׁפַע וְרַב טוֹב לְבֵית יִשְׂרָאֵל. וְהַעֲקָר שְׁעַל-יְדֵי רַבּוֹי הַחֲסִדִּים חֲדָשִׁים וְנִפְלְאִים שֶׁמִּמֶּשִׁיכִין בְּרָאשׁ הַשָּׁנָה, עַל-יְדֵי-זֶה מִבְּטָלִין וּמִתְלִישִׁין כַּח הַיָּצָר הָרַע וּמִכְנִסִּין הַרְהוּרִי תְּשׁוּבָה וְהִתְחַזְּקוֹת נִפְלָא בְּיִשְׂרָאֵל לְהִתְחַלֵּל בְּכָל פַּעַם לְשׁוֹב אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא, כִּי כָּל מָה שֶׁמִּמֶּשִׁיכִין חֲסִדִּים יוֹתֵר וּמִמִּתְקִין דִּינִים יוֹתֵר, כְּמוֹ כֵּן מִתְלִישִׁין כַּח הַיָּצָר הָרַע וְהַסְטָרָא אַחֲרָא שֶׁכָּל כַּחַם מִדִּינִים כְּנ"ל:

דַּוְּזָה שֶׁמִּבְּאֵר בְּתוֹרָה הַנ"ל שְׁעַל-יְדֵי נַעֲשֶׂה וּנְשָׁמֵעַ זֹכִין לְשִׁמְחָה, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה זֹכִין לְעִזּוֹת דִּקְדוּשָׁה לְהִתְגַּבֵּר עַל עִזּוֹת דִּסְטָרָא אַחֲרָא שֶׁל הַעֲזִי פָנִים וְשֶׁל הַגּוֹף, כִּי הָא בְּהָא תִּלְיָא, כִּי עַל-יְדֵי נַעֲשֶׂה וּנְשָׁמֵעַ הַנ"ל נִמְתְּקִין כָּל הַדִּינִים, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה מִגְבִּירִין כַּח יָצָר טוֹב עַל יָצָר הָרַע, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת הַתְּגַבְּרוֹת עֲצוֹת דִּקְדוּשָׁה עַל עִזּוֹת דִּסְטָרָא אַחֲרָא וְכוּ'". כִּי עַקֵּר הַהִתְקַרְבוּת אֶל הַקְּדוּשָׁה הוּא עַל-יְדֵי עֲצוֹת דִּקְדוּשָׁה, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (ביצה כה): "מִפְּנֵי מָה נִתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל? מִפְּנֵי שֶׁהֵן עֲזִין וְכוּ'". וְכִמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם בְּהַתּוֹרָה הַנ"ל.

אָבֵל צִרִּיכִין לְדַבֵּר בְּזֶה הַרְבֵּה, כִּי צִרִּיכִין הִתְחַזְּקוֹת גָּדוֹל בְּכָל יוֹם וּבְכָל פַּעַם שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲצוֹת דִּקְדוּשָׁה, כִּי הַרְבֵּה הַרְבֵּה עוֹבֵר עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל יוֹם וְיוֹם, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (סוכה נב): "בְּכָל יוֹם וְיוֹם יֵצְרוּ שֶׁל אָדָם מִתְּחַדֵּשׁ עָלָיו וְכוּ'". כִּי הַיָּצָר הָרַע, שֶׁהוּא בְּאֵמַת זְמַן וְזִשְׁן לְגַמְרִי, כִּי נִקְרָא זְמַן וְכִסִּיל, רוֹצֵה בְּכָל פַּעַם לְהִתְחַדֵּשׁ וּמַעֲזוּר אֶת הָאָדָם לְשִׁטּוּתָיו וְהַכְּלִיו כָּאֵלוֹ הֵם חֲדָשִׁים עֲכָשׁוּ, וְעִצּוֹת הַתּוֹרָה הַנִּפְלְאִים הוּא רוֹצֵה לְהַתִּישֵׁן חֵס וְשִׁלּוּם כָּאֵלוֹ הֵם יִשְׁנִים חֵס וְשִׁלּוּם. וְכֵאֲמַת הוּא לְהַפֵּךְ, וְצִרִּיכִין לְהִתְגַּבֵּר בְּעִזּוֹת גָּדוֹל כְּנֶגְדּוֹ מִתְּחַדֵּשׁ, וְלְהַבִּין וְלְהַאֲמִין בְּהַאֲמַת כִּי נִתְּפוֹךְ הוּא, כִּי הַתְּאֻדּוֹת וְהַשִּׁטּוּתִים וְהַבְּלִבּוּלִים הֵם יִשְׁנִים מִכְּבֹּר, כִּי "אֵין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמַשׁ" (קהלת א), אֲבָל לְמַעַלָּה מִהַשָּׁמֶשׁ

יתברך, וזהו "תנה עזך" דיקא הנמשך מתורתך ותפלתך, מבחינת "אל רחום וחנון" שהוא בחינת תפלת ה' כנ"ל, הינו שיזכה לעזות דקדשה הנמשך מה' יתברך בעצמו, הינו עזות הנמשך מתורת ה' ותפלת ה' באמת, כי ה' עוזו וגבור ה' גבור מלחמה", וכל עזו נוראותיו וגבורת מלחמתו הוא להכניס עזות דקדשה בישראל, לבטל הדינים שמהם כל כח היצר הרע שהוא בחינת עזות דסטר אחרא, ולהגביר הרחמים והחסדים שהם בחינת צדקה, בחינת תפלת ה', שממש עקר העזות דקדשה, שזהו בחינת (תהלים סח): "נורא אלקים ממקדשיך, אל ישראל הוא נתן עז ותעצמות לעם וכו'".

וזה (שם נט): "עזי אליך אומרה כי אלקים משגבי אלקי חסדי", כי עקר העזות דקדשה נמשך מהחסדים כנ"ל, ועל-ידיה מתגברין להתחזק לקוות ולצפות לישועה, לשמור ולהמתין עד אשר יפל ויתבטל העזות הרע שלהם, שמתגברין ומתפשטין בכל פעם בעזות גדול דסטר אחרא בכמה בחינות עד שכמעט קשה לעמד כנגדם והרבה נפלו על-ידיה רחמנא לצלן, אבל דוד המלך עליו השלום התחזק עצמו בעזות דקדשה ואמר: "עזו אליך אשמרה", וכמו שפרש רש"י שם, "עזו", הינו העזות של השונאים החולקים שמתגברין בעזות דסטר אחרא כל-כך מים וימים הרבה, אבל אני על משמתי אעמד ואשמר ואמתין עד ירחם ה' ויפיל עזותם נגדי, בחינת: "עזו אליך אשמרה כי אלקים משגבי, אלקי חסדי יקדמני וכו'" וכנ"ל.

וזה: "ואני אשר עזך וארגן לבקר חסדך כי היית משגב לי וכו'". שלבקר, שהוא לעתיד לבוא, אשר וארגן לך על גדל החסד שעשית עמי להגבירני ולחזקני בעזות דקדשה כזה שאוכל לעמד כנגד עזות דסטר אחרא כזה, כי עזות דקדשה שהשפעת עלי נמשך מחסדים עליונים נפלאים מאד מאד הנמשכים על-ידי תפלת ה' וכנ"ל, (שסוד חסדים אלו יתגלו רק לעתיד, כי הם בחינת תפלת הנסתר העליון, בחינת תפלת ה', שהוא בחינת נסתר העליון וכמוכח בהתורה הנ"ל):

ו **וכל** זה נמשך ונתתקן בראש השנה וכנ"ל, וזה בחינת (תהלים צג): "ה' מלך גאות לבש וכו'",

שנאמר על ראש השנה פמוכא, שאז ה' יתברך מגלה מלכותו ולובש בגדי גאותו, וזהו "לבש ה' עז התאזר", בחינת עזות דקדשה הנ"ל שמשפיע בישראל כנ"ל. ועל-ידיה: "אף תכון תבל כל תמוט", כי עקר קיום העולם על-ידיה, כי רק על-ידיה מקבלין ומקימין את התורה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל: 'מפני מה נתנה תורה לישראל? מפני שהן עזין וכנ"ל. ועקר קיום העולם על-ידי התורה, כמו שכתוב (שם עה): "נמוגים ארץ וכל ישביה אנכי תפנתי עמודיה סלה".

וזה: "נכון כסאך מאז וכו'", הינו בחינת ראש השנה שאז ה' יתברך יושב על כסאו לשפט בצדקה, שאז עקר כל התקונים הנ"ל הנמשכין על-ידי תורת ה' ותפלת ה', שהם בחינת "בראשית ברא וכו'", כי אז נברא העולם וכו', שעל-ידיה נמשך עזות דקדשה, בחינת קולות, שזהו בחינת קול שופר של ראש השנה וכל הקולות והשאגות שצוצקין ישראל אז, שכלם בחינת עזות, כמו שמבאר שם.

אבל יש כנגדם עזות דסטר אחרא, בחינת רבוי הקולות דסטר אחרא. אבל עזות דקדשה הנמשך מה' יתברך בעצמו יתגבר עליהם. וזהו: "נשאו נהרות ה', נשאו נהרות קולם", הינו האזינים והחולקים המתפשטים כנגדנו כמו נהרות ממש ומתנשאים בקולם, שהוא בחינת עזות דסטר אחרא המתפשט ומתגבר מאד. אבל "מקלות מים רבים אדירים משפרי ים", שהם קולות, בחינת עזות דסטר אחרא, (ויקצין שפרש רש"י שם, עין שם), "אדיר במרום ה'", כי ה' יתברך בודאי אדיר ותקיף עליהם ויכניעם וישפילם על-ידי עזות דקדשה הנ"ל. כי "עדתיך נאמנו מאד", "עדתיך", בחינת העדיים הנ"ל שהם בחינת שגי הכתרים של נעשה ונשמע, בחינת תורת ה' ותפלת ה', וכמו שכתוב שם על פסוק (תהלים ט): "עדות ה' נאמנה", עין שם, אלו העדות הנאמנו מאד לבידתך נאנה קדש", שהוא הבית המקדש שממש תצא תורה ושם עקר מקום התפלה, כמו שכתוב (ישעיה נב): "כי ביתי בית תפלה", שממש נמשך

וְזָהוּ בַּעֲצָמוֹ מֵה שֶׁפָּתַח אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ ז"ל בְּמָקוֹם אַחֵר בְּסִימָן כ"ה לְקוּטֵי תִּנְיָנָא לַעֲשׂוֹת מִהַתּוֹרָה תְּפִלָּה, אֶף-עַל-פִּי שֶׁלְּפֹנֶם רֶהֱטָא נִרְאִים כְּסוּתָרִים זֶה אֶת זֶה, כִּי כָּאֵן פָּתַח לַעֲשׂוֹת מִהַתּוֹרָה תּוֹרָה, וְשֵׁם פָּתַח לַעֲשׂוֹת מִהַתּוֹרָה תְּפִלָּה. אֵךְ בְּאֵמַת בְּשִׁנְיָהֶם לְדַבֵּר אֶחָד נִתְּפֹן, כִּי מֵה שֶׁפָּתַח כְּמֵה פְּעָמִים לַעֲשׂוֹת מִהַתּוֹרָה תְּפִלָּה, בְּנִתְּנוֹ לַעֲשׂוֹת מִהַתּוֹרָה שְׁלֹא זָכָה עֲדִין לְקִיָּמָה וְלִהְשִׁיגָה, לַעֲשׂוֹת מִמְּנָה תְּפִלָּה לְהַתְּפַלֵּל לֵה' יִתְבָּרֵךְ שִׁינְכָה לְקִיָּמָה וְלִהְשִׁיגָה, וְזָהוּ בַּעֲצָמוֹ מֵה שֶׁפָּתַח כָּאֵן לַעֲשׂוֹת מִתּוֹרַת ה', בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינַת נִשְׁמָע, לַעֲשׂוֹת מִזֶּה תּוֹרָתוֹ, בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְכו', כִּי הַתּוֹרָה שְׁלֹא זָכָה עֲדִין לְקִיָּמָה כְּרָאוּי וְלִהְשִׁיגָה הִיא אֲצִלוֹ בְּחִינַת תּוֹרַת ה', בְּחִינַת נִסְתָּרוֹת מִמֶּנּוּ, וְעַל זֶה צָרִיךְ לְבַטֵּל עֲצָמוֹ וְלִהַתְּפַלֵּל הִרְבָּה לֵה' יִתְבָּרֵךְ עַד שִׁינְיָמָה וְיִשְׁיגָה לַעֲשׂוֹת מִתּוֹרַת ה' תּוֹרָתוֹ. נִמְצָא שֶׁעוֹשֶׂה מִהַתּוֹרָה תְּפִלָּה, הֵינּוּ מִבְּחִינַת תּוֹרַת ה', שֶׁהוּא הַנִּסְתָּר וְרַחוּק מִמֶּנּוּ, עוֹשֶׂה מִזֶּה תְּפִלָּה, שֶׁמִּתְּפַלֵּל לֵה' יִתְבָּרֵךְ שִׁינְכָה לְבֹא לְזֶה, וְאַחֲרֵכֶךְ כְּשִׁינְכָה לְפַעַל בְּקִשְׁתּוֹ וּמִשִּׁיג בְּחִינַת הַנִּסְתָּר, בְּחִינַת תּוֹרַת ה', אֲזִי נַעֲשֶׂה מִתּוֹרַת ה', שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּפִלָּה, תּוֹרָתוֹ. נִמְצָא שִׁשְׁנֵיהֶם אֶחָד.

וּנְבָאֵר הַדְּבָר קִצָּת, כִּי בִּנְתָּ אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ ז"ל שֶׁהִזְהִיר מֵאֵד לַעֲשׂוֹת מִהַתּוֹרָה תְּפִלָּה, הִזָּה בְּנִתְּנוֹ מִהַתּוֹרָה שְׁלֹא זָכָה עֲדִין לְהִגִּיעַ אֵלֶיהָ הֵן מִצַּד הַקְּיֹיִם הֵן מִצַּד הַהִשְׁגָּה, וְהַעֲקָר הוּא הַקְּיֹיִם. כְּמוֹ לְמִשָּׁל כְּשֶׁלּוֹמֵד בַּתּוֹרָה שֶׁעַל-יָדֵי מִצְוֹת צִיצִית זוֹכֶה לְהִנָּחֵל מִנְאוּף, כְּמוֹ שֶׁפָּתַח (במדבר טו): "וְלֹא תִתּוֹרֵי אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם", וְעַל-יָדֵיהָ יִהְיֶה נִצּוֹל מִעֲצוֹת הַפּוֹכוֹת שְׁאִינֶם אֵמַת וְכו', וְעַל-יָדֵיהָ יִזְכֶּה לְאַמּוּנָה וְלִתְּפִלָּה וְלֶאֱרֹץ-יִשְׂרָאֵל וְכו', וְיִדְרַע בַּעֲצָמוֹ רַחוּקוֹ מִזֶּה, הוּא צָרִיךְ לְהַתְּפַלֵּל הִרְבָּה לֵה' יִתְבָּרֵךְ וְלַעֲשׂוֹת מִהַתּוֹרָה הַזֹּאת תְּפִלָּה, לְהַתְּפַלֵּל לֵה' יִתְבָּרֵךְ שִׁינְכָה לְקַיֵּם מִצְוֹת צִיצִית כְּרָאוּי בְּאֵפֶן שִׁינְכָה לְכָל הַנֶּ"ל. נִמְצָא שֶׁכָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת הִיא אֲצִלוֹ בְּחִינַת תּוֹרַת ה', מֵאַחֵר שְׁלֹא זָכָה עֲדִין לְקִיָּמָה בְּשִׁלְמוֹת הַרְאוּי בְּאֵפֶן שִׁינְכָה לְכָל הַנֶּ"ל, רַק שֶׁהַצִּדִּיק שֶׁגִּלָּה

הַעֲזוֹת דִּקְדָּשָׁה, בְּחִינַת "נוֹרָא אֱלֹקִים מִמִּקְדָּשֶׁיךָ, אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נִתֵּן עוֹ וְכו'". וְזָהוּ: "ה' לֹאֲרֶךְ יָמִים", וְכֵמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י שֵׁם, אֶף-עַל-פִּי שֶׁאֲרָכוּ הַיָּמִים, אֶף-עַל-פִּי-כֵן "עֲדִיתִךְ נֶאֱמַנּוּ מֵאֵד", כִּי עַל-יָדֵי תּוֹרַת ה' וְתְּפִלַּת ה', שֶׁהֵם בְּחִינַת "עֲדִיתִךְ" בְּנ"ל, עַל-יָדֵי זֶה נִזְכָּה לַעֲזוֹת דִּקְדָּשָׁה תָּמִיד לְנִצְחַת הַכֹּל וְכו'":

ז וְזָה בְּחִינַת הַמִּדְרָשׁ פְּלִיאָה הַמוֹכָא בְּכַנּוּת, וְזָה לְשׁוֹנוֹ: "תִּקְעוּ בַּחֲדָשׁ שׁוֹפָר בְּפֶסַח לְיוֹם חֲנֻנִי, תִּאֲנָא: אִיזְהוּ חֵג שֶׁהִלְכְּנָה מִתְּכַסִּית בּוֹ? הָיִי אוֹמֵר, זֶה רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְאִמָּאִי מִתְּכַסִּית הִלְכְּנָה? לְפִי שִׁבּוּיִם זֶה הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא דִין וְדִן אֶת הָעוֹלָם, וְהַשֵּׁטֶן בָּא וּמִקְטָרְגַּע עַל יִשְׂרָאֵל וּמִזְכִּיר עֲוֹנוֹתֵיהֶם, וְאוֹמֵר לוֹ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: הֲבֵא עֲדִים, וְהוּא הוֹלֵךְ וּמִבִּיא אֶת הַחֲמָה, וְאוֹמֵר לוֹ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: "עַל-פִּי שְׁנַיִם עֲדִים יָקוּם דָּבָר", וְהוֹלֵךְ לְהִבִּיא הִלְכְּנָה וְהִיא מִתְּכַסִּית וּמִבְּקֶשׁ אוֹתָהּ וְאִינוּ יָכוֹל לְמַצְאָהּ, וְאֵז הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹמֵד מִכִּסֵּא דִין וְיוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים וְכו'": עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ.

חֲמָה וְלִכְנָה הֵם בְּחִינַת תּוֹרָה וְתְּפִלָּה, בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע וְכו', כִּי חֲמָה בְּחִינַת תּוֹרָה שֶׁנִּקְרָאת שִׁמְשׁ, כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י עַל פֶּסוּק "תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ" בְּקִנְיָתָהּ. וְלִכְנָה בְּחִינַת מְלָכוּת דָּוִד בְּיָדוּעַ, בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינַת (תהילים קט): "וְאֲנִי תְּפִלָּה". וְעַקֵּר הַתְּפִלָּה, בְּחִינַת נִשְׁמָע, הוּא בְּחִינַת רְצוֹנוֹת וְכִסּוּפִין חֲזָקִים לֵה' יִתְבָּרֵךְ בְּדַבְּקוֹת וּבִטּוֹל גְּמוּרָא אֵל אוֹר הָאֵין סוּף, עַד שֶׁבָּא לְדַבּוּרִים, שֶׁה' יִתְבָּרֵךְ מִרַחֵם עָלָיו וּפּוֹתֵחַ פּוֹי לְפָרֵשׁ שִׁיחָתוֹ לְפָנָיו, וְכִמּוּבֵן בְּהַתּוֹרָה הַנֶּ"ל וְכֵן בְּכִמָּה מְקוֹמוֹת בְּדַבְּרֵיוֹ ז"ל.

וְזָה בְּחִינַת (משלי טו): "לְאֵדָם מַעֲרִכִי לֵב וְמֵה' מַעֲנָה לְשׁוֹן", שֶׁעַקֵּר הַהֲכָנָה וְעֲרִיכַת הַלֵּב שֶׁמְכִין וּמַעֲרִיף לְבוֹ בְּכִסּוּפִין חֲזָקִים וְכֵא לְפָנֵי ה' יִתְבָּרֵךְ לְפָרֵשׁ שִׁיחָתוֹ, וְה' בְּרַחֲמָיו נּוֹתֵן מַעֲנָה בְּפִיו, בְּחִינַת: "וְמֵה' מַעֲנָה לְשׁוֹן". וְזֶה עַקֵּר בְּחִינַת נִשְׁמָע שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּפִלָּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּטוֹל אֵל אוֹר אֵין סוּף, כְּמוֹ שֶׁפָּתַח שֵׁם. וְעַל-יָדֵיהָ זוֹכֶה שִׁשְׁנֵי תּוֹרַת ה' עַד שֶׁנַּעֲשִׂית תּוֹרָתוֹ, שֶׁזָּהוּ בְּחִינַת שְׁעוֹשֶׂה מִהַנִּשְׁמָע נַעֲשֶׂה, מִהַנִּסְתָּר נִגְלָה, מִתְּפִלָּה תּוֹרָה.

הם בחינת שני עדים, כי הם בחינת שני העדים שהכתירו את ישראל בחורב כשאמרו נעשה ונשמע וכנ"ל, כי העדיים שהם הכתרים הנ"ל, הם בחינת עדים, כי הם מעידין על מעשי האדם, בבחינת נשמתו של האדם מעידה בו, כי כפי מה שמקנים וממשיך על עצמו בחינת נעשה ונשמע הנ"ל, כמו כן מכתרת נשמתו למעלה בשני העדיים שהם הכתרים הנ"ל, וילהפך להפך חס ושלום.

וְזֶהוּ בחינת מה שפתיב (שמות לג): "וַעֲתָה הִירָד אֶת עֲדִיךָ מֵעֵלֶיךָ וְאָדַעָה מֶה אֲעֲשֶׂה לָּךְ", שֶׁה' יתברך לא רצה לשפוט עד שוירידו עדים, שהם הכתרים, ואז ידע מה לעשות להם כפי אשר יעידו עליהם אלו העדיים בעצמם איך וכמה פגמו בהם.

וְזֶהוּ בעצמו בחינת שני העדים שגאמנים בכל דבר, כי בכל מקום שיש הכחשה זה בחינת פגם אמונה, על-כן מביאין שני עדים שהם בחינת שני עדיים הנ"ל ששל ידם נבגית האמונה, בבחינת "עדות ה' נאמנה" הנ"ל. ועל-כן שני עדים נאמנים לעולם, כי שני עדים הם בבחינת נעשה ונשמע, כי כבר מבאר שבכל דרגא יש בחינת נעשה ונשמע ואין שני בני אדם דומין זה לזה, על-כן אלו השני אנשים ישראלים הנאמנים להעיד בודאי יש בהם קטן וגדול, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ראש השנה א): 'מכניסין את הגדול שבהם וכו'', וגדול וקטן הם בחינת נעשה ונשמע כנ"ל, ועל-כן הם נאמנים, כי על-ידי בחינת נעשה ונשמע נשלם האמונה. ועל-כן התורה נקראת 'עדות', כמו שפתיב (שמות כה): "וַנִּתֵּן אֶל הָאָרֶץ אֶת הָעֵדֻת וכו'', וכתוב (שם לא): "לַחַת הָעֵדֻת", וכן הרבה. וגם התפלה נקרא עדות, כמו שפתיב (תהילים קכב): "עדות לישראל להדות לשם ה'", וכמו שמבאר בהתורה 'תהומות וכסמו וכו'' סימן ט', עין שם, הינו כנ"ל:

י וְעַל-פִּי-זֶה יתבאר בעזרתו יתברך דברי המדרש הנ"ל, כי ה' יתברך אומר להשטן להביא עדים, והוא רוצה להביא חסמה ולבנה, שהם

זאת התורה זכה לזה בשלמות כי אצלו היא תורתו, וגם נמוכה אצלו באלפים ורבבות מדרגות מבחינת תורתו, מבחינת הנגלה שלו, רק שהכרח להוריד עצמו בשבילנו לאמרה כך וכו', כמבאר מזה במקום אחר. אבל אצלנו הוא בחינת תורת ה', בחינת נסתר, מאחר שלא זכינו לקימה כראוי, מכל שכן להשיגה, ועל זה צריכין תפלה כנ"ל. ועושים מהתורה, הינו מבחינת תורת ה', תפלה, עד שזוכה לבוא לזה לקים ולהשיג זאת התורה, ואז נעשה מתורת ה' שהיא בחינת תפלה, תורתו.

נמצא ששיניהם אחד, כי מה שפתיב כאן לעשות מהתפלה תורה, הינו בחינת תורתו, שיהיה נעשה מהנסתר, שהיא בחינת תורת ה', יהיה נעשה מזה על-ידי רבוי תפלות בחינת תורתו, שזהו בעצמו מה שפתיב במקום אחר לעשות מהתורה תפלה, הינו מתורת ה' מה שגלו הצדיקים ואנחנו צדין רחוקים ממנה, לעשות מזה תפלה עד שנזכה לזה ויהיה נעשה תורתו, והרי בשיניהם לדבר אחד נתפנו וכנ"ל, (ועין במקום אחר מזה בהלכות ספר תורה, וכאן מבאר יותר בעזר ה' יתברך):

ח נמצא שחמה ולבנה הם בחינת תורה ותפלה, ואף-על-פי שהלבנה קטנה מהחמה, וכאן מבאר שתפלה בחינת נסתר גבה יותר. אף על-פי הנ"ל מבאר קצת, כי התפלה מקבלת מהתורה, כי מתפלל שייזכה לקים את התורה, ועל-ידי זה זוכה לבוא לזה לעשות תורת ה' תורתו, וכן מדרגא לדרגא עד אין סוף, נמצא שהתפלה קטנה מהתורה, הינו מהנסתר, וגבה מהתורה, הינו מהנגלה, כי על-ידי התפלה פועלין הכל ועושים מהנסתר נגלה, ואזי היא בבחינת "אשת חיל עטרת בעלה" (משלי יב), המובא בכתבים. כי על-ידי התפלה יכולין לעלות מתכלית תכלית דיוטא התחתונה עד תכלית מעלה העליונה, עד אין סוף, עד שייזכה לתורת ה' ותפלת ה', כמובן למעין בהתורה הנ"ל ובמקום אחר:

ט ואזי השתי בחינות, שהם בחינת חמה ולבנה, בחינת תורה ותפלה, בחינת נעשה ונשמע,

האֲהָבָה עַד שֶׁתִּחַפֵּץ", (ועין במקום אחר מזה, בהלכות ערב הלכה ג'). וכמו שכתוב (סו): "כִּי עֲזָה כִּמְנוֹת אֲהָבָה, קָשָׁה כְּשֹׂאֵל קִנְיָה, רִשְׁפִּיהָ רִשְׁפִּי אֲשֶׁר שִׁלְהִיבָתָהּ, מִיָּם רַבִּים לֹא יִכְלּוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאֲהָבָה וּנְהִירוֹת לֹא יִשְׁטֹפוּהָ וְכו'". שָׁפַל זֶה נֶאֱמַר עַל רִשְׁפִּי שִׁלְהִיבָתָהּ תִּבְעֶרֶת הַלֵּב לֵה' יִתְבָּרַךְ בְּעִמְקוֹת פְּנִימִיּוֹת רְצוֹנוֹ, שֶׁאִפְלוּ הַקָּטָן שֶׁבְּקִטְנִים בְּמִדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה מְאֹד בּוֹעֵר לְבוֹ לֵה' יִתְבָּרַךְ עַד אֵין סוֹף. וְעַל-כֵּן כֶּתֵר הַנִּשְׁמָע לֹא אֵבְדוּ יִשְׂרָאֵל.

ועל-כֵּן על-יְדֵי בְּחִינַת הַנִּשְׁמָע, בְּחִינַת רְצוֹן, בְּחִינַת תַּפְלָה וְכו', אֲנוּ מְשַׁלְּמִין כָּל הַמִּצְוֹת, כְּמוֹ שֶׁאֲנוּ אוֹמְרִים קֹדֶם כָּל מִצְוָה: 'יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ כְּאֵלֹה קִיּוּמִיּוֹת כָּל פְּרִשְׁיָה וְדִקְדּוּקִיהָ וְכִנּוּנִיהָ וְכו'', הֵינּוּ כְּנִל, כִּי עֶקֶר קִיּוּמֵנוּ עַל-יְדֵי הַרְצוֹן שֶׁהוּא בְּחִינַת נִשְׁמָע וְכו' שְׁעוֹלָה עַד אֵין סוֹף, כִּי גַם בְּמִדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה מְאֹד יְכוּלִין לְכַסֵּף עַד אֵין סוֹף, אַחֵר שֶׁכָּבֵר גָּלוּ לָנוּ הַצְדִּיקִי אֲמַת הַשְּׁגוֹת כְּאֵלֶּה שֵׁנִשׁ תַּפְלַת ה' שֶׁהוּא בְּחִינַת סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת, בְּחִינַת חֶסֶד וְצִדְקָה הַנִּעָלָם וְנִסְתָּר מְאֹד.

ועל-כֵּן אֵין הַשֵּׁטֶן יְכוּל לְמַצֵּא אֶת הַלְכָּנָה כָּלָל, וְאֵז הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹמֵד מִכְסָּא דִּין וְיוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים עַל-יְדֵי תְקִיעַת שׁוֹפָר, כִּי כָּל הַמְדַּרְשׁ הַנִּל נְדַרְשׁ עַל פְּסוּק "תִּקְעוּ וְכו'", כִּי עֶקֶר קוֹל שׁוֹפָר שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲזוֹת דִּקְדּוּשָׁה נִמְשָׁךְ מִהַשְׁמָחָה, שֶׁעֲקָרָהּ נִמְשָׁכָת עַל-יְדֵי בְּחִינַת נִשְׁמָע, בְּחִינַת תַּפְלָה, בְּחִינַת רְצוֹן וּבִטּוֹל וְכו' הַנִּל, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב שָׁם. וְעַל-יְדֵי-זֶה נִמְשָׁכִין חֲסִדִּים נְפִלְאִים חֲדָשִׁים כָּל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, חֲסִדִּים שֶׁלֹּא נִתְּגַלוּ מֵעוֹלָם, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה נִמְתָּקִין כָּל הַדִּינִים, כִּי נִתְּגַלָּה הַצִּדְקָה שֶׁנִּעָלָם בְּהַמְשָׁכָה, שֶׁזֶה עֶקֶר בְּחִינַת הַתְקוּן, עַל-יְדֵי כֶּתֵר הַנִּשְׁמָע וְכו' וְכֵן, וְעַל-כֵּן עַל-יְדֵי-זֶה הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹמֵד מִכְסָּא דִּין וְכו'.

יֵא הַבְּרָכָה, שֶׁכָּל אָדָם בְּכָל זְמַן צָרִיךְ שִׁיְהִי לּוֹ כְּמָה וְכְמָה עֲלִיּוֹת וִירִידוֹת כָּל יְמֵי חַיָּו, כִּי אִי אֶפְשָׁר לַעֲלוֹת מִדְרָגָה לְדְרָגָה כִּי אִם עַל-יְדֵי יְרִידָה שֶׁקָּדֵם הַעֲלִיָּה, כִּי הִירִידָה הִיא תְּכִלִּית הַעֲלִיָּה כְּמוֹכָא.

בְּחִינַת תּוֹרָה וְתַפְלָה, בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁנֵי הַעֲדִיִּים הַנִּל, שֶׁהֵם עֶקֶר הָעֲדִים, וְרוֹצֶה לְהִבְיָאָם לְהִרְאוֹת שִׁישְׁרָאֵל פְּגָמוֹ בָּהֶם, וְהוּא מְבִיא אֶת הַחֲמָה בְּחִינַת תּוֹרָה וְהִיא מְכַרַחַת לְהַעֲדִי עַל הַפְּגָמִים שֶׁפְּגָמוֹ בְּמַעֲשֵׂיהֶם נִגַּד הַתּוֹרָה, וְאוֹמֵר לוֹ ה' יִתְבָּרַךְ: "עַל-פִּי שְׁנַיִם עֲדִים וְכו'". וְהוֹלֵךְ לְהִבְיָא הַלְכָּנָה בְּחִינַת נִסְתָּר, בְּחִינַת תַּפְלָה, וְהִיא מִתְכַּסִּית מְאֹד עַד שֶׁאֵינוּ יְכוּל לְמַצֵּאָהּ. כִּי הַנִּשְׁמָע, שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּפְלָה, בְּחִינַת רְצוֹן וּבִטּוֹל אֶל הָאֵין סוֹף שֶׁל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, זֶה אֵינוּ יְכוּל לְהַשְׁטִין וּלְמַצֵּא וּלְהַשִּׁיג כָּלָל, כִּי רַב בְּגִי יִשְׂרָאֵל רְצוֹנִים וְכִסּוּפִים חֲזָק וְאִמִּין מְאֹד מְאֹד לֵה' יִתְבָּרַךְ, בְּפֶרֶט בְּאֵלֹה הַיָּמִים אֲלוֹל וְעֶשְׂרֵת יְמֵי תְשׁוּבָה, בְּפֶרֶט בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכַּפּוּרִים שָׁאֵז כָּל יִשְׂרָאֵל לְבָם נִשְׁכָּר בְּקֶרֶבֶם וּמִתְקַבְּצִים בְּכַתִּי הַנִּסְתּוֹת וּבְכַתִּי מְדַרְשׁוֹת וּמִרְבִּין בְּתַפְלוֹת, וְרְצוֹנִים וְכִסּוּפִים חֲזָק עַד אֵין סוֹף לֵה' יִתְבָּרַךְ, עַד שְׁעַל-יְדֵי רְצוֹנִים חֲזָק עוֹלָם עַד אֵין סוֹף, בְּכַח הַצְדִּיקִי אֲמַת שֶׁהַשִּׁיגוֹ תּוֹרַת ה' וְתַפְלַת ה'. וְעַל-כֵּן אֵינוּ יְכוּל לְמַצֵּא כָּלָל אֶת הַלְכָּנָה בְּחִינַת תַּפְלָה, כִּי הִיא מִתְכַּסִּית מְאֹד, כִּי הוּא בְּחִינַת נִסְתָּר, בְּחִינַת נִשְׁמָע שְׁעוֹלָה עַד אֵין סוֹף.

וְזֶהוּ בְּעֵצְמוֹ בְּחִינַת מָה שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל בְּמִדְרַשׁ וּמוֹכָא בְּדִבְרֵינוּ, שֶׁכֶּתֵר הַנִּעֲשֶׂה אֵבְדוּ יִשְׂרָאֵל וְכֶתֵר הַנִּשְׁמָע נִשְׁאָר לָהֶם, כְּמוֹ שֶׁמִּבְּאָר עַל פְּסוּק (דברים ד): "וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל שִׁמְעֵה אֶל וְכו'", הֵינּוּ כְּנִל, כִּי כֶּתֵר הַנִּעֲשֶׂה אֵבְדוּנוּ בְּעוֹנוֹתֵינוּ, כִּי אֵין אֲנוּ יְכוּלִין לְקַיֵּם שׁוּם מִצְוָה בִּשְׁלֵמוֹת, כִּי אִף-עַל-פִּי שֶׁאֲנוּ מְקַיְּמִין הַמִּצְוֹת גַּם בְּגִלּוֹת, אֲבָל אֵין אֲנוּ יְכוּלִין לְקַיֵּם שׁוּם מִצְוָה בִּשְׁלֵמוֹת הֶרְאוּ, כִּי כְּמָה מִצְוֹת אִי אֶפְשָׁר לְקַיֵּם כָּלָל בְּגִלּוֹת כְּמוֹ קְרִבְנוֹת וְכו', וְאִפְלוּ הַמִּצְוֹת שֶׁמְקַיְּמִין אֵינָם בִּשְׁלֵמוֹת הֶרְאוּ וְצָרִיכִין יְגִיעָה גְּדוֹלָה לְקַיֵּם אֵיזָה מִצְוָה כְּרָאוּ. אֲבָל כֶּתֵר הַנִּשְׁמָע, שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּפְלָה שֶׁעֲקָרָהּ בְּחִינַת רְצוֹן וּבִטּוֹל וְכו' הַנִּל, זֶה אִי אֶפְשָׁר לְקַח מִיִּשְׂרָאֵל בְּשׁוּם אִפֶּן, כִּי אִיךָ שֶׁהוּא אִף-עַל-פִּי-כֵן רְצוֹנֵנוּ וְכִסּוּפֵנוּ חֲזָק וְתַקִּיף מְאֹד מְאֹד לְשׁוֹב לֵה' יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת, וְכְמוֹ שֶׁכְּתוּב (שיר השירים ח): "מָה תַעֲרִירוֹ וּמָה תַעֲזוּרָו אֶת

ומחמת אלו הירידות הרבה נכשלו ונפלו מאד, כי צריך אז התחזקות גדול שהוא בחינת עזות דקדושה בכל הבחינות וכנ"ל.

וְזֶה בחינת אריכת הגלות של כלל ישראל, כי כלל הגלות הוא בחינת ירידה שקדם העליה, בבחינת מה שאמר ה' יתברך ליעקב כשהיה צריך לירד למצרים בגלות: "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה גם עלה" (בראשית מו), ובפרט הגלות האחרון הזה שעליו נאמר "ותרד פלאים וכו'" וכנ"ל. וכל זה עובר על כל אחד ואחד בפרטיות, כי יש מי שאינו מתעורר כלל לעלות מירידתו, ויש שמתעורר קצת, אך מרובי הירידות שעוברין עליו לטובתו כדי שיעלה מדרגא לדרגא, הרבה נפלו על-ידי הירידות, וכמובא מזה. על-כן צריך שתדע שצריכין התחזקות הרבה ועקשנות גדול בלי שעור, שכל זה הוא בחינת עזות דקדושה שמקבלין על-ידי שמחה שנמשך מבחינת נעשה ונשמע וכו'. ועקר הכח שייכל להתחזק מי שהוא אפלו בתכלית הירידה, הוא על-ידי שמקבלין כח מבחינת "גברי כח עשי דברו לשמע בקול דברו", שהם הצדיקים הגבאים שזוכין לבחינת נעשה ונשמע העליון הנ"ל, שהוא בחינת תורת ה' ותפלת ה', ששם החסד והצדקה עד אין סוף, בחינת "חסדי ה' כי לא תמנו וכו'", שזה החסד ממשיכין ביותר בראש השנה שהוא חסד גדול, כמו שכתוב במקום אחר וכנ"ל.

כִּי באמת אי אפשר להבין החסד והצדקה הנמשך משם, כי הוא בחינת תפלת ה', שה' יתברך בעצמו כביכול צריך להתפלל על זה, להמשיך ולגלות החסד הנפלא הנעלם הזה שאי אפשר להשיגו, כי תפלת ה' הוא בחינת סתרי נסתרות שבנסתרות עד אין קץ, כי הוא בחינת נסתר העליון הנ"ל, שאין מי שישגי אף הוא יתברך עושה המשפט בצדקה וכנ"ל.

וּבְזֶה יכול להתחזק כל אחד בכל עת, כי עקר נפילתו הוא מחמת שיוצא שפכי משפט התורה חטא ופגם מאד, וגם כי חזק עצמו כמה

וכמה פעמים וסמך על חסדו יתברך שהוא בחינת נסתר, בחינת תפלה, אבל אחר-כך פגם גם בזה מאד מאד עד אשר חס ושלום אפס תקנה. אבל כשמאמין שיש תפלת ה' שגלו חכמינו ו"ל וכנ"ל, ששם החסד והצדקה עד אין קץ, והוא בחינת נסתר גבה מאד שאי אפשר להשיגו כי אם גדולי הצדיקים המבחרים שזכו לזה, על-ידי זה גם הוא יכול להתחזק בכתם, כי הם ממשיכין עזות דקדושה גם עליו וכנ"ל. רק העקר שיאמין בכתם הגדול, ויהיה עז כנמר להמשיך על עצמו העזות דקדושה הנמשך מהם, כי שם בענין העזות הוא העקר מה שאין יודעין מהיכן ההתחלה, (כמו שכתוב במקום אחר, סימן רע"א).

כִּי כל מה שמתקרב אליהם יותר נמשך עליו העזות דקדושה יותר, וכל מה שממשיך על עצמו העזות דקדושה יותר הוא מתקרב אליהם יותר, כי כל דברי התורה הזאת וכן כל התורות נעוץ סופם בתחלתם ותחתם בסופם ויתבאר במקום אחר.

וְכֵן זה זוכין בראש השנה ביותר. ועל-כן הולכין ונוסעין לבוא על קברי צדיקים בערב ראש השנה, כי נעלם ממנו ולא גדע מי הוא זה שייכול להמשיך החסד העליון הנפלא הזה בעצם ירידתו, כמו שאומרים: "וראה את עמך מרודים מאד", כי אם הצדיקים שזכנו עפר שגלו כל זאת וזכו לזה, לבחינת תורת ה' ותפלת ה' וכנ"ל, וכמו שכתוב (תהילים טו): "טובתי כל עליך, לקדושים אשר בארץ המה וכו'":

יב וְזֶה בחינת מאמר הזהר הקדוש (כלק דף קצא): 'תאנא, מאי דכתיב: "אל תראוני שאני שחרחרת? אבל בשעתא דאיהי גו רחימא סגי' לגבי רחימא דילה, אזעירת גרמה בזעירו סגי עד דלא אתחזי אות מנה בר זעירא דנקדה חדא. ומאי איהו אות י', בדין אתפסיאת מפל חילין ומשרין דילה ואיהי אמרת "אל תראוני שאני שחרחרת", דלית באות דא חזרא כשאר אתון, ולית אתר לאעלא לכו תחות גרפאי וכו', דאנא נקדא חדא זעירא. מה עבדי אנון גברין תקיפי חילא וכו'. ודין מגו קלין ושאגין

ויהי אדם לנפש חיה" ותרגומו: 'לרוח ממללא'. אבל בעת ירידתה נקטנת מאד עד שלא נשאר ממנה שום אות, כי אם בחינת נקדה חדא דאית י', שהוא בחינת נקדת האמונה, שהוא בחינת קצא דאית ד', שהיא בחינת יו"ד, שזה החלוק שבין דלת לריש, שזהו בחינת (שמות לד): "לא תשתחוה לאל אחר" וכמובא.

ו'איהי אמרת אל תראוני שאני שחרחרת וכו' ואתפסיתא מפל חילין ומשרין דילה. פי כל נפש מישראל יש לה פמה חילות ומשרין קדושין התלויים בה פידוע. וגם פמה נפשות תלויים בה, פי מ'יב כל אדם לומר בשבילי נברא העולם, ואם בן צריך כל אחד לדבר עם פמה בני אדם ביראת שמים, וכמו שכתוב במקום אחר, אבל מעצם קטנותה היא מתפסית מפל חילין ומשרין דילה ואומרת: 'אל תראוני שאני שחרחרת וכו', ולית אתר לאעלא לכוון תחת גדפאי וכו', דאנא נקדה חדא זעירא, פי אני בקטנות עצום מאד, ודי מה שאני חי בירידה וקטנות פנה.

מ'ה עבדי אנון גברי תקיפי חילא וכו', וכדין מגו קלין ושאגין דאנון גברי תקיפא חילא נפיק דודה מגו היכלה בכמה מתנן ובריחין ובבוסמין וכו', עד ויעל דא כתיב גברי כח עשי דברו, דבתקפא וגבורתא דילהון גרמין דא וכו'. הינו שעקר תקון נפש הישראלי הנ"ל הוא על-ידי גברי כח עשי דברו לשומע בקול דברו, שהם הצדיקים גברי כח שזכו לבחינת נעשה ונשמע הנ"ל, שעל-ידיהם מחזקין ומאמצין נפש הישראלי אפלו בתכלית הירידה והקטנות, כי גרמין שה' יתברך מרחם עליו ומאיר בדעתו התנוצצות אלקותו, שזהו בחינת דנפיק דודה מגו היכלה וכו' בכמה מתנן וכו' ובריחין ובבוסמין, שמאיר בה ומזכיר אותה פמה וכמה טובות וחסדים שעשה עמה ומחיה אותה בכמה וכמה חדושי תורה המקיין ומשיבין את הנפש, שהם בחינת יריחין ובוסמין טבין וכו' עד

דאנון גברין תקיפי חילא נפיק דודה רחיקא דילה מגו היכלה בכמה מתנן ובכמה נבזבזין ובריחין ובבוסמין, ואתי לגבה ואשבח לה בלא דיוקנא ושפירו כלל, קריב לגבה ומנשק לה עד דאתערית זעיר זעיר מגו ריחין ובוסמין. ויכתובה דרחיקא דעמה, אתפניאת ואתעבדת בתקונתא בשפירו דילה. ועל דא כתיב "גברי כח עשי דברו", דבתקפא וגבורתא דילהון גרמין דא, "עשי דברו" ודאי, מתקנין לה ומחדרין לה דיוקנא קדמאה, עד כאן לשונו.

ואם פי דברי הזהר הקדוש הזה עולים ברום גבהי מרומים וכמובן מעט בפגנות, וגם הפגנות אי אפשר להבין וכו', אבל זה צריכין לידע ולהאמין שעקר דבריו הקדושים נאמרים לכל אדם בפרט, פי כל אחד מישראל הוא חלק אלוך ממעל, והוא אחד מהנפשות ישראל הפלולים בכנסת ישראל אשר עליו נאמר כל המאמר הקדוש הזה. פי כמו שנגמר כל זה על כלל כנסת ישראל פמוכן למשפיל, כמו כן נאמר על כל אחד מישראל בפרט:

יג **הינו** פי בעת שנפש מישראל יורדת ונקטנת, שזהו בחינת ירידה הנ"ל שקדם העליה, ואזי היא נקטנת בעיני עצמה מאד מאד, אבל כל זה מגו רחיקא סגי לגבי רחיקא דילה' שהוא ה' יתברך, כי מחמת שבשרשה היא בוערת לה' יתברך ברשפי שלהבת האהבה, על-ידי-זה היא חפצה רק לעשות רצון קונה בשלמות, אבל השאור שבפסה מתגבר מאד כנגדה עד שנקטנת ואזעירת גרמה בזעירו סגי עד שלא נשאר ממנה שום אות, רק בחינת נקדה שחורה, בחינת נקדה דאית י'.

בי מכל המעשים טובים נעשים אותיות, שהם עקר הפאר והיפי של נפש הישראלי שנקראת דבר, פמוכן במאמר הנ"ל שנגמר על פסוק "עשי דברו", שקורא כנסת ישראל שכלולה מכל הנפשות בשם דבר, כי עקר בנינה ותקפה ותפארתה של נפש הישראלי הוא על-ידי הדבור, בבחינת (בראשית ב):

וְזוֹהוּ שֶׁאָמַר לָהֶם: 'לְמַצְרִים יִרְדְּתֶם?' 'יִרְדְּתֶם' דִּיקָא, מְרִמּוֹ עַל הַיְרִידוֹת שֶׁצְרִיכִין קֶדֶם הַעֲלִיָּה, שֶׁכֵּלֶם כָּלִילִים בְּבַחֲכֵינָה "אֲנֹכִי אֶרֶד עִמָּךְ מִצְרִימָה וְכוּ'", שֶׁכּוֹלֵל כָּל הַגְּלִיּוֹת שֶׁהֵם כָּלִילִיּוֹת הַיְרִידוֹת שֶׁקֶדֶם הַעֲלִיּוֹת, וּמֵאַחֵר שֶׁאֵין שִׁיף אֲצִלְכֶם יְרִידוֹת מִצְרַיִם, כִּי אֵין בָּכֶם יֵצֵר הָרַע, אֵינְכֶם יְכוּלִים לִקְבֹּל אֶת הַתּוֹרָה, לְזָכוֹת לְנַעֲשֶׂה וּנְשַׁמַּע הַגְּבוּהָ בְּיוֹתֵר, שֶׁזֶּה עָקֵר קִבְּלַת הַתּוֹרָה, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לַעֲלוֹת מִדֶּרֶגָא לְדֶרֶגָא כִּי אִם עַל-יְדֵי יְרִידָה שֶׁקֶדֶם הַעֲלִיָּה וְכוּ"ל:

טו ג כִּי הִתְחַזְקוֹת בְּשַׁעַת יְרִידָה הוּא עַל-יְדֵי שִׁמְאָמִינִים בְּעֵצֶם נִפְלְאוֹת חֲסָדָיו עַד אֵין סוּף שֶׁהוּא בַּחֲכִינָה תַּפְלֵת ה' וְכוּ"ל, וּמֵאַחֵר שֶׁאַתֶּם מְקַטְרָגִים עַל בְּרִיאַת הָאָדָם וְכוּן עַל נְתִינַת הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, כִּי שְׁנֵיהֶם בַּחֲכִינָה אַחַת פְּדִירָע. וְהַכֹּל מִחֲמַת שֶׁאֵינְכֶם מֵאֲמִינִים בְּנִפְלְאוֹת נִסְתָּרוֹת ה' יִתְבָּרֵךְ שֶׁיֵּשׁ אֲצִלּוֹ חֲסָדִים נִעְלָמִים מְאֹד שֶׁעַל-יְדֵיָּהּ וְכוּל הַעֲלֹת מִכָּל הַיְרִידוֹת שֶׁבְּעוֹלָם לְהַפְכֶם לַעֲלִיּוֹת גְּדוּלוֹת, עַל-כֵּן בְּדוּאֵי אֵינְכֶם רְאוּיִים לִקְבֹּל הַתּוֹרָה וּלַעֲלוֹת מִדֶּרֶגָא לְדֶרֶגָא, כִּי עָקֵר הַעֲלִיָּה עַל-יְדֵי הַתְּחַזְקוֹת הָאֲמוֹנָה בְּעֵצֶם נִפְלְאוֹת חֲסָדָיו וְכוּ' וְכוּ"ל.

כ רַק בְּשִׁבִּיל זֶה נִבְרָא הָאָדָם וְיֵרֵד לַעֲוֹלָם הַגִּשְׁמִי הַזֶּה הַמָּלֵא קְלָפוֹת וְהִסְתּוֹת וְכוּ', כְּדֵי שִׁיּוּכֵל לְהוֹצִיא חֲסָדִים הַנִּעְלָמִים מְאֹד מְאֹד מִהַעֲלָם אֶל הַגְּלוּי, שֶׁזֶּה עָקֵר גְּדֻלַּת הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ, כִּי עָקֵר גְּדֻלָּתוֹ הוּא חֲסֵד שֶׁנִּקְרָא גְּדֻלָּה, וְכָל מֵה שֶׁמוֹצִיאִין חֲסָדוֹ מִהַעֲלָם אֶל הַגְּלוּי נִתְגַּלָּה גְּדֻלָּתוֹ יִתְבָּרֵךְ יוֹתֵר. וְזֶה עָקֵר בַּחֲכִינָה יְרִידָה תַּכְלִית הַעֲלִיָּה, כִּי עַל-יְדֵי הַיְרִידָה וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן מְחֻזָּק עֲצָמוֹ עַל-יְדֵי הָאֲמוֹנָה בְּעֵצֶם חֲסָדָיו יִתְבָּרֵךְ עַד אֵין קֶץ וְתַכְלִית, עַל-יְדֵיָּהּ מְגַלָּה חֲסָדָיו וּמוֹצִיא חֲסָדוֹ הַנִּעְלָם בַּחֲכִינָה נִסְתָּר הַנִּ"ל מִהַעֲלָם אֶל הַגְּלוּי, שֶׁזֶּה עָקֵר גְּדֻלָּתוֹ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁבְּשִׁבִּיל זֶה בְּרָא הָעוֹלָם כְּדֵי לְגַלּוֹת רַחֲמָיו וְחֲסָדָיו וְכוּ'. וְזֶה עָקֵר עֲלִיתוֹ, שֶׁהוּא מֵה שֶׁהִשִּׁיג בַּחֲכִינָה נִשְׁמַע, בַּחֲכִינָה תַּפְלָה, בַּחֲכִינָה נִסְתָּר הַגְּבוּהָ יוֹתֵר, שֶׁכָּל בַּחֲכִינָתוֹ אֵלּוּ הֵם בַּחֲכִינָת חֲסָדִים הַגְּבוּהִים בְּיוֹתֵר שֶׁהֵיוּ נִסְתָּרִים מְאֹד

דֹּאחֲצִרִית זְעִיר זְעִיר מְגוֹ רִיחִין וּבוֹסְמִין וְכוּ', וְעַל דָּא גְּבוּרִי כַח עֲשֵׂי דְכָרוֹ, כִּי הָעָקֵר הוּא מֵה שְׁעוֹשִׁין וּבוֹנִין אֶת הַדְּבוּר מִמֶּשׁ שֶׁהוּא עָקֵר בַּחֲכִינָה הַנֶּפֶשׁ כַּנִּ"ל, הֵינּוּ מֵה שֶׁחֲזוֹרָת הַנֶּפֶשׁ וּמִתְחַלֵּת לְדַבֵּר דְּבוּרִים קְדוּשִׁים, הֵן לִפְנֵי ה' יִתְבָּרֵךְ, שֶׁחֲזוֹרָת וּמִתְחַזְקָת וּמִתְאַמְצָת לִפְרֹשׁ שִׁיחֲתָה לִפְנֵי ה' יִתְבָּרֵךְ, הֵן מֵה שֶׁחֲזוֹרָת לְדַבֵּר עִם חֲבֵרִים בְּיִרְאָת שָׁמַיִם עַד וְכוּ', וְהַכֹּל בְּכַח "גְּבוּרִי כַח עֲשֵׂי דְכָרוֹ" הַנִּ"ל, שֶׁהֵם בַּחֲכִינָה הַצְּדִיקִים שֶׁכּוֹנֵן לְנַעֲשֶׂה וּנְשַׁמַּע הַנִּ"ל, שֶׁעַל-יְדֵיָּהּ כָּל תְּקוּנָתוֹ לְנַצַּח וְכוּ"ל. וְהֵבֵן הֵיטֵב הֵיטֵב לְהִתְחַזֵּק עַל-יְדֵיָּהּ בְּכָל מֵה שֶׁיַּעֲבֹר עָלֶיהָ כָּל יְמֵי חַיֶּיהָ:

יֵד וְזוֹה בַּחֲכִינָה מֵה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל שֶׁהַמְּלָאכִים אָמְרוּ: "אֲשֶׁר תִּגְדֹּף עַל הַשָּׁמַיִם", שִׁיתֵּן לָהֶם אֶת הַתּוֹרָה. וְהַשִּׁיב לָהֶם ה' יִתְבָּרֵךְ: לְמַצְרִים יִרְדְּתֶם? יֵצֵר הָרַע יֵשׁ בֵּינֵיכֶם? וְכוּ'. כִּי גַם הַמְּלָאכִים נִקְרְאוּ "גְּבוּרִי כַח עֲשֵׂי דְכָרוֹ" לְשִׁמְעַת בְּקוֹל דְּכָרוֹ" שֶׁמִּקְדִּימִין נַעֲשֶׂה לְנִשְׁמָע, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: 'מִי גָלָה רֹז זֶה לְכַנִּי וְכוּ'', עַל-כֵּן שָׁאֲלוּ שִׁיתֵּן לָהֶם אֶת הַתּוֹרָה, כִּי עָקֵר כָּלֵל הַתּוֹרָה הוּא בַּחֲכִינָה נַעֲשֶׂה וּנְשַׁמַּע, נִגְלָה וְנִסְתָּר כַּנִּ"ל, הֵינּוּ שֶׁעַל-יְדֵי הַתּוֹרָה זוֹכִין לַעֲלוֹת מִדֶּרֶגָא לְדֶרֶגָא וְכוּ', עַל-כֵּן שָׁאֲלוּ הַמְּלָאכִים מֵאַחֵר שֶׁגַם הֵם "עֲשֵׂי דְכָרוֹ" לְשִׁמְעַת וְכוּ'" שֶׁמִּקְדִּימִין נַעֲשֶׂה לְנִשְׁמָע, עַל-כֵּן רְאוּיִ שֶׁתִּתֵּן לָהֶם הַתּוֹרָה, כְּדֵי שֶׁהֵם יִזְכּוּ לַעֲלוֹת לְנַעֲשֶׂה וּנְשַׁמַּע, גְּבוּהָ מַעַל גְּבוּהָ וְכוּ' כַּנִּ"ל.

וְהַשִּׁיב לָהֶם ה' יִתְבָּרֵךְ שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לָהֶם לְכוּא לְזֶה, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לַעֲלוֹת מִדֶּרֶגָא לְדֶרֶגָא כִּי אִם עַל-יְדֵי שִׁיחֲתָה יְרִידָה קֶדֶם הַעֲלִיָּה, כִּי הַיְרִידָה תַּכְלִית הַעֲלִיָּה, וְאַתֶּם מִחֲמַת שֶׁאֵין לָכֶם יֵצֵר-הָרַע אֵין שִׁיף אֲצִלְכֶם יְרִידָה, וְאִם אוֹרִיד אֶתְכֶם לְזֶה הָעוֹלָם לֹא תוֹכְלוּ לַעֲלוֹת כְּמוֹ שֶׁנִּכְשְׁלוּ הַמְּלָאכִים שִׁינְדוּ, עַל-כֵּן אֵי אֶפְשָׁר לָכֶם לִקְבֹּל הַתּוֹרָה וּלְזָכוֹת לַעֲלוֹת מִדֶּרֶגָא לְדֶרֶגָא, לְכוּא לְנַעֲשֶׂה וּנְשַׁמַּע הַגְּבוּהָ בְּיוֹתֵר.

עלינו כְּדַרְכֵּנוּ, לֹא בְּאֵלֶּה שְׂבָחִיד וְכוּ', אֲבָל הַדְּבָר שֶׁהוּא לֹךְ לְשֵׁם וּלְתַהֲלֵה לְהַתְנַהֵּג עִם בְּנֵיךְ בְּמִדַּת רַחֲמִים וְכוּ'.

וְעַל־כֵּן אין קיום להשטר מתנה כי אם כְּשֶׁנִּכְתַּב בְּאֵתְגָלְיָא, כי עַקֵּר בְּחִינַת מִתְנָה נִמְשָׁךְ מֵאוֹצֵר מִתְנַת חָנָם שְׁלֹמֶעֱלֵה, מִבְּחִינַת חֶסֶד חָנָם הַעֲלִיּוֹן הַנִּזְכָּר, שֶׁהַעֲקָר לְהַמְשִׁיךְ הַחֶסֶד מִהָעֶלֶם אֶל הַגָּלוּי, וְכָל זֶמֶן שֶׁהוּא בְּהֶעֱלָם אֵינוֹ נִקְרָא בְּשֵׁם חֶסֶד, וְכִמּוֹ שְׂכָתוֹב בְּזֵהר הַקְדוּשׁ: 'חֶסֶד דְּאֵתְפִּשֵׁט לְבָר'. וְעַל־כֵּן צָרִיכִין לְכַתֵּב בְּשֵׁטֶר מִתְנָה 'כְּתַבּוּהוּ בְּשׂוֹקָא וְכוּ', כי עַקֵּר קִיּוֹם הַמִּתְנָה הוּא רַק עַל־יְדֵי הַתְּגָלוֹת הַחֶסֶד דִּיקָא וְכֵן"ל:

יז **וְזֶה** בְּחִינַת שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים שְׂזָכָה מִשָּׁה לְהַמְשִׁיךְ, שֶׁה' יִתְבָּרַךְ לְמַדּוֹ סֵדֵר תְּפִלָּה וְנִתְעַשֵּׂף כְּשֶׁלִּיחַ צָבוּר וְאָמַר לוֹ: 'כְּדֶרֶךְ שְׂאֲנִי עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל כִּף יְהִי עוֹשִׂין בְּנֵי בְּעַת צָרָה'. וְזֶהוּ כָּל עֲנָן הַנִּזְכָּר, שֶׁה' יִתְבָּרַךְ לְמַדּוֹ סֵדֵר תְּפִלָּתוֹ בְּעֶצְמוֹ, בְּחִינַת תְּפִלַּת ה', וְלִמַּדּוֹ שֶׁכֵּף יְהִי עוֹשִׂין בְּנֵי, שִׁינְפִּירוּ כָּל מִדּוֹתָיו שֶׁל רַחֲמִים וְעַל־יְדֵי־זֶה יְהִי נַעֲנִין תָּמִיד, כי הַבְּטִיחוּ שְׂאֲנִין חוֹזְרוֹת רִיקָם, כי עַל־יְדֵי שְׁמִינְפִּירִין מִדּוֹת רַחֲמִיּוֹ הַמְּרַבִּים עַל־יְדֵי־זֶה מוֹצִיאִין הַחֶסֶד מִהָעֶלֶם אֶל הַגָּלוּי, וְהַפֵּל בְּכַח תְּפִלַּת ה', שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת שֶׁה' יִתְבָּרַךְ נִתְעַשֵּׂף כְּשֶׁלִּיחַ צָבוּר וְהַתְּפַלֵּל בְּעֶצְמוֹ, וְלִמַּדּוֹ שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה יִזְכּוּ גַם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל עַת צָרָתָם בְּכָל הַיְרִידוֹת שֶׁבְּעוֹלָם בְּגוֹף וּנְפֶשׁ לְהַמְשִׁיךְ הַחֶסֶד מִהָעֶלֶם אֶל הַגָּלוּי, עַל־יְדֵי שְׁינְפִּירוּ בְּפֶה דִּיקָא מִדּוֹת רַחֲמִיּוֹ, כי עַקֵּר הַהִתְגָּלוֹת עַל־יְדֵי הַדְּבָר כִּידוּעַ, בְּחִינַת "עֲשֵׂי דְבָרוֹ" הַנִּזְכָּר. וְזֶהוּ גְדֹל מַעֲלַת רַבּוֹי הַתְּפִלוֹת וּבִפְרָט הַהִתְבָּוֶדוֹת וְהַשִּׁיחוֹת הַרְבִּים בֵּינוּ לְבֵין קוֹנֵנוּ, וְהַעֲקָר לְהַרְגִּיל עֲצָמוֹ לְהַזְכִּיר בְּכָל פַּעַם רַבּוֹי רַחֲמִיּוֹ שֶׁכָּבֵד עֲשֵׂה עִמָּנוּ וְעִמּוֹ בְּפִרְטִיּוֹת, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִזְכּוּ לְעוֹרֵר רַחֲמִיּוֹ וּלְהַתְחַזֵּק בְּעֻזּוֹת דְּקֻדְשָׁה בְּכָל הַיְרִידוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, וְלֹא יֵצִיחַ עֲצָמוֹ לִפְלֵא בְּשׁוֹם אַפֵּן עַד אֲשֶׁר יָשׁוּב אֶל ה' וְיִרְחַמֵּהוּ.

וְכֵן"ל, וְזוֹכָה לְהַשִּׁיגִים עַל־יְדֵי שֶׁהַתְחַזֵּק בְּעֶצְמוֹ הַיְרִידָה לְהַשְׁתַּוֵּק לְה' יִתְבָּרַךְ וּלְהַתְּפַלֵּל וּלְהַתְחַזֵּן אֵלָיו יִתְבָּרַךְ עַל־יְדֵי גְדֹל הָעֻזּוֹת דְּקֻדְשָׁה שֶׁהַכְּנִסּוֹ בּוֹ הַצְדִּיקִים גְּבֻרָה כַּח הַנִּזְכָּר לְהַאֲמִין בְּחֶסֶדֵי הָעֲצוּמִים שְׂאֲנִים כָּלִים לְעוֹלָם וְכֵן"ל. וּבִשְׂבִיל זֶה 'בְּמִקּוֹם שֶׁבְּעַלִי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִים אֵין צְדִיקִים גְּמוּרִים יְכוּלִים לַעֲמֹד', כי הַבְּעַלִי תְּשׁוּבָה מְגַלִּין וּמְפָרְסְמִין בִּיּוֹתֵר חֶסֶדוֹ וְטוֹבוֹ, עַל־יְדֵי שֶׁהַתְחַזֵּק לְכַטֵּחַ בְּחֶסֶדוֹ בְּעֶצְמוֹ יְרִידוֹת כְּאֵלֶּה שֶׁעָבְרוּ עֲלֵיהֶם, שֶׁזֶה עַקֵּר גְּדֻלָּתוֹ יִתְבָּרַךְ וְכֵן"ל:

טז **וְנִחְזֹר** לַעֲנִין מִתְנָה. וְזֶה בְּחִינַת מַה שֶׁהַצְרִיכּוּ רַבּוֹתֵינוּ וְ"ל שֶׁנּוֹתֵן יִתֵּן מִתְנָה גְּלוּיָה דִּיקָא, וְצָרִיכִין לְכַתֵּב בְּשֵׁטֶר מִתְנָה: 'כְּתַבּוּהוּ בְּשׂוֹקָא וְחִתְמּוּהוּ בְּכָרָא, כי הֵיכִי דְלֹא לְהוֹי מִתְנָתָא טְמִירָתָא', כי כָּבֵד כְּתַבּוּהוּ שְׁשִׁירָשׁ עֲנָן מִתְנָה נִמְשָׁךְ מִבְּחִינַת צְדָקָה, בְּחִינַת חֶסֶד עֲלִיּוֹן שְׁעוֹשָׂה ה' יִתְבָּרַךְ עִם בְּנֵי אָדָם וְכוּ' וְכֵן"ל, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת נִסְתָּר, בְּחִינַת תְּפִלַּת ה', בְּחִינַת נִשְׁמָע וְכוּ', שֶׁזֶה עֲבוֹדַת הַצְדִּיקִים הַגְּדוּלִים, לְהַמְשִׁיךְ הַחֶסֶד הַנִּפְלֵא הַזֶּה עַל־יְדֵי בְּחִינַת תְּפִלַּת ה'. וְאַנְחֵנוּ צָרִיכִין לְהַתְחַזֵּק לְהַאֲמִין בְּכַחַם וּלְהַמְשִׁיךְ עֲלֵינוּ הַחֶסֶד הַזֶּה, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִזְכָּה תָּמִיד לְשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ מִכָּל הַיְרִידוֹת שֶׁבְּעוֹלָם וְכֵן"ל. וְעַקֵּר הָעֲבוֹדָה בְּזֶה הוּא לְהַמְשִׁיךְ הַחֶסֶד מִהָעֶלֶם אֶל הַגָּלוּי, כי ה' יִתְבָּרַךְ טוֹב וּמְסִיב תָּמִיד קֶדֶם הַבְּרִיאָה וְאַחֵר הַבְּרִיאָה וְטוֹבוֹ אֵינוֹ נִפְסָק לְעוֹלָם, אֵף כָּל הַבְּרִיאָה הַיְתָה לְגִלוֹת טוֹבוֹ וּרְחֻמָּנוּתוֹ, הֵינּוּ לְגִלוֹת דִּיקָא, לְהוֹצִיא טוֹבוֹ וְחֶסֶדוֹ מִהָעֶלֶם אֶל הַגָּלוּי, שֶׁזֶה עַקֵּר הַהִתְגָּלוֹת גְּדֻלָּתוֹ וְכֵן"ל.

יז **וְזֶה** בְּחִינַת כָּל הַשִּׁירוֹת וְהַשְּׁבָחוֹת שְׂאוֹמְרִים לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁבְּכֻלָּם מְזַכְרִין גְּדֻלָּתוֹ וְחֶסֶדוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּבְּחִינַת (תהילים ק): "הוֹדוּ לְה' כי טוֹב כי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ", וּבְכַתִּיב (שם טז): "חֶסֶדֵי ה' עוֹלָם אֲשִׁירָה וְכוּ'". כי עַקֵּר תְּהִלָּתוֹ וְשִׁבְחוֹ כְּשֶׁעוֹשָׂה חֶסֶד עִם בְּרִיּוֹתָיו וּמְגַלֶּה הַחֶסֶד הַנֶּעֱלָם, וְכִמּוֹ שְׂאוֹמְרִים בְּכָל הַתְּפִלוֹת וְהַשִּׁירוֹת וְהַשְּׁבָחוֹת מְרַבִּי חֶסֶדֵי. וְכִמּוֹ שְׂאוֹמְרִים בְּסִלְחוֹת שֶׁל עֶרֶב רֹאשׁ הַשָּׁנָה: "וּמָה יִתְרוֹן אִם תִּפְקֹד

עצם האהבה שביניהם שהוא אוהב מאד את חברו וחברו אוהבו ביותר עד שנותן לו מתנה זאת באהבה, ואז יתרצו זה לזה, כמו שפרש רש"י שם שמתוך כך מתרצין זה לזה בדברים ואינו בוש בדבר.

כי בודאי כשהאהבה חזקה מאד באחדות גמור בין שני אנשים באמת, שוב אין אחד בוש מחברו לקבל ממנו אפילו מתנה מרבה בחנם, מאחר שמרגיש שחברו נותן לו בלב שלם ובעין יפה מאד, עד שיש לחברו נחת גדול מזה שחברו מקבל ממנו, עד שנוחשב אצלו כאלו הוא מקבל ממנו מתנה. וכעין שאמרו רבותינו ו"ל שאם המקבל אדם חשוב, נחשב קבלתו כאלו נתן לחברו מתנה. אף עקר הבושה מאחר שאינו רואה ומרגיש עצם אהבת חברו אליו, על-כן צריך להודיעו שמתוך כך מתרצין זה לזה, כי המקבל בודאי אוהב אותו מכבד וכנ"ל, אף עתה נתוסף אצלו אהבה ביותר ואזי נתוסף האהבה ביותר גם אצל הנותן, עד שנגדלת האהבה ביניהם כאלו הם אחדות ממש, ואזי שוב אין אחד מתבייש לקבל מחברו וכנ"ל. וכמו שראינו שהבן אינו מתבייש לקבל אפילו מתנה מרבה מאביו, וזה מחמת שהבן יודע עצם אהבת אביו אליו ושכל תשוקת אביו להיטיב עמו בכל טוב שבעולם, על-כן אינו מתבייש לקבל מאביו.

וכי זה למדו רבותינו ו"ל מה: יתברך שאמר: 'מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה וכו', לך והודיעם'. כי עקר שרש כל המתנות שבעולם נמשך בשרשו ממתנת חנם של ה' יתברך כנ"ל, וה' יתברך מודיע תחלה מתנת חנם שלו, שזהו בחינת שמוציא הסוד מהעלם אל הגלוי, שזהו עקר קיום הסוד כנ"ל, כי ה' יתברך חפץ מאד בטובת ישראל ורוצה לתן להם מתנת חנם ואף-על-פי-כן לא יתבישו לקבלו ולא יהיה נהמא דכסופא. על-כן מעצם אהבתו את עמו ישראל, על-כן הוא מודיע לנו על-ידי צדיקיו האמתיים שהוא רוצה לתן לנו מתנת

ועל-כן נוהגין שקדם הסליחות אומרים פסוקים המדברים מגדלתו עד אין חקר, שהם הפסוקים מן "לך ה' הצדקה וכו', שומע תפלה וכו'", כי אין אנו יכולים להתחיל לדבר ולבקש מלפניו סלח נא לעצם רבוי פגמינו וכו', כי אם על-ידי שמזכירין עצם גדלתו עד אין חקר, כי עקר גדלתו יתברך הוא רבוי רחמינו וחסדיו וכנ"ל:

יח **וזה** בחינת מה שאמרו רבותינו ו"ל (שבת י'): 'הנותן מתנה לחברו צריך להודיעו', ולמדו משבת שאמר ה' יתברך: 'מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש לתנה לישראל, לך והודיעם', וזה לשון רש"י: 'צריך להודיעו מתן פלוני אמן לך, וזה דרך כבוד דשמה יתבייש לקבלה, ומתוך כך מתרצין בדברים ואינו בוש בדבר וכו'.' כי ה' יתברך הטביע באדם שיהיה בוש לקבל מתנת חנם מחברו, וכמו שאנו מבקשין: 'אל תצריכני לידי מתנת בשר ודם וכו'.' וזה מחמת שהאדם עקרו נכרא שיקבל שכו' במשפט ולא יאכל נהמא דכסופא וכנ"ל, אבל מחמת שראה שלא יתקיים העולם על-ידי משפט לבד ושתף מדת הרחמים בחינת צדקה הנ"ל, בחינת מתנת חנם, ומשם נמשך בעולם שיש מתנת חנם שאחד נותן לחברו, אבל טבע האדם שהוא בוש לקבל מתנת חנם, כי הוא בחינת נהמא דכסופא, וכמו שאמרו רבותינו ו"ל: 'מאן דאכיל דלאו דילה בהית לאסתפולי באפה'.

ועל-כן אמרו רבותינו ו"ל שהנותן מתנה לחברו צריך להודיעו מתחלה, כדי שלא יתבייש כל-כך לקבלה. כי באמת מאחר שזה הנותן נתרצה לתן מתנה לחברו בודאי הוא אוהבו, וזה מחמת שראה איזה התגלות האהבה אליו מחברו, וכמו שאמרו רבותינו ו"ל: 'אי לא דעבד לה ניה נפשה לא הוי יהיב לה', רק שמתמת זה הנחת רוח שעשה לו לא היה מגיע לו מתנה כזאת, רק שנתעורר אצלו אהבה לחברו עד שנתרצה לתן לו מתנה כזאת, על-כן צריך להודיעו, ואז ירגיש חברו ויזכיר עצמו

מהפְּתָרִים הַנ"ל שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׁבֵת. וְעַל־כֵּן נִקְרָא שְׁבֵת מִתְּנָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּבִית גִּנּוּזֵי יִתְבָּרֵךְ, וְהוֹדִיעָם מִתְחִלָּה כְּדֵי שֶׁיִּכְנִינוּ עֲצָמוֹ לְקַבְּלָהּ וְכַנ"ל.

וְעַל־כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: שְׁבֵת צָרִיף הַכֵּנָה, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב (שְׁמוֹת טו) : "וְהִכִּינוּ וְכו'". כִּי בְּרֹדְאֵי צָרִיף כָּל אֶחָד לְהִכִּין עֲצָמוֹ בְּכָל שְׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה לְקַבֵּל מִתְּנָה טוֹבָה הַזֹּאת, וְכֵן צָרִיף לְהִכִּין עֲצָמוֹ כָּל יָמֵי חַיָּיו שֶׁנִּקְרָאִים עָרֵב שְׁבֵת כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה לְאָכַל בְּשֶׁבֶת שֶׁהוּא עוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (עֲבוּרָה זֶרֶח ג) : 'מִי שֶׁטָּרַח בְּעָרֵב שְׁבֵת יֹאכֵל בְּשֶׁבֶת'. כִּי עָקֵר הוּא הַהֲכֵנָה, הֵינּוּ בְּחִינָה הַנ"ל, שֶׁיֵּדַע שֶׁאֵם לֹא יוֹכֵל לְזַכּוֹת לְקַבֵּל בְּמִשְׁפָּט, יֵשׁ אֲצִלּוֹ אוֹצֵר מִתְּנָת חֲנֻם וְכַנ"ל, שֶׁיִּכּוֹלִין לְזַכּוֹת עַל־יְדֵיָּהּ בְּכֹחַ הַצְדִּיקִי אֲמֵת שֶׁעָלוּ לְשֵׁם וְכַנ"ל וְכָבֵד הוֹדִיעוּ לָנוּ מִזֶּה. אֵף הָעָקֵר שֶׁעַל־כֵּל־פְּנִים אָנוּ צָרִיכִין לְהִכִּין עֲצָמֵנוּ לָזֶה, לִידַע וּלְהֶאֱמִין בְּכָל זֶה וּלְצַפּוֹת לְחֻסְדּוֹ תָּמִיד וְכו', עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְדַבֵּר דְּבוּרִים לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ לְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו שֶׁיִּקְרְבוּ בְּמִתְּנַת חֲנֻם אֶף־עַל־פִּי שֶׁהוּא אֵינוֹ כְּדָאֵי כָּלֵל וְכָלֵל, וְעַל־יְדֵיָּהּ בְּעֲצָמוֹ יוֹסִיף לְגַלוֹת הַחֶסֶד עֲלֵיוֹן הַנ"ל וּלְהוֹצִיאָו בְּיוֹתֵר מִהַעֲלֵם אֶל הַגְּלוּי, עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְקַבֵּל וּלְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ בְּבְחִינַת מִתְּנָת חֲנֻם, וְאֶף־עַל־פִּי־כֵן לֹא יִתְבַּיֵּשׁ לְעוֹלָם עַל־יְדֵי עֲצָם הָאֱהָבָה, כִּי יִזְכֶּה לְהִיּוֹת בְּבְחִינַת בֵּן שְׂאִינוֹ מִתְבַּיֵּשׁ לְקַבֵּל מֵאֲבִיו וְכַנ"ל.

כִּי בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע הַנ"ל הוּא בְּחִינַת אָב וּבֵן, כְּמוֹ שֶׁמִּבְּאֵר בְּהַתּוֹרָה הַנ"ל, עֵינִ שֵׁם. וְעָקֵר הוּא הַנִּשְׁמָע בְּחִינַת תְּפִלָּה שֶׁשֵׁם הִיא בְּחִינַת אָב וּבֵן כְּתוּבָה, עֵינִ שֵׁם. וְעָקֵר בְּחִינַת מִתְּנָת חֲנֻם חֶסֶד חֲנֻם הַנ"ל נִמְשָׁךְ מִבְּחִינַת תְּפִלָּה, נִשְׁמָע, עַל־כֵּן עַל־יְדֵיָּהּ בְּרֹדְאֵי אֵינוֹ מִתְבַּיֵּשׁ לְקַבֵּל מִתְּנָת חֲנֻם, מֵאַחֵר שֶׁנִּכְלָל הֵבֵן בְּהָאֵב, שְׂאֵז בְּרֹדְאֵי מִתְבַּטֵּל הַבוֹשָׁה מִגְּדֹל הָאֱהָבָה וְהֶאֱחָדוּת וְכַנ"ל:

כ וְעַל־כֵּן נִוְהֵגִין יִשְׂרָאֵל שֶׁמִּתְחִלִּין לִזְמֹר סְלִיחוֹת בְּמוֹצָאֵי שְׁבֵת, וְכֵמוֹ שְׂאוּמְרִין אֹז: 'בְּמוֹצָאֵי מְנוּחָה קִדְמוֹת תְּחִלָּה', כִּי עָקֵר הַכֹּחַ לְבּוֹא לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ בְּחֻטְאֵינוֹ הַמְּרַבִּים וּלְבַקֵּשׁ סִלּוֹחַ נָא הוּא

חֲנֻם, כְּדֵי שֶׁיִּתּוּסַּף אֲצִלָּנוּ אֱהָבָה אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְאִזִּי יִחְזֹר וְיִתּוּסַף הָאֱהָבָה אֲצִלּוֹ יִתְבָּרֵךְ אֵלֵינוּ, כִּי "כַּמּוֹם הַפְּנִים לְפָנִים", וְכֵן חוֹזֵר חֲלִילָה, עַד שֶׁמִּגְדֹּל הָאֱהָבָה נִהְיָה נִכְלָלִים בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, בְּבְחִינַת (קְדוּשָׁין לו): 'בֵּין כָּף וּבֵין כָּף אָנוּ קְרוִיִּים לָךְ בָּנִים', וְאִזִּי שׁוֹב לֹא נְבוּשׁ לְקַבֵּל מִתְּנָת חֲנֻם שְׁלוֹ, וְעַל־יְדֵיָּהּ נִזְכֶּה לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו תָּמִיד מִכָּל הַיְדִידוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, כִּי עַל־יְדֵי בְּחִינַת מִתְּנָת חֲנֻם שְׁלוֹ שֶׁכָּבֵד הוֹדִיעוּנוֹ הַצְדִּיקִים רַבּוֹי רַחֲמֵיו וְחֻסְדּוֹ עַד אֵין סוּף יְכוּלִים לְהִתְקַרֵּב תָּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ וְכַנ"ל.

וְזֶה בְּחִינַת (צַפְנִיָּה ג): "בְּיוֹם הַהוּא לֹא תְבוּשִׁי מִכָּל עֲלִילַתִּיךָ וְכו'", וְכַתִּיב (יִזְאֵל ב): "וְאֶכְלֶתֶם אֶכּוֹל וְשָׁבוּעַ וְהִלַּתֶּם אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּכֶם לְהַפְּלִיא וְלֹא יִבְשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם, וְיִדְעֶתֶם כִּי בִקְרֵב יִשְׂרָאֵל אֲנִי וְאַנִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְכו', וְלֹא יִבְשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם", וְכֵן בְּפִסּוּקִים רַבִּים.

וְזֶהוּ גְּדֹל מַעֲלַת הַתְּקַרְבוּת לְצְדִיקִי אֲמֵת, שֶׁהֵם מוֹדִיעִים לְכָל אֶחָד בְּכָל פַּעַם אֵיךְ שֶׁהוּא עֲצָם רַבּוֹי רַחֲמֵיו וְחֻסְדּוֹ, וְעַל־יְדֵי הַהוֹדָעָה הַזֹּאת מוֹצִיאִין הַחֶסֶדִים מִהַעֲלֵם אֶל הַגְּלוּי, וְעַל־יְדֵיָּהּ נִתּוּסַף אֲצִלָּנוּ הָאֱהָבָה וְהַשְׁתַּקְוֹת אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ מִכָּל מְקוֹם שֶׁהוּא, וְכֵן חוֹזֵר חֲלִילָה כַּנ"ל. וְכָל מֵה שֶׁנִּתּוּסַף הָאֱהָבָה בֵּין כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְאֲבִיו שֶׁבְּשָׂמִים, כְּמוֹ כֵן יוֹצֵא וּמֵאִיר בְּיוֹתֵר הַחֶסֶד מִהַעֲלֵם אֶל הַגְּלוּי, וְעַל־יְדֵיָּהּ יְכוּל לְקַבֵּל מִתְּנָת חֲנֻם שְׁלוֹ בְּאֱהָבָה וּלְהִתְקַרֵּב אֵלָיו עַל־יְדֵיָּהּ וְכַנ"ל:

יט וְכֵל זֶה נִלְמַד מִשְׁבֵּת דִּיקָא, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: 'מִתְּנָה טוֹבָה יֵשׁ לִי בְּבִית גִּנּוּזֵי וְשְׁבֵת שְׂמָה וְכו'". כִּי כָּל זֶה בְּחִינַת שְׁבֵת קִדְשׁ, כִּי כָּל זֶה נִמְשָׁךְ מִשְׁנֵי הַפְּתָרִים הַנ"ל שֶׁזּוֹכִינִי הַצְדִּיקִי אֲמֵת שֶׁהֵם בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, תּוֹרַת ה' וְתַפְלַת ה' וְכו' וְכַנ"ל, וְכָל זֶה הוּא בְּחִינַת שְׁבֵת, כִּי בְּשֶׁבֶת נִתְּנָה תּוֹרָה, וּבְכָל שְׁבֵת חוֹזֵר וּמִקְבֵּל הַצְדִּיק שֶׁהוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה אֶת הַפְּתָרִים הַנ"ל, כְּמוֹכֵן בְּכּוֹנוֹת 'יִשְׁמַח מֹשֶׁה בְּמִתְּנַת חֲלָקוֹ' בְּעֵינֵי הָאֱלֹף אוֹרוֹת וְכו', עֵינִ שֵׁם. כִּי כָּל עָקֵר בְּחִינַת מִתְּנָת חֲנֻם נִמְשָׁךְ

גם מאותה הירידה העצומה שירד עכשו, שאי אפשר להושיעו ולהעלותו כי אם על-ידי חסדים חדשים לגמרי, מאחר שהוסיף לפגם ולחטא עוד כל-כף. אבל הצדיק בעצם כחו ממשיך עתה חסדים חדשים נפלאים, שזה עקר העליה הבאה על-ידי הירידה פנ"ל, שעל-ידי אלו החסדים מעלהו ומושיעו גם מנזאת הירידה.

וְזֶה עקר תענוג ושעשוע הצדיק יותר מכל תענוגי עולם הבא שיש לו, כשהוא עושה טובה נצחית לאיש הישראלי שירד למקום שירד, כי זה עקר עבודתו בחייו ולאחר הסתלקותו שהוא עומד ומשמש במרום, שעקר העבודה והשמוש לעזר לישראל בכלל ובפרט בעת צרתם, שעקר הצרה הגדולה מכל הצרות הוא צרות הנפש, כמו שכתוב בהתורה 'כי מרחמם ינהגם'. כי על-ידי שמושיע לישראל בירידות פאלה, על-ידי זה נתגליו חסדים חדשים נפלאים שהם עקר גדלת הבוהא ותברך שצריכין לגלות בכל פעם יותר ויותר, כי לגדלתו אין חקר וכנ"ל, שזה עקר תענוג ושעשוע הצדיק כשמשגי יותר גדלת הבוהא ותברך שהוא גדלת רחמיו וחסדיו ותברך וכנ"ל, שנתגליו עתה דיקא על-ידי שמקרב ומעלה ומגביה אותו מירידה העצומה הזאת. נמצא שדיקא על-ידי האיש הזה שבא מירידה פזאת על קברו, על ידו דיקא זוכה הצדיק אחר הסתלקותו לבחינת ירידה תכלית העליה וכנ"ל, והבן היטב:

כב **וְזֶה** (בראשית ו): "אלה תולדות נח נח וכו", זה בחינת הצדיק האמת שעקר על-ידי שזוכה לבחינת נעשה ונשמע הנ"ל, בחינת גברי כח עשי דברו לשמע וכו'. וזה בחינת נח נח, נחא לעלאין, נחא לתמאין, נח לעלא, נח לתמא, כמו שכתוב בזה הקדוש (בראשית דף נח ג), הינו בחינת נעשה ונשמע הנ"ל, שהוא בחינת נגלה ונסתר, בחינת 'בראשית ברא וכו' שהוא עלא ותמא, כי הנסתר כנגד הנגלה הוא בחינת עין עלאה לגבי עין תמאה שהוא בחינת נגלה וכו'. וזהו "אלה תולדות נח נח",

רק בכח שבת קדש, שאז חוזרים להצדיק האמת בחינת משה הכתרים הנ"ל, בחינת נעשה ונשמע, שעל-ידי זה עקר המשכת החסד עליון מחדש בכל שנה, שהוא בחינת מתנה טובה וכו' וכנ"ל, שעל-ידי זה עקר הסליחה, כמו שכתוב (במדבר יד): "סלח נא לעון העם הזה כגדל חסדך וכו'":

כא **וְזֶה** בחינת מה שהולכין על קברי צדיקים בערב ראש השנה, כי הצדיק כל תשוקתו תמיד לעלות מדרגא לדרגא, וזה עבודתו כל ימי חייו. ואפלו כשעולה למקום שעולה אינו מסתפק עצמו בזה כלל, רק חותר ומתגעגע וכו' לעלות יותר ויותר, וכמבאר מזה במקום אחר, (בספר ח"י מוה"ר, וצנן בספר שבתי הר"ן ל"ג, ל"ד). אבל אי אפשר לעלות מדרגא לדרגא כי אם על-ידי ירידה שקדם העליה פנ"ל. וכל הימים שהצדיק חי בזה העולם, אף-על-פי שהוא צדיק גדול במדרגה עצומה מאד, אף-על-פי-כן יש לו איזה בחינת ירידה לפי בחינתו קדם כל עליה, כי אי אפשר לעלות כי אם על-ידי בחינת ירידה פנ"ל. אבל כשנסתלק מזה העולם, ושם בעולם הבא אין שוף ירידה, והצדיק משתוקק אף-על-פי-כן לעלות בכל פעם מדרגא לדרגא, כי אף-על-פי שנסתלק למקום שנסתלק וזוכה לרב טוב אשר אין לא ראתה וכו', אף-על-פי-כן הוא חפץ לעלות יותר ויותר, כי לגדלתו אין חקר, אבל אי אפשר לעלות כי אם על-ידי ירידה פנ"ל ושם אין שוף ירידה פנ"ל.

על-ידי כשבא אחד על קברו וצועק על רבוי עוונותיו, שהם בחינת ירידות, אזי גורם תענוג גדול להצדיק, כי אזי הצדיק מוריד עצמו למקום ירידתו של זה שבא על קברו להושיע שם, כי כבר הבטיחנו שאין שום ירידה בעולם שלא יוכל להושיעו ולהעלותו משם סוף כל סוף, ואזי נחשב להצדיק פאלו ירד בעצמו, ועל-ידי זה הצדיק עולה עוד לעלא ולעלא וכו' לפי בחינתו בבחינת ירידה תכלית העליה, כי זוכה לחתר ולמצא עוד חסדים נפלאים ונעלמים מאד מאד ולגלות אותם מההעלם אל הגלוי, באופן שיוכל להושיע ולהעלות את זה

והמִשָּׂא ומתן של האדם שכלם מקבלים מהתורה מבחינות אלו. כי התפצים שהם כבר ביד האדם זה בחינת נעשה, כי כבר הם עשויים וגמורים בידו, אבל התפצים שאינם צדין בידו ותפץ להשיגם הם בחינת נשמע נסתר, שהוא בחינת תפלה רצון ודבקות, כי אי אפשר להשיג הנשמע שהוא הנסתר כי אם על-ידי רצון חזק ותפלה וכנ"ל, וכמו כן הוא בענין התפצים שאינם צדין בידו שהם צדין נסתרים ורחוקים ממנו ואינו יכול להשיגם כי אם על-ידי הרצון.

ועל-כן באמת לאמתו אי אפשר להשיג שום דבר כי אם על-ידי תפלה. ומשם נשתלשל כל עסקי המִשָּׂא ומתן שבין אדם לחברו, שזה תפץ בתפץ פלוני שצדין אינה בידו, שזהו בחינת נסתר פנ"ל, וזה תפץ בתפץ או בממון שביד חברו, ועל-ידי-זה נגמרים הקנינים. ועקר הקנין הוא שכל אחד ישיג בחינת הנסתר, בחינת הנשמע, שמה שצדין לא היה בידו שהוא בחינת נסתר, עתה יגיע לידו שצו יהיה בבחינת נעשה, כי מה ששכבר ביד האדם הוא בחינת נעשה וכנ"ל. נמצא שגמר קנין המִשָּׂא ומתן הוא שיהיה נכלל בחינת הנשמע ונעשה יחד, שיהיה מהנשמע והנסתר בחינת נעשה וכו' וכנ"ל.

ועל-כן תקנו רבותינו ז"ל שאין המקח והמתנה נגמר בדברים כי אם בקנין, כי בודאי באמת ראוי לאדם לעמד בדבורו. וכמו שאמר רבותינו ז"ל שם (בבא מציעא מח): 'כל המטלטלין נקנין במשיכה וכל המקנים דבורו רוח חכמים נותה הימנו', אף אף-על-פי-כן לא רצו רבותינו ז"ל להקמיר על האדם שיתקנים הקנין בדבור לבד, כי לאו כל אדם זוכה לשלמות הדבור.

כי כמו שבעקר השגת הנשמע והנסתר שיוזכה שיתגלה לו בבחינת נגלה אי אפשר כי אם על-ידי הדבור, שהוא עקר התפלה שצריכה להיות בדבור דיקא, שזהו בחינת "גברי כח עשי דברו לשמע בקול דברו", שהצדיקים גבורי כח עושים ומתקנים להאי דבר, (כמו שכתוב בזה הקדוש), ועל-

שכל התולדות שבעולם כלם נמשכין מהצדיק הזה שזכה לנעשה ונשמע בשלמות, שהוא בחינת 'נח נח', הן ההולדות ממִשָּׂא, כי כל הדורות נמשכין ממנו וכו', כמו שכתוב במקום אחר, הן כל הולדות ההשפעות והברכות כלם נמשכין ממנו, כי הוא בחינת צדן עלאה וצדן תתאה, ששם הנזה היצא מעדן להשקות וכו', שמשם כל ההשפעות טובות וכל הברכות שבעולם.

וזהו: "איש צדיק תמים היה בדרכיו", כי הוא צדיק תמים בכל הדורות שנמשכין ממנו, כי מאיר בכלם צדקתו וקדושתו, כי "את האלקים התהלך נח", "האלקים" בה' הדיעה, הינו כי 'אלקים' בחינת מדת הדין, וכפי מה שהוא מדת הדין בכל דור בכל עת, שזהו בחינת "האלקים" – הדין הידוע כפי הדור והעת, "התהלך נח" – להמתיקו ולבטלו על-ידי שזכה לנעשה ונשמע העליון, בחינת תורת ה' ותפלת ה', שעל-ידי-זה יודע לבטל כל מיני דינים שבעולם כפי הדור וכפי העת, כי נח בחינת המסקת הדינים, בחינת ניקא, בחינת (בראשית ו): "ונח מצא חן בעיני ה'".

וזה שמזכירין בראש השנה בתחלת ברפת זכרונות: 'יגם את נח באהבה זכרת', כי עקר עבודת ראש השנה להמתיק הדין שפאותו ראש השנה על-ידי הקסד עליון שמשמשיכין על-ידי תפלת ה' פנ"ל, שזהו בחינת "תולדת נח נח" וכנ"ל:

הלכות מתנת שכיב מרע

כג וזה בחינת מה שאמר רבותינו ז"ל: 'דברי שכיב מרע ככתובין ומסורין דמי', ומתקיימת מתנתו על-ידי דבוריו לבד. כי התורה הקדושה מלבשת בכל הדברים שבעולם, כי רק היא מחיה ומקיימת הכל. וכלליות התורה היא בחינת נעשה ונשמע, שהוא בחינת תורה ותפלה וכו' פנ"ל, וכל עסקי המִשָּׂא ומתן נעשים על-ידי-זה, כי כמו שהתורה הקדושה, הנעשה הוא מה ששכבר השיג, והנשמע שהוא הנסתר, הוא מה שאינו ביד שכלו וצריך להשיגו, כמו כן הוא בכל התפצים והעסקים

ידי-זה "לשמע בקול דבור", שזוכים על-ידי הדבור לבחינת נשמע, בחינת "לשמע וכו'", כי עקר השגת הנשמע והנסתר הוא על-ידי התפלה שהיא בדבור. ואם היה כל אדם זוכה לדבור התפלה בשלמות, בודאי היה כל אדם זוכה בכל פעם להשגת הנשמע, כי ה' יתברך שומע תפלת כל פה, וחפץ להיטיב ולגלות לכל אדם מישראל נסתרות שבתורה, רק מחמת שלא כל אדם זוכה לשלמות הדבור, ועקר מחמת שאינו משתדל להרבות בדבורי התפלה ולקדש דבורו כראוי, על-כן לא כל אדם זוכה להשיג הנשמע והנסתר.

ומזה נמשך מה שתקנו רבותינו ז"ל שאין המקח נגמר בדברים לבד, כי החפץ של המקח קדם שנקנה לזה הוא בבחינת נסתר, בחינת נשמע כנ"ל, שאי אפשר שיגיע לרשות הקונה שיהיה תחת יד רשותו, שזהו בחינת נעשה, כי אם על-ידי הדבור, שזהו בחינת הדבורים שמדברים בשעת המשא ומתן, שעל-ידי זה נעשה המשא ומתן ומשיג כל אחד החפץ או המעות שהיה מתחלה נסתר ממנו וכן"ל, אבל צדין אין המקח נגמר בשלמות על-ידי הדבור לבד, וכול צדין כל אחד לחור, וזה מחמת שרב בני אדם, בפרט המון עם העוסקים במשא ומתן, רבם אין דבורם בשלמות מחמת שלא זכו ברוחניות בענין עסק התורה להשיג הנשמע והנסתר שבתורה על-ידי דבורם, על-כן גם בענין המשא ומתן תקנו חכמינו ז"ל שאין מתקנים מקחם על-ידי דבורם לבד, כי אין דבורם בשלמות שיהיה נגמר על-ידי דבורם המשא ומתן, שהוא בחינת שמשיג כל אחד הנסתר ממנו שיהיה בבחינת נעשה, בכלל מעשה ידי שהם ברשותו וכן"ל.

ועל-כן באמת אמרו רבותינו ז"ל שאין רוח חכמים נוחה מזה שאינו עומד בדבורו, כי בודאי ראוי לאדם שיראה להשלים דבורו, כי בזה תלוי קיום התורה, לזכות להשיג בחינת נשמע ונעשה הגבוה יותר בכל פעם, שזה מטל על כל אדם

מישראל. וזהו: 'אין רוח חכמים נוחה הימנו', רוח חכמים דיקא, כי עקר מעלת החכמים שהם מתנגעים עד שמשיגים בכל פעם חדושים שהיו נסתרים מהם, שזהו השגת הנשמע שיהיה בבחינת נעשה כנ"ל, על-כן אין דעתם נוחה מזה שאינו עומד בדבורו שהוא בהפך מזה וכן"ל, אבל אף-על-פי-כן לא רצו לתקן שיתקנים המקח על-ידי הדבור לבד, מחמת שיצדעו שצאמת רב העוסקים במשא ומתן אין לדבורם שלמות ואינם אומרים הדבור בדעת שלם ומישיב, מחמת שאינם משתדלים להשיג הנסתר, שזהו עקר שלמות הדעת, על-כן ראוי שאי אפשר שיתקנים המקח על-ידי הדבור לבד בלי קנן, מחמת שדבורם אינו דבור שלם להשיג על-ידו החפץ שאינו ברשותו שהוא בחינת נשמע וכן"ל.

ועל-כן תקנו שאין המקח נגמר כי אם על-ידי עשיה ממש, דהינו משיכה או קנין סודר וכיוצא, שעל-ידי עשיה דיקא ומשיכו את החפץ בבחינת נסתר נשמע לבחינת נעשה, כי עקר שלמות כלליות הנשמע בהנעשה הוא כשבא לידי עשיה, דהינו על-ידי השגת הנשמע והנסתר יתגבר ביותר לעשות טוב יותר מבתחלה ולתקנים בדבורו ותלמידיו עצות והתעוררות והתחזקות שיעשו טוב, (ועין לקמן באות כ"ד יתבאר ענין זה ביתר).

ועל-כן בשכיב מרע תקנו שיהיו דבריו מתקנים בכתובים וכמסורים כשמות מאותו החלי, כי כל עבודת האדם כל ימי חייו וכל מה שבא לזה העולם הוא רק בשביל זה, בשביל השגת הנעשה והנשמע, שהוא בחינת קבלת התורה וקיומה, שרק בשביל זה בא האדם להעולם, שיהיה יגיע בתורה עד שישגי הנסתר ממנו, לעשות מתורת ה' תורתו, כמו שהתחיל דוד המלך עליו השלום ספר תהלים בזה: "אשרי האיש וכו' כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה וכו'", וכמו שדרשו רבותינו ז"ל: בתחלה קדם שמתנגע בה היא תורת ה' ואחר-כך נעשית תורתו, שזהו בחינת שעושה מהנשמע נעשה,

מהנסתור נגלה, כמבאר שם בהתורה הנ"ל. וכל אדם צריך להתנגע כל ימיו לעלות מדרגה לדרגה, להשיג בכל פעם בחינת נעשה ונשמע הגבה יותר, לעשות בכל פעם מהנשמע הגבה יותר בחינת נעשה וכו', וכמו שכתוב בהתורה הנ"ל. ומי שזוכה לזה בשלמות אשרי לו, אבל על-כל-פנים כל אחד מישראל כפי מה שהוא, בהכרח שיהיה לו איזה חלק כל שהוא בזה, כי זה כל האדם, לקיים את התורה שכלולה בנעשה ונשמע.

וכך אחד כפי שמקיים מצות התורה, וכפי מה שמתנגע וחושק בכסופין ורצונות טובים להכיר את ה' יתברך ולהשיג ולהבין מה שנסתור ממנו, כמו בן הוא זוכה לאחר פטירתו להשיג ולהבין מה שלא השיג בחייו שזה עקר בחינת חלקו לעולם הבא, כי עקר שעשוע עולם הבא הוא השגת התורה שהוא בחינת השגות אלקות, רק מי שזוכה על-ידי יגיעתו להשיג גם בעולם הזה סתרי תורה וזכה כל ימיו להשיג בכל פעם נסתרות הגבהים יותר וכו"ל, הוא זוכה בסוף להשיג אחר מותו בעולם הבא השגות עצומות גבוהות ונוראות מאד מאד אשר עין לא ראתה, אשרי לו. אבל על-כל-פנים אפילו הקטן שבקטנים, מאחר שהוא בכלל ישראל שיש להם לכל אחד חלק לעולם הבא, בהכרח שישגי לאחר מותו מה שהיה נסתר ממנו בעולם הזה כפי יגיעתו בעבודתו יתברך בזה העולם שהוא בחינת השגת הנשמע, כי כלל העולם הזה הוא בבחינת נעשה, כי הוא עולם המעשה, וכמו שכתוב (דברים ט): "היום לעשותם", והעולם הבא בכלל הוא בבחינת נשמע נסתר, בבחינת 'למחר' בעולם הבא 'לקבל שכרם', ועקר הקבול שחר הוא השגת הנסתור, בחינת נשמע וכו"ל.

נמצא שהאדם אחר מותו בהכרח שיהיה נכלל אצלו בחינת נשמע בנעשה לפי בחינתו וכו"ל, ועל-כן בודאי דבריו של שכיב מרע מתקיימין ככתובים ומסורים, כי עכשו בהכרח

שיהיה קיום לדבריו, כי הוא הולך לבית עולמו, שכל תכליתו ותקנתו לזכות לאיזה חלק לעולם הבא שהוא השגת הנשמע שיהיה נכלל בנעשה וכו"ל, שזה זוכין על-ידי שלמות הדבור, בבחינת "עשי דברו לשמע וכו'" כנ"ל. ועל-כן בהכרח שיהיה קיום לדבריו גם בכל מה שצוה קדם מותו, כי הכל אחד כנ"ל, כי מה שאין המקח והמתנה מתקיים על-ידי הדבור הוא מתקמת שאין להדבור שלמות להמשיך על-ידו מנשמע לנעשה, מנסתור לנגלה וכו"ל, אבל עכשו בסופו בהכרח לקיים דבורו שיהיה לדבורו שלמות, כי עתה בהכרח שישגי בחינת הנשמע והנסתור אצלו, כי זה כל תקנתו וחלקו לעולם הבא. ועל-כן תקנו שיתקיים דבורו בכל מה שצוה לתן, כי על-ידי קיום הדבור נמשך כלליות הנשמע בנעשה בענין קיום התורה כנ"ל, שעתה בהכרח שיבוא לזה לפי בחינתו, כי זה חלקו מכל צמלו שישגי הנשמע שיהיה נכלל בנעשה, דהינו בכל מה שעשה איזה מצוה ועבודה בזה העולם, ועל-כן תקנו שיתקיים דבורו וכו"ל.

וזה שדקדקו ואמרו: 'דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו', 'ככתובין ומסורים' דיקא, בחינת נעשה ונשמע, כי הנעשה הוא בחינת תורה שבכתב, בחינת נגלה, והנשמע הוא בחינת תורה שבפועל פה, שהוא בחינת נסתר, כי מה שנסתור ונעלם בתורה שבכתב מגלים החכמים בפועל פה. וזה בחינת 'כתובים ומסורים', 'כתובים' בחינת תורה שבכתב, בחינת נעשה, 'ומסורים', בחינת תורה שבפועל פה שנקסר למשה בפועל פה, שהוא בחינת נשמע כנ"ל, ועל-כן השכיב מרע שבהכרח שיבוא לזה באיזה בחינה לאחר מותו כנ"ל, על-כן דבריו 'ככתובין ומסורים דמי' וכו"ל:

כד **ועל-כן** נקרא התגלות הנסתור בשם נעשה, כמו שכתוב שם שצריכין לעשות מהנשמע נעשה, מהנסתור נגלה. כי עקר שלמות השגת הנסתור הוא רק כשבא לבחינת נעשה, לבחינת עשיה, דהינו

כו **וְהַעֲקָר** שֶׁתִּבֵּן מִזֶּה עַד הֵיכָן רַחֲמֵי ה' יִתְבָּרֵךְ מַגִּיעִים עַד אֵין קֶץ וּתְכִלִּית, וְתִבֵּן הֵיטֵב פְּרוּשׁ הַפֶּסוּק "חֲסִדֵי ה' כִּי לֹא תִמְנוּ כִּי לֹא כְּלוּ רַחֲמָיו", הֵנִינוּ שֶׁתִּבֵּן פְּשׁוּטִית הַדְּבָרִים לִילֵךְ בָּהֶם לְהִתְחַזֵּק עַל יָדָם יִהְיֶה אִיךָ שִׁיחֶזֶה, כִּי הַחֲסִדִּים הַנִּמְשָׁכִים עַל-יְדֵי תַּפְלַת ה' בַּעֲצָמוֹ בּוֹדָאֵי אֵינָם כָּלִים לְעוֹלָם:

כו **וְזֶה** בְּחִינַת (בראשית יח): "כִּי יִדְעֹתִיו לִמְעַן אֲשֶׁר יַצְנֶה אֶת בְּנָיו וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשִׁמְרוּ דְרָךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט וְכוּ'". כִּי זֶה עָקֵר דְּרָךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, שֶׁהוּא בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, תוֹרָה וְתַפְלָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, כַּמְבָּאֵר לְעֵיל הֵיטֵב. וְזֶהוּ: "לִמְעַן אֲשֶׁר יַצְנֶה אֶת בְּנָיו וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְכוּ'", הֵנִינוּ בְּחִינַת צְוֹאת שְׂכִיב מֵרַע שֶׁמַּצְנֶה אֶת בְּנָיו וְאֶת בֵּיתוֹ, שֶׁעָקֵר תַּקוּן הַצְּוֹאָה הוּא בְּחִינַת "לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט", לְכַלֵּל הַנִּשְׁמָע בְּהַנַּעֲשֶׂה, שֶׁזֶה עָקֵר הַתַּקוּן שֶׁל הַנִּפְטָר, כִּי זֶה כָּל חִלְקוֹ לְעוֹלָם הַבָּא וְכוּ'":

כח **וְעַל-בֶּן** נִסְמָךְ מִקְרָא זֶה לַעֲנוֹן פֶּרֶשֶׁת סְדוֹם, שֶׁאָמַר ה' יִתְבָּרֵךְ (שם יז): "הַמִּכְסֶּה אֹנִי מֵאַבְרָהָם" אֶת אֲשֶׁר אֹנִי חֹפֵץ לַעֲשׂוֹת בְּסִדָּם וְכוּ', "וְאַבְרָהָם הָיוּ יִהְיֶה וְכוּ' כִּי יִדְעֹתִיו וְכוּ'". הֵנִינוּ כִּי ה' יִתְבָּרֵךְ חֹפֵץ וּמִתְאַוֶּה לְתַפְלָתָן שֶׁל צַדִּיקִים, וְהָיָה חֹפֵץ מְאֹד שֶׁאַבְרָהָם יִתְפַּלֵּל לַפָּנִי עַל סְדוֹם. וְכַמּוּכָן בַּמִּדְרָשׁ שֶׁהִבִּיא שֵׁם מֹשֶׁל שֶׁה' יִתְבָּרֵךְ הָיָה מִתְעַנֵּג מִתַּפְלַת אַבְרָהָם. כִּי אֶף-עַל-פִּי שֶׁאַבְרָהָם לֹא פָעַל בְּקִשְׁתּוֹ לְהַצִּיל אֶת סְדוֹם מִגְּזֻרָתָם, אֶף-עַל-פִּי-כֵן תַּפְלָתוֹ אֵינָה נֶאֱבָדֶת, וְגַם בְּאֻמַּת פֶּעַל הַרְבֵּה מְאֹד, כִּי זְכוּת תַּפְלָתוֹ לְהַצִּיל אֶת סְדוֹם פִּעֲלָה שְׁעַל-יְדֵי-זֶה נִצּוֹל לוֹט וְזָרְעוֹ שִׁמְהָם יִשְׁתַּלְשַׁל וְיֵצֵא הַתְּנוּצָצוֹת דּוֹר מִשִּׁית, וְכֵמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל. כִּי אֶף-עַל-פִּי שֶׁכָּבֵד נִשְׁתַּלַּח הַמֶּלֶךְ לְהַצִּיל, אָבֵל אֶף-עַל-פִּי-כֵן עֲדִין הָיוּ צָרִיכִין אֲתֵּירוּתָא דְלִתְמַתָּא לְהַרְבּוֹת בְּתַפְלָה וּתְחִנוּנִים לְגִמּוֹר הַיְשׁוּעָה לְהַצִּיל אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהִפְכָּה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ דּוֹר וּמִשִּׁית.

כִּשְׁהַצַּדִּיק זֹכֶה לְהַשִּׁיג הַנִּסְתָּר בְּשִׁלְמוֹת גְּמוּרָה עַד שִׁיגֵלָה עַל-יְדֵי-זֶה עֲשׂוֹת טוֹבוֹת, שֶׁיִּבְיֵא בְּנֵי אָדָם עַל-יְדֵי-זֶה לִידֵי מַעֲשִׂים טוֹבִים, כִּי 'לֹא הַמִּדְרָשׁ עָקֵר אֵלָּא הַמַּעֲשֶׂה', וְעַל-כֵּן אָפְלוּ כִּשְׁהַצַּדִּיק מַשִּׁיג אֵיזֶה הַשָּׂגָה גְּבוּהָ וְנִסְתָּרָתָּ מְאֹד אֵינָה נִחְשָׁבֶת אֲצִלוֹ כֵּל זְמַן שֶׁאֵינוֹ מִבֵּין עַל יְדָה אִיךָ לְהִבְיֵא אֶת בְּנֵי אָדָם לִידֵי מַעֲשִׂים טוֹבִים עַל-יְדֵי-זֶה לְהִתְזַקֵּם בְּתִשׁוּבָה וּלְחַזֵּקָם וְכוּ', כַּאֲשֶׁר הִבְנִינוּ כָּל זֶה מִמֶּנּוּ ז"ל.

וְזֶהוּ בְּחִינַת מַעֲלַת מֹשֶׁה רַבְּנוֹ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, שֶׁזֹּכֶה לְקַבֵּל אֶת כָּל מַצּוֹת הַתּוֹרָה וְהוֹרָה לָנוּ אִיךָ לְקַנֵּס אֶת כָּל הַמַּצּוֹת, וְעַל-כֵּן הוּא עוֹלָה עַל כָּל הַצַּדִּיקִים שֶׁהָיוּ לַפָּנִי, כִּי אֶף-עַל-פִּי שֶׁגַּם הָאֲבוֹת וְהַצַּדִּיקִים שֶׁלַּפָּנִי הִשִּׁיגוּ הַשְּׁגוֹת וְנִסְתָּרוֹת הַרְבֵּה, אָבֵל עֲדִין לֹא קִבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה, וְלֹא זָכוּ עֲדִין לְהַכְנִיס קִיּוֹם כָּל מַעֲשֶׂה הַמַּצּוֹת בְּעוֹלָם, רַק קִצָּת מַצּוֹת הַכְּנִיסוֹ בְּזִרְעָם, כֵּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל. אָבֵל מֹשֶׁה זָכֶה לְקַבֵּל אֶת כָּל הַתּוֹרָה וְהַמַּצּוֹת וּמִסְכָּה לְיִשְׂרָאֵל, כִּי זָכֶה לְהַשִּׁיג הַנִּסְתָּר בְּבְחִינַת הַנֶּ"ל לְהִבְיֵאוֹ לִידֵי מַעֲשֶׂה בְּנִ"ל, וְאַחֲרָיו בָּאִים כָּל הַצַּדִּיקִים וְעוֹסְקִים בְּזֶה לְהַכְנִיס קִיּוֹם הַתּוֹרָה וְהַמַּצּוֹת בְּעוֹלָם. וְעַל-כֵּן שִׁלְמוֹת הַצַּדִּיק וּמַעֲלָתוֹ הוּא כִּשְׁוֹזָכָה עַל-יְדֵי הַשְּׁגָתוֹ נִסְתָּרוֹת לְהַמְשִׁיךְ עַל-יְדֵי-זֶה עֲצוֹת וְדַרְכִּים וְנִתְּיבוֹת וְתַחְבּוּלוֹת וְכוּ' אִיךָ לְהִבְיֵא יִשְׂרָאֵל לִידֵי מַעֲשֶׂה, שֶׁזֶה עָקֵר שִׁלְמוֹת הַנִּסְתָּר, כִּי 'לֹא הַמִּדְרָשׁ הוּא הָעָקֵר אֵלָּא הַמַּעֲשֶׂה'. וְעַל-כֵּן נִקְרָא הַתְּגִלוֹת הַנִּסְתָּר בְּשֵׁם נַעֲשֶׂה, שֶׁמִּמְשִׁיכִין מִנִּשְׁמָע לְנַעֲשֶׂה וְכוּ'":

כח **וְעָקֵר** הַתַּקְוָה הוּא עַל-יְדֵי הַצַּדִּיקִים שֶׁזָּכוּ לְבְּחִינַת תּוֹרַת ה' וְתַפְלַת ה' מִמֶּשׁ, כִּי ה' יִתְבָּרֵךְ בַּעֲצָמוֹ כַּכִּיכּוֹל עוֹסֵק בְּתוֹרָה וְתַפְלָה בְּכָל יוֹם, כֵּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (ברכות ז), וְעוֹסֵק כַּכִּיכּוֹל לַעֲשׂוֹת מִתְפַּלֵּה תּוֹרָה, מִנִּשְׁמָע נַעֲשֶׂה, הֵנִינוּ שֶׁמִּתְפַּלֵּל בַּעֲצָמוֹ לְהַמְשִׁיךְ רַחֲמִים וְחֲסִדִּים חֲדָשִׁים בְּכָל פַּעַם וְלְהַכְנִיסָם בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה, שִׁיחֶזֶה נַעֲשִׂים מֵהֶם עֲצוֹת וְדַרְכִּים וְכוּ' לְהַכְנִיס קִיּוֹם הַתּוֹרָה בְּעוֹלָם, שֶׁזֶה שִׁלְמוֹת הַשְּׁגָת הַנִּסְתָּר לַעֲשׂוֹת מִהַנִּשְׁמָע נַעֲשֶׂה וְכוּ' ז"ל, וְהֵבֵן הֵיטֵב כִּי עֲמֹק הוּא:

יתברך את אברהם "למען אשר יצוה את בניו וכו' ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט". כי כל בניו וזרעו לדורות עולם צריכין לזהר לשמר דרך ה' הזה, לילך בדרך זה של בחינת צדקה ומשפט, להאמין תמיד שיש דרכי ה' הנעלמים מאד שהם בחינת צדקה ומשפט הנ"ל, שעל-ידיה עקר קיום התורה תמיד בכל אחד ממשאל כפי מה שהוא, בכל תקף התגברות הגלות בכלל ובפרט. כי על-ידיה עקר ההתקרבנות לה' יתברך לכל אחד בכל מקום שהוא באותו העת והשעה. כי על-ידי בחינת משפט לבד קשה להתקרב, כי כפי גדלת ה' יתברך, בחוט השערה שפוגמין בהתורה הזה ראוי על-פי המשפט שיבוא על האדם מה שיבוא חס ושלום, כמו שמבאר בלקוטי תנינא (סימן מ"ט). וצריכין לבטח ברחמי צדקתו שיעשה עמנו צדקה וחסד ומתנת חנם, אף אם פן אין צריכין לעשות כלום, מאחר שמקבלין רק על-ידי צדקה ומתנת חנם, על-פני צריכין לבטל דעתו נגד דעת הצדיקי אמת ולהאמין בדרך ה' שאוהב צדקה ומשפט, שבמשפט בעצמו עושה צדקה כנ"ל שאי אפשר להבין זאת כנ"ל.

וכ"ל אחד צריך לשמר דרך ה', לילך בזה להחזיק עצמו בה' יתברך ותורתו תמיד על-ידי הצדקה, שלא יפול בדעתו משים דבר שבעולם, כי הלא יש בחינת דרך ה' שאי אפשר להבין שהוא בחינת צדקה וחסד חנם הנ"ל, אף אף-על-פי-כן כל אשר תמצא ידי לעשות עדין מעט דמעט טוב, ולהתרחק מהרע, אני מחיב לחטף כל ימי חיי כל מה שאוכל, כדי לקיים משפטי התורה הקדושה כל מה שאוכל. ואם כי איני מקיים חלק אלה וירבבה וגם פגמי מרבים מאד, הלא יש בחינת צדקה הנ"ל. אף אף-על-פי-כן צריכין להתחזק לקיים בכל יום ועת כל מה דאפשר, שזהו בחינת משפט, דהיינו מצות ומשפטי התורה.

נמצא, שכל אדם צריך לילך בדרך זה לשמר דרך ה' שהוא בחינת צדקה ומשפט, שהוא בחינת דרכי ה' שאי אפשר להשיג, שעל-ידיה כל אחד יכול לשאר קנים בעבודת ה' כל ימי חייו

ועל-פני נסמך לזה פסוק "כי ידעתיו" הנ"ל שמדבר מענין צדקה ומשפט הנ"ל, כי כל כח התפלה לבטל הגזרה הוא רק על-ידיה שמתקשין מה' יתברך, אף-על-פי שרוצה להביא איזה דין וגזרה חס ושלום, שמגיע פן בודאי על-פי משפטו באמת, אף-על-פי-כן יש אצלו בחינת צדקה בתוך המשפט, שהצדיקים בתפלתם יכולים לעורר עד שיהיה נמשך צדקה וחסד כזה לתוך המשפט שיושב לדון ולשפט עד שיבטל את הגזרה לגמרי, כי הוא יתברך במשפט עושה צדקה, שהוא פלאי פלאותיו הנסתרים מאד שאי אפשר להבין כנ"ל. ועל-פני הזכיר ה' יתברך ענין זה דיקא של צדקה ומשפט קדם שגלה לאברהם גזרת סדם כדי שיתפלל עליהם, כי עקר כח התפלה הוא רק על-ידיה וכנ"ל:

כט וזה: "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחרי ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט", כי הוא "דרך ה'" בודאי, "לעשות צדקה ומשפט", דהיינו שבתוך המשפט יעשה צדקה, שזה אי אפשר להבין כלל כנ"ל, כי הוא בחינת דרכי ה' שאי אפשר להבין, שעל זה בקש משה רבנו עליו השלום: "הודיעני נא את דרכיך", שבקש לידע דרכי ה' דרכי משפטי וצדקתו איך הוא מנהיג עולמו בצדקה ומשפט כדי שידע איך להתפלל על ישראל, וכמו שפרש רש"י שם: "ואת תשלום השכר שלי בעם הזה הודיעני", שרצה להשיג איך יוכל לבטל כל מיני גזרות שאינן טובות מישראל, עד שפעל אחר-כך שהשיב לו ה' יתברך: "אני אעביר כל טובי על פניך וכו'" (שמות לג), וגלה לו כל השלש עשרה מדות של רחמים, שהם בחינת תפלה ה' וכנ"ל (באות ^ה). נמצא שבחינה זאת של צדקה ומשפט הנ"ל הוא בחינת דרכי ה'. וזהו בחינת "שמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט", כי שמירת צדקה ומשפט הוא בודאי דרך ה' כנ"ל.

אבל כל אדם ממשאל שהוא מזרע אברהם צריך לילך בזה, כי צריכין להתדבק במדותיו יתברך, כמו שאמרו רבותינו ז"ל. ועל-פני אהב ה'

וְזוֹהוּ: "אדם ובהמה תושיע ה'", כמו שדרשו רבותינו ו"ל (חולין ה'): 'בני אדם שצדקתם בידעת ומשימים עצמם בבהמה'. כי באמת זהו עקר החכמה האמתית, לעשות עצמו בבהמה, ולילך בדרך הזה שהוא בחינת צדקה ומשפט כנ"ל. וזהו "אדם ובהמה", שהאדם העושה עצמו בבהמה כנ"ל, "תושיע ה'" בודאי, כי "מה יקר חסדך אלקים", כי חסדך יקר ונעלם מאד ואי אפשר להשיג ולהבין עד היכן רחמיך וחסדיך מגיעים. וזהו: "בני אדם בצל כנפיהם יחסינו", שחסים ומסתתרים בכל צורתם בגוף ונפש, בצל כנפיהם, שאף-על-פי-כן לא תעזבם על-ידי רחמי צדקתך וכנ"ל. "ויון מדשן ביתך ונחל עדניך תשקם", "עדניך" לשון רבים, בחינת עין תתאזר ועדן עלאה דסתים וגניז, שהוא בחינת נעשה ונשמע, תורה ותפלה, שהם בחינת צדקה ומשפט הנ"ל, בחינת תורת ה' ותפלות ה'. ומשם תשקם ברחמיך להפך כל הירידות לעליות ולהפך הכל לטובה בגשמיות ורוחניות וכנ"ל:

לא **וְעַל-כֵּן** אומרים זה הפסוק "צדקתך" הנ"ל בשבת במנחה, שאז הוא רצון ונתבטליון כל רגזין ומארי דדינין וכו', כמו שכתוב בזהר הקדוש. והכל בכת הצדיקי אמת שנסתלקו, שהם בחינת משה ויוסף ודוד, כי עקר בחינה זאת נמשך רק על-ידי גדולי הצדיקים שנסתלקו, וכנ"ל (באות י"א). וזהו שאומרים אחר-כך: "וצדקתך אלקים עד מרום, אשר עשית גדולות אלקים מי כמוך", כי צדקתו מגיע עד מרום, כי כבר עשה ה' יתברך גדולות ונופאות, ישועות גדולות ונפלאות על-ידי צדקתו, כי "אלקים מי כמוך" להבין דרכיך אלה וכנ"ל.

וְזוֹהוּ: "צדקתך צדק לעולם", שצדקתו הוא צדק לעולם, כי עושה תמיד רק צדקה וחסד חנם, ואף-על-פי-כן: "ותורתך אמת", כי התורה שהיא בחינת משפט, היא אמת, אף-על-פי שהיא יתברך עושה תמיד צדקה וחסד לפני ממשפט התורה, כי דרכיו אי אפשר להבין, כי דרכיו יתברך הם בחינת

וכנ"ל. אבל כל דרך זה התחיל מאברהם, ועקרו נמשך על-ידי יעקב שהיתה מטתו שלמה, כמוכא במדרש פרשת בחקתי: 'רפנן אמרי: לא נברא אברהם אלא בזכות יעקב, הריא הוא דכתיב: "למען אשר יצוה את בניו וכו' לעשות צדקה ומשפט", ואין צדקה ומשפט אלא יעקב, שנאמר (תהלים צט): "משפט וצדקה בייעקב אתה עשית". וכן הצדיקים הגדולים האמתיים שבכל דור ממשיכים זה הדרך עלינו, כדי לבטל מאתנו כל מיני גזרות שאינן טובות על-ידי-זה, ולחזקנו בקיום התורה בעמק ירדתנו בגלות המר הזה, כי עקר ההתחזקות והקיום הוא על-ידי-זה וכנ"ל.

וְעַקֵּר בחינה זאת יהיה נגמר על-ידי משיח צדקנו שיבוא במהרה בימינו, שנאמר עליו (תהלים עב): "משפטיך למלך תן וצדקתך לזן מלך", וכן בדרך שהוא בחינת משיח נאמר (שמואל ב ח): "ויהי דוד עשה משפט וצדקה לכל עמו", כי עקר ישועת ישראל על-ידי דוד משיח הוא על-ידי בחינה זאת, שהוא בחינת משפט וצדקה, שעל-ידי-זה מבטלין כל הגזרות שאינן טובות, וממתיקין כל מיני דינים שבעולם, ומכניסין עצות ודרכים והתחזקות בכל אחד מישראל שיתעורר בכל פעם מחדש להתקרב אליו יתברך, שזה עקר הישועה וכנ"ל:

ל **וְזוֹהוּ** (תהלים לו): "צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה וכו'". שאף-על-פי ש"משפטיך תהום רבה", שירדנו בגלות הזה עד עמקי התהום, בבחינת "וחשך על פני תהום", שנאמר על הגלות האחרון הזה שאנו בו עתה, אף-על-פי-כן "צדקתך כהררי אל", כי הצדקה הנעלמת בהמשפט הוא גבה מאד "כהררי אל". ועל-כן גם עתה אף-על-פי ש"משפטיך תהום רבה", אף-על-פי-כן "צדקתך כהררי אל" נעלמים ב"משפטיך תהום רבה", רק שאין אנו מבינים דרכיך ואנו בכהמות בלי דעת, כי אי אפשר להבין דרכיך אלה, רק אנו מתייבים לבטח בצדקתך ולחטף טוב כל מה דאפשר כנ"ל.

האדם באים בהסח הדעת אם ישים לבו לזה. על-כן מי שרוצה לחוס על חזיו ושלל יגיע לריק ולא ילד לבהלה, צריך להשתדל להתגבר מאד על רבוי מחשבותיו ותחבולותיו רק לתלות עיניו למרום בכל עת, כמו שכתוב (תהילים סב): "אף לאלהים דומי נפשי כי ממנו תקנתי וכו'", וכתוב (משלי טז): "גל על ה' דרכך ויכנו מחשבתך וכו'", וכתוב (תהילים נה): "השלף על ה' יקבך וכו'".

כי באמת אי אפשר להבין דרכיו יתברך כלל איך הוא מתנהג עם כל אדם בפרטיותו, והשנויים שעוברים על אדם אחד בעצמו בכל יום ובכל עת אשר אי אפשר לשער, כי זה ידוע וכל ישראל מאמינים בזה, ש'ה' יתברך בלו טוב ומנהיג עולמו בהסד ובריותיו ברחמים, וכל פונתו יתברך בכל מה שעובר על ישראל בכלל ובפרט ובפרט פרטיות בכל יום ובכל עת ובכל שעה, הכל לטובה, כי 'כל מה דעבד רחמנא לטב עבד'. אף כל ההרפתקאות והתלאות העוברים על האדם הכל מחמת ענין ה'נ"ל, מחמת ש'ה' יתברך אוהב צדקה ומשפט, וכל הצדקות והחסדים הרבים שעושה הוא מלבד בבחינת משפט בדרךיו הנפלאים שאי אפשר להבין כלל, כי במשפט עושה צדקה וכו'".

ועל-כן אין שום עצה ותחבולה להנצל מפגעי העולם כי אם על-ידי תפלה ותחנונים שיירבה להתפלל בכל יום. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין מר): 'לעולם יקדים אדם תפלה לצרה וכו'', מכל שכן כשפא עליו איזה צרה חס ושלום, או דחק, והתפלה מועלת תמיד, כי ישועתו תבוא כהרף עין בהסח הדעת דקא, כמו שרוב הצרות בחינת נשיכת עקרב' בא בהסח הדעת, וכמו שנשמע מפי כמה אנשים שצועקים על עצמם ומודים על אונותם, ואומרים: אוי ואבוי, הלא אתמול לא עלה על דעתי שיחלה בנו החביב עליו או שיעדר חס ושלום, והיה דואג פרנסה, ועכשו הוא רואה כסילותו. וכן בשארי צרות ופגעים חס ושלום, כגון עלילות ושרפות חס ושלום וכו'.

תורת ה' ותפלת ה', בחינת נעשה ונשמע, שמלביש בכל פעם הנשמע שלו בהנעשה, הצדקה בהמשפט, התפלה בהתורה וכו'".ל, שעל-ידי-זה עושה המשפט בצדקה וחסד נפלא באפן שישאר כל אחד קיים בעבודתו יתברך וכו'".ל. וכל זה בזכות וכת הצדיקים הגדולים שנסתלקו, בחינת יוסף משה דוד, שנסתלקו בשבת במנחה ברעוא דרעיון, ועל-כן אנו אומרים אז כל זה וכו'":

לב וזה בחינת מה שאמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין צד): 'שלשה דברים באים בהסח הדעת: משיח, מציאה, עקרב'. ורמזו בזה שאין להאדם לחשב מיום לחברו ואפלו משה לחברתה, כי אפלו בכל רגע נעשים שנויים נפלאים ומשנים מאד מאד לטוב, ולהפך חס ושלום, כמו שכתוב (איוב ז): 'ותפקדנו לבקרים לרגעים תבחננו'. ומי שמשים לב לזה יכול לראות נפלאות הבורא יתברך בכל עת ורגע, ויבין כי אין האדם יודע כלל מה נעשה עמו בכל עת ורגע, ויבין היטב אמתת הפסוק (משלי ט): "רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום", וכתוב (שם כז): "אל תתהלל ביום מחר כי לא תדע מה ילד יום", וכתוב (קהלת ג): "לכל זמן ועת לכל חפץ", "מה יתרון העושה באשר הוא עמל" (שם), "כי לא ידע האדם את עתו כדגים שנאחזים במצודה רעה וכצפרים האחוזות בפח וכו'" (שם ט), וכתוב: "הסכל ירבה דברים, לא ידע האדם מה שיהיה ואשר יהיה מאחריו מי יגיד לו" (שם י).

וכך זה מרמז בדברי רבותינו ז"ל הנ"ל, ללמד דעת את האדם שהולך ותועה במחשבותיו הרבים, שחושב בכל עת תחבולות רבות ודאגות שונות בענין פרנסתו ועסקיו של זה העולם, וכלם להכל לריק, כי פתאם באים עליו חס ושלום פגעים וצרות שלא עלו על דעתו, שהם בבחינת 'עקרב' הבא ונושף פתאם בהסח הדעת. ולפעמים להפך, שדואג על פרנסתו והצטרכותו הרבים עד שדאגתו מכלה חזיו ופתאם בא לו ישועה שמזמין לו ה' יתברך איזה רוח גדול או קטן או איזה חפץ ופרנסת היום וכו'. והכל בהסח הדעת, כי על-פי רב הרוח והפרנסה של

וַיֵּצֵא כֵּלָם אֵין עֲצָה וְתַחבּוּלָה לְהַנְצִיל מֵהֶם כִּי אִם לְתַלּוֹת עֵינָיו לְמָרוֹם וּלְהַקְדִּים תַּפְלָה לְעָרְהָ. וַיִּכְמוּ שֶׁתִּקְנֶנּוּ לָנוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל כִּמְהָ תַּפְלוֹת, כִּמוּ שְׁאוּמְרִים בְּכָל יוֹם בִּבְקָר תַּכְף אַחֵר בִּרְכַּת הַשַּׁחַר: 'יְהִי רַצּוֹן מִלִּפְנֵיךְ שֶׁתַּצִּילָנִי וְכוּ' מַעֲזֵי פָנִים וְכוּ' מִפְּנֵי רַע מַעֲלִילָה וְכוּ'. וְצָרִיךְ לִכְנוֹן הֵיטֵב בַּתַּפְלוֹת הָאֵלוּ שֶׁתִּקְנֶנּוּ לָנוּ חֻכְמֵינוּ ו"ל, וְגַם לְהוֹסִיף בְּעֶצְמוֹ תַּחֲנוּנוֹת וּבִקְשׁוֹת כִּפִּי הַעֵת וְהַשָּׁעָה, כִּי זֶה עָקֵר שְׁלֵמוֹת הַתַּפְלָה, שֶׁיִּחַדֵּשׁ בְּעֶצְמוֹ דְּבָר בַּתַּפְלָתוֹ כִּפִּי הַעֵת, כִּמוּ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל (בְּרֻכּוֹת כט:): 'אֵיזָהוּ תַּפְלוֹת קִבְעָה? כֵּל שֶׁאֵינוֹ יוֹכֵל לְחַדֵּשׁ בָּהּ דְּבָר', (וְעַן בְּמָקוֹם אַחֵר מִזֶּה).

כִּי כָּל הַטּוֹבוֹת וְהַיְשׁוּעוֹת בָּאִים רַק בְּהַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ פְּתָאֵם בְּהַסַּח הַדַּעַת, בִּבְחִינַת מִצִּיָּאָה הַבָּאָה בְּהַסַּח הַדַּעַת, וְהַכֵּל נִמְשָׁךְ מִבְּחִינַת מִשְׁפָּט וְצִדְקָה הַנ"ל שֶׁבָּהֶם מְנַהֵיג ה' יִתְבָּרַךְ אֶת עוֹלָמוֹ בְּחֹסֶד, כִּי מִדָּה טוֹבָה מְרַבָּה לְעוֹלָם, וְהַכֵּל נִמְשָׁךְ מִבְּחִינַת תּוֹרָה וְתַפְלָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע כִּנ"ל. וְעָקֵר הַמִּתְקַת הַדִּינִים וּבִטּוֹל הַצְּרוֹת בִּפְרָט בַּעֲתֵים הַלָּלוּ, הַכֵּל נִמְשָׁךְ רַק מִבְּחִינַת תַּפְלָת ה' מִמֶּשׁ שְׂזוּכִין הַצִּדִּיקִי אָמֵת לְעוֹרֵר בַּתַּפְלָתָם. וְכֵן כֵּל אָדָם הַכּוֹרֵף אַחֲרֵיהֶם וּמַרְגִּיל עֲצָמוֹ לְהַרְבּוֹת בַּתַּפְלוֹת וְתַחֲנוּנוֹת וּבִקְשׁוֹת בְּכָל יוֹם וּבְכָל מָה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, אַף-עַל-פִּי שֶׁהוּא בִקְשׁוֹנוֹת, אַף-עַל-פִּיכֵן מֵאַחֵר שֶׁמִּקְשָׁר עֲצָמוֹ לְצִדִּיקִי אָמֵת שְׂזוּכִי לְתַפְלָת ה' כִּנ"ל, עַל-יְדֵי-זֶה מְעוֹרְרִין הַחֹסְדִּים הַנִּפְלְאִים הַנִּמְשָׁכִין מִשֵּׁם כִּנ"ל, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה כֵּל תִּקְוָתוֹ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים הָאֵלֶּה. וְעַל-כֵּן אֵלוֹ הַחֹסְדִּים וְהַיְשׁוּעוֹת בָּאִים פְּתָאֵם בְּהַסַּח הַדַּעַת, כִּי הֵם לְמַעַל מִהַדַּעַת, עַל-כֵּן בָּאִים רַק בִּבְחִינַת 'מִצִּיָּאָה' בְּהַסַּח הַדַּעַת. אָבֵל מִחֲמַת שֶׁבִּהְיָה שֶׁהַצִּדְקָה וְהַחֹסֶד יִהְיֶה מְלַבֵּשׁ בִּבְחִינַת מִשְׁפָּט כִּנ"ל, עַל-כֵּן לְפַעְמִּים בָּא בְּחִינַת נְשִׁיכָת עֲקָרָה חֵס וְשְׁלוֹם, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַפְּגָעִים וְהַתַּלְאוֹת הַבָּאִים בְּהַסַּח הַדַּעַת. כִּי בְּיָדָאֵי אֵי אִפְשָׁר לְהַבִּין כֵּל זֶה כִּנ"ל, כִּי הֵם בְּחִינַת דְּרָכֵי ה' כִּנ"ל, אָבֵל בְּיָדָאֵי מִדָּה טוֹבָה מְרַבָּה תְּמִיד, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ אוֹהֵב הַצִּדְקָה יוֹתֵר מִהַמִּשְׁפָּט וְכִמְבָּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר, רַק

שְׂאֵי אִפְשָׁר לְבַטֵּל בְּחִינַת הַמִּשְׁפָּט לְגַמְרִי, כִּי הוּא קִיּוֹם הָעוֹלָם וְכִנ"ל.

וְתִקְוָן כֵּל זֶה הוּא רַק עַל-יְדֵי צִדִּיקִי אָמֵת, שֶׁהֵם בְּחִינַת מִשְׁחֵ-מִּשִּׁיחַ, (כִּמוּ שֶׁכָּתוּב בְּמָקוֹם אַחֵר), וְהֵם מִמְּשִׁיכִים אוֹרוֹ שֶׁל מִשִּׁיחַ בְּעוֹלָם, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה כֵּל הַתַּקְוָה. כִּי רַק מִשִּׁיחַ יִתְקַן כֵּל זֶה בְּשְׁלֵמוֹת לְהַצִּילָנוּ בְּכָל עֵת מִבְּחִינַת נְשִׁיכָת עֲקָרָה וּלְזַכּוֹתֵנוּ לְכָל הַטּוֹבוֹת וְהַהֲצִלּוֹת בְּגִשְׁמִיּוֹת וְרוּחַנִיּוֹת, בְּחִינַת מִצִּיָּאָה, כִּי מִשִּׁיחַ יִזְכֶּה לְבְּחִינַת הַשְׁגָּחַת הַמִּשְׁפָּט וְצִדְקָה וְכִנ"ל, כִּי יִזְכֶּה לְעוֹרֵר תְּמִיד בְּחִינַת תַּפְלָת ה', כִּמוּ שֶׁכָּתוּב בַּמִּזְמוֹר: "לְשִׁלְמָה מִשְׁפָּטִיךָ לְמִלָּךְ תֵּן וְצִדְקָתְךָ לְבֵן מִלָּךְ וְכוּ'", שֶׁנֶּאֱמַר עָקֵר עַל מִשִּׁיחַ. וּמִדְּבַר שֵׁם הַרְבֵּה מִמִּשְׁפָּט וְצִדְקָה, כִּמוּ שֶׁכָּתוּב שֵׁם: "יְדִין עַמְּךָ בְּצִדְקָה וְכוּ'", וּבִסּוֹף נֶאֱמַר: "וְיִתְפַּלֵּל בְּעִדּוֹ תְּמִיד", שֶׁה' יִתְבָּרַךְ יִתְפַּלֵּל בְּעִדּוֹ, הֵינּוּ תַּפְלָת ה' מִמֶּשׁ הַנ"ל שֶׁעָקֵר יִזְכֶּה מִשִּׁיחַ, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה תִּהְיֶה הַגָּאֻלָּה שְׁלֵמָה עַל-יְדֵי. וְעַתָּה מִמְּשִׁיכֵין עָלֵינוּ הַצִּדִּיקִי אָמֵת חֹסְדִּים נִפְלְאִים מִשֵּׁם בְּשִׁבִּיל לְקִיּוֹנוֹ עַל-יְדֵם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים הָאֵלֶּה וְכִנ"ל.

וַיֵּצֵא-כֵן כִּלְלוֹ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֵלוֹ בְּיַחֲד: מִשִּׁיחַ וּמִצִּיָּאָה וְעֲקָרָה, (מִהָ שֶׁהוּא תְּמִיד מֵאֵד לְכַאוֹרָה), וְאָמְרוּ שֶׁהֵם בָּאִים בְּהַסַּח הַדַּעַת, כִּי בְּיָדָאֵי בָאִים בְּהַסַּח הַדַּעַת, מִחֲמַת שֶׁהֵם בְּחִינַת דְּרָכֵי ה' הַנִּעְלָמִים מֵאֵד וְהֵם גְּבוּהִים מִהַדַּעַת מֵאֵד, כִּי הֵם בְּחִינַת מִשְׁפָּט וְצִדְקָה הַנ"ל, עַל-כֵּן גַּם לְמִטָּה בָּאִים בְּהַסַּח הַדַּעַת דִּיקָא וְכִנ"ל:

לְג **וְעָקֵר** הַתִּקְוָה עַל-יְדֵי בְּחִינַת מִשִּׁיחַ שֶׁיָּבֹא בְּהַסַּח הַדַּעַת, וְעַן שֵׁם (בַּהֲגָמָא סְנֵהֲדִין צו.) שֶׁהִבִּיא שֵׁם עָקֵר מִיִּמְרָא זֹאת רַק לְעִנְיָן מִשִּׁיחַ, כִּמוּ שֶׁאָמַר רַבִּי זִירָא שֵׁם: 'בְּמִטּוֹתָא מְנִיכּוֹ לֹא תִתְקַנּוּהָ, דְּתִנְיָנָא וְכוּ'. וְעַן שֵׁם מִהָ שֶׁאָמְרוּ שֵׁם: 'אֵין בֵּן דְּדוֹר בָּא עַד שִׁיתִּיאֲשׁוּ מִן הַגָּאֻלָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים לב): "וְאִפְסָ עֲצוֹר וְעֻזּוֹב" — כִּכְיָכּוֹל אֵין סוּמָךְ וְאֵין עוֹזֵר לְיִשְׂרָאֵל וְכוּ', כִּי הָא דְּרַבִּי זִירָא וְכוּ' כִּנ"ל. וְכֵן אַחֲרֵיכֹךְ הֶאָרִיכוּ בְּזֶה שֶׁאֵין לְצַפּוֹת לְשׁוֹם קֶץ שֶׁבְּעוֹלָם שְׂרוּצִים לְרַמּוֹ

וְזֶה בחינת מימרא הנ"ל 'אין בן דוד בא עד שיתגאשו מן הגאולה וכו', הינו שייבניו שלפי מעשיהם אין תקנה חס ושלום, ואף-על-פי-כן יחזקו עצמן בכח הצדיקי אמת לחטף תורה ותפלה ומעשים טובים כל מה שיוכלו לחטף ולקנות לחסדי ה' שיעשה צדקה במשפט כנ"ל.

וְזֶהוּ בחינת הפלגתא שהביא אחר כך: 'רבי אליעזר אומר: אם ישראל עושין תשובה נגאליים ואם לאו וכו', אמר לה רבי יהושע וכו', ואלו ואלו דברי אלקים חיים, כי בודאי עקר הגאולה תבוא רק על-ידי תשובה ומעשים טובים, כמו שכתוב (ישעיה נט): "ובא לציון גאל וישבי פשע ביצקב וכו'", אף אף-על-פי-כן יהיה הכל רק בחסד ובצדקה, כי התשובה של השבי פשע לא יהיה בה כח להביא הגאולה, רק ה' יתברך בחסדו וצדקתו יקרב הגאולה למענו כנ"ל. אף מחמת שאי אפשר להמשיך הצדקה וחסד כי אם על-ידי בחינת משפט, על-כן ההכרח להמתין עד שיעשו קצת תשובה, שעל-ידי-זה יוכל הנפלאותיו להלביש הצדקה במשפט. וגם מעט התשובה הכל ממנו, על-ידי בחינת תורת ה' ותפלת ה', שעל-ידי-זה יכניס בלבם לצעק ולהתפלל תמיד לה' יתברך עד שייבמרו רחמיו, כי יראה כי אזלת יד וכו', ויקבל מעט דמעט תשובתו ותפלתו ברצון באפן שילביש הנפלאות נפלאותיו הצדקה במשפט, ועל-ידי-זה תבוא הגאולה ויקים (ישעיה א): "ציון במשפט תפדה", על-ידי: "ושביה בצדקה", כי שביה לא יהיה בדיא בתשובתם להביא הגאולה, אף על-ידי תשובתם המעטה יעוררו צדקתו יתברך שילבישה במשפט, עד שיקים "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה" במהרה בימינו אמן:

לד **וְזֶה**: "על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו" (תהילים לב), פי על-פי כל הנ"ל בודאי עקר רב תפלותיו של האדם צריכים להיות ביותר שיצא מכל רע, מבחינת נשיכת עקרב שהוא בחינת שטף מים רבים שלא

באיזה פסוק וכו', כמו שאמרו שם: 'תניא רבי נתן אומר, מקרא זה נוקב ויורד עד התהום, כי עוד חזון למועד יפית לקץ ולא יכזב, אם יתמהמה חבה לו, כי בא יבא לא יאחר" (חבקות ב), לא כרבותינו שהיו דורשים וכו' ולא כרבי שמעון וכו', ואמר רבי יצחק: תפח עצמן של מחשבי קצין וכו'.

וְהִנֵּה אלו המימרות קשה להבין ונראין לכאורה בסותרין זה את זה, כי איך ייך לנאש עצמו מן הגאולה חס ושלום, הלא צריכין לחכות בכל יום שיבוא, וכמו שאמרו שם "אם יתמהמה חבה לו". אף אם כי דבריהם ז"ל עצמקם מני ים, בפרט בענין זה שאמרו בעצמם שנוקב ויורד עד התהום, אף עם כל זה בהכרח צריכין להבין מדבריהם איזה רמזים איך להתנהג בזה באפן שנוזה להתחזק בתקונתו לקרב ולא לרחק חס ושלום. והעקר הוא פשיטות ותמימות, להאמין שבודאי בוא יבוא לא יאחר, אף אסור לחכות לשום קץ לומר שמהראוי שיבוא בשנה זאת, כמו ששעו הרבה על שנה זאת שנת ת"ר לפרט קטן, שאמרו ששבנה זאת יהיה הקץ, וקלקלו הרבה בזה, כי גרמו כמה כפירות וחלול השם פידוע. וכן בשנים הקודמים אמרו כמה קצים, כגון בשנת תקנ"ז ובשנת תק"ס ובשנת תקפ"א וכו', וכן הרבה. ושמעתי שגם על שנת ת"ק אמרו שהוא הקץ, וכלם חטאו בזה הרבה, כמו שקללו אותם רבותינו ז"ל ואמרו: 'תפח עצמן של מחשבי קצין שהיו אומרים כיון שהגיע הקץ ולא בא וכו', אלא אנו צריכין לקנות ולחכות אליו תמיד, ואף-על-פי-כן יהיה בבחינת הסח הדעת, כי הוא קץ הפלאות שאי אפשר להבין שום רמז ורמזא בעולם מתי יבוא, כי לבה לפומה לא גלי, כמו שאמרו רבותינו ז"ל. אף אף-על-פי-כן בוא בודאי במועדו ובזמנו פתאם בהסח הדעת בעת שלא יחשבו על אותה השנה ועל אותו היום כלל, כי קץ הגאולה נמשך מבחינת דרכי ה' שהם בחינת משפט וצדקה שאי אפשר להבין כלל, כי הגאולה תהיה רק בצדקה וחסד חנם לבד, כמו שכתוב (ישעיה מח): "למעני למעני אעשה וכו'", אף אף-על-פי-כן יהיה בבחינת משפט.

לְזֶה וּמַעֲשִׂיר לְזֶה, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (תהילים עה): "כִּי אֱלֹקִים שֹׁפֵט זֶה יִשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים", וּכְתִיב (שמואל א ב): "ה' מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׂיר מִשְׁפִּיל אֶף מְרוֹמָם וְכו'". וּבְדוּאֵי אֵי אֶפְשָׁר לְהִבִּין דְּרַכֵּי אֱלֹהִים, כְּמִבְּאֵר בְּכָל הַסְּפָרִים שֶׁגַם מִשָּׁה בִקֵּשׁ עַל זֶה לְהוֹדִיעוֹ, כִּי נִעְלַם מִמֶּנּוּ דְּרַכֵּי אֱלֹהִים שֶׁהֵם בְּחִינַת 'צָדִיק וְטוֹב לֹא צָדִיק וְכו', רִשְׁעִי וְטוֹב לֹא וְכו', וְכֵן יִרְמְיָה וְדוֹד וּבְחִבּוּק וְכו' הִתְפַּלְאוּ עַל זֶה כְּמוּבָא, כִּי הֵם בְּחִינַת דְּרַכֵּי ה' שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג, כִּי הֵם בְּחִינַת מִשְׁפָּט וְצִדְקָה הַנִּלְוֶה, דְּהִינּוּ שָׁה' יִתְבַּרְךְ חֲפֵץ רַק לְהִיטִיב בְּצִדְקָה וְחֶסֶד עִם כָּל אֶחָד, אֶף בְּהִכָּרַח שִׁילְבִישׁ הַצִּדְקָה בְּמִשְׁפָּט כְּנ"ל.

וְעַל-כֵּן עָקַר הַתַּקּוּן לְזֶה הוּא רַק תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים שֶׁהֵם בְּחִינַת נִשְׁמָע, בְּחִינַת צִדְקָה וְחֶסֶד כְּנ"ל, שֶׁעַל-יְדֵי שֶׁהָאָדָם מִתְפַּלֵּל, אֲזִי יֵשׁ בְּחִינַת אֲתַעֲרוּתָא דְלִתְמָא, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה זְכוּל לַעֲוֹר הַצִּדְקָה וְחֶסֶד בְּדֶרֶךְ נִפְלָא, שִׁיתְלַבֵּשׁ בְּמִשְׁפָּט הַתּוֹרָה, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן יִהְיֶה כְּלוֹ חֶסֶד וְצִדְקָה, וְהַכֹּל בְּכַח הַתְקַשְׁרוּת לְצִדִּיקֵי אֲמַת שְׂזוּכֵי לְבַחֲנֵי תוֹרַת ה' וְתַפְלַת ה' מִמֶּשׁ וְכו'". וְעַל-כֵּן צָרִיךְ שִׁיְהִי עָקַר תְּפִלָּתוֹ שִׁינְצֵל מִשְׁטָף מִים רַבִּים, שֶׁהֵם בְּחִינַת נִשְׁכִּית עֲקָרָה שְׂנִמְשָׁךְ מִדִּינִים, מִבְּחִינַת מִשְׁפָּט, שֶׁהוּא הוּא הַמַּעֲכָב וְהַמּוֹנֵעַ אֶת הַמַּצִּיאָה טוֹבָה שֶׁתּוּבָא, אֲבָל כְּשִׁיתְפַּלֵּל שִׁינְצֵל מִמֶּנּוּ, עַל-יְדֵי-זֶה יִמְתִּיק וְיִבְטֵל הַדִּינִים, וְאֵז בְּחִינַת הַמַּצִּיאָה מִמִּילָא תּוּבָא, כִּי דִרְכוֹ לְהִיטִיב תְּמִיד וְכו'". וְעַתָּה מֶה שְׂאִיתָא בְּזֵהר הַקְדוּשׁ וּמוּבָא אֲצִלְנוּ בְּלִקְוִטֵי א' סִימָן פ"ד, דְּלִית יוֹם דְּלִית בּוֹ טוֹב, אֶף כְּמָה נִחְשִׂים וְעַקְרָבִים סְחָרִין לֹא דָלָא יַעֲזוֹל לְהִהוּא טוֹב וְכו', עַתָּה שָׁם:

לֹא וּבְאַמַּת כְּשֶׁנִּשְׁמָסִים לֵב הִיטִב בְּעִנְיָן מַעֲמָדוֹ וּמַצְבּוֹ לְפִי שְׁעָה בְּזֶה הָעוֹלָם הָעוֹבֵר בְּהֶרֶף עֵינַי, אֵינִי אֶנּוּ יוֹדְעִין כָּלֵל מֶה לְכַנּוֹת וְלִקְרָא בְּשֵׁם מַצִּיאָה וּמָה לְכַנּוֹת וְלִקְרָא בְּשֵׁם נִשְׁכִּית עֲקָרָה, כִּי יֵשׁ שְׂמוּצָא עֲשִׁירוֹת גְּדוֹל וּלְבַסּוּף נֶהֱפֵךְ לֹא לְרַעָה עֲצוּמָה גַּם בְּזֶה הָעוֹלָם, וְעַל כָּל פָּנִים הוּא צָרִיךְ לְמוֹת

יִגִּיעוּ אֵלָיו, שְׁלֹא יָבוֹא בְּחִינַת הָעֲקָרָה וְיִנְשָׁכְנוּ פְתָאֵם חֵס וְשְׁלוֹם, כִּי הַמַּצִּיאוֹת שְׂרוּצָה הָאָדָם לְמַצָּא, דְּהִינּוּ לְהַרְוִיחַ פְּרָנְסָה, הֵן מוֹתָרוֹת וְעֲשִׁירוֹת גְּדוֹל, הֵן הַכְרָחִיוֹת, הַכֹּל בָּא בְּהֶסֶח הַדַּעַת כְּנ"ל, וְאֵין הָאָדָם פּוֹעֵל כָּלֵל בְּרַבּוּי מַחֲשַׁבּוֹתָיו וְטָרְדוֹתָיו, וְעַל-פִּי רַב הוּא הוֹלֵךְ וְחוֹשֵׁב אֵיךְ לְמַצָּא פְּרָנְסָה וְעֲשִׁירוֹת וְכו', וּבְתוֹךְ כֵּךְ בָּא עָלָיו בְּכָל פַּעַם הַרְפָּתָקְאוֹת וְצָרוֹת רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וּפְנָעִים מִפְּנָעִים שׁוֹנִים, עַד שֶׁעַל-פִּי רַב אֵינּוּ עוֹבֵר זְמַן מַעֲט בְּלִי פְנָעִים וְצָרוֹת וְתַלְאוֹת וְהַרְפָּתָקְאוֹת הַרְבֵּה, וְכִידּוּעַ כָּל זֶה לְמִי שֶׁמִּשִּׁים לֵב לְזֶה. וְכָל אֶחָד נִדְמָה לֹא שָׂרָק עָלָיו עוֹבֵר כּוֹס הַתְּלָאוֹת בְּכָל פַּעַם, וּבְאַמַּת אֵין בְּנִמְצָא מִי שֶׁנִּמְלֵט מִזֶּה. וְכָל זֶה בְּהַתְּלָאוֹת וְהַרְפָּתָקְאוֹת הַשְּׂכִיחִים, מְכַל שָׁכָן שִׁישׁ הַרְבֵּה שֶׁעוֹבְרִים עֲלֵיהֶם צָרוֹת גְּדוֹלוֹת רַחֲמָנָא לְצִלָּן, שֶׁהֵם בָּאִים פְתָאֵם לְגַמְרִי, בְּבַחֲנֵי נִשְׁכִּית עֲקָרָה מִמֶּשׁ רַחֲמָנָא לְצִלָּן. וְהָאָדָם הוּא שׁוֹטָה וְאֲוִיל, וְהוֹלֵךְ וְחוֹשֵׁב אֵיךְ יִשְׁיג מִזְמַן וּמִקְנָא בְּחִבּוּר וְכִיּוּצָא, וּפְתָאֵם עוֹבֵר עָלָיו מֶה שֶׁעוֹבֵר רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וְכִמוֹ שֶׁפָּתוּב (קהלת י'): "וְאֶשֶׁר יִהְיֶה מֵאֲחֵרָיו מִי יִגִּיד לוֹ", וְכֵן מִבְּאֵר בַּפְּסוּקִים וּבִמְקוֹמוֹת הַרְבֵּה, וְכְמוּבָא לְעִיל, (וְעַתָּה בְּשִׁל"ה מֶה שֶׁחוֹשֵׁב שֶׁם בְּדֶרֶךְ חֲרוּזִי: 'אֵין רַגַע בְּלֹא פֶגַע, אֵין יוֹם בְּלֹא וְכו' אֵין שְׂמִשָּׁה וְכו', עַתָּה שָׁם). עַל-כֵּן מִזְהִיר אוֹתָנוּ הַפְּסוּק: "עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חֹסִיד אֵלֶיךָ לַעֲת מַצָּא", הִינּוּ בַּעֲת שְׂרוּצָה לְמַצָּא וְלְהַרְוִיחַ אִיזָה דְּבָר, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת מַצִּיאָה הַנִּלְוֶה, צָרִיךְ שִׁיְהִי עָקַר תְּפִלָּתוֹ "רַק לְשֹׁטֵף מִים רַבִּים", שֶׁהֵם בְּחִינַת רַבּוּי הַצָּרוֹת הַמִּתְרַגְּשׁוֹת וּבָאוֹת לַעֲוֹלָם רַחֲמָנָא לְצִלָּן, שֶׁהֵם בְּחִינַת נִשְׁכִּית עֲקָרָה, שְׂאֵלָיו לֹא יִגִּיעוּ חֵס וְשְׁלוֹם פְתָאֵם בְּהֶסֶח הַדַּעַת כְּנ"ל, וְאֵז יִשְׁיג מִמִּילָא בְּחִינַת הַמַּצִּיאָה הַבָּאָה בְּהֶסֶח הַדַּעַת.

כִּי זֶה יָדוּעַ וְכָבֵד דְּבַרְנוּ בְּזֶה לְמַעְלָה, שָׁה' יִתְבַּרְךְ טוֹב וּמִטִּיב תְּמִיד וְרוּצָה רַק לְהִיטִיב לְכָל בְּרִיָּה, וּמַצְדוֹ לֹא יִבְצֹר לְתַת לְכָל אִישׁ רַב שְׁפַע וְעֲשִׁירוֹת מִפְּלֵג וְכָל טוֹב. אֶף מִחֲמַת שֶׁהִכָּרַח שִׁיְהִיג הָעוֹלָם גַּם בְּמִשְׁפָּט כְּנ"ל, מִשֶּׁם נִמְשָׁכִין כָּל דְּרַכֵּי ה' שְׂמוֹרִישׁ

ולוקחין אותו מהממון או שלוקחין הממון ממנו בחייו, כמו שכתב אדוננו מורנו ורבנו ז"ל (פנדרפס בספר שיחות הר"ן (סימן ג"א), עין שם), וכמו שהתפלא קהלת על זה ואמר (קהלת ה): "יש הכל וכו' עשר שמור לבצעליו לרעתו וכו' ואבד העשר ההוא בענין רע וכו'". ולהפך יש אחד שיש לו עניות ודחקות ויסורים רחמנא לצלן והוא לו לטובה גדולה בעולם הבא בודאי, ולפעמים ועל-פי רב גם בזה העולם אחריתו טוב אם הוא איש כשר, כי "טוב אחרית דבר מראשיתו", כי "צדיקים תחלתם יסורים וסופן שלום וכו'".

אך תפלה מועיל על הכל, כי בודאי עקר התפלה צריך שתהיה שינצל ממכה וכמה נחשים ועקרבנים הסובבים אותו בכל יום ורועים למנעו מהטוב הגנוז בכל יום שהוא טוב אמתי בגשמיות ורוחניות, דהינו שינצל ממחשבות רעות ורהורים רעים ורעיונים מבלבלים, שהם עקר בחינת נחשים ועקרבנים הנושכים אותו בכל עת ורועים לכלותו לגמרי חס ושלום, לולי ה' שעומד בעזרו, כמו שכתוב (תהילים לו): "צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, ה' לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו", וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (סוכה גב): על פסוק זה: 'בכל יום יום יצרו של אדם מתחדש עליו וכו'". אף כל מי שעוסק יותר להציל עצמו והעקר על-ידי תפלה ותחנונים פנ"ל, הוא יכול להמשיך ביותר צדקתו וחסדו העליון מאד, ולהמשיך חסדים נפלאים חדשים בכל יום ובכל עת, בבחינת (איכה ג): "חסדי ה' כי לא תמנו וכו', חדשים לבקרים וכו'". ועל-ידי זה ינצל מנחשים ועקרבנים הנ"ל, ויזכה להטוב הגנוז בכל יום שהוא בחינת מציאה טובה באמת. וכל זה הוא בחינת "על זאת תפלה כל חסיד לעת מצא", כשרוצה למצא איזה מציאה כגון פרנסה וכו', וכמו שדרשו רבותינו ז"ל על פסוק זה: "לעת מצא" – זו פרנסה וכו', עקר התפלה צריכה להיות "רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו" וכנ"ל:

לו וזהו: "אתה סתר לי וכו'". כי דוד המלך עליו השלום מלמד אותנו לסמוך רק על ה' ותברך, כי אין פח בתפלותינו לבד להנצל בכל יום ובכל עת ובכל רגע ממה שאנו צריכים להנצל בגשמיות ורוחניות, מאחר שהכל בא בהסח הדעת, ובחינת העקרב רחמנא לצלן אורב עלינו בכל עת ורגע, כמו שכתוב (תהילים ט): "יארב במסתר כארנה בסכה, יארב לחטוף עני וכו'", ואיך אפשר לבשר ודם בפרט חלושי כח שבישראל שכתב נכשלו הרבה הרבה במה שנכשלו, איך אפשר להם למלט נפשם מכל נשיכותיו בגשמיות ורוחניות הבאים בהסח הדעת פתאם רחמנא לצלן, על-כן מבקש ואומר: "אתה סתר לי", כי רק אתה סתר לי להסתירני מסוד מרעים וכו' הנ"ל, "ומצר" הנ"ל "תצרני". וזהו: "רגי פלט תסובבני סלה", כי בודאי אני צריך להודות ולרגן לשמך הגדול תמיד על רבוי הפלטות וההצלות הנפלאות שאתה מפלט ומציל אותי בכל יום ובכל רגע ממך, כי אין בעל הגס מפיר בנסו, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (נדה לא). על פסוק (תהילים עב): "עושה נפלאות לבדו וברוך שם כבודו לעולם", וכמו שתקנו לנו בשלחן ערוך לומר שלש פעמים בכל יום: 'על נסיון שבכל יום עמנו ועל נפלאותיו וטובותיו שבכל עת ערב ובקר וצהרים, הטוב כי לא כלו רחמיו וכו'". וזהו: "רגי פלט תסובבני סלה" וכנ"ל:

לו ועל-כן היה ההכרח שיקבל יעקב את הברכות מיצחק במרמה ובגנבה מקטרוג עשו, כי כבר מבאר למעלה באות כ"ח שבחינת צדקה ומשפט הנ"ל, הם עקר דרך ה' שהתחילו האבות לילך בו. ועקר ההתחלה מאברהם, כמו שכתוב (בראשית יח): "כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט" וכנ"ל. אף בפרטיות האבות כל אחד יש לו בחינה מיוחדת בפני עצמו, כי אף-על-פי שאברהם שמר צדקה ומשפט, אף-על-פי-כן בחינתו המיוחדת אליו

הוא בחינת צדקה וחסד, כי אברהם מדתו חסד כידוע. ויצחק בחינתו המיוחד אליו הוא בחינת משפט, בחינת גבורות יצחק כידוע. ועקר כלליות הצדקה והמשפט יחד הוא בחינת יעקב, כמו שכתוב (תהילים צט): "משפט וצדקה ביעקב אמה עשית". ועל-כן באמת מבאר במדרש ומוכא לעיל: 'רבנן אמרי: לא נברא אברהם אלא בזכות יעקב וכו'". ועל-כן יעקב שזכה לכלל משפט וצדקה בשלמות, על-כן היתה מטתו שלמה בלי פסול, אבל אברהם ויצחק אף-על-פי שכל אחד שמר דרוך ה' לכלל צדקה ומשפט כנ"ל, אבל מחמת שעדין לא נכללו בשלמות ועל-כן אברהם היה עקר מדתו חסד בחינת צדקה, ויצחק עקר מדתו גבורה בחינת דין ומשפט, על-כן יצא מהם פסלת, 'שמעאל מאברהם ועשו מיצחק, כי כלליות צדקה ומשפט יחד הם עקר בחינת היחוד השלם, שמשם נמשך בחינת יחוד הקדוש של איש ואשה כשזוכים ששכינה ביניהם.

בי איש ואשה הם בחינת תורה ותפלה כידוע וכמוכא במקום אחר. ועל-כן האשה טפלה לבעלה, ואף-על-פי-כן לפעמים היא למעלה ממנו, בבחינת (משלי יב): "אשת חיל עטרת בעלה", וכמוכא מזה הרבה בכתבי האר"י ו"ל כפי דרכו הקדוש, כי התפלה היא קטנה מהתורה וגדולה מהתורה, כי היא בחינת עקרת הבית שעומדת בין תורת ה' ובין תורתו, כי על-ידי התפלה זוכין לגלות הנסתר והנשמע ועושין מתורת ה' תורתו, נמצא שהתפלה קטנה מהתורה, דהיינו מבחינת תורת ה', וגדולה מהתורה מבחינת תורתו. וזה בחינת 'שכינתא בין תרין צדיקא יתבא' (וזהו רצא דף קנא:), בין צדיק עליון שהוא בחינת תורת ה', ובין צדיק תחתון שהוא בחינת תורתו, והשכינה היא בחינת התפלה והבן. ועל-כן גם למטה יש שזווגו קטנה ממנו ויש שהיא גדולה ממנו, בבחינת "אשת חיל עטרת בעלה". וזה בחינת (כתובות מח:): 'אשה עולה עמו ואינה יורדת עמו', כי צריך להרבות בתפלה עד שיעלה בתפלתו בכל פעם מדרגא לדרגא להשיג הנעלם והנסתר יותר, ואז אשתו שהיא בחינת תפלה, בחינת (משלי לא)

"אשה יראת ה' היא תתהלל", עולית עמו בכל פעם. כי האדם על-ידי בחירתו יכול לעלות למעלות גבוהות אף-על-פי שנשמתו ירדה אליו ממקום נמוך. ואזי אשתו עולית עמו, כי עקר עלייתו על-ידי בחינת "אשה יראת ה' היא תתהלל", דהיינו על-ידי בחינת תפלה, וכמבאר למעלה שעל-ידי תפלה ורצון וכו' יכולין לעלות מדיוטא התחתונה עד רום גבהי מרומים וכנ"ל.

ועל-כן אברהם שהיתה עקר מדתו חסד וצדקה, ויגע לכללו במשפט כנ"ל, אבל עדין לא נכלל אז בשלמות, על-כן יצא ממנו פסלת שהוא ישמעאל. וכן יצחק שהיה מדתו דין ומשפט אף-על-פי שכללו בצדקה וחסד אבל לא בשלמות כמו יעקב, על-כן יצא ממנו פסלת שהוא עשו שהיה אדמוני שנמשך מתקף הדין. ועל-כן נקרא 'שמעאל על שם התפלה, כמו שכתוב (בראשית טז): 'כי שמע ה' אל עניןך', כי שרש יניקתו מבחינת רבוי הצדקה שהוא בחינת תפלה שלא נכללה כראוי בבחינת משפט. ועשו לשון עשיה, ששרש יניקתו מרבוי דקדוק המשפט והדין, שהוא בחינת תורה שלא נכללה כראוי בבחינת צדקה. כי התורה בחינת נעשה, בחינת עשיית מצות מעשיות, אבל צריך שתהיה נכלל התורה, בחינת נעשה, בחינת עשיית המצות, בבחינת נשמע, בחינת תפלה, שהוא בחינת בטול ורצון ודבקות לאין סוף וכנ"ל.

וזה ששאל עשו: 'אבא, איך מעשרין את התבן ואת המלח?' שרמה את אביו בזה, כי הראה עצמו שמדקדק הרבה בכל מצוה לעשותה בחמרות יתרות, כי משם היה אחיזתו, מפגם רבוי החמרות היתרות, וכמוכא בדברינו במקום אחר מזה שחמרות יתרות הם גם כן פגם גדול, עין שם. וכל זה מחמת שלא נכלל המשפט בחינת תורה בשלמות בבחינת תפלה וצדקה וכנ"ל:

לח ו**לבאר** הדבר יותר קצת שיהיה מוכן מזה למשכיל ומזים ועצות לילך בדרך ה'

נמצא שפגם אלו הנופלים מחמת רבוי המשפט והדין כנ"ל זה נמשך מבחינת קלפת עשו וכנ"ל, ולהפך מי שירצה לסמוך רק על חסדו ויפרק על לגמרי חס ושלום, זה בחינת קלפת ישמעאל וכנ"ל. ועקר השלמות זכה יעקב שכלל משפט וצדקה יחד בשלמות גדול כנ"ל, על-כן היתה מטתו שלמה בלי פסול כנ"ל:

לט **ומחמת** שיצחק היה עקר מדתו בחינת משפט, בחינת תורה, על-כן היה קשה לו ביותר למצא זיווגו שהוא בחינת תפלה כנ"ל. ועל-כן לא נולד זיווגו עד אחר העקדה שאז נמתק גבורות יצחק בידוע, כמו שכתוב (בראשית כב): "ויהי אחרי הדברים האלה", דהינו אחר העקדה, "ויגד לאברהם" שגולדה בת זוגו של יצחק, כמו שפרש רש"י שם, הינו כנ"ל. ועל-כן נאמר ביצחק (שם כה): "ויצטר יצחק לה' וכו'", מה שלא נאמר לשון זה באברהם ויעקב, כי יצחק דיקא היה צריך להרבות ולהפציר בתפלה ביותר, שזהו פרוש "ויצטר" כמו שפרש רש"י שם, כי מחמת שמדתו היה בחינת משפט, בחינת תורה, בחינת תורה מפי הגבורה נתנה, על-כן היה צריך להכריח עצמו בכל גדול לתפלה, והכרח להרבות ולהפציר בתפלה כדי שיכלל המשפט בצדקה, שהיה רחוק מזה לפי שרש מדתו וכנ"ל.

וזהו: "ויצטר יצחק לה' לנכח אשתו" דיקא, כי דיקא על-ידי אשתו רבקה הצדקת שהיא בחינת "אשה יראת ה' היא תתהלל", שגולדה אחר העקדה, אחר שגבר נמתק דינו קצת, על ידה דיקא "ויצטר יצחק", כי עקר תפלתו על-ידי בחינת רבקה שהיא בחינת "אשה יראת ה'" וכנ"ל:

מ **ועל-כן** בית הראשון שהיה בזכות אברהם ובית השני שהיה בזכות יצחק נחרבו על-ידי קלפת עשו וישמעאל כמובא, ובית שלישי האחרון שאנו מקוים, שהיה בזכות יעקב, יתקדם לעולם. כי עקר כלליות צדקה ומשפט שהם בחינת תורה ותפלה

הוא, כי בודאי אי אפשר לילך בדרך צדקה וחסד חנם לבד, שאם כן לא יעשה כלום חס ושלום, אבל גם לילך בדרך משפט לבד גם כן הוא פגם גדול, כי אין העולם מתקם על-פי הדין לבד כנ"ל. וכמו ששכיח הרבה שפמה וכמה נפלו ונתרחקו מה' יתברך על-ידי רבוי המשפט והדין יותר מדאי, שהחמירו על עצמן הרבה עד שאומרים בלבם שאפס תקותם מחמת רבוי עוונותיהם וקלקולם ופגמיהם העצומים והרבים כחול זמים. ואם כי אמת שפגמו וקלקלו הרבה, אף-על-פי-כן הם צריכין לבטח בחסדי ה' וצדקתו וברחמי שאינם כלים לעולם, שעדין עדין יש תקוה בכל פעם בכל יום ובכל עת ובכל שעה כל ימי חייו, אפילו אם הוא כמו שהוא, כי חסדי ה' לא תמנו וכו'.

ובגבר כתבנו מזה במקום אחר שעקר נפילתו מחמת רבוי הדין והמשפט הנ"ל, הוא רק הסתת הפעל דבר שמבקש לו תואנה בלבד לפטר עצמו מכל חס ושלום, מאחר שרואה קלקוליו הרבים. ובגבר דברנו בזה הרבה. ושלמה המלך עליו השלום צעק על זה: "אל תצדק הרבה ואל תרשע הרבה" (קהלת ז), וכמו שאמרו רבותינו ז"ל: אם רשעת מעט, אל תוסיף להרשע, ואם גבר הרשע הרבה מאד, אף-על-פי-כן צריך גם הוא לקיים מקרא זה שלא יוסיף וירשע עוד הרבה יותר חס ושלום, וכל מה שממנע מלהרשע יותר ויותר בודאי הוא טובתו לנצח, וגם על-ידי-זה יוכל לזכות בסוף לשוב לה' יתברך בשלמות, כי 'אין יאוש בעולם כלל', כמו שצעק רבנו ז"ל על זה בקול גדול ועמק צמק מאד. כי כל תנועה והעסקה שמנתק עצמו מרע לטוב אפילו פחות השערה אינה נאבדת לעולם, כי מדה טובה מרבה ממדת פרעניות. ומה כשאדם פוגם או עובר עברה חס ושלום ה' יתברך משגיח ומסתכל על כל פרט ופרט, כמו שכתוב (ירמיה כג): "אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו וכו'", וכתיב (תהילים ג): "ממכון שביתו השגיח וכו' המבין אל כל מעשיהם", מכל שכן וכל שכן במדה טובה שבודאי אין שום תנועה טובה נאבדת לעולם.

על-ידי שִׁמְתִּיקוֹ גְבוּרוֹת יִצְחָק וְיִהְיֶה נַעֲשֶׂה מִיִּצְחָק
יִשְׁחָק כְּמוֹכָא.

וְזֶה בְּחִינַת סוּד הַתְּקִיעוֹת הַמוֹכָא בְּזֵהר הַקְדוּשׁ
וּבִכְתָּבִים שְׁאֲבָרָהּם וַיַּעֲקֹב אוֹחוֹזִים בְּיִצְחָק
לְהַמְתִּיק דִּינוֹ וְכִנּוּ"ל. כִּי עָקָר כָּל הַתְּקוּנִים נַעֲשִׂים
בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, שְׁאֵז הוּא עָקָר בְּחִינַת צְמִיחַת קֶרֶן
מְשִׁיחַ, כְּמוֹ שְׁמַתְפַּלְלִין אֲז הַרְבֵּה עַל זֶה, כְּמוֹ
שְׁאוּמְרִים: 'וַיִּצְמִיחַת קֶרֶן לְדוֹד עֲבָדְךָ וַעֲרִיכַת נֹר לְכֹן
יְשִׁי מְשִׁיחְךָ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ וְכוּ':

מֵא וּמִחֻמָּת שִׁיִּצְחָק הֵיךְ צָרִיךְ יוֹתֵר לְהַתְגַּבֵּר
בְּרַבּוּי הַתְּפִלּוֹת, בְּחִינַת "וַיַּעֲתֵר
יִצְחָק וְכוּ" וְכִנּוּ"ל, עַל-כֵּן עָקָר הַתְּפִלָּה מְרַמֵּז בְּיוֹתֵר
בְּבְחִינַת יִצְחָק, כְּמֶרְמֵז בְּנִשְׁמַת', כְּמוֹ שְׁאוּמְרִים:
'בְּפִי יִשְׂרָאֵל תִּתְרוֹמֵם וּבְשִׁפְתַי צִדִּיקִים תִּתְבָּרֵךְ וְכוּ'
עַד 'תִּתְהַלֵּל', שֶׁהָרָאשִׁי תְּבוֹת הֵם 'יִצְחָק רִבְקָה'
כְּמוֹכָא, כִּי שֵׁם צָרִיכִים בְּיוֹתֵר לְהַתְגַּבֵּר לְכָלל תּוֹרָה
וּתְפִלָּה יַחַד שֶׁהֵם יִצְחָק וְרִבְקָה כִּנּוּ"ל. וְעַל-כֵּן 'יִצְחָק'
מְרַמֵּז בְּרֹאשִׁי תְּבוֹת יִשְׂרָאֵל צִדִּיקִים וְהַיְרָאִים מְקִימִים
הַתּוֹרָה, שֶׁעַל שֵׁם זֶה נִקְרָאִים בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל וְצִדִּיקִים
וְכוּ', הֵינּוּ בְּחִינַת תּוֹרָה שְׁזֵהוּ בְּחִינַת יִצְחָק. אֲבָל
רִבְקָה מְרַמֶּזֶת בְּרֹאשִׁי תְּבוֹת תִּתְרוֹמֵם תִּתְבָּרֵךְ
תִּתְקַדֵּשׁ תִּתְהַלֵּל שֶׁהֵם רֹאשֵׁי תְּבוֹת 'רִבְקָה', כִּי אֵלּוּ
הַתְּבוֹת 'תִּתְרוֹמֵם תִּתְבָּרֵךְ' וְכוּ' הֵם בְּחִינַת כָּלל
הַתְּפִלָּה, בְּחִינַת רִבְקָה, בְּחִינַת "אִשָּׁה יֵרָאֵת ה'" הִיא
תִּתְהַלֵּל" וְכִנּוּ"ל. וְזֶה שְׁמוֹכָא שִׁיִּצְחָק וְרִבְקָה הֵם
בְּגִימָטְרִיא תַקט"ו, כְּמוֹ שְׁאִיתָא בְּיִלְקוּט הָרְאִיבִנִי לְפִי
דְּרַכּוּ, הֵינּוּ כִּי 'תְּפִלָּה' בְּגִימָטְרִיא תַקט"ו שֶׁהוּא יִצְחָק
וְרִבְקָה כִּנּוּ"ל, כִּי שֵׁם עָקָר הַתְּפִלָּה לְהַמְתִּיק גְבוּרוֹת
יִצְחָק כִּנּוּ"ל:

מֵב וְעַל-כֵּן אִמְרוּ רַבּוּתֵינוּ ז"ל (בְּרִכּוֹת ו'): 'לְעוֹלָם יִהְיֶה
אָדָם זֶהִיר בְּתַפְלַת הַמִּנְחָה וְכוּ', וְכֵן
הַזְהִירוּ בְּיוֹתֵר שְׁלֵא לְאַחֵר תְּפִלַּת הַמִּנְחָה, כְּמוֹ
שְׁאִמְרוּ (שַׁבָּת ט): 'לֹא יֵשֵׁב אָדָם לְפָנֵי הַסֵּפֶר סְמוּךְ
לְמִנְחָה וְכוּ', שְׁדִּיקָא סְמוּךְ לְמִנְחָה הַזְהִירוּ עַל זֶה
בְּיוֹתֵר כְּמוֹכָא בְּפּוֹסְקִים. כִּי תְּפִלַּת הַמִּנְחָה כְּנִגֵּד יִצְחָק
שֶׁתִּקַּן תְּפִלַּת הַמִּנְחָה, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ רַבּוּתֵינוּ ז"ל, כְּמוֹ

בְּיַחַד הוּא בְּבִית-הַמִּקְדָּשׁ, כִּי מִשֵּׁם תַּצֵּא תּוֹרָה, כִּי
הַלּוּחֹת כָּלל הַתּוֹרָה עוֹמְדִים שֵׁם בְּבִית-הַמִּקְדָּשׁ
בְּבִית קְדוּשֵׁי קְדוּשִׁים, וְשֵׁם מְקוֹם הַתְּפִלָּה, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב
(יִשְׁעִיָּה נז): "כִּי בֵּיתִי בֵּית תְּפִלָּה". וְעָקָר קִיּוֹם הַבֵּית-
הַמִּקְדָּשׁ הוּא כְּשֶׁנִּכְלָלוּ צְדָקָה וּמִשְׁפָּט יַחַד, כְּמוֹ
שְׁכַתּוֹב בְּמִשְׁיחַ (שֵׁם יא): "וְשִׁפְט בְּצִדִּיק דְּלִים".
וְכַמְבָּאֵר לְעִיל מִזֶּה. וְעַל-כֵּן שְׁנֵי הַבָּתִּים שֶׁהָיוּ בְּזִכּוֹת
אַבְרָהָם וַיִּצְחָק שְׁאֲצֵלָם לֹא נִכְלָלוּ בְּשִׁלְמוֹת בְּחִינַת
צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, עַל-כֵּן נִחְרַבוּ וְכִנּוּ"ל, אֲבָל בֵּית
הַשְּׁלִישִׁי שֶׁיְהִיָּה בְּזִכּוֹת יַעֲקֹב שְׁזָכָה לְכָלל בְּשִׁלְמוֹת
צְדָקָה וּמִשְׁפָּט עַל-כֵּן יִתְקַסֵּם לְעוֹלָם. אֲבָל אֶף-עַל-פִּי-
כֵן מוֹכָא בְּסִפְרֵי קֹדֶשׁ שֶׁעָקָר הַגְּאֻלָּה הָאֲחֻרּוֹנָה תִּהְיֶה
עַל-יְדֵי שִׁיְהִיָּה נִמְתָּק גְבוּרוֹת יִצְחָק לְבְחִינַת יִשְׁחָק, כִּי
זֶה עָקָר הַתְּקוּנָה, שִׁיַּעֲקֹב וְאַבְרָהָם יִמְתִּיקוּ גְבוּרוֹת
יִצְחָק בְּשִׁלְמוֹת, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה תִּהְיֶה הַגְּאֻלָּה הָאֲחֻרּוֹנָה.

וְזֶה בְּחִינַת (וִיקְרָא כז): "וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאֶף
אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאֶף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֹר
וְכוּ", שֶׁמִּתְחִיל תְּחִלָּה מִיַּעֲקֹב, כִּי עָקָר הַגְּאֻלָּה תִּהְיֶה
עַל יְדוֹ, וְיִזְכֹּר גַּם זְכוֹת יִצְחָק וְגַם זְכוֹת אַבְרָהָם עַד
שְׁאֲבָרָהּם וַיַּעֲקֹב יִמְתִּיקוּ גְבוּרוֹת יִצְחָק וְיִכְלָלוּ הַצְּדָקָה
בְּמִשְׁפָּט בְּשִׁלְמוֹת, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה תִּהְיֶה הַגְּאֻלָּה
הָאֲחֻרּוֹנָה וּבְכֵן הַבֵּית-הַמִּקְדָּשׁ כִּנּוּ"ל.

וְזֶה שְׁכַתּוֹב אֲצֵל יַעֲקֹב "וְזָכַרְתִּי וְכוּ", וְכֵן אֲצֵל
אַבְרָהָם כְּתוּב גַּם כֵּן זָכְרוֹן, "וְאֶף אֶת בְּרִיתִי
אַבְרָהָם אֲזָכֹר", אֲבָל אֲצֵל יִצְחָק לֹא כְּתוּב זָכְרוֹן, כִּי
עָקָר הַזָּכְרוֹן לְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל לְגֹאֲלָם מִכָּל הַצָּרוֹת
וְהַגְּזִלוֹת שֶׁהַזְכִּיר מִקֹּדֶם בְּפָרָשָׁה, הוּא רַק עַל-יְדֵי
אַבְרָהָם וַיַּעֲקֹב שֶׁהֵם יִמְתִּיקוּ גְבוּרוֹת יִצְחָק, שֶׁעַל-יְדֵי-
זֶה יִגְאָלָם בְּרַחֲמֵי וּחְסָדֵי הַמֶּרְבִּים, כִּי לְעוֹלָם מִדַּת
חֶסֶד וְהַצְדָקָה מְרַבָּה מִהַמִּשְׁפָּט וְהַדִּין. וְכִּמּוֹ שְׁכַתּוֹב
(תְּהִלִּים לג): "אֲהַב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד ה' מְלֹאָה
הָאֶרֶץ", וְכְתוּב (דְּמִיָּה ט): "כִּי אֲנִי ה' עוֹשֶׂה חֶסֶד
מִשְׁפָּט וַיִּצְדָקָה בְּאֶרֶץ", נִמְצָא שֶׁהַזְכִּיר צְדָקָה וְחֶסֶד
כְּנִגֵּד מִדַּת הַמִּשְׁפָּט, כִּי מִדַּה טוֹבָה מְרַבָּה לְעוֹלָם. וְזֶה
בְּחִינַת אַבְרָהָם וַיַּעֲקֹב שְׁאֲחוֹזִים בְּיִצְחָק לְהַמְתִּיק הַדִּין
וְהַמִּשְׁפָּט שְׁלוֹ, וְעַל-כֵּן עַל-יְדֵי-זֶה תִּהְיֶה עָקָר הַגְּאֻלָּה,

על-ידי-זה, הינו פי אמר פי אני יודע שסוף כל סוף גיעו כל הברכות אליך יעקב, אך הייתי סבור שבתחלה צריכין לתן הברכות לעשו, פי הוא צריך למשל תחלה, וכמו שאמר יעקב בעצמו (שם לג): "יעבר נא אדני לפני עבדו" וכמוכא, על-פני רצייתי לברכו תחלה, ועל-פני "מה זה מהרת", "מהרת" דיקא, "למצא בני", פי לדעתי עדין אין הברכות שהם בחינת מציאות טובות שלך.

והשיב: "פי הקרה ה' אליך לפני", ואיתא במדרש (בראשית רבה סה, יט): 'רבי יוחנן וריש לקיש, חד אמר: אם לקרבנך המציא לך הקדוש-ברוך-הוא, שנאמר: "וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל וכיו", למאכלך על אחת כמה וכמה, וחד אמר: אם לזווגך המציא לך, דכתביב: "הקרה נא לפני היום", וכתביב: "וירא והנה גמלים באים", למאכלך על אחת כמה וכמה. והוא פלא לכאורה, כי לפום רהטא הוא קל וחמר פריכא, פי בודאי להציל יצחק מדין שחיטת העקדה וכן להזמין לו וזוגו הוא הצלה ימרה מלהזמין לו מאכלו לפי שעה?

אך על-פי הנ"ל יובן המדרש היטב ויבוא פמין חמר ויערב לנפשך מאד בעזר ה' יתברך, פי דיקא זכות העקדה ומציאת וזוגו הנזכר אז כשרצה לקבל הברכות, פי אמר: הלא בשביל קרבן העקדה שהוא להמתיק גבורותיך הקרה ה' את האיל, וכן להמציא וזוגך רבקה שהיא בחינת תפלה שממתקת בחינת משפט וגבורה של יצחק עזר ה' יתברך בדרך נפלא, אף-על-פי שהיה קשה מאד למצא וזוגך מעצם גבורותיך וכנ"ל, אף-על-פי-כן חמל ה' והמציא אותה לך, והכל היה בשבילי בשביל שייצאו ישראל ממני. ועכשו למאכלך שאני רוצה להאכילך כדי לקבל הברכות, כדי שייכלו ישראל להתקיים בעולם ולהתפרנס בכל תהך ואריכת מרינת גלותם, על אחת כמה וכמה שזמין ה' יתברך לפני. נמצא שמקשר יפה מאד המדרש הזה, פי דיקא על-ידי המתקת העקדה ועל-ידי וזוגו רבקה בחינת תפלה כנ"ל, על-ידי-זה קבל הברכות וכנ"ל, (וזה שכתוב

שכתוב (בראשית כד): "ויצא יצחק לשוח בשדה" כמו שדרשו רבותינו ו"ל (ברכות כו), על-פני אז צריכין לזהר ביותר להתפלל ושלל לאחר להבטלה חס ושלום. פי שם צריכין התגברות ביותר להתפלל, מחמת שהוא בחינת גבורות יצחק, בחינת משפט, שעקר המתקתו על-ידי התפלה, בחינת צדקה וכנ"ל. ועל-פני אז כשיצא יצחק לשוח בשדה, אז דיקא נזדמנה לו רבקה בתפלתו, כמו שכתוב שם בפרשה, פי רבקה בחינת תפלה וכו' וכנ"ל:

מג **ועל-פני** כל מה שרואה האדם שהדינים שהם בחינת התגברות היצר מתגבר עליו ביותר, הוא דיקא צריך להתגבר להרבות ולהפציר בתפלה ועתה יותר ויותר, כדי להמתיק ולבטל תהך הדינים וכו' וכנ"ל. ועל-פני עקר ההתבודדות שהוא בחינת שיחה בינו לבין קונו נאמר אצל יצחק ביותר, כמו שכתוב: "ויצא יצחק לשוח בשדה", פי עקר השיחה וההתבודדות הוא להמתיק בחינת משפט והדין של יצחק וכנ"ל:

מד **ועל-פני** רצה יצחק לברך את עשו כפי תהך דינו ומשפטו, אבל רבקה הצדקת שהיא בחינת תפלה כנ"ל המתיקה הדין, ולמדה את יעקב שילך במרמה וגנבה לקבל הברכות מיצחק דיקא, פי ידעה שיש כח בתפלתה ובתפלת יעקב שיכול לכלל הצדקה במשפט שיקבל הברכות מיצחק דיקא. אבל מגדל הקטרוג וההתגרות של עשו, שהוא בחינת עקרב שאורב על ישראל תמיד, בפרט בעת שרוצים לקבל הברכות, שהם בחינת מציאה טובה, שאזי אורב ומקטרג ביותר וכנ"ל, על-פני היה ההכרח שילך במרמה, וסבב ה' יתברך שישלח יצחק את עשו לצוד ציד וכו', ובתוך כך קבל דיקא יעקב את הברכות. וכמוכא בזהר הקדוש ובכתבי האר"י ו"ל מזה וכו', עין שם.

וזה שאמר יצחק ליעקב (בראשית כד): "מה זה מהרת למצא בני", "מהרת" דיקא, פי יצחק ראה והבין אז מרחוק שזה יעקב, כמובן בפרשה שאמר: "גשה נא ואמשך וכו'", על-פני אמר לו מה זה מהרת למצא מציאה טובה כזאת להאכילני ולקבל הברכות

בספר הא"ב (אכילה ח"ב אות ו') שצאכילת הצדיקים גדול מקרבות ומזיווגן וכו', וקבן היטב):

מה וְעַל־כֵּן אָמַר יִצְחָק אָז: "הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב וְכוּ'". שֶׁהֵבִין אָז עֵצֶם כְּחוֹ שֶׁל יַעֲקֹב שֶׁזָּכָה לְבַחֲיַנְתָּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע בְּשִׁלְמוֹת, לְכָלֵל מִשְׁפָּט וְצִדְקָה בְּיַחַד, שֶׁהֵם בַּחֲיִינַת תּוֹרָה וּתְפִלָּה, שֶׁעַל־יְדִיָּהּ זוֹכִין לְעֲזוּתָהּ, בַּחֲיִינַת קוֹלוֹת, בַּחֲיִינַת (תהילים סח): "הֵן יִתֵּן בְּקוֹלוֹ קוֹל עֹז", כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם. עַל־כֵּן אָמַר אָז יִצְחָק: עֲתָה יִדְעָתִי כִּי הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב חֲזַק מְאֹד, שֶׁעַל־יְדִיָּהּ יִתְגַּבֵּר עַל הַיָּדִים יְדֵי עֶשָׂו, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ו'. כִּי אֲנִי רוֹאֶה וּמִבֵּין שֶׁקוֹלוֹ הוֹלֵךְ וְחֲזַק מְאֹד, מֵאֲחֵר שֶׁזָּכָה לְהִמָּתֵק מִמִּשְׁפָּט בְּצִדְקָה עַד שֶׁמָּצָא לְהַאֲכִילָנִי וּלְקַבֵּל הַבְּרָכוֹת, שֶׁזֶּה נִמְשָׁךְ מִכָּלִיּוֹת תּוֹרָה וּתְפִלָּה, שֶׁעַל־יְדִיָּהּ זוֹכִין לְעֲזוּת דְּקִנְיָהּ בַּחֲיִינַת קוֹלוֹת, בַּחֲיִינַת "הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב" וְכוּ'. וְזֶה בַּחֲיִינַת "הַקֵּל קוֹל", שֶׁנִּי קוֹלוֹת, בַּחֲיִינַת קוֹל תּוֹרָה וְקוֹל תְּפִלָּה שֶׁנִּכְלָלִין יַחַד, שֶׁעַל־יְדִיָּהּ עָקֵר הַתְּגַבְּרוֹת הָעֲזוּת דְּקִנְיָהּ נֶגֶד הָעֲזוּת דְּסִטְרָא אַחֲרָא, לְהִתְגַּבֵּר עַל "הַיָּדִים יְדֵי עֶשָׂו" שִׁיּוּג מִבַּחֲיִינַת מִשְׁפָּט כְּשֶׁאֵינוֹ נִכְלָל בְּשִׁלְמוֹת בַּבְּרָכוֹת צִדְקָה, אֲבָל עַל־יְדֵי "הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב", בַּחֲיִינַת שְׁנֵי קוֹלוֹת שֶׁנִּמְשָׁכִין מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה שֶׁנִּכְלָלִין יַחַד, עַל־יְדִיָּהּ מִתְגַּבֵּר עַל "הַיָּדִים יְדֵי עֶשָׂו" וּמִכְבָּטִין אוֹתָם וְכוּ':

מוֹ וְעַל־כֵּן בָּאָמַת הָיָה יַעֲקֹב כְּפֶחַד גְּדוֹל כְּשֶׁאֲמָרָה לוֹ אָמֹ שִׁיטְעָה אֶת אָבִיו לְקַבֵּל הַבְּרָכוֹת, וְעַל־כֵּן אָמַר לְאָמֹ: "אוֹלֵי יְמִשְׁנֵי אָבִי וְהִיִּיתִי בְּעֵינָיו כְּמִתְעַתֵּעַ וְכוּ'". כִּי הָיָה מִתְנַרֵּא מִתַּקָּה הַגְּבוּרוֹת שֶׁל יִצְחָק, וְעַל־כֵּן אָמַר "אוֹלֵי יְמִשְׁנֵי אָבִי", הֵינִי שִׁימְשֵׁשׁ וְיִדְקֶק בְּמִשְׁפָּט עִמִּי אָבִי יִצְחָק שֶׁהוּא בַּחֲיִינַת דִּין וּמִשְׁפָּט, כִּי מִחֲמַת שֶׁאֲרָצָה לְקַבֵּל הַבְּרָכוֹת פְּתָאֵם יִתְעוֹרֵר מִשְׁפָּטוֹ עָלֵי חֶסֶם וְשִׁלּוּם, לְמִשְׁשׁ אוֹתִי וּלְדַקֵּק בִּי, וְאִזִּי חֶסֶם וְשִׁלּוּם "וְהִבֵּאתִי עָלַי קָלָה וְלֹא בְּרָכָה", כִּי כֵן דָּרָךְ קְטָרוֹג מִשְׁפָּט, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁאֲדָם נָח וְשָׁקֵט וְאֵינוֹ מִבְּקָשׁ לְמַצָּא מְצִיאוֹת טוֹבוֹת הַרְבֵּה, אִזִּי אֵין מִתְעוֹרֵר עָלָיו הַקְטָרוֹג שֶׁל מִשְׁפָּט כָּל־כָּף, אֲבָל תִּכְף כְּשֶׁרוֹצֶה לְחַטֵּף גְּדִלָה וְעֲשִׂירוֹת גְּדוֹל

וְכִיִּצָּא מִתְעוֹרֵר עָלָיו הַקְטָרוֹג חֶסֶם וְשִׁלּוּם, לוֹמַר וְעִין בְּמַעֲשָׂיו אִם הוּא רָאוּי לְזֶה, וְאִזִּי חֶסֶם וְשִׁלּוּם יְכוֹל לְהִתְהַפֵּף עָלָיו הַגְּלָגַל לְהַפֵּף, שֶׁזֶּהוּ בַּחֲיִינַת מַה שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו' ל"ל (בְּרִכּוֹת נח). שֶׁעִיּוֹן תְּפִלָּה מְזַכֵּיר עוֹנוֹתָיו שֶׁל הָאָדָם, דִּהְיָנוּ כְּשֶׁמַּעֲמֵן בְּתְפִלָּתוֹ שֶׁלֹּא כָּרָאִי, שֶׁאֲמַר רָאוּי שֶׁהַקְדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא יַעֲשֶׂה בְּקִשְׁתִּי, וְכִמּוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י שָׁם שֶׁאֲזַן מְזַכֵּרִין עוֹנוֹתָיו אִם רָאוּי לְזֶה. וְזֶהוּ בַּחֲיִינַת כָּלֵל דְּכָרֵינוּ שֶׁכָּתְבֵנוּ לְמַעַלָּה שֶׁעָקֵר רַב תְּפִלָּתוֹ תִּהְיֶה "רַק לְשִׁטָּף מִיָּם רַבִּים אֲלֵיוֹ לֹא יִגִּיעוּ", לְהַנְצִיל מִהַאֲוִיר וְהַמִּשְׁטָן, בַּחֲיִינַת "מִצֵּר תִּצְרֵנִי וְכוּ'", וְאִזִּי יוֹכֵל לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים גַּם עַל הַכְרָחִיּוֹת פְּרִנְסָתוֹ וְכוּ' וְכוּ'. וְזֶה שֶׁהִתְפַּחַד יַעֲקֹב "אוֹלֵי יְמִשְׁנֵי אָבִי", שֶׁהוּא בַּחֲיִינַת מִשְׁפָּט וְדִין, שִׁימְשֵׁשׁ וְיִדְקֶק בִּי מִחֲמַת שֶׁבֵּאתִי לְקַבֵּל הַבְּרָכוֹת, וְאִזִּי "וְהִבֵּאתִי עָלַי קָלָה וְלֹא בְּרָכָה", שֶׁהוּא בַּחֲיִינַת נִשְׁכַּת עַקְרָב שֶׁבֵּא פְתָאֵם, שֶׁהוּא הַהֶפֶף מִהַמְצִיָּה וְכוּ'.

וְהַיִּיבָה לוֹ אָמֹ: "עָלִי קָלָתְךָ בְּנִי אֲנִי לֹךְ קָח לִי וְכוּ'", הֵינִי שֶׁאֲמָרָה לוֹ רְבָקָה שֶׁהִיא מְקַבֶּלֶת עָלֶיהָ לְבָטֵל הַפֶּחַד הַזֶּה, כִּי הִיא דִּיקָא יוֹדַעַת לְבָטֵל זֹאת, כִּי רְבָקָה הִיא בַּחֲיִינַת תְּפִלָּה, בַּחֲיִינַת הַמִּתְקַת דִּין וּמִשְׁפָּט שֶׁל יִצְחָק כְּכוּ', וְעַל־כֵּן הִיא דִּיקָא יְכוֹלָה לְבָטֵל פֶּחַד זֶה. וְכִמּוֹ שֶׁאֵיתָא בְּמִדְרָשׁ (בראשית רבה סה, טו) שֶׁאֲמָרָה לוֹ: 'עָלִי לְכַנֵּס לִי־יִצְחָק וְלוֹמַר לוֹ, יַעֲקֹב צָדִיק עָשׂוֹ רָשָׁע', הֵינִי כְּכוּ', שֶׁאֲמָרָה שֶׁהִיא בְּתְפִלָּתָהּ יְכוֹלָה לְהִמָּתֵק גְּבוּרוֹת יִצְחָק וּלְגַלוֹת לוֹ שִׁיטְרָאֵל הֵם צָדִיקִים נֶגֶד עָשׂוֹ הַרָשָׁע, כִּי אִם הֵם כְּמוֹ שֶׁהֵם, עֲדִין הֵם צָדִיקִים כְּנֶגֶד רָשָׁעֵת הָעוֹפִים שֶׁהֵם בְּנֵי עָשׂוֹ. וְזֶה מִתְגַּלֶּה עַל־יְדֵי רְבָקָה דִּיקָא, שֶׁהִיא בַּחֲיִינַת תְּפִלָּה שֶׁמִּמֶּתִּיק הַדִּין וְהַמִּשְׁפָּט כְּכוּ', שֶׁעַל־יְדִיָּהּ יוֹכֵל יַעֲקֹב לְקַבֵּל הַבְּרָכוֹת וְכוּ':

מִזִּזְה בַּחֲיִינַת הַנְּסִיּוֹן שֶׁל אֲבָרָהָם וְיִצְחָק בְּשַׁעַת הָעֲקֶדָה, כִּי יְדוּעַ קִשְׁיוֹת הָעוֹלָם עַל גְּדִל הָרַעַשׁ שֶׁל נְסִיּוֹן הָעֲקֶדָה, כִּי לְפִי גְדִל צִדְקָתוֹ שֶׁל אֲבָרָהָם אֵין זֶה נְסִיּוֹן גְּדוֹל כָּל־כָּף לְכַאוֹרָה, כִּי

נזכה לזה המקום הקדוש סוף כל סוף, רק הוא מרחוק, (וכמבאר בדברינו בזה הרבה להוציא קמים מזה כל אחד לעצמו לענין גאלת נפשו בפרטיות, ענין שם בהלכות שלום העין הלקה ה').

וזה בעצמו בחינת 'ואני והנער נלכה עד כה', כי בחינת 'כה' מרמז על דבר שרואין מרחוק מאד, וכמו שפרש רש"י בפרשת 'מטות': 'משה נתנבא ב'כה' וכל הנביאים נתנבאו ב'כה', מוסף עליהם משה שנתנבא ב'זה הדבר', כי כל הנביאים נתנבאו באספקלריא שאינה מאירה שראו נבואתם מרחוק מאד, אבל משה התנבא גם ב'זה הדבר', שהוא בחינת שראה הנבואה בראיה יפה וברה, אבל גם משה התנבא ב'כה', כי היו כמה נבואות שגם הוא הכרח לראותן מרחוק מאד.

וזה בחינת (שמות יא): "כה אמר ה' פחצת הלילה אני יוצא וכו'". כי סוד חצות לילה גם משה לא יכול לעמד עליו בשלמות, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות ג): 'מכדי משה לא ידע חצות אימת ואמר פחצות, דוד ידע שאמר "חצות לילה אקום להודות לך וכו'" (תהילים קט)', הינו כי משה ידע שעקר הוא הגאולה האחרונה שתהיה בזכות דוד והגלויים אליו, שהם הצדיקים ושרים העומדים בחצות לילה לקונן על הרבן בית-המקדש, שאז ה' יתברך וכל הצדיקים שבגן עדן ציתין לקלייהו וכו', ועל-ידי-זה תהיה הגאולה, בבחינת (ישעיה יו): "שישו אתה מושב כל המתאבלים עליה", וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (תענית ב): 'כל המתאבל על ירושלים וכו'', אבל לא יכול לעמד על הדבר מתי יהיה העין, כי הוא סתום מאד כנ"ל. ועל-כן גם בגאולה הראשונה רמז בדבריו שאמר "פחצת הלילה אני יוצא", כי בכל דבריו ושלחיותו הסתפל על העין האחרון, שבשכיל זה מאן בשליחות בתחלה וכו'. ועל-כן רמז בדבריו ואמר "פחצת הלילה אני יוצא בתוך מצרים וכו'", כי כל הגליות מכנים בשם מצרים וכו', כמו שאמרו רבותינו ז"ל, ועל-כן אמר 'פחצת', כי העין האחרון סתום מאד, רק דוד שהוא בעצמו משיח אמר "חצות לילה אקום וכו'".

נדמה לנו שגם אנשים פשוטים יעמדו בנפיון זה, שכשיאמר לו ה' יתברך בפרוש לשחט את בנו יחידו בודאי יקים דבריו וישחטהו. אף עקר הנפיון היה מה שלא הרבה אחר מדותיו יתברך, וכמובא מזה וכמובן בדברי רבותינו ז"ל ומוכא בפרוש רש"י, ממה שאמר אחר-כך 'אפרש שיחתי לפניך, אתמול אמרת לי "כי ביצחק יקרא לך זרע" ואחר כך אמרת לי להעלותו לעולה וכו'". מובן מזה ומשאר מקומות שזה היה עקר הנפיון שלו. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל על פסוק (בראשית כב) "ואני והנער נלכה עד כה", ומוכא בפרוש רש"י: 'אראה היכן הוא מה שאמר לי כה יהיה זרעך'. אבל אברהם התחזק באמונה ולא הרבה אחר מדותיו ואמר: אף-על-פי שאני מבין דרכיו, בודאי כך המדה שאי אפשר להבין דרכי ה' ואני מחזיק לעשות את שלי להוליך בני יחידי לשחיטה, ואף-על-פי-כן אני מאמין שזה יתברך יקים כל דבריו שהבטיחני, כי דרכיו אי אפשר להבין כלל, כי הוא יכול לעשות שני הפכים בנושא אחד, וכמו ששמעתי ממנו ז"ל בזה הרבה.

וזה בחינת מה שכתוב (שם): "ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה אשר יאמר היום בהר ה' יראה", כי כל האבות הקדושים הבינו וראו מרחוק שעקר התכלית והתקנה יהיה רק בסוף האחרון כשיבוא משיח, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל על פסוק (שם טו) "וגם את הגוי אשר יעבדו": 'לרבות שעבוד מלכותו, וכן בכמה מקומות, שפלים ראו גלות הזה המר האחרון הארץ כל-כך, אבל בעצם גדלת השגתם ורוח קדשם לא יכלו לעמד על העין האחרון שהוא קץ הפלאות שהוא סתום ונעלם מאד מעין כל, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (פסחים יג): על פסוק (בראשית מט): "ויקרא יעקב לבניו וכו'", שבקש לגלות להם קץ הגאולה ונסתלקה הימנו שכינה.

וזהו בחינת מה שכתוב באברהם: "ויקרא את המקום מרחק", שראה התקנה שהוא קדשת מקום הבית-המקדש שהוא בית חיינו ושם כל תקנותינו, אבל ראה את המקום מרחק, כי אי אפשר לעמד על הדבר מתי נשוב לזה המקום הקדוש, אבל אף-על-פי-כן ראה אותו בראיה יפה וברה, שבודאי

באותו היום, וסוף כל סוף יתקבצו התנוצצות הגאלה שעוררו הצדיקים והקשרים בכל יום ויום ועל-ידי-זה תבוא הגאלה, וכמו שכתב רבנו ז"ל על מאמר רבה בר בר חנה: 'כד חס גבה אתהפיך' בסימן ב', עין שם.

וְזוֹהוּ: "אשר יאמר היום בהר ה' יראה", וכמו שפרש רש"י שקאי על כל יום של כל הדורות הבאים הקוראים מקרא הזה וכו', עין שם. הינו בחינת "היום אם בקלו תשמעו" הנ"ל, שבכל יום מתקרכת הגאלה כפי העבודה של כל אחד ואחד שעובד את ה' יתברך וכמו שאנו מברכין בכל יום 'מצמיח קרן ישועה'. וזהו 'אשר יאמר היום', הינו בכל יום ויום של כל אדם שבכל דור ודור, היום ה' יראה לעמו במקום הזה, כמו שפרש רש"י שם. כי בכל יום מתנוצצת הגאלה וה' נראה במקום הזה וכנ"ל. אף אף-על-פי-כן לעמד על סוף הדבר מתי תהיה הגאלה השלמה בקץ האחרון, על זה אמר: "ה' יראה", כי רק ה' יתברך בעצמו יראה זאת וכנ"ל. אבל אף-על-פי-כן "אשר יאמר היום", הינו בכל יום ויום "בהר ה' יראה" וכנ"ל.

ועין מה שמבאר בסימן רע"ב על פסוק זה "היום אם בקלו תשמעו", שזה עקר העצה לעבודת ה' יתברך לחשב בכל יום ויום שאין לו רק זה היום בלבד וכו', עין שם. והוא שיש לענן הנ"ל, כי הכל אחד, כי אסור לדחוק את השעה וצריכין שלא לחשב רק אותו היום, בבחינת (תהלים קיח): "זה היום עשה ה' וכו'", ועל-ידי-זה יזכה לעבודת ה' יתברך, וכמו כן יזכה שממנו לא יהיה עכוב משיח כל-כך, וכפי עבודת ישראל המקימים זאת ועובדים את ה' בכל יום, כמו כן מתנוצץ צמיחת קרן ישועה בכל יום וכנ"ל, עד שסוף כל סוף יתקבצו כל עבודתם יחד ותבוא הגאלה בשלמות. וכל אחד כפי חלקו בהתקרבות משיח כן יזכה אז להתענג על ה' ולשבע מטובו הגדול שישפיע עלינו אז:

מח **וְזוֹהוּ:** "חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך", בחינת צדקה ומשפט הנ"ל, שבמשפט עושה צדקה, שזה יהיה בשלמות

ויעל-כן אמר משה אז: "כה אמר ה'", כי נבואה זו של בחינת חצות שמרמוז על קץ האחרון היא רחוקה מאד ואי אפשר לעמד על זה, על-כן אמר בלשון "כה" וכנ"ל. וזהו בעצמו בחינת "ואני והנער נלכה עד כה" הנאמר באברהם, כי האמין שאף-על-פי שמוליד בנו לשחיטה, אף-על-פי-כן בודאי יתקיימו דבריו יתברך שאמר "כי יצחק יקרא לך זרע", אף הוא בבחינת "כה", שרחוק מאד ואי אפשר להבין, רק מרחוק רואין וכנ"ל.

ויעל-כן אחר כך כשהציל ה' יתברך את יצחק והעלה איל תחתיו, אז הבין אברהם יותר שאי אפשר להבין דבריו ולעמד על סוף דבריו, בפרט בענין הקץ האחרון, שכל ההבטחות שהבטיחו לתן לו זרע ולהנחילם את הארץ הכל היה בשביל הקץ האחרון, שרק אז יתקיימו בשלמות כל ההבטחות, אבל אי אפשר לעמד על סוף הדבר בשום אופן, רק אנו מתייבים בכל יום לקיים דברי ה' יתברך ומצותיו ולהאמין שעל-ידי-זה יתקרב הקץ ולחפות בכל יום שיבוא, ואף-על-פי-כן אם לא יבוא באותו היום נחכה ביום אחר עד שסוף כל סוף יבוא, כמו שאמרו (חבקוק ב): "אם יתמהמה חכה לו כי בא יבא לא יאחר".

וְזוֹהוּ: "ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה", שאין לו פרוש לכאורה, וכאשר נדחק רש"י בפרושו. אף עתה יתפרש כפשוטו, שקרא המקום של הבית-המקדש שהוא עקר התקנה כנ"ל "ה' יראה". הינו כי רק ה' יראה זה המקום להשרות בו שכינתו, כי רק הוא יתברך לבד יודע הסוף, אבל אנו אסור לנו לחשב בזה שום קץ כלל, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל, רק עלינו מטל בכל יום ויום לעשות את שלנו לסור מרע ולעשות טוב בכל יום ויום שעל-ידי-זה מתקרכת הגאלה, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין כח). ששאל את אליהו: אימתי יבוא מר? אמר לו: היום, היום אם בקלו תשמעו. ואם כבר היה כמה צדיקים וקשרים שעבדו אותו יתברך בכל יום ויום ואף-על-פי-כן עדין לא בא, הוא מחמת הקלקול של אחרים שמעפכין ביאתו, אבל אף-על-פי-כן כל אחד כפי עבודתו הוא מקרב הגאלה

למרו רבותינו ו"ל ש' יתברך מתפלל, כי 'תפלתם לא נאמר אלא תפילתי וכו', כמבאר בברכות (דף טו). כי כל קיימנו וחייתנו הוא רק על-ידי תורת ה' ותפלת ה' ממש, והעקר על-ידי תפלת ה', שהוא בחינת מה שהוא יתברך מתפלל בעצמו ברחמי הפשוטים לעורר רחמי הרבים והגדולים, (כמבאר בהתורה 'ענין ומרת ה' בסימן ק"ה ענין זה, ענין שם).

ועכשיו שהבית המקדש חרב בעונותינו לא היה אפשר לנו להתקיים ללא הצדיקים הגדולים שיש להם כח לעורר בחינת תפלת ה' בכל יום, שמשם נמשכין חסדים חדשים בכל יום, בבחינת "חדשים לבקרים וכו'", שנמשכין על-ידי עצם החסדים שהמשיכו בראש השנה שהוא בריאת העולם וכו', וכמבאר לעיל באות ג', שאלו החסדים נמשכו מראש השנה עד יום פסח להמתיק הדינים, עד שביום פסח מתרצה ה' יתברך וסולח ומוחל עונות ישראל בכל שנה. ומשם נמשכין החסדים חדשים בכל יום ויום, שבלא זה לא היה קיום להעולם עתה אחר התרפון, כמו שצ"ע ירמיה בקנתו: "ואמר אבד נצחי ותוחלתי מה", זאת אשכב אל לפי על-פני אוהיל, חסדי ה' כי לא תמנו וכו'". וכל אלו החסדים נמשכין על-ידי הצדיקים הנ"ל שזוכין לתפלת ה' וכו'":

נא וזהו בחינת תקן הנס של חגגה, כי מלכות הרשעה רצו להשכיח תורתך וכו' ולהחריב הבית המקדש קדם זמנו, כי רצו לעקר קדשת ישראל לגמרי חס ושלום, שעל-ידי זה היה חזון העולם לתהו ובהו, כי אין קיום להעולם בלא התורה, כי הסטרא אחרת בחינת מלכות הרשעה ראו והבינו שזה הבית השני לא יתקיים וסופו לחרב, כי גם אז בבנינו היה ידם תקיפה על ישראל, על-פני רצו להחריבו תכף כדי להגביר החשך מאד, להחשיך חס ושלום עיני ישראל שיהיו מתנאשין מן הגאולה השלמה לגמרי. כי עקר בריאת העולם היה רק בשביל ישראל ובשביל התורה ובשביל הבית המקדש, כמו שכתוב (בראשית א): "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", ואמרו רבותינו ו"ל:

כשיבוא משיח שיזכה לזה פנ"ל, שעל-ידי זה תהיה הגאולה השלמה וכו'": וזה זוכין על-ידי קימת חצות שעל-ידי זה תבוא קץ הגאולה פנ"ל. וזהו "חצות לילה אקים להודות לך על משפטי צדקך", שבתחצות לילה כשקמים שעל-ידי זה מקרבין הגאולה כמו שאמרו רבותינו ו"ל וכו'": אז צריכין להודות לו יתברך על משפטי צדקתו יתברך, מה שהוא יתברך במשפט עושה צדקה, שעל-ידי זה עקר ההתחזקות לקנות ולחכות לישועה ולגאולה שלמה בכלליות ובפרטיות בכל עת וכו'":

מט שיהיה לעיל לאות מ', לענין מה שמוכא שם שיעולם מדה טובה מרבה וכו'.

וזהו שאמרו רבותינו ו"ל (פסחים ק"ו): "ואעשה לגוי גדול", זה שאמרים אלקי אברהם וכו', יכול יהיו חותמין בכלם? תלמוד לומר: "וזהו ברכה", בך חותמין וכו', הינו פנ"ל, כי עקר חתימת וגמר הברכה של השלשה אבות אברהם יצחק ויעקב, שהם בחינת צדקה ומשפט וכלליות צדקה ומשפט יחד פנ"ל, עקר חתימת הברכה הוא רק מגן אברהם, כי אברהם בחינת צדקה וחסד שבו עקר חתימת וגמר הברכה, כי מדה טובה מרבה לעולם וכו'":

נ וזה בחינת חגגה שהוא בחינת חגגה הבית המקדש, כי עקר קדשת הבית המקדש הוא כי שם הוא מקום התורה והתפלה, כמו שכתוב (ישעיה ב): "כי מציון תצא תורה", כי שם עומד הארון עם הלווחות בבית קדשי קדשים ושם מקום התפלה, כמו שכתוב (שם נ): "כי בתי בית תפלה", כי הדרך שם עולין כל התפלות, כמו שכתוב (מלכים א ח): "והתפללו אליך דרך ארצם והבית אשר בניתי לשמך וכו'". והעקר הוא כי שם הנשאת שכינתו יתברך, ושם התורה הוא בחינת תורת ה' ממש, כי שם עומדים הלווחות שנתנו מידו יתברך ליד משה שהם מצשה אלקים, כמו שכתוב (שמות לב): "והלחת מצשה אלקים המה כתובים באצבע אלקים", בחינת תורת ה' ממש, וכן תפלת ה' ממש הוא שם בבית המקדש, כמו שכתוב (ישעיה נ): "ושמחתים בבית תפילתי", שמנה

בשְׂבִיל ראשית, שֶׁהם יִשְׂרָאֵל וְהַתּוֹרָה וּבֵית-הַמִּקְדָּשׁ שֶׁנִּקְרָאִים ראשית וכו'. אף "וְהָאֶרֶץ הִיְתָה תְּהוֹ וְבָהּ וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְּהוֹם", שֶׁהם בְּחִינַת אַרְבַּע מַלְכוּיֹת, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל, וּמִבְּאֵר בְּדִבְרֵיהֶם ו"ל שֶׁמַּלְכוּת יוֹן הִרְשָׁעָה הֵם בְּחִינַת חֹשֶׁךְ, וּמַלְכוּת אָדָם שֶׁהוּא הַגְּלוּת שֶׁל עֶכְשׁוֹ הוּא בְּחִינַת תְּהוֹם. נִמְצָא שֶׁמַּלְכוּת יוֹן הִרְשָׁעָה שֶׁמִּשְׁלָה אֹז הֵם בְּחִינַת "וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְּהוֹם", שֶׁהם הַחֹשֶׁךְ שֶׁמִּכְסֶּה עַל פְּנֵי תְּהוֹם, שֶׁהוּא הַגְּלוּת הַזֶּה שֶׁנִּמְשָׁל לְתְּהוֹם. וּכְשֶׁנוֹפְלִים בְּאוֹר יוֹם לְתְּהוֹם גַּם בֶּן מֵר מֵאֹד וְקָשָׁה לַעֲלוֹת, מִכָּל שֶׁכֵּן כְּשֶׁמִּתְגַּבֵּר עוֹד הַחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְּהוֹם. וְזֶה הִיָּה בְּנִת מַלְכוּת יוֹן הִרְשָׁעָה אֹז שֶׁהם בְּחִינַת "וְחֹשֶׁךְ שֶׁעַל פְּנֵי תְּהוֹם", שֶׁרָצוּ לְהַגְבִּיר הַחֹשֶׁךְ מֵאֹד, לְהַסְמִיךְ הַגְּלוּת יָחִיד, שֶׁיִּתְרַב הַבֵּית מִדְּכָדִי שֶׁיִּתְגַּבֵּר הַחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְּהוֹם, כְּדִי שֶׁלֹּא יוֹכֵלוּ יִשְׂרָאֵל לַעֲלוֹת וְלַצֵּאת חֵס וְשָׁלוֹם.

וה' יתְבַרֵךְ בְּרַחֲמֵי הַמְּרַבִּים נֵתָן בְּלֵב הַצַּדִּיקִי אֲמַת מִתְתִּיבָהּ וּבְנִי לְחֵם מִלֶּחֶמֶת ה'. וְעָקֵר כֶּחֶם הִיָּה עַל-יְדֵי עֲזוֹת דִּקְדוּשָׁה, שֶׁהִמְשִׁיכוּ מִבְּחִינַת תַּפְּלַת ה' מִמֶּשׁ, כְּמוֹכָא שֶׁיְהוּדָה בְּנוֹ שֶׁל מִתְתִּיבָהּ הִיָּה נִקְרָא יְהוּדָה מ'כ'ב'א', שֶׁהִיָּה צוּעֵק בְּמִלְחָמָה מ' ב'מוֹד בְּאֵלִים י". כִּי עָקֵר הַשִּׁבְחָה שֶׁל מ' כְּמוֹד וְכו' הוּא מֵה שֶׁה' יתְבַרֵךְ מִגְבִּיר הַחֲסִידִים עַל הַגְּבוּרוֹת לַעֲזוֹר לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁזֶהוּ עָקֵר גְּבוּרוֹת גְּבוּרוֹת, וְכְמוֹ שֶׁנִּסְמָךְ לָזֶה מ' כְּמוֹכָה נֶאֱדָר בְּקִדְשׁ נוֹרָא תְּהִלַּת עֲשֵׂה פְּלָא', 'נוֹרָא תְּהִלַּת' זֶה בְּחִינַת תַּפְּלוּתוֹ יתְבַרֵךְ, כִּי הוּא יתְבַרֵךְ נוֹרָא תַּפְּלוּת, כִּי תַּפְּלוּתוֹ הֵם נוֹרָאוֹת מֵאֹד, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה הוּא עֲשֵׂה פְּלָא לְהַצִּיל אֶת יִשְׂרָאֵל.

ויעל-בן זְכוֹ כְּשֶׁנִּצְחָנוּ שֶׁהִיָּה לָהֶם גִּדּוֹל כְּזֶה בְּנֵרוֹת הַמְּנוֹרָה דִּיקָא, שֶׁעַל זֶה קָבְעוּ לָנוּ לְהַדְלִיק גַּר חֲנֻכָּה, לְהוֹרוֹת שֶׁעֲדִין ה' עִמָּנוּ וּמֵאִיר לָנוּ אוֹר גִּדּוֹל בְּתוֹךְ תַּקָּף הַחֹשֶׁךְ שֶׁל מַלְכוּת הִרְשָׁעָה, בְּבְחִינַת (מִיכָה ז'): "אַל תִּשְׁמָחִי אִיְבָתִי לִי, כִּי נִפְלִיתִי קִמְתִּי, כִּי אֲשַׁב בַּחֹשֶׁךְ ה' אוֹר לִי". וְעַל-יְדֵי-זֶה עָקֵר

ה' יתְבַרֵךְ מִחֲשַׁבְתָּם הִרְעָה וְנִתְהַפֵּף לָנוּ לְטוֹכָה מִהֶפֶךְ אֶל הֶפֶךְ. כִּי לֹא דִי שֶׁלֹּא הִגְבִּירוּ הַחֹשֶׁךְ שֶׁעַל פְּנֵי תְּהוֹם חֵס וְשָׁלוֹם כְּנ"ל, אִף גַּם נִתְהַפֵּף שֶׁתִּקְנוּ לָנוּ הַצַּדִּיקִים חֲנ"ל תִּקּוֹן גִּדּוֹל וְנִפְלָא לְדוּרוֹת, שֶׁהִמְשִׁיכוּ לָנוּ מִצְוָה חֲדָשָׁה קְדוּשָׁה וְנוֹרָאָה כְּזֹאת לְדוּרוֹת, עַד שֶׁגַּם אֲנַחְנוּ עֲתָה בְּתַקָּף אֲרִיכַת הַגְּלוּת הַזֶּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּהוֹם מִמֶּשׁ, זֹכִין לְהַדְלִיק גַּר חֲנֻכָּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת אוֹר וְנִפְלָא וְנוֹרָא מֵאֹד שֶׁמֵּאִיר לָנוּ בְּתוֹךְ חֲשִׁכַת אֲפֵלַת תְּהוֹם, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה יֵשׁ לָנוּ תִּקְוָה שֶׁלֹּא לְהִתְיַאֵשׁ מִן הַרְחָמִים, כִּי עֲדִין הוּא יתְבַרֵךְ מֵאִיר לָנוּ בְּרַחֲמֵי, בְּבְחִינַת "כִּי אֲשַׁב בַּחֹשֶׁךְ ה' אוֹר לִי" כְּנ"ל. כִּי אוֹר גַּר חֲנֻכָּה נִמְשָׁךְ מִמָּקוֹם גְּבוּהָ מֵאֹד, כְּמוֹכָא בְּכַוָּנוֹת, הֵינּוּ מִבְּחִינַת תּוֹרַת ה' וְתַפְּלַת ה' מִמֶּשׁ, וְעָקֵר נִפְלָאוֹת מַעֲלַת גַּר חֲנֻכָּה הוּא שֶׁנִּמְשָׁךְ מִמָּקוֹם גְּבוּהָ מֵאֹד, מִבְּחִינַת תּוֹרַת ה' וְתַפְּלַת ה', עַד שֶׁיֵּשׁ לוֹ כַּח לְהֵאִיר לְמִטָּה לְמִטָּה בְּתוֹךְ חֲשִׁכַת אֲפֵלַת תְּהוֹם מִמֶּשׁ, כִּי כָל מֵה שֶׁהָאוֹר גְּבוּהָ יוֹתֵר וְכוֹל לְהֵאִיר לְמִטָּה לְמִטָּה יוֹתֵר, כְּמוֹכָא בְּמָקוֹם אַחֵר:

נב כ'י הַבֵּית הַשֵּׁנִי הִיָּה בְּזִכּוֹת יִצְחָק כְּמוֹכָא, שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּקָּף הַגְּבוּרוֹת, וְעַל-כֵּן לֹא הִיָּה גְּאֻלָּה שֶׁלֵּמָּה, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל, כִּי הִיָּה חֶסֶד חֲמִשָּׁה דְּבָרִים וְהֵיוּ מְשַׁעְבָּדִים תַּחַת מַלְכֵי הָעֶכְבוֹ"ם, אִף אֶף-עַל-פִּי-כֵן הִיָּה לָנוּ טוֹכָה גִּדּוֹלָה וְנוֹרָאָה, וְלֹא הַבֵּית הַשֵּׁנִי לֹא הִיָּה אֶפְשָׁר לָנוּ לְהִתְקַיֵּם בְּגֻלוֹת הָאָרֶץ הַזֶּה מִעֲצָם הַחֹשֶׁךְ שֶׁעַל פְּנֵי תְּהוֹם שֶׁיִּנְיָקוּ מִבְּחִינַת גְּבוּרוֹת יִצְחָק, מִבְּחִינַת (בְּרַאשִׁית כז): "וַתִּכְתֹּב עֵינָיו מִקְרָא", שֶׁצָּרִיכִין לְהִתְקַיֵּם בְּחֲסִידִים גִּדּוֹלִים הַנִּמְשָׁכִין מִתַּפְּלַת ה' וְכְנ"ל. וְעַל-כֵּן סָבַב ה' יתְבַרֵךְ בְּרַחֲמֵי שְׂאֹז בִּימֵי בֵּית שְׁנֵי דִיקָא, שֶׁהוּא כְּנֶגֶד יִצְחָק, שְׂאֹז רָצָה לְהִתְגַּבֵּר הַחֹשֶׁךְ וְכו', שֶׁהוּא בְּחִינַת מַלְכוּת יוֹן הִרְשָׁעָה שֶׁמִּשְׁלָה אֹז, שְׂאֹז דִּיקָא נִקְבַּע לָנוּ יְמֵי הַחֲנֻכָּה הַקְּדוּשִׁים שֶׁבָּהֶם מְדַלִּיקִין גַּר חֲנֻכָּה הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת אוֹר גִּדּוֹל שֶׁנִּקְבַּע לָנוּ לְהֵאִיר לְדוּרוֹת גַּם בְּתוֹךְ הַגְּלוּת הַזֶּה שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּהוֹם וְכְנ"ל:

שפרש רש"י: 'צרה קוראת לחברתה' רחמנא לצלן, גם שם ה' יתברך מאיר בחסדו על-ידי הצדיקים שממשיכים בחינת תפלה ה' שמשם החסדים שאינם כלים לעולם כנ"ל. אף כל אחד צריך להתחזק להאמין בזה ולהשתדל בכל מה שיוכל לצעק ולהתפלל לה', והעקר שיעורר תפלה ה' בעצמו, שיבקש מה' יתברך שיתפלל בעצמו עבורו וכו"ל. כי כל מה שיש יותר איזה בחינת אתערוקא דלתתא שאיש הישראלי מתפלל מלמטה, מתעורר ביותר כביכול כח תפלתו יתברך פידוע.

כי זה עקר כלל כל פונות התורה והמצוות וכל פונות התפלה, שעקר הפונה שעל-ידי אתערוקא דלתתא יתער לעלא פידוע. הינו כשאנו לומדין תורה או מקימין איזה מצוה, על-ידי-זה מעוררין אותו יתברך לקיים אותה התורה והמצוה. וכן כשאנו מתפללין לפני יתברך אזי הוא יתברך בעצמו מתפלל, כי כל אחד מישראל הוא חלק אלוך ממש, וכפי חלקו ופרשו באלקותו יתברך כן יש לו כח לעורר מלמעלה.

אך בודאי יש חלוקים רבים, כי אלקותו יתברך מלא כל העולם מרים כל דרגין עד סוף כל דרגין, עד תכלית דיוטא התחתונה, ואפלו בעשר כתרין דמסאבותא וכו', כמובא בדברי ו"ל כמה פעמים, (ובפרט בהתורה מי האיש החפץ חיים סימן ל"ג), רק שכל מה שהמדרגה יותר נמוכה שם אלקותו בצמצומים יותר ומלבש בלבושים יותר וכו'. ועל-כן יש חלוקים ומדרגות רבות בין אדם לחברו ובאדם עצמו שצריך לעלות מדרגא לדרגא, כמבאר בהתורה הזאת 'חותם בתוך חותם' שאנו עוסקים בה, שאצל כל אחד כפי מדרגתו יש בחינת נגלה ונסתר, בחינת נעשה ונשמע, שהם בחינת תורת ה' ותורתו, שהם בחינת תורה ותפלה וכו', כמו שכתוב שם, הינו שיש אחד שנמוך מאד שאינו יכול לעורר בתורתו ותפלתו אלא חיות אלקות המלבש בלבושים רבים וצמצומים גדולים שממיה איזה מדרגה מעולם העשיה, וכן מדרגא לדרגא.

נג **ועל-כן** הם שמונה ימי חנפה, כנגד בחינת תורה ותפלה שכל אחד כלול מד' ד', שהם בחינת ו'צ'ח'ק' ור'ב'ק'ה', כי 'צחק' ארבע אותיותיו הם בחינת ו'שרים' צ'דיקים ח'סידים ק'דושים שהם כלל התורה. ו'רבקה' בחינת תתרו'מם וכו' עד תתה'לל, שהם בחינת ארבעת חלקי התפלה, כי התפלה כלול מד', דהינו ארבעת חלקי התפלה כנגד ארבעה עולמות: אצילות, בריאה, יצירה, עשיה. כי קרבנות וכו' כנגד עשיה, ופסוקי דזמרה כנגד יצירה וכו', כמבאר בפונות. וכן התורה כלול מד', כמו שאמר רבותינו ו"ל (עירובין נד): 'ביצד סדר משנה וכו', נמצא ארבע פעמים ביד כל אחד, וכמובא בהתורה 'מישראל וכו'' (סימן ל').

נמצא שתורה ותפלה הם שמונה בחינות, שהם בחינת ארבע אותיות של יצחק ורבקה וכו"ל, וכנגד זה הם שמונה ימי חנפה שבהם מאיר אור גדול שעקרו נמשך מתורה ותפלה, הינו מתורת ה' ותפלת ה', שעל-ידי-זה נמתק כל הדינים שבעולם בכל דור ודור בכל שנה ושנה, שמשם היה תקף הגס של חנפה, והארת הגס הזה נמשך עלינו בכל שנה ושנה, שעל-ידי-זה אנו מתקנים בגלות הארץ הזה.

ועל-כן נקרא 'חנפה', בחינת חנכת הבית, כי על-ידי תקף הנסים האלה אנו מאמינים שעדין ה' יתברך עמנו ומאיר לנו בתקף חשכת גלותנו, ועל-ידי-זה אין אנו מתאזשין מן הרחמים שעל-ידי-זה נזכה לגאולה שלמה. כי על-ידי-זה נמשך בחינת חנכת הבית בכל שנה, כמו שאנו אומרים 'מזמור שיר חנכת הבית' בכל יום, כי בכל יום נצמח צמיחת קרן ישועה, עד שסוף כל סוף יתקבצו כל הישועות שנתעוררו ונצמחו על-ידי תפלת ישראל, ועל-ידי-זה תבוא הגאולה השלמה, בבחינת 'יד חם גבה אתהפיק וכו'', כמבאר לעיל:

נד **וכל** זה צריך כל אחד להבין מזה רמזים לעצמו, שדיקא בתקף חשכת גלותו שהוא בבחינת תהום ממש בגשמיית ורוחנית, בבחינת (תהלים מב): 'תהום אל תהום קורא', כמו

וְעַל-כֵּן בחינת מעלת תפלה בצבור שאז אין תפלתו נמאסת, בבחינת (איוב לו'): "הן אל בכיר לא ימאס", כי 'אכל בי עשרה שכינתא שריא'. ועקר התקון על-ידי החזן והשליח צבור כשהוא הגון כראוי, כי השליח צבור צריך שיהיה המבחר שבצבור, שיוכל ללקט כל הנקודות טובות שיש בכל אחד מהצבור ולכלל עמם בו יתברך עד שיעורר תפלת ה' ממשי, שזהו בחינת חזרת התפלה בצבור שאז אומרים קדשה, כי על-ידי חזרת התפלה על-ידיה מקבץ השליח צבור כל תפלות הצבור וכוללם יחד ועולה עמם, ונכלל בתפלת ה' ששם תכלית הקדשה העליונה על כל הקדשות, שזהו בחינת שלש קדשות: 'קדוש קדוש קדוש', בחינת קדשת התורה, בחינת נעשה, ובחינת קדשת התפלה, בחינת נשמע, וקדוש השלישי הוא בחינת כלליות קדשתם יחד, כי העקר לכלל קדשת הנשמע בקדשת הנעשה וכנ"ל.

וְזוּהוּ בחינת: 'מלא כל הארץ כבודו', כבוד זה בחינת מלך הכבוד, בחינת משפט, בחינת (משלי כט): "מלך במשפט יצמיד ארץ", כי עקר כבוד המלך שעושה משפט, הינו כי כל זה הוא צדין בחינת משפט שהוא בחינת תורה וכו' פנ"ל, כי גם בבחינת תורת ה' כלול כל הבחינות הנ"ל וכנ"ל, ואזי 'האופנים וחיות הקדש ברעש גדול מתנשאים לעמת שרפים' ואומרים 'ברוך כבוד ה' ממקומו', שזהו בחינת 'איה מקום כבודו', כמו שאומרים בקדשת 'פתר' בשבת, הינו שאומרים שאין זה עקר שבת וכבוד ה' יתברך שפבורו הוא בחינת משפט מלא כל העולם, כי על-ידיה לא היה מתקנים העולם פנ"ל, רק באמת אין יודעין כלל 'איה מקום כבודו', כי דרכי משפטו אי אפשר להשיג, כי המשפט כלול בצדקה שנמשך מתפלת ה' פנ"ל שזה אי אפשר להשיג כלל, על-כן עקר שבתו יתברך 'ברוך כבוד ה' ממקומו', ששם רחמים גדולים מאד שאין לשער, בחינת 'ממקומו הוא יפן ברחמים וכו'.

וְעַל-כֵּן אומרים המלאכים זאת ברעש גדול, כי מודעזעים מאד מאימת גדלותו יתברך,

עקר התקנה הוא על-ידי הצדיקים הגדולים שזוכין לתורת ה' ותפלת ה' ממשי, שמאירין בנו שגם בתכלית שפלות דיוטא התחתונה, משם נדבק עצמנו ברצון חזק לתפלת ה' ממשי, כי הרצון חפשי לעולם, כמבאר לעיל מזה שבגדל כח הצדיקים נוכל להתגבר ברצון חזק שהוא בחינת נשמע, בחינת תפלה וכו', להמשיך לעצמו רחמים ורחמים מתפלת ה' ממשי, שממנו נמשכין חסדים חדשים בכל יום שאינם כלים לעולם:

נה **וְזוּהוּ** בחינת כלל פונות התפלה בכל יום, כי מבאר בכונות האר"י ז"ל שכלל הפונות לחזן הארבעה עולמות, אצילות בריאה יצירה עשיה, בעבדא ובמלוא, כי בתחלה צריכין לתקנם בעבדא על-ידי: 'פנה ויטל ידיו', שעל-ידיה דוחין הפסלת ומטהרין עולם העשיה, ועל-ידי ציצית מתקנים עולם היצירה, ועל-ידי תפלין של יד מתקנין עולם הבריאה, ועל-ידי תפלין של ראש עולם האצילות, וכל זה בעבדא. ואחר-כך במלוא על-ידי ברפת השחר וקרבנות וכו' מתקנים במלוא עולם העשיה, ועל-ידי פסוקי דזמרה עולם היצירה, ועל-ידי קריאת שמע וברכותיה עולם הבריאה, ועל-ידי תפלת שמונה עשרה עולם האצילות. הינו כי עבדא ומלוא הם בחינת נעשה ונשמע, כי נעשה בחינת עבדא, בחינת תורה, ומלוא בחינת נשמע, בחינת תפלה שהוא כדבור דיקא. וצריכין לעלות מדרגא לדרגא עד אצילות ושם צריכין לכלל באין סוף, עד שתהיה התפלה בחינת תפלת ה' ממשי.

וְזוּהוּ בחינת מה שמבקשין קדם התפלה ה' שפתי תפתח וכו'. הינו שאיני יודע מה לדבר כלל ואיך להמשיך החסדים לבטל הדין, רק ה' שפתי תפתח, והוא בעצמו כבניכול ידבר בי כל דברי התפלה, בבחינת (שמואל ב כג): "רוח ה' דבר בי", הינו שאהיה נכלל בך עד שתהיה תפלתי בחינת תפלת ה' ממשי. וזהו: 'ופי יגיד תהלתך', בחינת (דברים י): "הוא תהלתך והוא אלקיך", שזה עקר שלמות התפלה, שתהיה התפלה נכלל באחדותו יתברך, כמבאר במקום אחר, הינו בחינת תפלת ה' פנ"ל.

החסדים מתכלית המעלה מבחינת תפלת ה' ממש עד שיהיו נמתקין כל המשפטים והדינים שלמטה, עד שיהיה נמשך השפע טובה לברכה לזה העולם הגשמי, שזהו עקר כלליות הנשמע בהנצעה. הינו שבחינת החסדים מתפלת ה' יאירו עד למטה למטה בתכלית המדרגה התחתונה של עולם העשיה, עד שיתקבצו הכל לה' יתברך וכנ"ל, ויהיה נמשך עלינו כל טוב בגשמיות ורוחניות וכנ"ל, שכל מה שנמתק הדין ביותר נתבטל כח הניצור הרע וזוכין לשוב לה' יתברך ונמשך כל טוב לישראל, אמר:

נח וְעַל-בֶּן בתחלת התפלה מתחילין מפרשת העקדה, כי עקר כלל התפלה הוא להמתיק גבורת יצחק שזה נעשה על-ידי העקדה, כי על-בן כל ארבעת חלקי התורה וארבעת חלקי התפלה מרמזים ביצחק ורבקה, בבחינת 'בפי ישרים תתרום' וכנ"ל, מחמת ששם עקר נפלאות פעלת התפלה וכנ"ל, ועקר המתקת גבורת יצחק היה על-ידי העקדה, על-בן מתחילין בכל יום סדר התפלה מפרשת העקדה וכנ"ל.

כִּי כבר מבאר שכל התחדשות החסדים ששכל יום ממשיכין בכח הצדיקים מראש השנה וכו' וכנ"ל, ובראש השנה עקר המשכת החסדים החדשים להמתיק הדינים הוא על-ידי העקדה, ועל-בן בראש השנה ביום ראשון ויום שני שהם כיומא אריכתא קורין בהם לדת יצחק, בחינת פחד יצחק, והמתקתו על-ידי העקדה, ואומרים בשני הימים: 'ועקדת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכר'. ותוקעין בשופר להזכיר עקדת יצחק, כי על-ידיה עקר המתקת הדינים, על-ידי שממשיכין חסדים חדשים על-ידי שמעוררין תפלת ה' וכנ"ל. ואז בראש השנה נמשך בחינת קבלת הברכות שמקבל יעקב בהכמה מיצחק על-ידי ששולחין את עשו בכונה וכו', כמוכר בפגנות ובזהר הקדוש שזה נעשה בראש השנה וכנ"ל, וכל עקרו נמשך על-ידי העקדה וכנ"ל:

מחמת שמבינים מרחוק עצם פלאות חסדיו עד אין קץ שהם עקר גדלותו יתברך כנ"ל, שאי אפשר להם להשיג כלל כי אם הצדיקים הגדולים שהיו בזה העולם וכו' וכנ"ל.

וְכִי שאינו יכול להתפלל עם הצבור עקר תקנתו לקשר עצמו לצדיקים שבדור הנ"ל שזכו לתפלת ה' ממש שכל עקר תקון התפלה על ידם, כי גם השליח צבור אין לו כח לכל הנ"ל אפלו אם הוא איש כשר והגון באמת כי אם בכח הצדיקים, שצריך להתקשר אליהם ביותר כדי שיוכל להעלות כל תפלת הצבור לבחינת תפלת ה' כנ"ל:

נו וְאַחֵר חזרת התפלה אז אומרים שלש עשרה מדות של רחמים 'ויצבר ה' על פניו ויקרא ה' ה', שזהו עקר בחינת תפלת ה' כנ"ל שזוכין לעורר על-ידי תפלת כל ישראל כנ"ל, ואז נופלים על פניהם, ומבאר בפגנות שמפילין עצמן בכונה משמים לארץ כדי להעלות ניצוצות מעמקי הקלפות בשביל היחוד, הינו בחינת ירידה תכלית העליה המבאר בתורה הנ"ל ומוכא לעיל, כי אי אפשר לכלל שם כי אם על-ידי ירידה מקדם שהיא תכלית העליה, שפשעומדין בנסיון בתכלית הירידה להתחזק גם שם ולהאמין כי רחמי לא כלים וכנ"ל, אזי זוכים לתכלית העליה בכח הצדיקים, לכלל בבחינת תפלת ה' ממש ששם נהפך הכל לטובה, כי שם נמתקין כל העונות ונתהפכין לזכיות, בבחינת (ירמיה א): "ביום ההוא יבקש עון ישראל ואיננו וכו'", כמבאר שם בהתורה הנ"ל:

נו וְאַחֵר התפלה אומרים 'אשרי וְכִי לַצִּיּוֹן וכו' שזו חזונו מאצילות לבריאה. ואחר-כך על-ידי 'תפלה לדוד' ושיר של יום חזונו מבריאה ליצירה. ואחר-כך על-ידי 'אין באלהינו' וקטרת חזונו מיצירה לעשיה. והכל כדי להמשיך השפע טובה מעולם לעולם עד עולם הגשמי הזה, כמבאר כל זה בפגנות, הינו כי זה עקר התקון להמשיך

יום בכל סדר המערכה מתמיד של שחר עד תמיד של בין הערבים וכו', שעל-ידי כל זה המשיכו חסדים חדשים בכל יום להמתיק הדינים וכנ"ל.

ובשמיני סמוך לערב, כד לילא פריש גדרפהא על עלמא, אז צוה לנו ברחמי יתברך להדליק גרות המנוחה על-ידי שמן משחת קדש. כי אור גרות המנוחה הקדושה נמשך מאור התורה והתפלה, שהוא בחינת כלל העבודה של המשפן ובית-המקדש שעסקו בו, בבחינת (משלי ו): "כי גר מצוה ותורה אור", הינו כי אור גרות המנוחה נמשך מבחינת אור התורה שדולק ומאיר על-ידי התפלה, שהיא בחינת רצון ודבקות, שהוא בחינת השמן וך של המנוחה, כי שמן בחינת רצון, כמו שכתוב (דברים ל): "יהי רצוי אחי וטבל בשמן רגלו", וכמוכן בהתורה 'ראיתי מנוחת דוב וגלה על ראשה' (ספר ח"ן), שמפרש שם שהוא התפלה, שהוא בחינת המעין של השמן הטוב, עין שם. ומשם מאירים גרות המנוחה, הינו מבחינת התורה אור שהוא בחינת משפט, בחינת נעשה, שנמתק על-ידי בחינת נשמה, בחינת צדקה, בחינת תפלה, שזה כלל העבודה שבכל יום, לכלל הנשמה בהנעשה, להמתיק המשפט בצדקה על-ידי כלליות התפלה בהתורה וכנ"ל, ומשם ממשיכין ומדליקין אור המנוחה בכל יום וכנ"ל, להמתיק לעת ערב חשכת הלילה שלא יתגברו המשפטים והדינים בלילה חס ושלום, רק לילה פיוס יאיר על-ידי גרות המנוחה שדולקין ומאירין בכל הלילה, שזהו בחינת (הושע ו): "ומשפטיו אור יצא", בחינת (תהילים לו): "והוציא כאור צדקה ומשפטיו בצדקתם".

ובז' זה היה נעשה בכל יום על-ידי הדלקת המנוחה בבית-המקדש ובמשפן. ועכשו שנחרב הבית-המקדש ביונותינו, והינים אז רצו להתגבר להגביר החשך שעל פני תהום לגמרי, חמל עלינו ה' יתברך שהמשיכו לנו הצדיקי אמת אור גר חנכה הקדוש, שהוא בחינת הדלקת גרות המנוחה, שאנו ממשיכין אור הנ"ל, שהוא בחינת

נט וזה שמברכין בכל יום: 'הגומל חסדים טובים לעמו ישראל', כי בכל יום נמשכין חסדים חדשים, בבחינת 'חדשים לבקרים וכו'', שעל-ידי זה כל קיומנו וכו' וכנ"ל. ועתה מה יפה אף נעים מה שסדרו לנו חכמינו ז"ל ברוח קדשם להתפלל אחר-כך: 'יהי רצון מלפניך שתצילני וכו' מעי פנים ועזות פנים', כי על-ידי החסדים הנ"ל שעסקם נמשכין מבחינת תפלת ה' כנ"ל, על-ידי זה נמשך בחינת עזות דקדושה, שעל-ידי זה נכנע ונופל עזות דסטרך אחר של העי פנים, ועל-כן אז דיקא מתפללין כל זה, להכניע ולבטל עזות דסטרך אחר של העי פנים על-ידי החסדים הנ"ל וכנ"ל:

ס ועל-כן אחר הקמת המשפן נצטוו בראשונה מיד על מצות הדלקת גרות המנוחה, כמו שכתוב בתחלת פרשת 'ואתה תצוה וכו': "ויקחו אליך שמן זית וך וכו'" (שמות כז) שנסמך מיד אחר פרשת תרומה שמדבר מעשיית המשפן. וכן בפרשת חנכת המזבח שהקריבו הנשיאים נסמך מיד פרשת "בהעלתך את הגרת", כי עקר מעשה המשפן היה לתקן חטא העגל שהוא פגם האמונה, שאז אבדו ישראל הכתרים הנ"ל של נעשה ונשמה, שבשלמות לא יחזרו לנו עד ביאת הגואל, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (שבת פח). אבל אף-על-פי-כן התחיל משה רבנו לתקן מיד ולהחזיר לנו הארת קדשתם בכל פעם, וזה היה על-ידי הקמת המשפן שהוא תקון חטא הנ"ל, כי המשפן הוא בחינת קדשת הבית-המקדש ששם מאירין בחינת שני הכתרים הנ"ל, שהם בחינת תורה ותפלה, בחינת נעשה ונשמה כנ"ל.

ועל-כן התחיל מיד מהדלקת גרות המנוחה, כי זה עקר בחינת מצות הדלקת גרות המנוחה בכל יום, כי זה ידוע שאור יום בחינת חסד, וחשכת לילה בחינת גבורות ודינים. ובכל יום עוסקין בהמשכת החסדים על-ידי סדר התפלה בשחרית ומנחה כנ"ל, ועל-ידי כל עסק התורה והמצות שמקמיין בכל יום, ובפרט בזמן שהמשפן או הבית-המקדש היה קיים שאז עסקו בעבודה בכל

בתפלתה לבחינת תפלת ה', שהוא בחינת אורו של משיח שיצא לזה בשלמות כנ"ל:

סב ונעל-בן היה דוד "אדמוני עם יפה עינים". זה בחינת עזות דקדשה, כי היה לוחם מלחמת ה', כי עקר מלכות דקדשה הוא על-ידי עזות דקדשה, בבחינת (תהילים כא): "ה' בעוז ישמח מלך", (וכמבאר מזה במקום אחר), שנמשך מבחינת תפלת ה' וכנ"ל. ועל-כן טעה יצחק בעשו שיצא אדמוני, כי סבר שתקף התגבורות הדמים שבו הוא בחינת עזות דקדשה, מחמת שהיה ציד בפיו, שהיה מרמה את אביו האף מעשרין את התבן באלו הוא צדיק, על-כן סבר יצחק שגם האדמימות שבו שמראה שהוא שופך דמים, הוא בחינת עזות דקדשה שרוצה להתגבר נגד העוברים על דת.

כ"י כבר מבאר בהתורה הנ"ל שצריכים להתפלל לה' יתברך שיצא להבחין בין עזות דקדשה שעל ידו בנזן ירושלים, ובין עזות דסטרא אחרא שהוא בחינת 'עז פנים לגיהנם' (אבות ה, ב), שזהו בחינת 'יהי רצון שתבנה עירך במהרה בנינו', שנוצר באמצע המשנה 'הוי עז כנמר וכו'', עין שם. ועל-כן אפלו צדיקים גדולים יכולים לטעות בזה כמו שטעה יצחק בעשו וכנ"ל. וכן להפך עלה על דעת שמואל הנביא לטעות בדוד שהיה אדמוני אולי הוא בחינת עזות דסטרא אחרא, כמו שאיתא במדרש פרישת תולדות פירק ס"ג: 'וכיין שראה שמואל את דוד אדמוני וכו', נתירא ואמר: אף זה שופך דמים כעשו. אמר לו הקדוש-ברוך-הוא: "עם יפה עינים", עשו מדעת עצמו הוא הורג, אבל זה וכו'', עד כאן לשונו, עין שם. הינו כנ"ל, כי קשה להבחין בין עזות דסטרא אחרא, שהוא מסטרא דעשו, ובין עזות דקדשה, שהוא בחינת מלכות דוד משיח שנמשך מתורת ה' ותפלת ה' וכנ"ל:

סג ויזהו בחינת סוד פונות חנכה, כי מבאר בפונות שסוד אור חנכה הקדוש נמשך משם קדוש נחל' שהוא ראשי תבות 'נ'פשונו ח'פתה ל'ה' "

אור תורה ותפלה על-ידי מצות גר חנכה שמדליק כל אחד בביתו וכנ"ל. ועל-כן קורין פרישת חנכת המזבח ופרישת 'בהעלתך' בחנכה וכנ"ל:

סא וזה בחינת חנכה, ואיתא בפונות שהוא אותיות חנ"ה כ"ו, בחינת (שמואל א א): "ותתפלל חנה על ה'", כי "ותתפלל חנה על ה'" זה בחינת תפלת ה' ממש, שהוא בחינת 'על ה'', כמוכן בכתבי הא"י, שזהו סוד שני השמות שבשלוש עשרה מדות שהם ה' ה', שמבאר בזה הקדוש: 'קדמא שלים, בתראה שלים יתיר', (וכמבאר בדברינו בזה במקום אחר, עין שם). הינו שה' יתברך כביכול התפלל בעצמו בשם הראשון שהוא בחינת רחמים פשוטים להמשיך רחמים משם השני שהוא שלים יתיר, שהוא בחינת רחמים גדולים רחמים רבים. וזה השם השני הוא בחינת 'על ה'', ולשם הגיעה חנה בתפלתה, בחינת "ותתפלל חנה על ה'", וזהו בחינת תפלת ה' וכנ"ל, ומשם מדליקין גר חנכה. ועל-כן מרמז בחנכה 'חנה כ"ו' שמרמז על כל זה וכנ"ל.

כ"י על-ידי תפלת חנה הנ"ל, בחינת תפלת ה' הנ"ל, נולד שמואל שמשח את דוד, שהוא בחינת משיח שכל התקון יהיה על ידו, כי הוא ישיג בשלמות בחינת תורת ה' ותפלת ה' ממש, שהוא בחינת משפט וצדקה וכו' וכנ"ל, שמשם כל האור של המנוחה הקדושה שהוא אור גר חנכה, בבחינת (תהילים קלב): "ערכתי גר למשיחי", שהוא בחינת האור האמת המאיר לנו עתה בתוך עמקות התהום וכנ"ל. וכמו שכתוב בפרישת 'בראשית' המובא לעיל (באות ג"א), שמדבר שם מהארבע מלכיות שהם בחינת "תהו ובהו וחשך על פני תהום" וכנ"ל, אף "ורוח אלקים" — 'דא רוחו של משיח', "מרחפת על פני המים", שעל-ידי-זה עקר התקון והתקנה. ועל-ידי-זה: "ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור", כי כל האורות הקדושים שהם בחינת אור המנוחה, שהוא בחינת אור גר חנכה, נמשך משם וכנ"ל. ומחמת שחנה היתה צריכה אז להמשיך נשמת שמואל שעל ידו נמשח דוד שהוא בחינת משיח, על-כן עלתה

סה וְעָקָר מַעֲלַת נִפְלְאוֹת גֵּר חֲנֻכָּה שְׁמַמְשִׁיכִין אֹר
הַעֲלִיז וְהַנּוֹרָא מֵאֵד הַנִּמְשָׁךְ מִתְּפִלַּת ה',
מִמְשִׁיכִין אוֹתוֹ לְמִטָּה מֵאֵד עַד לְמִטָּה מִעֲשָׂרָה
טַפְחִים, כִּי זֶה עָקָר נִפְלְאוֹת נִפְלְאוֹת הַגֵּס הַזֶּה,
שֶׁבִּכְחַת תְּפִלַּת ה' יִהְיֶה נִמְשָׁכִין חֲסִידִים חֲדָשִׁים בְּאֵלָה
עַד שִׁיאִירוּ לְמִטָּה מֵאֵד בְּתוֹךְ חֲשָׁף וְתַהוֹם מִמֶּשׁ,
לְהֵאִיר לְכָל נַפְשוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּפְלְאוֹ לְשֵׁם שְׁלֹא
יִתְאַשּׁוּ מִן הַרְחָמִים וְכו', שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת יְרִידָה תְּכֵלִית
הַעֲלִיָּה הַנִּלְכָּד.

וְזֶה שֶׁכָּתַב אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ ו"ל בְּהַתּוֹרָה כִּי
מִרְחָמִים' (סימן ד' בלוקטי תנינא) שֶׁכָּפִי הַסֵּלַח נָא
שְׁפּוֹעֲלִין בְּיוֹם כְּפוֹר בֵּן זֹכִיךְ לְקִדְשֵׁת חֲנֻכָּה, עֵינִי שֵׁם.
כִּי עָקָר סְלִיחַת עֲוֹנוֹת שְׁפּוֹעֲלִין בְּיוֹם כְּפוֹר עַל-יְדֵי
בְּקִשֵּׁת 'סֵלַח נָא' נִמְשָׁךְ מִבְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע הַנִּלְכָּד,
בְּחִינַת תּוֹרַת ה' וְתַפְלַת ה', שְׁמִשָּׁם כָּל סְלִיחַת
הָעֲוֹנוֹת, בְּבְּחִינַת "בְּיוֹם הַהוּא יִבְקֹשׁ עֲוֹן יִשְׂרָאֵל
וְאֵינֵנוּ" הַנִּלְכָּד, וּמִשָּׁם כָּל קִדְשֵׁת חֲנֻכָּה, שֶׁהוּא בְּחִינַת
חֲנֻכַּת הַבֵּית-הַמִּקְדָּשׁ שְׁשֵׁם עָקָר כְּלָלִיּוֹת תּוֹרַת ה'
וְתַפְלַת ה' וְכו"ל:

סו וְזֶה בְּחִינַת הַהֲלָל שֶׁל חֲנֻכָּה, בְּחִינַת "הוּא
תִּהְיֶה לְךָ וְהוּא אֱלֹהֶיךָ", בְּחִינַת שְׁלֵמוֹת
הַתְּפִלָּה הַנִּלְכָּד, שְׁמִשָּׁם עָקָר הַגֵּס שֶׁל חֲנֻכָּה. וְזֶה:
'וְקָבְעוּ שְׁמוֹנֶת יָמֵי חֲנֻכָּה אֵלֶּיךָ וְהִלְלֵה לְשִׁמְךָ
הַגָּדוֹל', שֶׁהוּא כִּי הַהֲלָל שֶׁל חֲנֻכָּה, כִּי כָּל הַדְּלֻקָּה
אֹר גֵּר חֲנֻכָּה וְכָל תַּקְוָה הַגֵּס, הַכֹּל הוּא מִבְּחִינַת
תְּפִלָּה, בְּחִינַת "אֲשֶׁה יָרַאת ה' הִיא תִתְהַלֵּל", בְּחִינַת
'וּבִקְרֹב קְדוֹשִׁים תִּתְהַלֵּל'. כִּי הַלֵּל כְּלָלִיּוֹת כָּל
הַתְּפִלּוֹת וְהַהוֹדָאוֹת וְהַהֲלָלוֹת, כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י עַל
פְּסוּק (תהילים כו) "כָּל נִפְלְאוֹתֶיךָ": "זֶה הַלֵּל שֶׁיֵּשׁ בוֹ
לְשַׁעֲבֵר וְלַעֲתִיד לְבֹא וְלִימּוֹת הַמְּשִׁיחַ וְכו'":

סז וְזֶה שֶׁכָּתוּב בְּכַוֵּנוֹת הַנִּלְכָּד בְּעֵינֵי דָם אָדָם שֶׁהוּא
בְּחִינַת שֵׁם מ"ה, וְיִמְהַלֵּךְ שְׁבַשֵּׁם מ"ה יוֹצֵא
שֵׁם 'אֱהִיָּה' בְּרַבּוּעַ שֶׁהוּא גִימְטְרִיא דָם וְכו', עֵינִי
שֵׁם. וְזֶהוּ בְּעֵצְמוֹ בְּחִינַת 'אֵל תִּקְרִי מָה אֵלָּא מֵאֵה',
שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל שֶׁלְּמִדּוֹ מִזֶּה לְכַרֵּךְ מֵאֵה בְּרֻכּוֹת
בְּכָל יוֹם שֶׁהֵם בְּחִינַת כָּלֵל הַתְּפִלָּה, הֵינּוּ כִּי

(תהילים לג), וְזֶה הַשֵּׁם בְּגִימְטְרִיא דָם אָדָם שֶׁהוּא
בְּחִינַת שֵׁם מ"ה וְכו', עֵינִי שֵׁם. הֵינּוּ שְׁעַל-יְדֵי הַדְּלֻקָּה
אֹר גֵּר חֲנֻכָּה שְׁנִמְשָׁךְ מֵאֹרֹשׁ שֶׁל מְשִׁיחַ, שֶׁהוּא
בְּחִינַת תְּפִלַּת ה', עַל-יְדֵי-זֶה יִהְיֶה נִתְּמָקֵן וְנִדְּכָף
בְּחִינַת דָם אָדָם שְׁמִשָּׁם כָּל הָעֲזוּת, כִּי עָקָר הָעֲזוּת
עַל-יְדֵי רִתִּיחַת הַדָּמִים שֶׁבְּאָדָם וְשֵׁם עָקָר הַנִּסְיוֹן, כִּי
שֵׁם צְרִיכִין עָקָר הַזְכּוּף וְהַבְּרוּר לְזִכּוֹת וְלִתְמָקֵן דָם
אָדָם, שִׁיְהִיָּה הָעֲזוּת הַנִּמְשָׁךְ עַל יְדֵי בְּחִינַת עֲזוּת
דְּקִנְיָה, בְּחִינַת אֲדֻמוּי הַנֶּאֱמָר בְּדוֹד, לֹא הִתְפַּךְ חֵס
וְשִׁלּוֹם שֶׁהוּא הָעֲזוּת דְּסִטְרָא אַחְרָא, שֶׁהוּא בְּחִינַת
אֲדֻמוּי הַנֶּאֱמָר בְּעֵשׂוֹ וְכו"ל.

וכ"ל זֶה זֹכִיךְ עַל-יְדֵי בְּחִינַת שֵׁם 'נִחַל' הַנִּלְכָּד
שְׁעוֹלָה בְּגִימְטְרִיא דָם אָדָם כַּנִּלְכָּד, (שֶׁהוּא גַם
כִּי הִימְטְרִיא שֶׁל 'חֲנֻכָּה' מְכוּן מִמֶּשׁ), הֵינּוּ כִּי שֵׁם הַנִּלְכָּד
הוּא יוֹצֵא מִפְּסוּק "נִפְשָׁנוּ חֲכֵתָה לָהּ" וְכו"ל, הֵינּוּ
בְּחִינַת רְצוֹן וְדִבְקוֹת וּבִטּוֹל, בְּחִינַת תְּפִלָּה הַנִּלְכָּד,
שֶׁאֵין לָנוּ שׁוּם סְמִיכָה כִּי אִם לָהּ עֵינֵינוּ תְּלִיּוֹת,
בְּחִינַת "נִפְשָׁנוּ חֲכֵתָה לָהּ", שֶׁהוּא בְּעֵצְמוֹ יִתְפַּלֵּל
עֲלֵינוּ כִּי עֲזָרְנוּ וּמִגִּגְנוּ הוּא לְבָדוּ, שִׁיּוֹדַע אֵיךְ
לְהַתְּפַלֵּל בְּעֵצְמוֹ וְלִהְיוֹת חֲסִידִים נִפְלָאִים עֲלֵינוּ.
וְזֶה: "כִּי בּוֹ יִשְׁמַח לְבָנוּ", כִּי עַל-יְדֵי תְּפִלָּה, בְּחִינַת
תְּפִלַּת ה', נִמְשָׁךְ שְׁמִיכָה כַּנִּלְכָּד, וּמִשָּׁם מִבְּחִינַת
"נִפְשָׁנוּ חֲכֵתָה לָהּ", בְּחִינַת תְּפִלַּת ה', יוֹצֵא שֵׁם
נִחַל' הַנִּלְכָּד שְׁמִשָּׁם מִדְּלִיקִין גֵּר חֲנֻכָּה כַּנִּלְכָּד, שְׁמִשָּׁם
נִתְּמָקֵן וְנִדְּכָף דָם אָדָם שִׁיְהִיָּה בְּבְּחִינַת עֲזוּת
דְּקִנְיָה וְכו"ל:

סח וְעַל-כֵּן מִפְּטִירֵין בְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה בְּפִרְשֵׁת חֲנָה
הַנִּלְכָּד וּמִסְמִינֵין בְּתַפְלָתָה עַד 'וַיִּתֵּן עוֹ
לְמַלְכוֹ וְיָרָם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ", כִּי אֵז בְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה
נִפְקָדָה חֲנָה, כִּי כָּל זֶה בְּחִינַת רֵאשׁ הַשְּׁנָה כַּנִּלְכָּד, כִּי
אֵז עָקָר צְמִיחַת קֶרֶן מְשִׁיחַ, בְּחִינַת 'וְצִירִיכָת גֵּר לְבָן
יְשִׁי מְשִׁיחֶךָ', בְּחִינַת (תהילים קלב): "שֵׁם אֲצַמִּיחַ קֶרֶן
לְדוֹד עֲרֻכְתִּי גֵר לְמְשִׁיחִי", וּמִשָּׁם הַדְּלֻקָּה כָּל הַגְּרוֹת
הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת גֵּר חֲנֻכָּה וְכו"ל. וְעַל-כֵּן
מִסְמִינֵין בְּפְסוּק 'וַיִּתֵּן עוֹ לְמַלְכוֹ וְיָרָם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ',
כִּי עָקָר הַרְמַת קֶרֶן מְשִׁיחַ שֶׁהוּא הַתַּגְּבְּרוֹת מַלְכוּת
דְּקִנְיָה הוּא עַל-יְדֵי עֲזוּת דְּקִנְיָה וְכו"ל:

דקדשה, ש'על-ידי-זה מכניעין עזות דסטר אחרא שהוא בחינת מלכות עשו כנ"ל. וזהו: "עם לכן גרתי", ודרשו רבננו ז"ל: "ותרנג מצות שמרתי", זה בחינת תורה. "ואחר עד עתה", זה בחינת תפלה, הינו שאמר לו אף-על-פי ששמרתי כל התרינג מצות וזכיתי לתורה, אף-על-פי-כן איני מסתפק בזה ואני מחכה ומצפה ומתגעגע ברצונות חזקים תמיד לעלות מדרגא לדרגא, לעשות מהנשמע נעשה על-ידי רבוי תפלות וכנ"ל. וזהו "ואחר עד עתה", שאני מתאחר ומתמהמה ברצונות חזקים עד שזכיתי לבחינת "עתה" שהוא בחינת תפלה, בחינת נשמע, בחינת (דברים ט'): "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה", שהוא בחינת תפלה, בחינת "יראת ה' היא תהלהל", כמו שכתוב שם. שזהו בחינת 'אל תקרי מה אלא מאה', בחינת מאה ברכות שהם בחינת כלל התפלה כנ"ל.

וזהו בחינת (שם ט): "ועתה ישראל שמע אל חזקים", שהוא גם כן בחינת נשמע, כמו שאיתא במדרש על זה במשל שהביא שם, (וימוכא בדברינו במקום אחר, לקוטי מוה"ר סימן ק"כ, עין שם). כי היראה בחינת תפלה הוא בחינת 'עתה', בחינת "היום אם בקלו תשמעו" המוכא לעיל, שזה עקר העבודה תמה, עקר האריכות ימים וחיים אמתיים שזוכין על-ידי היראה, בבחינת (משלי ט'): "יראת ה' תוסיף ימים". שהעקר הוא על-ידי שאין חושבין בדעתו כי אם אותה השעה והרגע שבאותו היום ואין חושבין מיום לחברו ולא משעה לחברתה, וכמוכא לעיל מזה, כי אינך יודע מה ילד יום וכו', שזהו בחינת "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה", "ועתה" דיקא, וזהו בחינת "ואחר עד עתה" כנ"ל.

נמצא שרמז לו שזכה לתורה ותפלה שמשם העזות דקדשה, ועל-כן בודאי יוכל לעשו שהוא עזות דסטר אחרא וכנ"ל. וזהו: "ויהי לי שור וחמור", בחינת משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, כמוכא במדרש, כי זאת הבחינה בשלמות יוכי ישראל על-ידי צדיקי אמת שהם בחינת משיח שמכניסין תורה ותפלה בישראל ש'על-ידי-זה זוכין

בשמכניסין א' לתוך מ"ה נעשה 'מאה', בחינת מאה ברכות, ואז נודבך הדם הנמשך מבחינת הא' כנ"ל ונכלל בתוך מ"ה, בבחינת 'דם אדם' הנ"ל, הינו בחינת עזות הנמשך מ'דם אדם' שיהיה עזות דקדשה, שזה נמשך עקרו מתפלה שהוא בחינת 'אל תקרי מ"ה אלא מאה', הינו מ"ה וא"ל, בחינת 'איה' ברבוע ש'עולה 'דם' וכו', כי 'דם אדם' נודבך על-ידי בחינת מאה ברכות שיהיה בבחינת עזות דקדשה כנ"ל:

סח וזה בחינת הצדקה של חנכה, שנוהגין כל ישראל אז להרבות בצדקה, כי כל קדשת חנכה נמשך על-ידי בחינת משפט וצדקה שהוא בחינת נעשה ונשמע וכו', תורה ותפלה וכו', ועקר הוא הנשמע, בחינת תפלה, בחינת צדקה, ש'על-ידי-זה ממתיקין המשפט שיהיה בצדקה וחסד גדול וכנ"ל. על-כן מרבין אז בצדקה, כדי לעורר על-ידי-זה בחינת צדקתו ותבונה, בחינת תפלה ה', כדי להמתיק כל מיני משפטים ויתנהג עמו בצדקה וכנ"ל.

וזהו גדל מעלת הצדקה, כי העני בבחינת דין ומשפט, כי העניו נמשך מתקפא דדינא, ועקר המתקת הדין הוא על-ידי אתערותא דלתתא דיקא, דהינו כשנתעורר האדם הבעל בחירה שבזה העולם וחונן את הדל, ש'על-ידי-זה עקר המתקת הדין, כי אז דיקא נתעורר צדקתו ותבונה לשפט בצדקה וחסד גדול. ועל-כן "מלזה ה' חונן דל" (משלי יט), כי בכיכול ה' ותבונה בעצמו קשה לו לבטל הדין בעצמו, כי עקר ההמתקה על-ידי האדם הבעל בחירה, (ועין מזה במקום אחר):

סט וזה בחינת מה ששלח יעקב לאמר לעשו: "עם לכן גרתי ואחר עד עתה" (בראשית לב). כי יעקב ראה שעקר התגברות עשו, שהוא בחינת מלכות הרשעה, הוא על-ידי עזות דסטר אחרא שמשם עקר כח של מלכות הרשעה שהוא בחינת 'עזות מלכותא בלא תגא', כמו שכתוב בהתורה הנ"ל, וכמו שכתוב ש'עשו היה אדמוני וכו'. על-כן שלח לו יעקב שפכר זכה לתורה ותפלה, שהם בחינת נעשה ונשמע, ש'על-ידי-זה זוכין לעזות

שֶׁהַעֲקָר הוּא עַל-יְדֵי בְּחִינָה זֹאת, שֶׁיִּחְשָׁב בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל רֵגַע שָׂאִין לוֹ אֲלֵא אוֹתָהּ הִרְגַע וּכְאֵלוּ נוֹלָד עֵתָהּ. כִּי בְּאֻמַּת מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֶׁכֶּל אֵין הַזְמַן כְּלוּם, כִּי הַעֲבָר אֵין וְהַעֲתִיד עֲדִין וְהַהוּה כְּהֶרֶף עֵין, כְּמוֹכָא מִזָּה גַם אֲצֵל הַמַּחֲקָרִים. וְהַמְשָׁכִיל יְכוֹל לְהִבִּין שָׂאִין שׁוּם זְמַן כִּי אִם רֵגַע אַחַת בְּכָל עֵת, וְאוֹתָהּ הִרְגַע גַּם בֵּן אֵינָה כְּלוּם נִגַּד הַשֶּׁכֶּל שֶׁלֹּמַעֲלָה מִזָּה, כִּי בְּאֻמַּת אֵין שׁוּם זְמַן כָּלָל, וְכַמְבָּאֵר הֵיטֵב בְּהַתּוֹרָה הַנִּלְ. וְעַקָר הַהַעֲלָמָה שֶׁהַעֲלִים ה' יִתְבָּרֵךְ הַשֶּׁכֶּל הָאֻמָּתִי מִהָעוֹלָם שַׁעַל-יְדֵי-זֶה הַתְּהוּוֹת הַזְמַן הוּא רַק בְּשִׁבְלֵי הַבְּחִינָה, וְכַמְבָּאֵר מִזָּה בְּמָקוֹם אַחֵר בְּדִבְרֵינוּ, אֲבָל גַּם בְּשִׁכְלָנוּ שֶׁנִּדְמָה שֶׁיֵּשׁ זְמַן, יְכוֹלִים גַּם בֵּן לְהִבִּין שֶׁכֶּל הַזְמַן הוּא רַק רֵגַע מְמֹשׁ, שֶׁהוּא הִרְגַע קָלָה שֶׁעוֹמֵד בָּהּ עֵתָהּ, כִּי הַעֲבָר אֵין וְכוּ', וְעַקָר לְקַשֵּׁר אוֹתָהּ הִרְגַע לַה' יִתְבָּרֵךְ, לְבְּחִינַת לְמַעֲלָה מִהַזְמַן.

וּמִי שֶׁמְשִׁים לֵב לְהִסְתַּכֵּל עַל זֶה יוֹכֵל תְּמִיד בְּכָל עֵת וְרֵגַע לְהַתְחִיל לְקַשֵּׁר עֲצָמוֹ וּלְדַבֵּק עֲצָמוֹ לַה' יִתְבָּרֵךְ, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת מִצּוֹת הַדְּבָקוֹת בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁהוּא מִצּוֹת עֲשֵׂה בַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (דְּבָרִים י'): "אֵת ה' אֱלֹקֶיךָ תִּירָא אֹתוֹ תַעֲבֹד וּבּוֹ תִּדְבָּק", וּכְתִיב (שֵׁם יג): "אַחֲרֵי ה' אֱלֹקֶיכֶם תִּלְכּוּ וְאֹתוֹ תִּירָאוּ וּבְקִלּוֹ תִשְׁמְעוּ וְאֹתוֹ תַעֲבֹדוּ וּבּוֹ תִּדְבָּקוּ". כִּי עַל-פִּי הַנִּלְ יוֹכֵל כָּל אֶחָד מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא אֲפִלוּ מִשְׁאֹל תַּחֲתִיּוֹת מְמֹשׁ לְדַבֵּק עֲצָמוֹ בָּהּ יִתְבָּרֵךְ בְּכָל רֵגַע שִׁירָצָה. וְזֶה בְּחִינַת (שֵׁם לב): "רְאוּ עֵתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא", "רְאוּ עֵתָה" דִּיקָא, כִּי עַל-יְדֵי בְּחִינַת "עֵתָה" כִּנֵּי תוֹכְלוּ לְרַאוֹת "כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא".

וְדַעַת לְנִבּוֹן נִקֵּל שֶׁעֲנִין זֶה אִי אֶפְשָׁר לְהִסְבִּיר בְּפֶה, מִכָּל שֶׁבֶן בְּכֻתֵּב, רַק כָּל חַד כְּפֹנִים מִה דִּמְשַׁעַר בְּלִבָּהּ יְכוֹל לְתַפֵּס מִזָּה רְמָזִים אֻמָּתִיִּים לְדַבֵּק עֲצָמוֹ לַה' יִתְבָּרֵךְ בְּכָל עֵת מִכָּל מָקוֹם שֶׁהוּא, וְעַל זֶה נֶאֱמָר (תְּהִלִּים לב): "אֲשַׁכִּילָךְ וְאוֹרֶךְ בְּדֶרֶךְ זֶה תִּלְוֶה, אֵינִי עֲצָה עָלֶיךָ עֵינִי".

עַא וְכָל זֶה הוּא בְּחִינַת מֶאֱמָר רַבּוֹתֵינוּ וְ"ל הַנִּלְ בְּעֵנִין שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים שֶׁבָּאִים בְּהַסָּח הַדַּעַת שֶׁהֵם: מְשִׁיחַ, מְצִיאָה, וְעֻקָּר. נִמְצָא שֶׁהַכֵּל תְּלוֹי

לְעִזּוֹת דִּקְדֻשָּׁה כִּנֵּי, שֶׁהַעֲקָר הוּא בְּחִינַת 'עֵתָה', בְּחִינַת "הַיּוֹם אִם בְּקִלּוֹ תִשְׁמְעוּ", שֶׁיִּסְתַּכֵּל כָּל אֶחָד לְקַשֵּׁר אוֹתָהּ הַעֵת וְהִרְגַע שֶׁעוֹמֵד בָּהּ לַה' יִתְבָּרֵךְ, לְהַעֲלוֹת הַזְמַן לְבְּחִינַת לְמַעֲלָה מִהַזְמַן, וְזֶה זוֹכִין רַק עַל-יְדֵי תּוֹרָה וְתַפְלָה, וְהַעֲקָר עַל-יְדֵי תַפְלָה שֶׁהִיא בְּחִינַת רְצוֹנוֹת וְכִסּוּפִים וְגַעְגּוּעִים טוֹבִים לַה' יִתְבָּרֵךְ שֶׁזֶה צְרִיכִין הַכָּל בְּכָל דְּרָגָא וְדְרָגָא, הֵן צְדִיקִים גְּדוֹלִים שֶׁצְרִיכִים לְעֲלוֹת מִדְּרָגָא לְדְרָגָא, וּמִכָּל שֶׁבֶן הַנְּמוּכִים מְאֹד הַמְּנַחֲמִים בְּמָקוֹם שֶׁמְנַחֲמִים וְחִמְנָא לְעָלָן, שֶׁצְרִיכִים לְהַחֲיוֹת עֲצָמָן בְּכַח הַצְדִּיקִי אֻמָּת רַק בְּבְחִינָה זֹאת, בְּבְחִינַת "וְעֵתָה יִשְׂרָאֵל מָה וְכוּ'", "וְעֵתָה יִשְׂרָאֵל שְׁמַע וְכוּ'", לְחֻטָּף בְּכָל פַּעַם אֵיזָה עֵת וְרֵגַע שֶׁבוֹרְחִין מִהֶרֶע וְחוֹטְפִין אֵיזָה נִקְדָּה טוֹבָה וְכֵן בְּכָל פַּעַם, כִּי אֵישׁ כָּזֶה אִם יִרְצֶה לְחַשֵּׁב הַרְבֵּה מִה שֶׁעָבַר וְלִדְאָג עַל מָה שֶׁיְהִיָּה יוֹכֵל לְצַאת מִדַּעְתּוֹ וּלְהַשְׁתַּנֵּעַ מְמֹשׁ חֵס וְשְׁלוֹם, וְכָל חַיּוּתוֹ וְקִיּוּמוֹ הוּא רַק בְּחִינַת עֵתָה הַנִּלְ, בְּחִינַת "הַיּוֹם אִם בְּקִלּוֹ תִשְׁמְעוּ" וְכִנֵּי.

וְזֶה שֶׁכָּתַב שֵׁם בְּמִדְרָשׁ (בְּרַאשִׁית רַבָּה עה, ו): "וְצֹאן — אֵלוֹ יִשְׂרָאֵל, וְעַבְדֵּי וְשִׁפְחָה — הִנֵּה כְּעֵינִי עַבְדִּים אֵל יְד וְכוּ', חֲנֻנִי ה' חֲנֻנִי כִּי רַב שֶׁבְּעֵנִי בּוֹדִי", עַד כָּאֵן לְשׁוֹן הַמִּדְרָשׁ, הִנֵּנוּ בְּחִינַת תַּפְלָה וְתַחֲנוּנִים וְכִנֵּי. וְזֶהוּ: "וְצֹאן — אֵלוֹ יִשְׂרָאֵל", כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (יִחְזָקֵאל ד): "וְאֶתָּן צֹאנִי צֹאן מִרְעִיתִי אֲדָם אֶתָּם", כִּי צְרִיכִין לְעֲשׂוֹת עֲצָמוֹ בְּבִהְמָה, בְּחִינַת (תְּהִלִּים לו): "אֲדָם וּבִהְמָה תוֹשִׁיעַ ה'", וְכִנֵּי עַל פֶּסוּק 'צִדְקָתְךָ', עֵין שֵׁם, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהִבִּין דְּרָכֵי צְדָקָתוֹ וְכוּ'. וְזֶה בְּחִינַת (יִרְמְיָה ג): "הֲלוֹא מַעֲתָה קָרָאתָ לִי אֲבִי אֶתָּה וְכוּ'", הִנֵּנוּ כִנֵּי.

לְקוּמִי תִּנְנָא

ע **וְכָל** זֶה צְרִיכִין לְקַשֵּׁר לְמָה שֶׁכְּתוּב (בְּסִימָן ס"א) עַל פֶּסוּק "אֲנִי הַיּוֹם יִלְדִיתִיךָ", עֵין שֵׁם, שֶׁמְשִׁיחַ יִזְכֶּה לְבְּחִינַת לְמַעֲלָה מִהַזְמַן וְכוּ'. וְכָל אֶחָד צְרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ בְּחִינָה זֹאת בְּכַח הַצְדִּיקִי אֻמָּת הַמְּמַשְׁכִּין אֹר שֶׁל מְשִׁיחַ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר בְּכָל אֲדָם וּבְכָל זְמַן עַל כָּל מִי שְׂרוּצָה לְהַתְקַרֵּב לַה' יִתְבָּרֵךְ,

עב וְזֶה בְּחִינַת (ישעיה כו): "לֵךְ עִמִּי בֹא בְּחִדְרֶיךָ וְסֹגֵר דְּלֶתְךָ בְּעֶדְךָ", שְׁצָרִיכִין לְבֹא בְּאִיזָה חֶדֶר וְלִסְגֹר הַדֶּלֶת בְּעֶדוֹ וּלְהַתְּבוֹדֵד בֵּינוּ לְבֵין קוֹנֵנו, "חֲבִי כְּמַעֲט רֹגַע עַד יַעֲבֹר זַעַם", שֶׁהַעֲקָר לְהַתְּחַבֵּא עֲצָמוֹ רֹגַע קֵלָה וּלְדַלֵּג בְּאוֹתָהּ הַרֹגַע עַל מַה שְׁצָרֶיךָ לְדַלֵּג, לְהִמָּתִיק הַחֲרוֹן אֶף שֶׁמֶשֶׁם בְּחִינַת נְשִׁיכַת עֲקָרָב חֹס וְשָׁלוֹם, וְלִזְכּוֹת לְמַצָּא טוֹב אֲמָתִי שֶׁהוּא בְּחִינַת מַצִּיאָה, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת (תהילים ל): "כִּי רֹגַע בְּאֶפֶס חַיִּים בְּרָצוֹנוֹ", שֶׁעַל־יְדֵי בְּחִינַת רָצוֹן וְכִסּוּפִין טוֹבִים זֻכִּין לְחַיִּים אֲמָתִיִּים לְבַטֵּל הַחֲרוֹן אֶף שֶׁבְּאוֹתוֹ הַרֹגַע, שֶׁכָּל זֶה זֻכִּין בְּכַחַן שֶׁל הַצִּדִּיקִים אֲמָתִיִּים שֶׁהֵם בְּחִינַת מֹשִׁיחַ בֶּנִּי".

וְזֶהוּ שֶׁהַקָּדִים שֵׁם: "זְמִירוֹ לֵה' חֲסִידָיו וְכוּ' כִּי רֹגַע וְכוּ'", כִּי עָקָר הַתְּקוּן עַל־יְדֵי חֲסִידָיו שֶׁהֵם הַצִּדִּיקִים אֲמָתִיִּים וְכוּ'. וְזֶהוּ שֶׁנִּסְמָךְ לָזֶה: "וְאֲנִי אֲמַרְתִּי בְּשִׁלּוֹי בַּל אֲמוּט לְעוֹלָם ה' בְּרָצוֹנוֹךְ הַעֲמַדְתָּ לְהַרְרִי עוֹ וְכוּ'", הֵינּוּ כָּל הַנֶּ"ל, שֶׁאֵין הָאָדָם יוֹדֵעַ כָּלֵל מַה נַּעֲשֶׂה עִמּוֹ בְּכָל יוֹם, כִּי הַכֹּל בָּא בְּהִסָּח הַדַּעַת בֶּנִּי, וְצָרִיכִין רַק לְתַלּוֹת עֵינָיו לְמָרוֹם בֶּנִּי, שֶׁכָּל זֶה מִבְּאֵר הֵיטֵב בְּפִסּוּקִים אֵלּוּ שֶׁנִּסְמְכוֹ אַחֵר "כִּי רֹגַע בְּאֶפֶס חַיִּים בְּרָצוֹנוֹ, בְּעָרֵב יֵלִין בְּכִי וּלְבַקֵּר רִנָּה, וְאֲנִי אֲמַרְתִּי בְּשִׁלּוֹי בַּל אֲמוּט לְעוֹלָם", שֶׁבְּזֶה טוֹעִין הָעוֹלָם הַרְבֵּה שֶׁשִּׁמְתַּחֲחִיל לָהֶם אִיזָה בְּחִינַת שְׁלֹוֹה סוֹבְרִין שֶׁיִּהְיֶה בֶּן לְעוֹלָם, אֲבָל אֵין הָאָדָם יוֹדֵעַ כָּלֵל מַה יֵּלֵד יוֹם, כִּי "ה' בְּרָצוֹנוֹךְ הַעֲמַדְתָּ לְהַרְרִי עוֹ", שֶׁנִּתְּתָה לִי אִיזָה שְׁלֹוֹה וְכוּ', אֲבָל תִּכָּף כִּשְׁ"הִסְתַּרְתָּ פָנֶיךָ הֵייתִי נִבְהָל". עַל־כֵּן אֵין עֲצָה וְתַחֲבוּלָה כִּי אִם "אֵלֶיךָ ה' אֶקְרָא וְכוּ'", כִּי אֵין מְנוּס מִכָּל מַה שִּׁיכּוֹל לַעֲבֹר עַל הָאָדָם כִּי אִם לְתַלּוֹת עֵינָיו לְמָרוֹם וּלְהַקְדִּים תַּפְלָה לְצָרָה, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל. וְאִזּוֹ "הַפְּכַת מִסְפְּדִי לְמַחּוֹל לִי וְכוּ' וְתַאֲזָרְנִי שְׂמַחָה", כִּי עָקָר הַשְׂמַחָה עַל־יְדֵי תַּפְלָה בֶּנִּי. וְכָל זֶה נֶאֱמַר בְּ"מִזְמוֹר שִׁיר חֲנֻכַּת הַבַּיִת", כִּי כָּל זֶה כְּלוּל בְּהַנֶּ"ל:

עב וְזֶה (במדבר ח): "בְּהַעֲלֶתְךָ אֶת הַנֵּרוֹת אֶל מוֹל פְּנֵי הַמִּנְוָה יֹאִירוּ שְׂבַעַת הַנֵּרוֹת". שְׂבַעַת הַנֵּרוֹת הֵם בְּחִינַת שְׂבַעַת רוּעִים שֶׁמְכַנִּיִּסִין וּמֹאִירִין הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה בְּיִשְׂרָאֵל, אֲבָל אִי אֶפְשָׁר לְהַתְּקַרֵּב אֲלֵיהֶם כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲזוֹת דַּקְדָּשָׁה שֶׁמְקַבְּלִין עַל־יְדֵי שְׁנֵי הַפְּתָרִים שֶׁהֵם בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע וְכוּ'. וְכָכָּר מִבְּאֵר לְעִיל שֶׁקִּשָּׁה לְהִבִּין מֵהֵיכָן הִתְחַלָּה וְכוּ'. וּבִאֲמַת הַכֹּל נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי הַצִּדִּיקִי אֲמָתִי, וְהַעֲקָר עַל־יְדֵי הַצִּדִּיק שֶׁהוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה מְשִׁיחַ שֶׁהוּא כְּלוּל מִכָּל הַתְּקוּנִים הַמִּבְּאֵרִים בַּתּוֹרָה הַנֶּ"ל. כִּי מֹשֶׁה הוּא אֶחָד מֵהַשְּׂבַעַת רוּעִים וְכְלוּל מִכָּלֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שֵׁם, וְהוּא בְּעֲצָמוֹ מִמְשִׁיף שְׁנֵי הַפְּתָרִים הַנֶּ"ל שֶׁהֵם בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, כְּמוֹ שֶׁאֵימָה בְּפְתָרִים שֶׁמֹּשֶׁה חֲזַר וְזָכַר בְּהַפְּתָרִים הַנֶּ"ל, כְּמוֹכָא מִזֶּה בְּכֻנָּת 'יִשְׁמַח מֹשֶׁה' וְכוּ'. וְהוּא מֹאִיר עֲלֵינוּ אוֹר הַפְּתָרִים הַנֶּ"ל, וְעַל־יְדֵי זֶה אֲנוּ זֻכִּין לְשְׂמַחָה, בְּחִינַת עֲזוֹת דַּקְדָּשָׁה, וְעַל־יְדֵי זֶה זֻכִּין לְהַתְּקַרֵּב אֲלָיו שֶׁהוּא כְּלִיּוֹת הַשְּׂבַעַת רוּעִים, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מֹאִיר וּמִמְשִׁיף עֲלֵינוּ אֲמוּנָה שְׁלֵמָה, וְנִתְּתָקֵן בְּחִינַת חֹתָם הַיָּדִין שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה זֻכִּין לְחֹתָם הַרְגֵּלִין וְכוּ', שֶׁהוּא גַם בֶּן מִתְּתָקֵן רַק עַל יְדוֹ, כִּי רַק הוּא עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׂמִים, שְׁטוּעֵן עִם ה' יִתְבָּרֵךְ: "לֵמָּה ה' יִחַרָה אַפָּךְ בְּעַמֶּךָ וְכוּ'" (שמואל לב). נִמְצָא שֶׁכָּל הַתְּקוּנִים מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף הַכֹּל עַל יְדוֹ, וְהוּא בְּחִינַת פְּנֵי הַמִּנְוָה שֶׁכָּל הַשְּׂבַעַת הַנֵּרוֹת מֹאִירִין עַל יְדוֹ. וְזֶהוּ: "אֶל מוֹל פְּנֵי הַמִּנְוָה", שֶׁהוּא בְּחִינַת מֹשֶׁה שֶׁכְּלוּל מִכָּל הַתְּקוּנִים הַנֶּ"ל, "יֹאִירוּ שְׂבַעַת הַנֵּרוֹת", כִּי אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל אוֹרָם כִּי אִם עַל יְדוֹ בֶּנִּי".

וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב הַדִּלְקָת הַנֵּרוֹת בְּלִשׁוֹן "בְּהַעֲלֶתְךָ וְכוּ'", כִּי עַל־יְדֵי גִירוֹת הַמִּנְוָה מַעֲלִין כָּל הַנִּפְשוֹת הַנִּפְּוִלִין בְּבְחִינַת יְרִידָה תְּכִלִּית עֲלֶיהָ הַנֶּ"ל, כִּי כָּל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל הוּא בְּחִינַת גֵּר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי כ): "גֵּר ה' נִשְׁמַת אָדָם". וְכָלֶם עוֹלִין מִיְּרִידָתָן וּמֹאִירִין בְּכַחַת תְּקוּן הַמִּנְוָה הַנֶּ"ל.

הַמְנוּרָה שֶׁל זְכוּרָהּ (זכריה ד): "לֹא בַחִיל וְלֹא בַכֹּחַ כִּי אִם בְּרוּחִי וְכוּ'", בַּחֲנִינֵת רְצוֹן, כִּי הַעֲקָר תְּלוּי בְּרִצּוֹן טוֹב וְחֹזֵק יָמִים וְשָׁנִים לֵה' יִתְבָּרַךְ בְּאַמֶּת לְאַמְתּוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְכָל הַנֶּ"ל וְכַנ"ל:

עַג עַל-פִּי הַנֶּ"ל מִבְּאֵר עֵצִים גְּדֻלַּת קִדְשָׁת גֵּר חֲנֻכָּה שֶׁהוּא בַּחֲנִינֵת הַדְּלָקָת גִּירוֹת הַמְנוּרָה, כִּי אוֹרֵם הַקְדוּשׁ נִמְשָׁךְ מִבַּחֲנִינֵת אוֹרוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ, בַּחֲנִינֵת "עֲרֻכְתִּי גֵר לְמְשִׁיחִי", כִּי הוּא יִזְכֶּה לְבַחֲנִינֵת מִשְׁפָּט וּבְדָקָה בְּשִׁלְמוֹת, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה עָקָר קִיּוּם הָעוֹלָם, עַל-יְדֵי שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ בְּעֶצְמוֹ מִמַּתִּיק הַמִּשְׁפָּט בְּצִדְקָה בְּדִרְכִּים נִפְלְאִים בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה וְכוּ' וְכַנ"ל. וְזֶה שֶׁכְּתוּב בַּמִּדְרָשׁ הַנֶּעֱלָם פֶּרֶשֶׁת נֹחַ הוֹבֵא בִּילְקוּט הַרְאֹבֵנִי פֶּרֶשֶׁת 'בְּהַעֲלֹתָד', וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: "וְהִנֵּה עֲלֶה וְיֵת טָרֶךְ בְּפִיהָ" (בְּרֵאשִׁית ח), לוֹלֵא שֶׁהָעִיר הַקְדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא רוּחַ הַכְּהֻנִּים שֶׁהִיוּ מוֹדִילִיקִין גִּירוֹת בְּשִׁמּוֹן וְיֵת אֵז אֲבֵדָה פְּלִיטָה יְהוּדָה מִן הָעוֹלָם, נִמְצָא שֶׁעָקָר קִיּוּמָנוּ הוּא עַל-יְדֵי הַגִּירוֹת בְּשִׁמּוֹן וְיֵת שֶׁל הַמְנוּרָה שֶׁהוּא בַּחֲנִינֵת גֵּר חֲנֻכָּה, הִנֵּנוּ כַּנ"ל:

הַלְבוּת אֲבֵדָה וּמִצִּיָּאָה

עַד וְזֶה בַּחֲנִינֵת מִצּוֹת הַשְּׁבֵת אֲבֵדָה. כִּי כָל הָאֲבִדוֹת חֹס וְשִׁלּוּם נִמְשָׁכִין מִפְּגָם הַדַּעַת שֶׁהוּא בַּחֲנִינֵת פָּגָם כָּל הַחֻטָּאִים, שֶׁכָּלֵם כְּלוּלִים בַּחֻטָּא הַעֲגָל, שֶׁאֵז אֲבִדוֹ יִשְׂרָאֵל שְׁנֵי הַכְּתָרִים הַנֶּ"ל שֶׁהֵם בַּחֲנִינֵת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, שֶׁהֵם עָקָר הַמַּחֲנִין וְהַדַּעַת שֶׁהוּא יִדְעֵת הַנִּגְלָה וְהַנִּסְתָּר וְכוּ', שֶׁזֶה עָקָר דַּעַת הָאָדָם שֶׁבִּשְׁבִּיל זֶה בָּא לְעוֹלָם. וּמִהָאֲבֵדָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת שֶׁהִיא אֲבִדַּת הַדַּעַת מִשֵּׁם נִמְשָׁכִין כָּל הָאֲבִדוֹת שֶׁבְּעוֹלָם חֹס וְשִׁלּוּם בְּגִשְׁמִיּוֹת וְרוּחָנִיּוֹת, כִּי גַם הָאֲבִדוֹת בְּגִשְׁמִיּוֹת נִמְשָׁכִין מִפְּגָם הַדַּעַת, עַל שֶׁלֹּא הִשְׁתַּדַּל בְּשִׁכְלוֹ וְדַעַתוֹ לִשְׁמֹר אֶת הַדְּבָר. וְכִמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו' ל' לְעִנֵּן שׁוֹטָה מִמֶּשׁ: 'אִיזְהוּ שׁוֹטָה: זֶה הַמֵּאֲבֵד מֵהַ שְׁנוֹתָנִין לוֹ' (חֲגִיגָה ד). וְעַל-כֵּן עָקָר תְּקוּן כָּל הָאֲבִדוֹת הוּא עַל-יְדֵי בְּעָלִי דַּעַת הָאֲמִתִּיִּים שֶׁהֵם הַצַּדִּיקִי אָמֵת, שֶׁהֵם בַּחֲנִינֵת מִשֵּׁה מְשִׁיחַ, שֶׁהֵם הַדַּעַת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, כִּמוֹ שֶׁכְּתוּב אֲדוֹנֵנוּ מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ ו' ל' (בְּסִימָן קפ"ח) שֶׁהַצַּדִּיק מַחֲפֵשׁ

וְזֶה מַעֲשֶׂה הַמְנוּרָה מִקִּשָּׁה זָהָב, עַד יִרְכָּה עַד פְּרָחָה מִקִּשָּׁה הוּא, "מִקִּשָּׁה" פֶּרֶשׁ רַש"י שֶׁהִיָּתָה כָּל הַמְנוּרָה עֲשׂוּיָה מַעֲשֶׂת אֶחָד מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף, הִנֵּנוּ שֶׁכָּל תְּקוּנֵי הַמְנוּרָה כָּלֵם תְּלוּיִים זֶה בְּזֶה וְכָלֵם נַעֲשִׂים מַעֲשֶׂת אֶחָד, לְהוֹרוֹת שֶׁכָּלֵם נַעֲשִׂים מִהַצַּדִּיק בַּחֲנִינֵת מִשֵּׁה בְּעֶצְמוֹ שֶׁמִּמֶּנּוּ כָּל הַתְּקוּנִים הַנֶּ"ל מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף.

וְזֶה: "עַד יִרְכָּה עַד פְּרָחָה מִקִּשָּׁה הוּא", שֶׁהַצַּדִּיק הַנֶּ"ל מִמְשִׁיךְ כָּל הַתְּקוּנִים הַנֶּ"ל, עַד שֶׁמִּכְנִסִּים בַּחֲנִינֵת עֲקֻשָּׁנוֹת וְעֻזוֹת דִּקְדוּשָׁה גַם בְּדִיּוּטָה הַתְּחַתּוּנָה מְאֹד, בְּבַחֲנִינֵת יִרְכִין וְרִגְלִין, בְּבַחֲנִינֵת "עַד יִרְכָּה עַד פְּרָחָה מִקִּשָּׁה הוּא". וְזֶה בַּחֲנִינֵת "עַד פְּרָחָה", בַּחֲנִינֵת פְּרִיחַת וּזְרִיחַת וְהַתְּנוּצָצוֹת אֱלֹקִיתוֹ: יִתְבָּרַךְ שֶׁמֵּאִיר גַּם בְּבַחֲנִינֵת רִגְלִין וְרִיף, שֶׁמִּגְדֵּל הָעֻזוֹת דִּקְדוּשָׁה שֶׁמִּכְנִסִּים בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל עַל-יְדֵי כָּל הַתְּקוּנִים הַנֶּ"ל, עַל-יְדֵי-זֶה פּוֹרֵחַ וּמִתְנוּצֵץ אוֹר וְזִרְחַת אֱלֹקִיתוֹ: יִתְבָּרַךְ גַּם בְּבַחֲנִינֵת גֵּר וְרִגְלִין, בְּבַחֲנִינֵת "עַד יִרְכָּה עַד פְּרָחָה מִקִּשָּׁה הוּא".

וְזֶה: "כִּמְרָאָה אֲשֶׁר הִרְאָה ה' אֶת מִשֵּׁה כֵּן עֲשֶׂה אֶת הַמְנוּרָה", וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ו' ל' שֶׁהִיָּה מִשֵּׁה מִתְקַשָּׁה עַל מַעֲשֶׂה הַמְנוּרָה, עַד שֶׁהִרְאָה לוֹ ה' יִתְבָּרַךְ מְנוּרָה שֶׁל אֵשׁ וְכוּ'. כִּי בְּאַמֶּת הַכֹּל מֵאֲתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי כָּל הַתְּקוּנִים הַנֶּ"ל נַעֲשִׂין עַל-יְדֵי תוֹרַת ה' וְהַתְּפִלָּה ה' בְּעֶצְמוֹ בְּכִיכּוֹל, שֶׁזֶהוּ בַּחֲנִינֵת הַמְנוּרָה שֶׁהִרְאָה לוֹ מִלְמַעְלָה, וְכֵן עֲשֶׂה מִשֵּׁה אֶת הַמְנוּרָה, כִּי הוּא נִכְלָל בּוֹ יִתְבָּרַךְ וְזֶה גַם כֵּן לְבַחֲנִינֵת תוֹרַת ה' וְהַתְּפִלָּה ה', שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִמְשָׁכִין כָּל הַחֻסְדִּים הָעֲלִיּוֹנִים וְנִתְתַּקְּנִים כָּל הַתְּקוּנִים הַנֶּ"ל הַכְּלוּלִים בַּמְנוּרָה. וְעַל-כֵּן נִתְקַשָּׁה מִשֵּׁה מְאֹד עַל מַעֲשֶׂה הַמְנוּרָה, מִחֻמַּת שִׁרְאָה שֶׁהַכֹּל נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂת אֶחָד, וְהַכֹּל תְּלוּי זֶה בְּזֶה וְאֵין יוֹדְעִין מִהֵיכָן הַתְּתַחֲלָה, עַל-כֵּן הִיָּה קִשָּׁה בְּעִנְיֵנוּ מְאֹד אִיף מִכְנִסִּין וּמֵאִירִין תְּקוּנִים אֵלּוּ בִּישְׂרָאֵל, עַד שֶׁהִרְאָה לוֹ ה' יִתְבָּרַךְ שֶׁהַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, רַק הַעֲקָר הוּא הַרְצוֹן הָאֵמֶת, שְׁמִי שִׁירְצָה בְּאַמֶּת בְּרִצּוֹנוֹת חֻזְקִים לְהִתְקַרֵּב לֵה' יִתְבָּרַךְ יִזְכֶּה לְכָל זֶה וְכַנ"ל. וְזֶה שֶׁכְּתוּב בְּסוֹף מִרְאֵה

ומוצא כל האבדות של כל העולם וכו', עין שם. כי הצדיק הוא בחינת משה משיח שהוא הדעת של כל העולם, שעל-ידיה תכון כל האבדות שבאים מפגם הדעת כנ"ל.

בי כל עבודת הצדיק להחזיר לעצמו ולכל ישראל בחינת שני הכתרים הנ"ל של נעשה ונשמע שאבדו ישראל. כי ה' יתברך עתיד להחזירם לנו על-ידי משיח צדקנו כמו שאמרו רבותינו ו"ל (שבח פת). על פסוק (ישעיה לה): "ופדונוי ה' ישבון וכו' ושמחת עולם על ראשם וכו'". וגם עתה כל הצדיקי אמת מתנגעים לתקן כל החטאים שכלם כלולים בחטא העגל, ולהחזיר לעצמן ולכל הנלויים אליהם את בחינת שני הכתרים הנ"ל לכל אחד ואחד כפי גיעתו וטרחו בעבודת ה', והעקר כפי השתוקקותו וכסופיו ורצונות טובים שלו וגעגועיו ורבושי שיחותיו ותפלותיו לה' יתברך וכו"ל:

עה **ועל-כן** עקר השבת האבדה הוא דיקא קדם יאוש, כי אין יאוש אלא מדעת, שמאיש דעתו מהאבדה ואז אין צריכין להחזיר לו האבדה, כי כל דבר מקבל חיות מהתורה שכלולה בנעשה ונשמע, ועל-כן בכל דבר ובכל חפץ יש שתי בחינות אלו, כי גוף החפץ הוא בחינת נעשה בחינת עשיה גשמית, ומה שהחפץ מקשר בדעת האדם ושכלו זה בחינת נשמע, בחינת רצון, כי שם בדעת האדם עקר קניית החפץ, כי כל החפצים שהם ברשותו של אדם והוא מתענג מהם, עקר הרשות הוא בדעת ורצון, שהדעת יודע שיש לו חפץ זה. ועל-כן נקראים כל הדברים חפצים, כי חפץ לשון רצון, כי עקר הוא הרצון והדעת, ששם עקר רשות והממשלה שיש להאדם הקונה החפצים, כי הרצון והדעת יודע שיש לו אלו החפצים, וזה הרצון והדעת של החפץ זה נמשך מבחינת נשמע, שהוא השגת הדעת נגד גוף גשמיות החפץ שהוא בחינת עשיה גשמית, בחינת נעשה כנ"ל.

ועל-כן אפלו אם נאבד החפץ מרשותו, כל זמן שאינו מאיש דעתו ורצונו ממנו צריכים להחזיר לו האבדה מי שמוצאה, כי עקר כח כל ההלכות של כל האבדות בגשמיות ורוחניות הוא על-ידי שישאל לא אבדו רק בחינת כתר הנעשה אבל כתר הנשמע נשאר להם כנ"ל, ועל-כן כל זמן שאינו מאיש דעתו מהאבדה עדן היא ברשותו ויש תקנה שתחזיר לו, כי אף-על-פי שאבד גוף האבדה לא אבד רק בחינת הנעשה, אבל עדן קשורה בדעתו ורצונו ואינו מאיש ממנו, שזה נמשך מבחינת כתר הנשמע שעדין לא אבדו, שעל-ידיה יש תקנה להחזיר גם בחינת כתר הנעשה, וכמבאר לעיל שעקר התקין על-ידי הרצון וההשתוקקות שהוא בחינת נשמע שזה נשאר לישראל וכו"ל. אבל כשמאיש דעתו לגמרי מהאבדה שזה נמשך מבחינת פגם כתר הנשמע, שאינו משתדל בהדעת ברצונות וכסופים חזקים להשיב אבדתו, אזי האבדה נאבדת לגמרי ואין מחזירין לו עוד, כי עקר השבת האבדה הוא על-ידי בחינת הנשמע שנשאר לישראל כנ"ל.

אבל בודאי כל אחד צריך להשתדל מאד מאד להחזיק עצמו בכל כחו בבחינת כתר הנשמע שנשאר לו, והינו שייחזיק עצמו מאד בהרצון וכסופין טובים וכו' כנ"ל. וכמו שאמרו במדרש המובא לעיל על פסוק "ועתה ישראל שמע אל החקים וכו'", שהזהיר אותם מאד שעתה ישמרו היטב את בחינת הנשמע מאחר שאבדתם את הנעשה וכו', הינו כנ"ל:

עו **ומאליה** תבין שכל זה הוא בגשמיות ורוחניות, שבכל ענין עבודת האדם בזה העולם, ובכל פגמיו חס ושלום וחסרונותיו שחסר לו בעבודת ה' שכלם הם בחינת אבדות כנ"ל, שכל אבדותיו צריך לבקש אצל הצדיקי אמת כנ"ל. אבל העקר תלוי בהרצון וכסופין טובים שהם בחינת נשמע וכו"ל, שכל זמן שאינו מאיש עצמו מהרצון והתשוקה ומצעקה ותפלה ותחנונים לה' יתברך,

רִזִּין עֲמָקִים מָאֵד, וּמָה שֶׁאֶפְשָׁר לְרַמֵּז בָּהֶם, חוֹבָה עֲלֵינוּ לַחֲפֹשׁ וּלְבַקֵּשׁ וּלְמַצֵּא בָּהֶם אִיזָה רָמֶז.

וְהַעֲנִין על-פי הַנ"ל, שֶׁהַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה מְרַמֶּזֶת לָנוּ בָּאֵלּוּ הַדְּבָרִים שׁוֹר וְחִמּוֹר שֶׁה וּשְׁלָמָה וְכָל אֲבָדָה, כָּל בְּחִינַת הַתְּקוּנִים שֶׁמִּתְקַנְיִם עַל-יְדֵי הַשְּׁבִיט אֲבָדָה, הֵינּוּ שֶׁמִּתְקַנְיִם הַקְּלִיָּוִלִּים שֶׁמִּשְׁשׁ בָּאָה הָאֲבָדָה. כִּי הָאֲבָדָה נִמְשָׁכֶת מֵאֲבֹדוֹת הַכְּתָרִים שֶׁל נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע הַנ"ל שֶׁהָם בְּחִינַת צִדְקָה וּמִשְׁפָּט וְכו' כַּנ"ל, וְזֶה בְּחִינַת שׁוֹר וְחִמּוֹר, שֶׁהֶם בְּחִינַת תְּרִין מְשִׁיחִין, מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף וּמְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, שֶׁמִּכְנִיעִין קְלֹפֹת עֲשׂוֹ וְיִשְׁמָעֵאל וְכו' כַּנ"ל. וְכִשְׁמַקְמִין מִצְוֹת הַשְּׁבִיט אֲבָדָה, אֲנִי נִמְשָׁךְ עֲלֵי הַקְּדוּשָׁה מִבְּחִינַת צִדְקָה אֲמַת שֶׁהֶם בְּחִינַת תְּרִין מְשִׁיחִין שֶׁהֶם מוֹצִיאִין כָּל הָאֲבֹדוֹת וּמְשִׁיבִין אוֹתָן לְבַעֲלֵיהֶם, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת תְּקוּן שְׁנֵי הַכְּתָרִים הַנ"ל כַּנ"ל, וְעַל-יְדֵי בְּחִינַת תְּקוּן שְׁנֵי הַכְּתָרִים הַנ"ל עַל-יְדֵי-זֶה זֹכִין לַעֲזוֹת דְּקִדְשָׁה, וְעַל-יְדֵי עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה זֹכִין לְאַמּוּנָה שְׁלָמָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה זֹכִין לְחוֹתָם הַרְגֵּלִין שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁלוֹם בְּכָל הַבְּחִינּוֹת שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל-יְדֵי מוֹכִיחֵי הַדּוֹר, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִתְבַּטֵּל גְּרוֹשׁ וְטִלְטוּל וְכו'.

וְזֶה בְּחִינַת "עַל שֶׁה וְעַל שְׁלָמָה עַל כָּל אֲבָדָה", שֶׁה זֶה בְּחִינַת עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲשִׁירוֹת דְּקִדְשָׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַכְּרֹכֹת שֶׁקֶבֶל יַעֲקֹב מִצִּדְקָה לְהַכְנִיעַ אֶת עֲשׂוֹ שֶׁהוּא עֲזוֹת דִּסְטָרָא אֲחִירָא כַּנ"ל, כִּי עָקֵר הָעֲזוֹת עַל-יְדֵי עֲשִׁירוֹת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (מְשִׁלִּי יח): "וְעֲשִׂיר יַעֲנֶה עֲזוֹת", וְכָתִיב (שם ט): "הֵן עֲשִׂיר קָרִית עֲזוֹ". וְעַל-כֵּן סָבַב ה' יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו שֶׁיִּקְבֵּל יַעֲקֹב בְּרַכַּת הַפְּרָנְסָה וְהָעֲשִׁירוֹת, כְּדֵי שִׁיזְכֶּה לַעֲזוֹת דְּקִדְשָׁה, בְּחִינַת "הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב", עַל-יְדֵי שִׁיזְכֶּה לְשִׁמְחָה, שֶׁזֶה עָקֵר תְּקוּן הָעֲשִׁירוֹת דְּקִדְשָׁה, בְּבִחִינַת (אֲבוֹת ד. ה.): 'אִיזָהוּ עֲשִׂיר הַשְּׁמִחַת בְּחִלְקוֹ', שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה מִתְגַּבְּרִין עַל עֲזוֹת דִּסְטָרָא אֲחִירָא שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲשׂוֹ כַּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת שֶׁה שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲשִׁירוֹת דְּקִדְשָׁה, בְּחִינַת (דְּבָרִים ט): "וְעֲשִׂתָּהּ צִדְקָה", כְּמוֹ שֶׁדִּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: 'שֶׁמַּעֲשִׂוֹת אֶת בְּעִלְיָהּ'. וְעַל-כֵּן נִקְרָאִים 'עֲשִׂתוֹת', לְשׁוֹן חֲזוֹק, כְּמוֹ "עֲשִׂתוֹת קֶרְנִים" (בְּרַאשִׁית יד). וְעַל-כֵּן כָּל הָעֲשִׁירוֹת שֶׁל יַעֲקֹב

עֲדִין יֵשׁ לוֹ תְּקוּהָ לַעֲלוֹם לְהַחֲזִיר לוֹ כָּל אֲבֹדוֹתָיו. כִּי עַל-יְדֵי שִׁישְׁמָר עַל כָּל פְּנִים אֶת הַנִּקְדָּה מִבְּחִינַת כְּתָר הַנִּשְׁמָע שֶׁנִּשְׁאָר לוֹ שֶׁהוּא בְּחִינַת הַרְצוֹן, עַל-יְדֵי-זֶה יָכוֹל לְהַחֲזִיר לוֹ גַּם בְּחִינַת הַנַּעֲשֶׂה שֶׁנִּשְׁאָר מִמֶּנּוּ וְכַנ"ל. וְכִמּוֹ שֶׁהוּא בְּרוּחַנִיּוֹת, בֶּן הוּא בְּגִשְׁמִיּוֹת לַעֲנִין מִצְוֹת הַשְּׁבִיט הָאֲבָדָה מִמֶּשׁ, כִּי הַכֵּל אֶחָד, כִּי שָׁרֵשׁ הָאֲבֹדוֹת וְהַשְּׁבִיטִים נִמְשָׁךְ מִזֶּה וְכַנ"ל. וְזֶה שֶׁכְּתוּב בִּיחֲזָקֵאל (לד): "וְנִתְּתִי לָהֶם רֵעָה אֶחָד אֶת עַבְדִּי דָּוִד וְכו', אֶת הָאֲבָדָה אֲבַקֵּשׁ וְכו'", כִּי כָּל הָאֲבֹדוֹת שֶׁנִּשְׁבִּי עַל-יְדֵי דָּוִד שֶׁהוּא מְשִׁיחַ וְכַנ"ל:

עַל וְזֶה בְּחִינַת (שְׁמוֹת כב): "עַל שׁוֹר עַל חִמּוֹר וְכו'", וְכֵן בְּפָרָשַׁת כִּי תֵצֵא כְּתִיב (דְּבָרִים כב): "לֹא תִרְאֶה אֶת שׁוֹר אֲחִירָךְ אוֹ אֶת שִׂי נְדָחִים וְכו', וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְחִמּוֹר". שׁוֹר וְחִמּוֹר בְּחִינַת מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף וּמְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, כְּמוֹכָא לַעֲלִיל בְּשֵׁם הַמְדָּרֵשׁ, שֶׁהֶם מְכַנִּיעִים וּמְבַטְלִים קְלֹפֹת עֲשׂוֹ וְיִשְׁמָעֵאל שֶׁהֶם בְּחִינַת שׁוֹר וְחִמּוֹר דְּקִלְפָּה שֶׁמִּשְׁשׁ כָּל הַהֲזוֹקוֹת וְהָאֲבֹדוֹת, שֶׁהַכֵּל מִתְקַנֵּן עַל-יְדֵי צִדְקָה אֲמַת שֶׁהֶם בְּחִינַת תְּרִין מְשִׁיחִין הַנ"ל.

כִּי כְּכֹר מְבָאָר לַעֲלִיל (בֹּאוֹת ל"ו ו"ח) שֶׁעֲשׂוֹ וְיִשְׁמָעֵאל הֶם בְּחִינַת הַקְּלֹפֹת שֶׁהֶם כְּנֻגָּה בְּחִינַת מִשְׁפָּט וְצִדְקָה, שֶׁעָקֵר הַתְּקוּן כְּשֶׁנִּכְלָלִים יַחַד בְּשִׁלְמוֹת שֶׁזֶה זֶכֶה רַק יַעֲקֹב וְכו'. וּמִשְׁפָּט וְצִדְקָה זֶה בְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע כַּנ"ל, וְכִשְׁנִפְגָּמִים חֹס וְשְׁלוֹם עַל-יְדֵי שֶׁאִין נִכְלָלִין יַחַד כְּרֹאֵי, מִזֶּה יוֹנְקִים חֹס וְשְׁלוֹם בְּחִינַת קְלֹפֹת עֲשׂוֹ וְיִשְׁמָעֵאל שֶׁהֶם כָּל הַהֲזוֹקוֹת וְהָאֲבֹדוֹת, כִּי עַל יָדָם אֲבִדְנוּ מַה שֶׁאֲבִדְנוּ. וְהַתְּקוּן עַל-יְדֵי בְּחִינַת צִדְקָה אֲמַת שֶׁהֶם בְּחִינַת כְּלִיּוֹת תְּרִין מְשִׁיחִין וְכַנ"ל.

וְזֶה בְּחִינַת מַה שֶׁהַתּוֹרָה חֲשָׁבָה לַעֲנִין הַשְּׁבִיט הָאֲבָדָה שׁוֹר וְחִמּוֹר וְשֶׁה וּשְׁלָמָה וְכָל אֲבָדָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "לֹא תִרְאֶה אֶת שׁוֹר אֲחִירָךְ אוֹ אֶת שִׂי נְדָחִים וְכו', וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְחִמּוֹר וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְלָתוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל אֲבֹדָת אֲחִירָךְ וְכו'", וְכֵן בְּפָרָשַׁת מִשְׁפָּטִים שֶׁמִּזְכִּיר שֶׁם אֲבָדָה מִזְכִּיר שֶׁם גַּם בֶּן כָּל אֵלּוּ הַבְּחִינּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב שָׁם: "עַל שׁוֹר עַל חִמּוֹר עַל שֶׁה עַל שְׁלָמָה עַל כָּל אֲבָדָה", וּבִדְרָא יֵשׁ בָּזֶה

הקדוש-ברוך-הוא כלי מחזיק ברכה אלא השלום, ונתבטל הגרוש והטלטול שהוא בחינת אבדות, בבחינת (תהלים קיט): "תעיתי כשה אבד".

נמצא שהתורה הקדושה רמזה לנו באלו הדברים שהזכירה שור וחמור ושה ושלמה וכל אבדה, את כל התקונים הנמשכים מהשבת אבדה כנ"ל. ועקר כל התקונים נמשכין על-ידי הצדיקי אמת שהם בחינת תרין משיחין הנ"ל שהם בחינת שור וחמור, ועל-כן בפרשת 'משפטים' הזכירה התורה רק שור וחמור, כמו שכתוב (שמות כג): "כי תפגע שור איבד או חמור תעז תשב תשיבנו", כי שם עקר התקון כנ"ל:

עח וזה (בראשית מד): "ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני וכו'", יהודה בחינת משיח בן דוד שיצא ממנו, יוסף בחינת משיח בן יוסף, וכמו שאיתא בזהר ומדרשים על פסוק זה "ויגש אליו יהודה" — דא תקרובתא דמלכא במלכא, כמו שכתוב (תהלים מח): "כי הנה המלכים נועדו עברו יחדיו", שעברו ונתבטלו כל המחבלים והמזיקי עלמא שכוללים בקלפות עשו וישמעאל שמהם עקר הגלות הזה. ועקר התקון הנמשך על ידם הוא על-ידי שהם מתיגעים תמיד ברצונות חזקים לעשות מהנשמע נעשה, מהתפלה תורה, עד שגללים בתפלה ה' ובתורה ה' ממש, עד שממשיכים חסדים חדשים נפלאים שהם בחינת צדקה הנכלל במשפט, עד שמתבטלים כל מיני דינים וחרון אף מישאל וכו' וכן"ל.

כי יהודה זה בחינת תקון הנשמע שהוא בחינת תפלה, בחינת (בראשית כט): "הפעם אודה את ה'". יוסף בחינת תקון הנעשה, בחינת תורה, בבחינת (שם ל): "אסף אלקים את חרפתי", בחינת (תהלים קיט): "גל מעלי חרפה ובזו כי צדתיך נצחתי", וכתוב (שם): "העבר חרפתי אשר יגדתי כי משפטך טובים", משפט זה בחינת תורה כנ"ל, ועקר התקון כשגלל יהודה עם יוסף יחד שהם בחינת כליות התרין משיחין יחד, שזהו בחינת מה שכתוב בהפטרות "ויגש" שעקר התקון כשיכללו שני העצים יחד יהודה ויוסף, כמו שכתוב שם: "ויהי לאחדים בידך וכו'".

היה על-ידי צאן שמרמזים על ישראל, כמו שאמרו במדרש הנ"ל, כי הם בחינת עצירות דקדשה, בחינת עצות דקדשה שנמשך מנעשה ונשמע, שהם בחינת כליות צדקה במשפט שזכה לזה יעקב בשלמות כנ"ל.

ועל-ידי עצות דקדשה זוכין לאמונה. וזהו בחינת "על שלמה", בחינת (תהלים קד): "עטה אור בשלמה", כי אמונה הוא עקר אור המאיר, כמו שכתוב במקום אחר, כי עקר האמונה על-ידי אמת שהוא בחינת אור הפנים וכו', כמו שכתוב כמה פעמים במקומות אחרים (ליקוטי מוהר"ן סימן ד' וכו'). וזה בחינת "לבש ה' עז התאזר" (תהלים צג), שהוא בחינת אמונה, כמו שכתוב (ישעיה יא): "ויאמונה אזור חלציו", שהאמונה הוא בחינת לבושין, בחינת שלמה הנ"ל שנמשך מעצות דקדשה, בחינת "לבש ה' עז התאזר וכו'" כנ"ל.

וזהו "על כל אבדה", וכן בפרשת כי תצא כתיב: "וכן תעשה לשלמתו וכן תעשה לכל אבדת אחיד וכו'", זה מרמז על תקון חותם הרגלין, שהוא גמר התקון הנעשה על-ידי מוכיחי הדור שעושים שלום בין ישראל לאביהם שבשמים ומכפרין עון העגל בשלמות, כי אצלו יתברך מקטינים החטא ואומרים: "למה ה' יחרה אפך בעמך", ואצל ישראל מגדילים החטא ומחזירים אותם בתשובה שלמה, כמו שכתוב (שמות לב): "אתם חטאתם חטאה גדלה", שכל זה נאמר אצל חטא העגל, ועל-ידי אלו המוכיחי הדור על-ידי זה עקר גמר התקון בשלמות, כי כל התורה הנ"ל נעוצה תחלתה בסופה וסופה בתחלתה, (וכאשר יבאר קצת לקמן).

וזה בחינת "על כל אבדה", כי עקר תקון כלל כל האבדות שהם הפסד העשירות דקדשה חס ושלום, הוא על-ידי תקון חותם הרגלין שמשם כל העשירות, בבחינת (דברים יא): "ואת כל היקום אשר ברגליהם", שדרשו רבותינו ו"ל (פסחים קיט): "זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו". כי על-ידי תקון חותם הרגלין נעשה שלום כנ"ל ונתבטל הגרוש והטלטול, שהוא בחינת ברפת הפרנסה והעשירות שעקרו על-ידי שלום, בבחינת (עוקצין א): "לא מצא

כפרעה", פָּרְעָה בְּחִינַת הַתְּגָלוֹת הַחֹסֶד הָעָלִיוֹן, כְּמוֹ שְׂאִיתָא בְּזֵהר הַקָּדוֹשׁ 'דְּכָל נְהוּרִין אֲתַגְלִין מִתַּמִּין, הֵינּוּ שֶׁהַחֹסֶד הָעָלִיוֹן מֵאֵד נִכְלָל בְּיוֹסֵף בְּבִחִינַת תּוֹרָה בְּבִחִינַת מִשְׁפָּט בְּכָלִלִיּוֹת גְּדוּלָּה, עַד שְׁשֻׁנֵּיהֶם אֶחָד, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה מִתְבַּשְּׁלִים כָּל הַדִּינִים שֶׁבְּעוֹלָם וְנִמְשָׁכִין כָּל הַחֹסְדִּים עַל יִשְׂרָאֵל, בְּבִחִינַת "וַעֲשֵׂה חֹסֶד לְמִשְׁחֹו" וְכַנ"ל:

הַשְּׂמֻטוֹת מֵאַרְחַת חַיִּים הַלְכוֹת רֹאשׁ חֹדֶשׁ הַלְכָּה ו' וְשִׁבְעִים גַּם בֵּין הַלְכוֹת מִתְנָה חַנ"ל:

(שִׁינְיָ לְאוֹת א' שׁוּנָה י"ח אַחֵר תַּבַּת 'מִמְעַמְקִים):

וְזֶהוּ בְּחִינַת קִימַת חֲצוֹת, שְׁאֵז צוֹעֲקִין מֵאֵד עַל חֶרֶב בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ שְׁנִתְרַב עַל יְדֵי פָגֶם אֲמוּנָה, וּמֵאֵז נְעָלָם סוֹד הָעֵבֹר מֵאֲתָנוּ וְכו'. וְזֶהוּ: 'מִגּוֹ שְׁאֲגִין וְקָלִין וְכו'' (וּזְהַר בַּלַּק דָּף קצ"א), הֵינּוּ עַל-יְדֵי צַעֲקַת הַלֵּב נִגְדַּלַת בְּחִינַת הַלְכָּנָה שֶׁהִיא בְּחִינַת אֲמוּנָה.

וְעַל בֵּין קוּרִין רוּת בְּשָׁבוּעוֹת שְׁמִתְחִיל (רוּת א'): "וַיְהִי בִימֵי שָׁפֹט הַשְּׁפֹטִים" — 'שִׁשְׁפֹּטוּ וְכו'' (בַּבֵּא בְּתָרָא טו'): שֶׁהוּא פָּגֶם הַמִּשְׁפָּט, וּמִסֵּיִם בְּלֹדֶת דָּוִד מְשִׁיחַ שֶׁהוּא עָקֵר תִּקּוֹן הַמִּשְׁפָּט, שֶׁזֶּה צְרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ בְּשָׁבוּעוֹת, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת שְׁתֵּי הַלֶּחֶם שֶׁבָּאִים מִחֶמֶן דִּיקָא כַּנ"ל. וְהַכֹּל הָיָה עַל יְדֵי בְּחִינַת גִּרֵּי צִדִּיק שֶׁהִיא רוּת. וְעַרְפָּה נִתְרַחֲקָה, בְּחִינַת הַגִּרִּים שְׁצִירִיכִין לְרַחֵק, שֶׁהֵם בְּחִינַת עֲשׂוֹ וְיִשְׁמַעְיָאֵל, שֶׁזֶּה עָקֵר תִּקּוֹן הַמִּשְׁפָּט.

"וּמִצֵּין מִבֵּית ה' יֵצֵא וְהִשְׁקָה אֶת נַחַל הַשְּׁטִיִּים" (יִזְרָאֵל ד') — 'מִתְחִלָּה דּוֹמָה כְּקִרְנֵי חֲגָבִים', בְּחִינַת: "מִים עֲמֻקִּים עֲצָה", וְאַחֵר כִּף מִתְגַּבֵּר וְכו' עַד שֶׁנִּתְתַּקֵּן הַמִּשְׁפָּט, "וַיֵּצֵא מִמֶּנִּי מִשְׁפָּט" (עַמּוֹס ה'), שֶׁהוּא תִּקּוֹן מַעֲשֵׂה שְׁטִיִּים, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכו'.

(יִזְמָא עַד):

שִׁינְיָ לְסוּף אוֹת ו':

וְזֶה 'בְּרֵאשׁוֹנָה הִיוּ מְשִׁיאִין מְשׁוּאוֹת' (רֹאשׁ הַשָּׁנָה כב'), לְתַקֵּן הָאֵשׁ וְהַחֲמִימוֹת לְהַעֲלוֹתָן אֶל הַקָּדְשָׁה, שֶׁזֶּה נַעֲשֵׂה בְּנִסָּן רֹאשׁ חֹדָשִׁים וְכו'. 'מִשְׁקָלְקֵלוּ

כִּי כָלִלִיּוֹת יְהוּדָה וְיוֹסֵף זֶה בְּחִינַת כָּלִלִיּוֹת הַנִּשְׁמָע בְּהַנְעִשָׂה, שִׁיְהִיָּה מִהַנְשָׁמָע נַעֲשֵׂה, מִתְפַּלֵּה תּוֹרָה, עַד שֶׁהֲצַדִּיקָה יְהִיָּה נִכְלָל בְּכָלִלִיּוֹת נִפְלָא בְּהַמְשָׁפֵט, עַד שִׁיְהִיו נִמְתַּקִּין כָּל הַדִּינִים וְהַחֲרוֹן אֵף שֶׁבְּעוֹלָם וְכַנ"ל.

וְזֶה בְּחִינַת שׁוֹר וְחִמּוֹר שֶׁהַתַּפְּאָר יַעֲקֹב "וַיְהִי לִי שׁוֹר וְחִמּוֹר", שֶׁהֵם בְּחִינַת תְּרִין מְשִׁיחִין כַּנ"ל, כִּי שׁוֹר בְּחִינַת תִּקּוֹן הַנִּגְלָה, כִּי שׁוֹר לְשׁוֹן רֹאֵיהָ וְהַסְתַּכְלוּת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בַּמִּדְבָּר כד'): "אֲשׁוּרְנוּ וְלֹא קְרוֹב", זֶה בְּחִינַת הַנִּגְלָה שְׂרׁוּאִין אוֹתוֹ בְּגָלוּי, חִמּוֹר זֶה בְּחִינַת נִסְתָּר, בְּחִינַת חִמְרָא דְשִׁמְעָתָא, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַנִּסְתָּר שֶׁקָּשָׁה לְהַשִּׁיג כִּי אִם בִּיגִיעָה גְּדוּלָּה.

וְזֶהוּ: "וַיֵּגֶשׁ אֵלָיו יְהוּדָה", בְּחִינַת נִשְׁמָע, בְּחִינַת נִסְתָּר, בְּחִינַת תְּפִלָּה, בְּחִינַת צִדִּיקָה, "וַיֹּאמֶר אֵלָיו", הֵינּוּ לְיוֹסֵף, בְּחִינַת תּוֹרָה, "כִּי אֲדִנִּי יִדְבָּר נָא עַבְדְּךָ דְּבַר בְּאֲזִנֵּי אֲדִנִּי", וּפְרַשׁ רַש"י: "יִכְנָסוּ דְּבָרֵי בְּאֲזִנֵּיךְ". 'דְּבַר' זֶה בְּחִינַת דְּבָרֵי תּוֹרָה הַמְבֹאֲרִים שֶׁם בְּתוֹרָה חַנ"ל שֶׁהֵם בְּחִינַת נִסְתָּר וְכו' חַנ"ל. וְזֶהוּ 'יִכְנָסוּ דְּבָרֵי בְּאֲזִנֵּיךְ', שֶׁמְבַקֵּשׁ שִׁיִּכְנָסוּ הַדְּבָרֵי תּוֹרָה בְּחִינַת הַנִּסְתָּר בְּתוֹךְ הַתְּגָלוֹת הַתּוֹרָה, הֵינּוּ שִׁיִּזְכָּה לְגָלוּת הַנִּסְתָּר שֶׁהֵם סִתְרֵי תּוֹרָה וְלִהְיוֹת כְּנִסָּם בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה שֶׁבְּנִגְלָה, כִּי לִיכָּא מִלְתָּא דְּלֹא רְמִיזָא בְּאֲזִינֵיתָא, וְהַצִּדִּיק כְּשֶׁמְשִׁיג סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת אֵינוֹ מִסְתַּפֵּק בָּזֶה עַד שֶׁמְכַנִּס אוֹתָם בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה שֶׁבְּנִגְלָה עַד שִׁיּוּכַל לְגָלוּת עַל יָדָם תּוֹרָה לְרַבִּים, וְעָקֵר שִׁימְשִׁיף מֵהֶם עֲצוֹת וְדַרְכִּים וְהַתְּעוּרוֹרוֹת וְהַתְּחַזְקוֹת לְכָל אֶחָד לְכָל מְקוֹם שֶׁהוּא, שֶׁהוּא עָקֵר כָּלִלִיּוֹת הַנִּשְׁמָע בְּהַנְעִשָׂה וְכַנ"ל (בַּאוֹת כ"ד). וְזֶה בְּחִינַת "וַיִּדְבָּר נָא עַבְדְּךָ דְּבַר בְּאֲזִנֵּי אֲדִנִּי", 'יִכְנָסוּ דְּבָרֵי בְּאֲזִנֵּיךְ', שִׁיִּכְנָסוּ דְּבָרֵי הַתּוֹרָה שֶׁהֵם בְּחִינַת נִסְתָּר בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה שֶׁבְּנִגְלָה, עַד שִׁיּוּכַל כָּל אֶחָד לְהַאֲזִינָם וּלְשַׁמְעָם וְלִהְיוֹת כְּנִסָּם לְהוֹצִיא מֵהֶם עֲצוֹת לְמַעֲשֵׂה.

וְזֶהוּ: "וְאֵל יִחַר אַפֶּךָ בַּעֲבָדְךָ", כִּי עַל-יְדֵי כָלִלִיּוֹת הַנִּשְׁמָע בְּהַנְעִשָׂה עַל-יְדֵי-זֶה נִכְלָל הַצִּדִּיקָה בְּהַמְשָׁפֵט, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִמְתַּקִּין וְנִתְבַּטְּלִין כָּל מִינֵי חֲרוֹן אֵף וְדִינִים וְכַנ"ל. וְזֶהוּ: "כִּי כְמוֹךָ כְּפָרְעָה". שֶׁהֲצַדִּיקָה נִכְלָלָה בְּמִשְׁפָּט כַּל-כָּף עַד שֶׁכָּל הַמִּשְׁפָּט הוּא רַק בְּצִדִּיקָה וְחֹסֶד גְּדוּלָּה, וְזֶהוּ: "כִּי כְמוֹךָ

נשלם בשלמות תקון המשפט, על-כן הנה מה דהנה, והתקון בראש השנה וכו' שאז עקר תקון המשפט. ועל-כן ביום הפורים נמחל העון, כי אז גמר המשפט אמת, אבל אין התקון נשלם בשנה אחת וכו' כי אם עד שיבוא משיח בנ"ל.

על-כן צריך כל אחד לראות להמשיך על עצמו בחינת תקון המשפט. ואם לאו כל אדם זוכה לידע פרוש ענין זה בשלמות, על כל פנים מה שאפשר להמשיך על עצמו צריכין להשתדל בזה. והעקר הוא האמונה, לידע שצדיק ה' וישר משפטיו, ולא ירהר כלל חס ושלום אחריו יתברך בכל מה שעובר עליו כל ימי חייו, כי זה שמהרהר חס ושלום זה חס ושלום בחינת פגם המשפט, כמובן בסוף התורה הנ"ל, וכן שלא ידן את חברו לרעה חס ושלום, ויפשפש בעצמו אם הוא ראוי לשפט את חברו, רק ישפט את עצמו בכל עת, כמו שכתב רבנו ו"ל כמה פעמים (ליקוטי מוה"ר סימנים ט"ו ונ"ט), ויבשש דין למטה אין דין למעלה (דברים רבה ה, ה), ואז יוצא כאור משפטו.

ועל כל זה צריכין לצעק הרבה הרבה מעמק הלב מאד מאד כדי לחתור עצות אמתיות וכו'. כי כל התקונים הנ"ל צריכין עצות הרבה וכו', וגם כי כל אחד תלוי בחברו בנ"ל, על-כן צריכין בכל פעם לצעק הרבה מעמק הלב עד ירחם מן השמים וישפיע לו עצות טובות אמתיות, שעל ידם תגדל האמונה עם כל התקונים הצריכים לזה, שהעצות יושיעו לו לכל התקונים הנ"ל. ואפלו כשמגיע לכל התקונים הנ"ל בודאי הוא רק איזה בחינת תקון, אבל עדין צריך תקון אחר תקון, (ואפלו אם לא קלקל בימים קלל). על-כן צריך בכל פעם לחזור ולהתחיל לצעק מאד מעמק הלב בנ"ל, וכן כל ימי חייו, עד שיתתקן בשלמות. ועל-כן כל גאלת מצרים היה על ידי צעקה הרבה, כמו שכתוב (דברים כו): "ונצעק אל ה' אלוקינו ויבא את עבדנו וכו'".

וזה בחינת מרור, להמתיק קלקול המשפט, בחינת (עמוס ה): "ההפכים ללענה משפט". וטובלין אותו בחרסת שהיא חס רות, בחינת דוד משיח

המינין' על ידי שנדמה להם שהוא עוות המשפט 'צדיק וטוב לו וכו'', כמו שכתוב (תהילים עג): "ואמר איכה גדע וכו'", 'התקינו שיהיו שלוחים יוצאים', שידיעו קדוש החדש בפה מלא, שזהו בחינת תקון המשפט, בחינת (שם קה): "מופתיו ומשפטי פיו":

שיך לאות י"ד ט"ו:

ועל בן אסור החמץ עד קריעת ים סוף שאז היו ישראל נתונים בדין, כמו שאמרנו רבותינו ו"ל (שמות רבה כא), ועל בן היה קשה לפניו קריעת ים סוף. אבל בנפלאותיו יצא משפטנו לאור ונבקע הים והעלה המשפט מהתהומות ונטבעו המצרים על-ידי זה וישראל נצלו, בבחינת (שמות טו): "תהומות יכסיו", וכתוב (שם): "קפאו תהומות", כי המשפט כפי היום, ויום צאתם ממצרים עדין לא נתמלאה סאתם של המצרים שיפלו לגמרי, על פן הכרחו לברח בחפזו. על בן אסור החמץ, מחמת שעדין אי אפשר לכנס אל עמק המשפט עד שביעי של פסח קריעת ים סוף שאז העלה המשפט מהתהומות בנ"ל, ואז התר הקמץ אחר כך. ועל בן בשבועות מביאין דיקא שתי הלחם מחמץ, כי אז החמץ בבחינת תקון המשפט, קשר המורכבה שנתתקן אז, שזהו בחינת מעשה מרובה שמפטירין אז.

ועל בן קדם קבלת התורה נאמרה פרשת יתרו שתקן המשפט ויעץ למשה שיעשה שרי אלפים וישפטו את העם וכו' (שמות יח). ועל בן יתרו דיקא הוסיף פרשה זאת, כי היה גר צדק שצריך לתקון זה, כמו שכתוב שם. כי הוא הפך קלפת עמלק, כידוע בכתבי הא"י ו"ל, כי עמלק בחינת (חבוקק א): "משפט מעקל", בחינת טפת עשו וישמעאל, ערב רב, ויתרו ההפך מהם, בחינת גר צדק, שהוסיף הפרשה של תקון המשפט שעקר קבלת התורה תלויה בזה, כי עקר התקון של יציאת מצרים נשלם בשבועות בעת קבלת התורה שבשביל זה היה עקר יציאת מצרים, כמו שכתוב (שמות ג): "בהוציאך וכו'", ועל-כן התחיל "אנכי וכו' אשר הוצאתיך וכו'" (שם ב). אבל מחמת הערב רב עדין לא

במתכתא דרב הונא וכו'. וְעָשׂוּ סִיג לְתוֹרָה, גְּדוּר וּמַחֲצָה שְׁלֹא יִתְעַרֵּב זֶר שְׁלֹא יַעֲלוּ חֹס וְשִׁלּוּם בְּחִינַת טַפַּת עָשׂוּ וַיִּשְׁמַעְעָל, שְׁנֵהוּ עֵקֶר תְּקוּן הַמִּשְׁפָּט:

שִׁיךְ לְאוֹת י"ד:

וְעַל-כֵּן אחר שביעי של פסח החר הקמץ, כי אז בקריעת ים סוף התחיל בְּחִינַת תְּקוּן הַמִּשְׁפָּט, שְׁכּוֹן לָזֶה עַל יְדֵי שְׁקָפֵץ נִחְשׁוֹן לְתוֹךְ הַיָּם, שְׁנֵהוּ בְּחִינַת תְּמִימוּת, שְׁצָרִיכִין לְהַתְגַּלְגַּל בְּרָפֶשׁ וְטִיט בְּשָׁבִיל רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְעַל-יְדֵי-זוֹכִין לְתְּקוּן הַמִּשְׁפָּט, וְעַל-כֵּן אֵז נִצְחוֹ הַמִּשְׁפָּט, וְזָכוּ עַל-יְדֵי-זוֹ שִׁיכְרַע הַיָּם לִפְנֵיהֶם לְהַעֲלוֹת הַמִּשְׁפָּט מִהַתְהוּמוֹת, וְהַעֲקֵר עַל-יְדֵי הָאֱמוּנָה, כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל עַל פְּסוּק (שְׁמוֹת יד) "וַיִּסָּעוּ": כְּדֹאֵי הֵם וְהָאֱמוּנָה שֶׁהָאֱמוּנָה בִּי וְכו'. כִּי עֵקֶר תְּקוּן הַמִּשְׁפָּט הוּא עַל יְדֵי שְׁמָאֲמִינִים שְׁצָדִיק ה' וַיִּשֶׁר מִשְׁפָּטוֹ, וְאֵז עַל-יְדֵי-זוֹ שֶׁעָמַד יִזְכָּה בַּמִּשְׁפָּט, כִּי זֶה עֵקֶר הַנִּסְיוֹן שְׁלוֹ, בְּחִינַת (שֵׁם טו) "שֵׁם שֶׁם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט וְשֵׁם נִסְהוּ", שְׁנֵהוּ אַחֵר קָרִיעַת יָם סוּף. כִּי בְּשִׁידוּעַ שְׁיִשֶׁר מִשְׁפָּטוֹ נִמְצָא שְׁזוֹכָה לְבְּחִינַת תְּקוּן הַמִּשְׁפָּט, וְעַל-יְדֵי-זוֹ נִתְפָּקֵן הַכֹּל, וְגַם אֵז יוֹכֵל לְהַתְפַּלֵּל וּלְהַתְחַנֵּן לִפְנֵי יִתְבַּרֵּךְ, מֵאֲחֵר שְׁיִידוּעַ בְּאֵמַת שְׁיִשֶׁר מִשְׁפָּטוֹ וְכו'. וְאֵז זוֹכִין לְשִׁירָה, בְּחִינַת (תְּהִלִּים קלח) "וַיִּשְׁירוּ בְּדִרְכֵי ה'", "בְּדִרְכֵי ה'" דִּיקָא, בְּחִינַת (שֵׁם קא) "חֹסֶד וּמִשְׁפָּט אֲשִׁירָה וְכו' אֲשִׁכִּילָה בְּדִרְךְ תָּמִים וְכו'", כִּי הַשְּׁגָת הַמִּשְׁפָּט הוּא כְּמוֹ יָם שְׁאֵי אֶפְשָׁר לִכְנֹס בּוֹ, בְּחִינַת (שֵׁם לו) "מִשְׁפָּטִיךָ תְּהוֹם רַבָּה". אֲבָל עַל-יְדֵי אֱמוּנָה וְתְּמִימוּת הַנֶּ"ל נַעֲשֶׂה נְתִיב לַעֲבֹר הַיָּם בְּשִׁלּוּם, בְּבְּחִינַת (יִשְׁעִיָּה מג) "הִנֵּתָן בְּיָם דֶּרֶךְ וּבְיָם עֲזִים נְתִיבָה", בְּחִינַת (מִשְׁלֵי ח) "נְתִיבוֹת מִשְׁפָּט", (וּבְכָל זֶה צָרִיכִין לְדַבֵּר וּלְבָאֵר הַרְבֵּה לְמַעֲשֶׂה וּלְעֲצָה. וְעַל-כֵּן רָאִתָּה שֶׁפָּתַח עַל הַיָּם מָה שְׁלֹא רָאָה יִתְקַאֵל הַנִּבְיָא' (מְכִילֵת פ' בְּשַׁלַּח), כִּי הוּא רָאָה קֶשֶׁר הַמִּרְפָּקָה גַּם בְּגִלוּת, לְהוֹרֹת שְׁלֹא אֶבְדָּה תְּקוּנוֹתָי חֲלִילָה, אֲבָל אֵז הִנֵּה בְּחִינַת תְּקוּן זֶה יוֹתֵר:

שִׁיךְ לְאוֹת י"ד י"ח י"ט:

כִּי עֵקֶר הַבְּחִירָה כְּדֵי שְׁלֹא יֵאָכֵל נִהְיָ דְּכִסּוּפָא, רַק יִהְיֶה נִזּוֹן לְעוֹלָם הַבָּא עַל-יְדֵי מַה שְׁיִרְוִיחַ שְׁכָרוֹ

שְׁיִצָּא מְרוּת. וְזֶהוּ 'חֹס' גִּימָטְרִיָּא 'חִיִּים', בְּחִינַת דְּדוּר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חֵי וְקָנִים. כִּי בְעֵז וְרוּת תְּקַנּוּ חֲטָא עַר וְאוֹנָן כְּפִדּוּעַ, שֶׁהוּא בְּחִינַת פֶּגַם הַבְּרִית הַנֶּ"ל, וְעַל-כֵּן יֵצֵא מֵהֶם דְּדוּר מְשִׁיחַ שְׁאֵז יִהְיֶה עֵקֶר תְּקוּן הַמִּשְׁפָּט בְּשִׁלּוּמוֹת כְּנ"ל.

אַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל יַיִן כְּנֶגֶד אַרְבַּעַת מִלְּאָכֵי הַמִּרְפָּקָה, לְהַמְשִׁיךְ אֵיזָה הָאָרָה מִשֵּׁם. יַיִן לְמַעַלָּה מִהַמִּשְׁפָּט, בְּחִינַת מִצָּה שְׁדֹלֵג עַל הַקֶּץ. קָרָבֵן פֶּסַח בְּחִינַת בְּרוּר מ'הִתְחַתֵּם בְּשִׁר' לְחוֹתָם דְּקִדְשָׁה, שְׁנֵהוּ בְּחִינַת כָּל הַקְּרִבָּנוֹת לְהַעֲלוֹת מִבְּהֵמָה לְאָדָם, מִחֲלוּם עַל יְדֵי שֶׁד לְחֵלוּם עַל יְדֵי מִלְּאָךְ, וְעַל-כֵּן הִיָּתָה הַגָּאֵלָה בְּלִילָה, לִיל שְׁמוּרִים הִיא שְׁמִשְׁמֵר מִהַנֶּ"ל, "וּבְכָל אֱלֹקֵי מִצְרַיִם אֲעֲשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי ה'" (שְׁמוֹת יב), כִּי אֵז הַמִּשְׁפָּט עַל יְדֵי ה' יִתְבַּרֵּךְ בְּעֲצָמוֹ, כִּי לֹא זָכוּ עֲדִין לְתְּקוּן הַמִּשְׁפָּט לְמַשָּׁה שְׁנֵהוּ הַעֲקֵר:

שִׁיךְ לְאוֹת י"ג:

וְזֶה בְּחִינַת הַהֲלוּלָא בְּיוֹם הַסְתַּלְקוֹת הַצָּדִיק, כִּי אֵז הוּא בְּחִינַת שְׁנָה, שְׁאֵז עֵקֶר תְּקוּן הַמִּשְׁפָּט לְהַשִּׁיג דְּרָכֵי ה' שְׁלֹא זָכָה בְּחִיָּיו, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב שֵׁם. וְזֶהוּ גְדוּל הַמַּעַלָּה לְבּוֹא עַל קִבְרוֹ, שְׁשֵׁם עֵקֶר בְּחִינַת תְּקוּן הַמִּשְׁפָּט שֶׁהוּא עֵקֶר תְּקוּן הַבְּרִית. וְעַל-כֵּן הַעֲקֵר בְּיָמֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׁאֵז עֵקֶר תְּקוּן הַמִּשְׁפָּט. וְזֶה שְׁאוּמְרִים בְּסִפְרָה "לְדַעַת בְּאֶרֶץ דִּרְכָךְ" (תְּהִלִּים סו), בְּחִינַת דִּרְכֵי ה' שֶׁהֵם תְּקוּן הַמִּשְׁפָּט, "וְיִדּוּךְ עֲמִים וְכו'", בְּחִינַת גְּרִיִּם. "שְׁמַחוּ וְכו'" בְּחִינַת תְּקוּן הַשְּׁמִמָּה, "כִּי תִשְׁפֹּט עֲמִים" בְּחִינַת תְּקוּן הַמִּשְׁפָּט. וְהַתְּחִל: "אֱלֹקִים יִחְנְנוּ וּיְכַרְכְּנוּ יָאֵר פְּנֵינוּ", בְּחִינַת אֱמוּנָה שֶׁהִיא מְקוֹר הַבְּרָכָה, אֹר הַפְּנִיִּים. "אֶרֶץ נִתְּנָה יְבוּלָה" בְּחִינַת תְּקוּן הַמַּאֲכָלִים. וְעַיִן בְּהִלְכוֹת תְּחוּמִּין מַעֲנֵן הַתּוֹרָה הַזֹּאת שְׁכָלוֹל שֵׁם שְׁבוּעוֹת וּסְפִירָה.

וְעַל-כֵּן אוֹמְרִים פְּרָקִי אַבּוֹת בְּסִפְרָה וּמַתְחִילִין מִשָּׁה קָבֵל וְכו', שְׁמַדְבֵּר מִכָּל הַיְשִׁיבוֹת הַקְדוּשׁוֹת שֶׁהֵיוּ בְּכָל דּוֹר שֶׁהֵם עֵקֶר תְּקוּן הַמִּשְׁפָּט כְּנ"ל. וְזֶה: 'הָיוּ מְתוּנִים בְּדִין', בְּחִינַת תְּקוּן הַמִּשְׁפָּט, 'וְהַעֲמִידוּ תַלְמִידִים הַרְבֵּה', שֶׁתְּהִיָּה יְשִׁיבָה גְדוּלָּה כְּדֵי שְׁיִוְכָלוּ לְתַקֵּן בְּיוֹתֵר תְּקוּנִים הַנֶּ"ל, כְּמוֹכֵן שֵׁם בְּמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (כְּתוּבוֹת קו): 'בֵּד הָיוּ קָמוּ

אתערוותא דלעלא פידוע, זהו בחינת 'בתחלה עלה במחשבה לברא העולם במדת הדין', דהינו רק במשפט וברין שבשביל זה נברא הכל, אף 'ראה שאין העולם מתקנים הקדים מדת הרחמים וכו'', דהינו שבעת שאין זוכין במשפט יתקנים העולם ברחמים, בבחינת חסד חנם, ויהיו נזונים כמו המלאכים בחנם, שזהו בחינת מצה.

ועל-כן צריך האדם לידע שכל מה שעובר עליו כל ימי חייו הכל בצדק ובמשפט בחסד וכו', כי ישר משפטיו, כי בחירתו הוא דיקא באפן זה, כי ה' יתברך שקל בדעתו שזה האדם עקר בחירתו כשהיה עשיר מפלג, וזה דיקא על ידי עניות ודחקות גדול וכו'. כי הכל בשביל הבחירה שהוא בחינת משפט פנ"ל, ואסור להרהר אחריו יתברך כלל, כי בזה תלוי הכל, שיאמין שישרים דרכי ה', שזהו בחינת תקון המשפט שהוא עקר התקון פנ"ל, וצריכין לחזר זאת היטב.

וזה (תחילים קמג): "ואל תבוא במשפט את עבדך כי לא יצדק לפניך כל חי, כי רדף אויב נפשי", שמבקש מה' יתברך שימחל לו ולא יבוא במשפט עמו, כי אף-על-פי שהכל במשפט, אף-על-פי-כן בודאי ביד ה' יתברך למחל לשמבקשין ממנו, כי על-פי משפט אינו ותרן, כמו שכתוב (דברים י'): "אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד", אבל יכולין לרצותו שימחל הכל, כמו שכתוב (משלי י'): "שחד מחיק רשע יקח". כמו למשל מלך בשר ודם שעל-פי משפט יקום הדין וכו', אבל אם רוצה למחל מוחל הכל. וזה: "אל תבוא במשפט וכו' כי לא יצדק לפניך כל חי", כי הכל יהיו חביבים, "כי רדף אויב נפשי" ועל-כן באתי למה שבאתי, ואם חס ושלום תבוא במשפט ותחביני חס ושלום, יתחייב האויב יותר, מחמת שהכל על ידו, וכן יתחייבו יותר ויותר כל המסבבין לזה. אבל אם תמחל לי הכל, יקל מכלם המשפט, כי בודאי אינו דומה ענש הרוצח שגומר המעשה והורג חברו לענש של הרוצח לרצח והוא נצול ממנו.

במשפט. ועל-כן יש כח גדול מאד מאד להבחירה, כי בשביל זה נברא ונשתלשל הכל מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין, הכל בשביל הבחירה שהוא בחינת משפט. ובשביל זה היה קשה לפניו מאד יציאת מצרים וקריעת ים סוף והצדק לשלח לו פעם אחר פעם שישלחם ברצונו, ועשה בשביל זה מופתים נוראים באלה, והלא היה יכול לכלותם בפעם אחד, כמוכא במדרש ענין זה: 'יכול היה הקדוש-ברוך-הוא לשלח ברק אחד למצרים וכו'', אף הכל היה מחמת בחינת משפט הנ"ל שהוא בחינת כח הבחירה, כי עדין לא נתמלאה סאתם על-פי משפט, ולא היה אפשר מחמת זה להוציאם ממנו בעל כרחו, רק היה צריך לשלחם ברצונו, כי זה ביד הבעל בחירה.

כי באמת אף-על-פי שעל-פי משפט היה מגיע שיהיו ישראל משעבדים עדין, אבל פרעה ומצרים בודאי עשו עמהם שלא במשפט. וענין זה הוא נפלאות תמים דעים שאי אפשר לאנושי להבינם בשום אפן, כמוכא מבוכה זאת בין המחקרים, כי הרוצח והגזלן שהורג או גוזל את אחד, בודאי מגיע לזה הנהרג והנגזל שיהרג במשפטו יתברך, ואף-על-פי-כן הרוצח הוא רוצח והרגו שלא במשפט ויקבל ענשו הקשה. ובשביל ענין זה קשה מאד לברר המשפט, וכל זה נוגע לענין 'צדיק וטוב לו וכו' שאי אפשר להבין הנהגת משפטו בשכל אנושי בשום אפן, רק באמונה ובתמימות, כמוכא שם בסוף ממעלת התמימות וכו'.

ועל-כן היה אז ההכרח שישלחם פרעה מעצמו מחמת שלא נתתקן המשפט עדין בשלמות. ועל-כן צריכין לאכל מצה שהוא בחינת מאכל המלאכים, בחינת מן, הינו בחינת מזונא דלעלא של המלאכים שאוכלים שלא במשפט. וזהו נפלאות רחמי יתברך שצוה לנו אז לאכל מצה, כדי להיות נזון בפסח מזון דלעלא, שמקבלים אף-על-פי שאינו מגיע על-פי משפט, כמו המלאכים שגזונים בחנם. ועל-כן נקרא 'לחם עני' (פסחים לו.), 'דלית לה מזרמה כלום', כי אז יצאו בבחינת

שִׁיף לְאוֹת כ"א אַחֵר תִּכְתּוּ בנ"ל:

וְזֶהוּ "מִשְׁפֵּן הַעֲדוֹת" (שמות לח), כִּי זֶהוּ עֶקֶר הַעֲדוֹת שֶׁהַשְׂכִּינָה שׁוֹרָה בְּיִשְׂרָאֵל תָּמִיד, עַל-יְדֵי שְׁמִמְשִׁיכִין קָשֶׁר הַמְרַכְּבָה אֶפְלוֹ כְּשׁוֹרְקִין אוֹתוֹ, וְזֶהוּ מִרְמֹז עַל בְּחִינַת שְׁנָה שֶׁל הַצַּדִּיק שֶׁהוּא הַסְתַּלְקוּת הַמַּחִין, שֶׁהוּא בְּחִינַת פְּרִיקַת הַמִּשְׁכָּן, כִּי 'מִי שֵׁשׁ בּוֹ דָּעָה וְכוּ' (ברכות לג), שְׁעַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא מִשְׁיֵג בְּחִינַת תְּקוּן הַמִּשְׁפָּט שֶׁהוּא בְּחִינַת 'צַדִּיק וְטוֹב לוֹ וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שֶׁס. וְזֶהוּ בְּחִינַת הַסְתַּלְקוּת הַצַּדִּיק שֶׁאֵז הוּא בְּבִחִינַת שְׁנָה, שְׁאֵז דִּיקָא נִמְשָׁף תְּקוּן הַמִּשְׁפָּט בְּיוֹתֵר שְׁעַל-יְדֵי-זֶה עֶקֶר הַתְּקוּן וְכנ"ל. וְעַל-כֵּן עֶקֶר הַתְּקוּן עַל יְדֵי שְׁבָאִים עַל קִבְרֵי הַצַּדִּיקִים, כִּי שֶׁם בְּחִינַת תְּקוּן הַמִּשְׁפָּט, קָשֶׁר הַמְרַכְּבָה, שֶׁהוּא עֶקֶר תְּקוּן הַבְּרִית כנ"ל:

שִׁיף לְתַחֲלִיל אוֹת כ"ב:

וְכָל זֶה הוּא בְּחִינַת תְּקוּן פְּגִימַת הַלְבָּנָה עַל יְדֵי סוּד הָעֵבֹר, שֶׁבְּזֶה תְּלוּי תְּקוּן הַמִּשְׁפָּט שֶׁהוּא בְּרֹאשׁ הַשְּׁנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהילים פא): "תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר בְּכֶסֶה וְכוּ", שְׁמִרְמֹז עַל תְּקוּן פְּגִימַת הַלְבָּנָה, "כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לְאַלְקֵי יַעֲקֹב וְכוּ", כִּי הַמִּשְׁפָּט נִמְשָׁף כְּפִי הַיּוֹם שֶׁקוֹבְעִין בּוֹ רֹאשׁ חֲדָשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מלכים א ח): "לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט עֲבָדוֹ וְכוּ' דִּבֶּר יוֹם בְּיוֹמוֹ", וְכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ בַּמִּדְרָשׁ שֶׁכָּל הַכְּסָאוֹת לַמִּשְׁפָּט מִמְּתִינִים עַל יוֹם שִׁישְׁרָאֵל קוֹבְעִין בּוֹ רֹאשׁ חֲדָשׁ, וְעַדִּין צְרִיכִין לְבָאֵר בְּזֶה הַרְבֵּה בְּעֶזֶר ה' יִתְבָּרֵךְ:

הַלְכָה ד

ענין ארבעה אבות נזיקין וכלם צריכים לשלם מהעדית, כמבאר במשנה (גיטין ה, א) : 'הנזקין שמין להם בעדית', כמו שכתוב (שמות כב) : "מיטב שדהו ומיטב פרמו ישלם" :

א **כי** מבאר בהתורה 'חֹתֶם בְּתוֹךְ חֹתֶם' (בסימן כ"ב) בענין העדות, שאי אפשר להתקרב אל הקדשה כי אם על-ידי עדות דקדשה, כי יש עדי פנים הרבה שהם מונעים גדולים מעבודת ה' באמת, והם בחינת (ישעיה נז) : "והכלבים עדי נפש המה רעים וכו'", כי 'עדות מלכותא בלא תגא', על-פן צריכין עדות דקדשה לעמד נגד עדותם וכו'. ועדות דקדשה זוכין על-ידי בחינת נעשה ונשמע, שהם בחינת שמחה, והם בחינת שני העדדים וכו' בחינת 'בראשית ברא', בחינת עדן עלאה עדן תתאה וכו'. ומבאר שם שעדות דקדשה נמשך מבשרת וכו', וזה 'ובשרת פנים לגן עדן וכו' (אבות ה, כ), עין שם.

נמצא שעדות דקדשה הוא בחינת עדן, בחינת שני העדדים שהכתירו את ישראל, כי משם

ב וְזֶה בְּחִינַת מַה שְּׂאִיתָא בְּתַקוּנִים (בהאחד עשר תקונים תקון י'): 'בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים דָּא 'בְּבֵא', ואנון תלת בבי דאיתרמיזו בתלת אלפין בראשית בְּרָא אֱלֹהִים, ועלה אתמר "על כל דבר פֶּשַׁע וכו'", דא בְּבֵא קמא וכו', ענן שם. כי מבאר בהתורה הנ"ל שְׁנַעֲשָׂה וְנִשְׁמַע שְׁעַל יְדָם זוכין לעזות דקדושה הם בְּחִינַת 'בְּרֵאשִׁית בְּרָא', שֶׁהֵם בְּחִינַת מֶאֱמָר וְחֲצִי מֶאֱמָר, בְּחִינַת עֶדֶן עֲלָא עֶדֶן תַּתָּא וכו', כְּמוֹכָא שֶׁם מִסְפָּרָא דְצִנְיֹתָא פְּרָקָא חֲמִישָׁא, עֶנָּן שֶׁם. ועל־כֵּן רְמִזָּה תַּתָּא דִּינִי מְמוֹנוֹת וְנִזְקִין הַמְבֹאֲרִין בְּתַלְתָּא בְּבֵא בְּפִסּוּק 'בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים' שֶׁהוּא רֵאשִׁי תְּבוֹת 'בְּבֵא', כִּי תַקוּן הַנִּזְקִין הוּא עַל־יְדֵי בְּחִינַת 'בְּרֵאשִׁית בְּרָא' שֶׁהוּא בְּחִינַת נַעֲשָׂה וְנִשְׁמַע וכו', שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲזוּת דְקִדְשָׁה שְׂמַתָּק וּמְכַנִּיעַ עֲזוּת דְסִטְרָא אַחְרָא שְׂמַשֵּׁם כֹּל הַנִּזְקִין כֹּנ"ל. וְגַם כֹּל הַדִּינֵי מְמוֹנוֹת שְׂבִשְׂאָר הַתַּלְתָּא בְּבֵי הֵם גַּם כֵּן בְּבְחִינַת תַּקוּן הַעֲזוּת דְסִטְרָא אַחְרָא עַל־יְדֵי עֲזוּת דְקִדְשָׁה, כִּי כֹל הַהִכָּשׁוֹת וּמְרִיבוֹת שְׂבִין אָדָם לְחַבְרוֹ בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת הַכֹּל עַל־יְדֵי פֶגַם הַעֲזוּת, וְכִמוֹ שְׂאֱמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו'ל' (כבא מצינא ג): 'אִין אָדָם מַעֲזוֹ פְּנִים בְּפִנֵּי כַּעַל חוּבוֹ, וְזֶה שְׂמַכְחִישׁ וְכוֹפֵר מְמוֹנוֹ הוּא שְׂמוּצָא לוֹ עֲלִילָה אִיף לְכַפֵּר בוֹ, כִּמוֹ שְׂאֱמָרוּ שֶׁם: 'וְהָאִי בְּכֹלָה בְּעֵי דְלוּדֵי לֵה וכו'. ועל כֹּל פְּנִים אִיף שֶׁהוּא הוּא פֶגַם הַעֲזוּת דְקִדְשָׁה וְכַמְבֹאֲרָא מִזֶּה בְּמִקּוֹם אַחֵר.

וְעַל־כֵּן כֹּל הַמַּעֲזוֹת וְהַדִּינִים הַקְּדוּשִׁים שְׂצוּתָה תַּתָּא בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת וְנִזְקִין, הַכֹּל הוּא בְּשִׁבִּיל לְהַכְנִיעַ וּלְבַטֵּל הַעֲזוּת דְסִטְרָא אַחְרָא עַל־יְדֵי הַעֲזוּת דְקִדְשָׁה שְׂנַמְשָׁף מִבְּחִינַת נַעֲשָׂה וְנִשְׁמַע שֶׁהוּא בְּחִינַת 'בְּרֵאשִׁית בְּרָא'. ועל־כֵּן שֶׁם מְרָמוֹ בְּרֵאשִׁי תְּבוֹת 'בְּבֵא' דְאֵנוּן תַּלְתָּא בְּבֵי שְׂנַאֲמַר בְּהֵם כֹּל דִּינֵי מְמוֹנוֹת וְנִזְקִין, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַכְּנַעַת וּבִטּוֹל הַעֲזוּת דְסִטְרָא אַחְרָא עַל־יְדֵי הַעֲזוּת דְקִדְשָׁה שְׂנַמְשָׁף מִבְּחִינַת 'בְּרֵאשִׁית בְּרָא' וְכֹנ"ל:

ג וְעַל־כֵּן כֹּל הַמַּעֲזוּת וְהַדִּינֵים הַקְּדוּשִׁים שְׂצוּתָה תַּתָּא בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת וְנִזְקִין, שֶׁהֵם בְּחִינַת אַרְבַּע מַלְכוּתוֹת דְסִטְרָא אַחְרָא שְׂעֵקָר מַלְכוּתָם עַל־יְדֵי עֲזוּת שֶׁהוּא

נִמְשָׁף הַעֲזוּת דְקִדְשָׁה כֹּנ"ל. וְעַל־יְדֵי־זֶה מְכַנִּיעִין וּמְבַטְלִין הַעֲזוּת דְסִטְרָא אַחְרָא, שְׂמַשֵּׁם הַמְמַשְׁלָה שֶׁל הַסִּטְרָא אַחְרָא, שֶׁהִיא בְּחִינַת עֲזוּת מַלְכוּתָא בְּלֵא תְּגָא וְכֹנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת: 'הַנִּזְקִין שְׂמִין לְהֵם בְּעֵדִית', כִּי כֹל הַמַּעֲזוּת עֲלָמָא נִמְשָׁכִין מִעֲזוּת דְסִטְרָא אַחְרָא שֶׁהִיא בְּחִינַת 'וְהַכְּלָבִים עֲזִי נָפִשׁ', שְׂמַשֵּׁם נִמְשָׁכִין כֹּל הַהִזְקוֹת שְׂבַעוּלָם, כִּי הֵם מַעֲזוּת עֲלָמָא, וְכַנְרָאָה בַּחוּשׁ שְׂכַל שְׂדִרְכֵּן לְהִזִּיק כְּגוֹן הַכְּלָבִים וְכִיּוּצָא בְּהֵם הֵם עֲזִי נָפִשׁ בְּיוֹתָר, כְּמוֹ שְׂכַתוּב 'וְהַכְּלָבִים עֲזִי נָפִשׁ', וּמַשֵּׁם נִמְשָׁכִין כֹּל הַהִזְקוֹת שְׂבַעוּלָם. וְעֵקֶר הַכְּנַעַתָּם וְתַקּוּנָם הוּא עַל־יְדֵי עֲזוּת דְקִדְשָׁה, שְׂצִרְכִין לְהַמְשִׁיף עֲזוּת דְקִדְשָׁה שְׂנַמְשָׁף מִבְּחִינַת 'וּבִשְׁת פְּנִים לְגוֹן עֶדֶן', מִבְּחִינַת שְׁנֵי הַעֲדִיִּים הַנִּזְקִין, כִּדִּי לְהַכְנִיעַ עַל־יְדֵי־זֶה הַעֲזוּת דְסִטְרָא אַחְרָא שְׂמַשֵּׁם כֹּל הַהִזְקוֹת שְׂבַעוּלָם כֹּנ"ל.

וְעַל־כֵּן צוּתָה תַּתָּא הַתּוֹרָה שֶׁהַנִּזְקִין יְשׁוּמוּ לְהֵם בְּעֵדִית, כְּמוֹ שְׂכַתוּב: "מִיטֵב שְׂדָהּ וּמִיטֵב כְּרָמוֹ יִשְׁלֹם". כִּי כֹל הַטוֹב נִמְשָׁף מִבְּחִינַת הַעֲדִין הַעֲלִיּוֹן, שְׂמַשֵּׁם נִמְשָׁף כֹּל הַטוֹב וְהַעֲדִין שְׂבַעוּלָם, כִּי כֹל הַטוֹב וְהַעֲדִין שְׂנַמְצָא בְּעוּלָם הַכֹּל נִמְשָׁף מִבְּחִינַת (בראשית ב): "וְנָהָר יֵצֵא מֵעֶדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן וְכו' וּמַשֵּׁם: 'פֶּרֶד וְהִיָּה לְאַרְבָּעָה רֵאשִׁים וְכו'", וּמֵאלוֹ אַרְבָּעָה רֵאשִׁי נִהְרֹת נִמְשָׁכִין כֹּל הַהִשְׁפָּעוֹת, וְכֹל הַשְּׂדוֹת וְכַרְמִים נִשְׁקִין וְגִדְלִים מֵהֶם. וְאלוֹ הַאֲרָבָעָה רֵאשִׁים בְּשִׂרְשֵׁם הַעֲלִיּוֹן שְׂבַקְדְשָׁה הֵם בְּחִינַת אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת הַשֶּׁם כְּדוּעַ, שְׂמַשֵּׁם נִמְשָׁכִין כֹּל הַאֲרָבָעָה יְסוּדוֹת שְׂמַהֵם נִתְהוּוּ כֹל הַדְּבָרִים שְׂבַעוּלָם. וְהַכֹּל נִמְשָׁף מֵעֶדֶן הַעֲלִיּוֹן, כְּמוֹ שְׂכַתוּב: "וְנָהָר יֵצֵא מֵעֶדֶן וְכו'", וְעֵדֶן הַעֲלִיּוֹן הוּא שְׂרֵשׁ הַעֲזוּת דְקִדְשָׁה כֹּנ"ל. וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי שְׂמַקְיָמִין מַעֲזוֹת תַּתָּא שֶׁיִּשְׁלֹם הַמַּעֲזוּת מִהַעֲדִית, עַל־יְדֵי־זֶה מִמְשִׁיכִין הַעֲזוּת דְקִדְשָׁה שְׂנַמְשָׁף מִבְּחִינַת עֶדֶן, שְׂמַשֵּׁם נִמְשָׁכִין כֹּל הַטוֹב וְהַעֲדִית כֹּנ"ל, וְעַל־יְדֵי זֶה הַעֲזוּת דְקִדְשָׁה מְכַנִּיעִין וּמְבַטְלִין הַעֲזוּת דְסִטְרָא אַחְרָא שְׂמַשֵּׁם כֹּל הַהִזְקוֹת כֹּנ"ל. נִמְצָא שְׂבַחֲחִינַת עֵדִית הֵם תַּקּוּן הַהִזִּיק שְׂנַמְשָׁף מִעֲזוּת דְסִטְרָא אַחְרָא, וְעַל־כֵּן הַנִּזְקִין שְׂמִין לְהֵם בְּעֵדִית:

מלכותא בלא תגא, ותקונם על-ידי ה'נָהָר היצא מעדן וכו' ומשם יפרד ויהיה לארבעה ראשים, שאלו הארבעה ראשים מכניעין ומבטלין ממשלת הארבע מלכיות דסטרא אחרא, שהם בחינת ארבעה אבות נזיקין, שהם מזיקי עלמא שהחריבו בית ראשון ושני, וכמ'רמז בתקונים בתקון הנ"ל, כמו שאיתא שם: 'ובגין דא בשור ובחמור דאנון ממנן דעשו וישמעאל ייתון רכיבין עליהו תרין משיחין וכו''. כי כל דיני נזיקין הם בשביל להכניע כל המזיקי עלמא, שהנצעתם על-ידי עזות דקדושה הנמשך מבחינת 'בראשית ברא אלקים', שעקר תקון זה בשלמות יהיה על-ידי משיח צדקנו שיקבל המלכות דקדושה על-ידי עזות דקדושה, כמו שפתיב (תהלים כא): "ה' בעזך ישמח מלך", והוא יבטל כל הארבע מלכיות דסטרא אחרא שהם בחינת ארבעה אבות נזיקין, שהם בחינת תהו ובהו וחשך ותהום, שהם בחינת הארבע מלכיות, כמוכא במדרש. כי על-ידי עזות דקדושה שימשיך משיח מבחינת 'בראשית ברא' יבטל העזות הרע שלהם ויתתקן הכל, בבחינת (בראשית א): "ורוח אלקים מרחפת על פני המים" – 'דא רוחו של משיח' כמוכא, שהוא התקון של תהו ובהו וחשך ותהום, שהם בחינת הארבע מלכיות כנ"ל:

הלכה ד

על-פי התורה 'חותם בתוך חותם' הנ"ל בהלכות
נזקי ממון (הלכה ד):

א וְזֶה בְּחִינַת גֹּדֶל הָאִסּוּר הַחֲמוּר לְחַכּוֹת אֶת חֲבֵרוֹ,
וְאִפְלוּ בַּהֲרַמַּת יָד נִקְרָא רָשָׁע, וְאִם חָבַל בּוֹ
חַיִּיב בַּחֲמִשָּׁה דְּבָרִים. כִּי הַמִּכָּה אֶת חֲבֵרוֹ פּוֹגֵם בְּעֻזּוֹת
דְּקִדְּשָׁה, כִּי נִפְלֵא אֵל עֻזּוֹת דְּסִטְרָא אֲחֵרָא שֶׁהוּא בְּחִינַת
(אבות ה, כ): 'עוֹ פָּנִים לְגִיחָנִם', מֵאַחַר שֶׁהָעוֹ פָּנִים
כָּל-כָּף נִגָּד חֲבֵרוֹ יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁהִכָּהוּ. וְעַל-כֵּן הָאִסּוּר
חֲמוּר מְאֹד וְנִקְרָא רָשָׁע, כִּי הוּא כְּעוֹבֵר עַל כָּל
הַתּוֹרָה, שֶׁזֶהוּ הַרָשָׁע בְּאַמְתּוֹ, כִּי מֵאַחַר שֶׁפָּגַם בְּעֻזּוֹת
כָּל-כָּף, עַל-כֵּן בּוֹדֵאֵי פָּגַם בְּכָל הַתּוֹרָה כְּלָה שֶׁעֲקָרָהּ
תְּלוּיָה בְּעֻזּוֹת דְּקִדְּשָׁה, כַּמְבָּאֵר בַּהֲתוֹרָה הַנ"ל. וְלִהְפֹּךְ
עוֹי פָּנִים דְּסִטְרָא אֲחֵרָא אֵין לָהֶם חֵלֶק בַּתּוֹרָה, כִּי הֵם
בְּחִינַת הַתַּתְּקַע"ד דּוֹרוֹת אֲשֶׁר קָמְטוּ וְלֹא עָת וְכוּ'
(חגיגה יד.), כַּמְבָּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר.

וְזֶהוּ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ וי"ל, אִפְלוּ בַּהֲרַמַּת יָד נִקְרָא
רָשָׁע, בַּהֲרַמַּת יָד דִּיקָא, כִּי עַל-יְדֵי שְׁפּוּגָם
בְּעֻזּוֹת פּוֹגֵם בְּאַמּוּנָה, כִּי אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְקַרֵּב
לְהַשְׁכֵּעַ רוּעִים שֶׁהֵם בְּחִינַת צְדִיקֵי אָמֶת שְׁבִדוֹר.
וְאַמּוּנָה הוּא בְּחִינַת חוֹתֶם הַיָּדִים, כַּמְבָּאֵר שֶׁם כָּל זֶה
הֵיטֵב, וְאִזּוֹ הוּא בְּחִינַת (ישעיה א): "יְדִיכֶם דְּמִים מְלֹאוֹ
וְכוּ'", כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב שֶׁם, שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחִינַת פָּגַם
הַמִּכָּה חֲבֵרוֹ שֶׁפָּגַם בְּעֻזּוֹת כַּנ"ל, שֶׁעֲקָר הַפָּגַם
בַּהֲדִידִים, בְּבְּחִינַת 'בַּהֲרַמַּת יָד נִקְרָא רָשָׁע', כִּי פּוֹגֵם
עַל-יְדֵי הָעֻזּוֹת דְּסִטְרָא אֲחֵרָא בַּהֲדִידִים הַנ"ל, וְאִזּוֹ הוּא
בְּחִינַת "יְדִיכֶם דְּמִים מְלֹאוֹ", דִּהְיִנוּ בְּחִינַת הַכָּאָה
שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁפִיכַת דְּמִים, כִּי עָקֵר חַיִּיב הַחֲמִשָּׁה

אמת, שהם בחינת שבועה רועים, ולהתקרב לאלו הצדיקים אי אפשר כי אם על-ידי עזות דקדשה, ולבטל עזות דסטרא אחרא של העזי פנים, ולזכות לעזות דקדשה הוא על-ידי נעשה ונשמע שהוא בחינת שמחה. והם חמש בחינות, דהינו שלום שהוא חותם הרגלין שזהו תקון ראשון, ואמונה חותם הידין, בחינת תקון שני, והתקרבות לצדיקים תקון שלישי, ועזות דקדשה תקון רביעי, ושמחה תקון חמישי. ובכל אלו התקונים פוגם החובל בחבירו, ועל-כן חייב בחמשה דברים.

כי כנגד מה שפגם בעזות חייב לתן ב'שבת, מה שביש פגי חבירו שזהו עקר פגם העזות שהוא הפך הב'שבת. ועל-ידי ההפאה פגם בשמחה, כי הפאות ומריבות הם הפך השמחה, ועל-כן חייב לתן צער, כי צער הוא הפך השמחה, וכמו שכתוב (משלי כג): "למי אוי למי אבוי למי מדינים למי שיח למי פצעים חנם וכו'". כי מדינים ופצעים והפאות הם בחינת צער, בחינת אוי ואבוי, שכל זה הפך השמחה.

וכנגד מה שפגם על-ידי העזות בכבוד הצדיק אמת חייב לתן רפוי, כי הצדיק האמת הוא המנהיג ורועה ישראל, שמשגיח שיהיה שלום בין ישראל, כי זה עקר הנהגתו את ישראל לעשות משפט שלום בין אדם לחבירו, כמו שכתוב במשה (שמות יח): "ושפטתי בין איש ובין רעהו וכו'". וזה שהכה את חבירו ורחוק משלום על-כן פוגם בכבוד הצדיק. גם הצדיק הוא שרש נשמות ישראל וכלול מכלם, כי כל ישראל הם בחינת ענפים היוצאים ממנו, וכשפוגם ומכה אחד מישראל כאלו הכה את הצדיק בעצמו, כי כל אחד מישראל הוא בחינת חלק ואיבר מהצדיק. וכנגד פגם זה שפגם בכבוד הצדיק הוא חייב לתן רפוי, כי הצדיק הוא הרופא לנשברי לב ומחבש וכו', כמו שכתוב (ישעיה כט): "לחבש לנשברי לב וכו'", ולהפך בנביאי השקר כתיב (ירמיה א): "וירפאו את שבר עמי על נקלה לאמר שלום

דברים הוא בהפאה שיש בה חבלה, דהינו שנוצר או יצא דם, שזהו בחינת "ידיכם דמים מלאו וכו'" וכנ"ל. ועל-כן חייב בחמשה דברים, כי פגם בכל התורה כלה שהיא חמשה חמשים, שפגם בכלם על-ידי העזות דסטרא אחרא, שהוא פגם כל התורה כלה שהיא תלויה בעזות דקדשה וכנ"ל:

ב **ועל-כן** משה רבנו שהיה מוכן לתן התורה לישראל, על-כן בתחלת גדולו כשיצא להסתפל בישראל נתן לב על זה ביותר, וכשהסתפל וראה שגוי אנשים עברים נצים חרה לו מאד ואמר לרשע (שמות ב): "למה תכה רעך", כי ידע שבזה תלוי קבלת התורה, שיהיה שלום בין ישראל ולא יהיה ביניהם קטטות ומריבות והפאות חס ושלום, שהם בחינת עזות דסטרא אחרא, שהם פגם בכל התורה כלה כנ"ל. ועל-כן כשהשיבו לו עזות אמר: "אכן נודע הדבר", ופרש רש"י, שנודע לו מפני מה הם מתעקבים כל-כך בגלות, הינו כנ"ל, כי על-ידי עזות דסטרא אחרא מתגבר מלכות הרשעה, שעקר ממשלתם על-ידי עזות דסטרא אחרא, בבחינת 'עזות מלכותא בלא תגא', ועל-כן הם מתעקבים בגלות תחת מלכות הרשעה, כי עקר הגאולה ממלכות דסטרא אחרא ועקר קבלת התורה וקיימה תלויה בבחינת עזות, דהינו להגביר עזות דקדשה, להיות עז כנמר בעבודתו יתברך, ולעמד כנגד עזי פנים שבדור שהם כל המונעים מעבודתו יתברך, להכניע ולבטל עזותם הרע דסטרא אחרא וכנ"ל:

ג **ויש** לרמוז שזהו בחינת החמשה דברים שחייב החובל בחבירו, שהם: נזק וצער ורפוי ושבת וב'שבת. וביותר התמירו על הב'שבת, שאף-על-פי שנותן לו אין נמחל לו עד שיפסיסנו, במבאר במשנה, כי זה החובל בחבירו ופוגם בעזות דקדשה הוא פוגם בכל בחינות התקונים המבארים בהתורה הנ"ל שהם כלולים בחמשה תקונים. כי מבאר שם שיש בחינת חותם הרגלין שהוא בחינת שלום, וחותם הידין שהוא בחינת אמונה, ולכוא להם הוא על-ידי צדיקי

וכו'”, וכתוב (יחזקאל לד): ”וְאֵת הַחוֹלָה לֹא רָפֵאתָם”,
 ובצדיקי אמת כתיב (משלי יג): ”וְצִיר אֲמוּנִים מִרְפָּא”.
 ועל-כן כנגד הפגם שפגם על-ידי ההפאה בכבוד
 הצדיק הוא חייב לתן רפוי.

ישבת הוא בטול מעשה ידיו, זהו כנגד פגם
 שפגם בחותם הידים כנ”ל. ונגזק הוא
 שמשלם בעד החסרון איבר והמום שעשה בו, זהו
 כנגד פגם הרגלין שהוא פגם השלום, כי שלום
 בחינת שלמות, ומום וחסרון הוא הפך השלום,
 על-כן כנגד פגם השלום צריך לשלם גזק, שהוא
 על שחסרו איבר, שהוא הפך השלום:

הִלְכָּה ד

על-פי התורה 'חֹתֶם בְּתוֹךְ חוֹתֶם' בְּסִמֵּן כ"ב
הנ"ל בְּהִלְכוֹת נִזְקֵי מִמּוֹן הִלְכָּה ד', עֵין
שָׁם.

וְזֶה בְּחִינַת מִצְוֹת מַעֲקָה וְהַהֲרַחַקת הַזֶּקֶק מִבֵּיתוֹ כו'.
"כִּי תִבְנֶה בֵּית חֹדֶשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקָה לְגִגְדְּךָ וְלֹא
תִשִּׂים דָּמִים בְּבֵיתְךָ כִּי יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ" (דברים כב) :

א כִּי מִבְּאֵר בְּהַתּוֹרָה הַנ"ל שְׁעֵזוֹת דְּקִנְיָנָה זֻכִּין
עַל-יְדֵי נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, שֶׁהוּא בְּחִינַת תּוֹרָה
וּתְפִלָּה, נִגְלָה וְנִסְתָּר, בְּחִינַת 'בְּרָאשִׁית בְּרָא וְכו'.

וְצָרִיף לִילָף מִדְרָגָא לְדְרָגָא, כִּי צָרִיכִין לְהַשְׁתַּדֵּל לַעֲשׂוֹת מִהַנְּשַׁמֵּעַ נַעֲשֶׂה, מִהַנְּסִתָּר נִגְלָה וְכוּ', וְאִזּוּ שֶׁ לוֹ נִשְׁמַע בַּחֲנִינָה נִסְתָּר גְּבֵה מִמֶּנּוּ, וְאַחֲרֵיכֶן יִלָּף לְדְרָגָא גְבֵה עוֹד יוֹתֵר לְהַשִּׁיג גַּם זֶה הַנְּשַׁמֵּעַ וְהַנְּסִתָּר לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ בַּחֲנִינָה נַעֲשֶׂה, בַּחֲנִינָה נִגְלָה, וְאִזּוּ יִהְיֶה לוֹ בַּחֲנִינָה נִשְׁמַע בַּחֲנִינָה נִסְתָּר גְּבֵה עוֹד יוֹתֵר, וְכֵן יִלָּף לְהִלָּךְ יוֹתֵר מִדְרָגָא לְדְרָגָא עַד וְכוּ' וְכוּ', עַיֵן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב. וּמִבָּאֵר שָׁם שֶׁכְּשֶׁעוֹלִין מִדְרָגָא לְדְרָגָא צָרִיף שִׂיחָהּ יִרְיֶדָה קֹדֶם הַעֲלִיָּה, כִּי הִנְרִידָה תְּכִלִּית הַעֲלִיָּה וְכוּ', עַיֵן שָׁם:

ב וְזֶה: "כִּי תִכְנֶה בֵּית חֲדָשׁ", הֵינּוּ כְּשֶׁמַּגִּיעַ לַבַּחֲנִינָה נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע גְּבֵה יוֹתֵר, דְּהֵינּוּ שְׁנִתְּגַלוּ לוֹ חֲדוּשֵׁי תוֹרָה וּמִשִּׁיג הַנְּסִתָּר שְׁבִתוֹרָה, זֶה בַּחֲנִינָה שְׁבוּנָה לוֹ בֵּית חֲדָשׁ. כִּי הַתּוֹרָה שֶׁהִיא הַחֻקָּה הָאֲמִתִּית נִקְרָא בֵּית, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי כד): "בְּחֻקָּהּ יִבָּנֶה בֵּית", וְעַל־כֵּן הִיא מִתְחַלֶּת בְּבֵית ד' בְּרֵאשִׁית, גַּם 'בְּרֵאשִׁית' הִיא 'רֵאשׁ בֵּית', כְּמוֹ שֶׁאִיתָא בְּתַקְוָנִים. וְעַל־כֵּן כְּשֶׁמַּגִּיעַ לַנַּעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע גְּבֵה יוֹתֵר וּמִשִּׁיג הַנְּסִתָּר שְׁבִתוֹרָה זֶה בַּחֲנִינָה שְׁבוּנָה בֵּית חֲדָשׁ. וְזֶה: "וְעֲשִׂיתָ מַעֲקָה לַגֹּגֶד", כִּי הַבֵּית כְּלוּל מִבֵּית וְעַלְיָה, (וְאִפְלוּ בֵּית שְׁאִין בּוֹ עַלְיָה יֵשׁ בּוֹ קֶרֶקַע הַבֵּית וְגַם שֶׁהוּא הַתְּקָרָה שְׁלִמְעָלָה), וְזֶה בַּחֲנִינָה נִגְלָה וְנִסְתָּר שֶׁהֵם בַּחֲנִינָה תוֹרָה וְתַפְלָה, כִּי הַנְּסִתָּר בַּחֲנִינָה תַפְלָה הוּא בַּחֲנִינָה גְבֵה וּמְרוֹמָם, וְכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִשְׁעִיָּה נח): "כִּי גִבְהוּ שְׁמַיִם מֵאֲרֶץ כֵּן גִּבְהוּ דְרָבִי מִדְרָכֵיכֶם", שְׁנֵאֲמַר עַל דְּרָבִי יִתְבָּרַךְ הַנְּסִתָּרִים מֵאֲתָנּוּ, וְגוֹף הַבֵּית שְׁעוֹמֵד עַל הָאֲרֶץ זֶה בַּחֲנִינָה הַנִּגְלָה, בַּחֲנִינָה (תַּחֲלִילִים יב): "בְּעַלְלִיל לְאֶרֶץ וְכוּ'", וְהַעֲלִיָּה בַּחֲנִינָה תַפְלָה בַּחֲנִינָה נִסְתָּר, בַּחֲנִינָה (דִּנְיָא ל ו): "וְכוּיֵן פְּתִיחָן לָהּ בְּעֻלִּיתָהּ".

וְעַל־כֵּן כְּשֶׁרָצוּ הַחֻכְמִים לְהַשִּׁיג הַלְכוֹת הַנַּעֲלָמוֹת מִהֶם שֶׁהֵם בַּחֲנִינָה נִסְתָּר אֲצֵלָם עָלוּ עַל הַעֲלִיָּה לְדָרְשׁוֹן, כְּמוֹכָא בְּדַבְרֵי רַבּוּתֵינוּ ו'ל בְּגִמְרָא (שְׁבִת יג): שֶׁהָעָלוּ לוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת גִּרְבֵי שְׁמֵן וַיֵּשֶׁב בְּעַלְיָה וְדָרְשׁוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּמִּשְׁנָה: 'וְאָלוּ מִן הַהֲלָכוֹת שֶׁאֲמָרוּ בְּעֻלִּית חֲנִינָא וְכוּ'".

וְעַל־כֵּן כְּתֹב אֲדוּנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ ו'ל בְּסִפְרָא הָא"ב (בֵּית אוֹת א) שֶׁלְדוֹר בְּעַלְיָה הוּא טוֹב יוֹתֵר לַעֲבוֹדַת הַבוֹרָא מִלְדוֹר בְּבֵית תַּחְתּוֹן, כִּי עָקֵר הַעֲבוֹדָה שֶׁל כָּל אָדָם הוּא לִילָף מִדְרָגָא לְדְרָגָא לְפִי בַּחֲנִינָתוֹ, וְלְהַשִּׁיג בְּכָל פַּעַם בַּחֲנִינָה הַנְּסִתָּר מִמֶּנּוּ בַּחֲנִינָה תַפְלָה, שֶׁזֶה זֻכִּין בְּעַלְיָה יוֹתֵר, כִּי עַלְיָה בַּחֲנִינָה תַפְלָה בַּחֲנִינָה נִסְתָּר כְּנִל.

וְזֶה: "וְעֲשִׂיתָ מַעֲקָה לַגֹּגֶד", כִּי כְּשֶׁבוֹנִין בֵּית חֲדָשׁ, דְּהֵינּוּ שְׁמַיְעִין לְמִדְרָגָה גְבֵה יוֹתֵר, שְׁמִשְׁיָגִין בַּחֲנִינָה נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע וְכוּ' הַגְּבֵה יוֹתֵר, שֶׁזֶהוּ בַּחֲנִינָה בֵּית וְעַלְיָה, אִזִּי צָרִיכִין לְזַהֵר בְּיוֹתֵר לַעֲשׂוֹת מַעֲקָה לַגֹּגֶד וְעַלְתּוֹ, שֶׁהוּא תִיק וְגֵדֵר וּמַחְצָה שְׁלֵא כָּל מַשָּׁם. כִּי זֶה יָדוּעַ שֶׁהַבַּעַל דְּכָר מִתְגַּרֵּה מֵאֵד בְּאֵדָם הַעוֹלָה מִדְרָגָא לְדְרָגָא, עַל־כֵּן צָרִיף לְזַהֵר מֵאֵד בְּנַפְשׁוֹ לַעֲשׂוֹת מַעֲקָה לַגֹּגֶד וְעַלְתּוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ מַחְצָה וְגֵדֵר שְׁלֵא יִפֹּל חֵס וְשָׁלוֹם.

וְזֶהוּ: "וְלֹא תִשִּׁים דָּמִים בְּבִיתְךָ", וְדָרְשׁוּ רַבּוּתֵינוּ ו'ל (כְּתוּבֹת מא:): "שְׁלֵא יִשִּׁים סֵלָם רְעוּעַ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְלֹא יִגְדֹּל כָּלֵב רַע בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ". כִּי עַל־יְדֵי נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע וְכוּ' זֻכִּין לַעֲזוּת דְּקִדְּשָׁה שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה קוֹלוֹת, בַּחֲנִינָה (תַּחֲלִילִים טו): "הֵן יִתֵּן בְּקוֹלוֹ קוֹל עוֹ", וְזֶהוּ שְׁלֵא יִשִּׁים סֵלָם רְעוּעַ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, שְׁלֵא יִפְגֹּם בְּהַעֲזוּת דְּקִדְּשָׁה, כִּי הַעֲזוּת דְּקִדְּשָׁה הוּא בַּחֲנִינָה סֵלָם, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהִתְקַרֵּב אֶל הַקִּדְּשָׁה וְלַעֲלוֹת מִדְרָגָא לְדְרָגָא כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲזוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם עַל פֶּסוּק (שְׁמוֹת טו): "גִּהֲלֹת בְּעֶזֶךָ אֶל נֹה קִדְּשֶׁךָ". כִּי בְּאֵמֶת הָא בְּהָא תִלְיָא, הֵינּוּ עַל־יְדֵי הַשְׁגָּת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע שֶׁהוּא כָּלֵל הַתּוֹרָה זֻכִּין לַעֲזוּת, וְכֵן לְהַפֵּךְ, עַל־יְדֵי עֲזוּת זֻכִּין לַעֲלוֹת לְמִדְרָגָה גְבֵה יוֹתֵר, לְהַשִּׁיג הַנַּעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע הַגְּבֵה יוֹתֵר, כִּי הֵם תְּלוּיִים זֶה בְּזֶה, וְכִמְבָּאֵר מִזֶּה בְּמָקוֹם אַחֵר, עַיֵן שָׁם (בְּסִימָן קמ"ז וּבְסִימָן רע"א לִיקוּטֵי א') שְׁאִין יוֹדְעִין מֵהִכֵּן הַהִתְחַלָּה.

עַל־כֵּן צָרִיכִין לְזַהֵר מֵאֵד שְׁלֵא לְהַחֲלִישׁ לֵב אַחֵד מִיִּשְׂרָאֵל, מִכָּל שִׁכּוֹן שְׁלֵא לְבִישׁוֹ. וְזֶה עָקֵר אֲסוּר הַחֲמוּר שֶׁל הַמַּלְכִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בְּרַבִּים שְׁאִין לוֹ חֵלֶק לַעֲוֹלָם הַבָּא, כִּי עַל־יְדֵי שֶׁמִּבִּישׁוּ מַחֲלִישׁ דַּעְתּוֹ וַיְכוּל לִפְלֹ מִמַּעַט עֲבוֹדָתוֹ וַיִּהְיֶה שְׁתֻּלְיָה בְּעֲזוּת

על-כן הוא דִּיקָא רָאָה הסלם מִצָּב אַרְצָה שְׁדָרָךְ בו
עולין מִדְרָגָא לְדְרָגָא מֵאַרְצָ לְשָׁמַיִם, מִגְּלָה לְנִסְתָּר.
וְכָל זֶה רָאָה בְּמָקוֹם הַבֵּית-הַמִּקְדָּשׁ שְׁעוֹמֵד עַל הָאָבֶן
שְׁחִיָּה, כִּי הַבֵּית-הַמִּקְדָּשׁ כָּלֹל מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה, כְּמוֹ
שִׁכְתוֹב (ישעיה ב): "כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה", וְכֵמוֹ
שִׁכְתוֹב (דברים יז): "כִּי יִפְלֹא מִמֶּךָ דְּבַר וְכוּ' וְקָמְתָּ
וְעָלִיתָ אֶל הַמָּקוֹם וְכוּ'", וְשֵׁם מָקוֹם הַתְּפִלָּה, כְּמוֹ
שִׁכְתוֹב (ישעיה נז): "כִּי בֵּיתִי בֵּית הַתְּפִלָּה". וְעַל-כֵּן הָיָה
כְּמֵה מִדְרָגוֹת וּמַעֲלוֹת בְּכָל הָעֲזָרוֹת וְהַיְכָל, כִּי שֵׁם
עָקֵר הָעֲלִיּוֹת מִדְרָגָא לְדְרָגָא וּמִשָּׁם עָקֵר קִדְשָׁת
יְרוּשָׁלַיִם, כִּי עָקֵר קִדְשָׁת יְרוּשָׁלַיִם הוּא מִחֲמַת שְׁשָׁם
עוֹמֵד הַבֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, כְּמוֹ שִׁכְתוֹב (תהילים קכב):
"יְרוּשָׁלַיִם הַבְנוּיָה וְכוּ' שְׁשָׁם עָלוּ שְׂבָטִים וְכוּ'", הִינּוּ
יְרוּשָׁלַיִם הַבְנוּיָה מִבְּתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי הִיא עִיר
הַקְדוּשָׁה מִכָּל עִיר יִשְׂרָאֵל, וְכָל הָעֲזָרוֹת וְהַבְּתִים שֶׁל
יִשְׂרָאֵל מִקְבָּלִים קִדְשָׁתָם מֵעִיר מְלֻכּוֹתָנוּ וְקִדְשָׁתָנוּ
שֶׁהִיא יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֲמוֹנָה, בְּחִינַת (ישעיה
א): "עִיר הַצֹּדֵק קָרְיָה נֶאֱמָנָה", שְׁעָקֵר בְּנִינָה עַל-יְדֵי
עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה, כְּמוֹ שִׁכְתוֹב שֵׁם בְּהַתּוֹרָה הַנִּלְעַל
פְּסוּק (שם מז) "וְלִירוּשָׁלַיִם מִבְּשָׂר אֶתֵּן", עֵינֵי שֵׁם.
וְעַל-כֵּן כָּל קִדְשָׁתָהּ מִהַבֵּית-הַמִּקְדָּשׁ שְׁכָלֹל מִתּוֹרָה
וּתְפִלָּה, נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, שְׁמִשָּׁם עָקֵר עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה.
וְזֶה בְּחִינַת (ישעיה כז): "עִיר עַד לָנוּ" הַנֶּאֱמָר עַל
יְרוּשָׁלַיִם, כִּי עָקֵר בְּנִינָה עַל-יְדֵי עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה.
וְעַל-כֵּן שֵׁם בְּמָקוֹם הַבֵּית-הַמִּקְדָּשׁ רָאָה הַסֵּלֶם מִצָּב
אַרְצָה שֶׁהוּא בְּחִינַת עֲזוֹת, בְּחִינַת קוֹלוֹת דְּקִדְשָׁה,
שְׁדָרָךְ שֵׁם עוֹלִין מִדְרָגָא לְדְרָגָא מֵאַרְצָ לְשָׁמַיִם:

ג וְזֶה בְּחִינַת הָאֲזָהָרָה שֶׁלֹּא יִשִּׁים סֵלֶם רְעוּעַ בְּתוֹךְ
בֵּיתוֹ, שֶׁלֹּא יִפְגֹּם בְּהָעֲזוֹת דְּקִדְשָׁה, שֶׁלֹּא יִהְיֶה
חֲלוּשׁ וְעֵצָל (שְׁקוּרִין שְׁלִימִזְלִינִק), וְלֹא יִהְיֶה קוֹלוֹ
בְּבְחִינַת (שְׁמוֹת לב): "קוֹל עֲנוֹת חֲלוּשָׁה" חֵס וְשָׁלוֹם, רַק
יִהְיֶה עַד וְחֹזֵק בְּכָל עֵת, וְיִהְיֶה קוֹלוֹ עַד וְחֹזֵק, בְּבְחִינַת
"הֵן יִתֵּן בְּקוֹלוֹ קוֹל עַד" וְכוּ'. וְזֶהוּ 'וְלֹא יִגְדַּל כָּלֵב
רַע בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ', כִּי אֶף-עַל-פִּי שְׁצָרִיכִין שִׁיְהִיָּה לוֹ
עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה וְאִי אֶפְשָׁר לְהִתְקַרֵּב אֶל הַקִּדְשָׁה כִּי אִם
עַל-יְדֵי עֲזוֹת כְּנִל, אֶף-עַל-פִּי כֵּן צָרִיכִין לְזַהֵר מְאֹד

דְּקִדְשָׁה. כִּי עָקֵר הַיְּהוּדוֹת תְּלוּיָהּ בְּהַתְחַזְקוֹת שֶׁהוּא
בְּחִינַת עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה, שְׁכָל מִי שֶׁמְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּכָל
פַּעַם אֶפְלוּ כְּחוּט הַשְּׁעָרָה, כְּמוֹ כֵּן הוּא נִכְנָס בְּגִבּוֹל
הַקִּדְשָׁה, בְּבְחִינַת "נִהְלַת בְּעוֹף אֵל נִוָּה קִדְשָׁךְ",
וּמִתְקַרֵּב יוֹתֵר אֶל הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה וְלִצְדִּיקִי אֲמַת,
וְכָל מֵה שְׁזוּכָה לְתוֹרָה וּתְפִלָּה יוֹתֵר, כְּמוֹ כֵּן זוּכָה
לְעֲזוֹת דְּקִדְשָׁה יוֹתֵר, וְכֵן חוֹזֵר חֲלִילָה, עַד שֶׁיִּשְׁכּוֹל
לְבֹא לְמִדְרָגוֹת גְּבוּהוֹת מְאֹד לְבְּחִינַת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע
הַגְּבוּהָ בְּיוֹתֵר, אִם יִזְכֶּה לְחֹזֵק וְלֵאמֹץ אֶת עַצְמוֹ תָּמִיד
בְּכָל עֵת וְלִהְיוֹת עַד כְּנֹמֵר בְּכָל הַבְּחִינּוֹת, הֵן שִׁיְהִיָּה
לוֹ עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה כְּנֹגֵד גּוֹפֵה הַמְּגַשֵּׁם שֶׁהוּא עַד פָּנִים
בְּיוֹתֵר בְּעִנְיָנֵי הַתְּאֻוֹת, וְהֵן שִׁיְהִיָּה לוֹ עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה
כְּנֹגֵד כָּל מִינֵי עֲזֵי פָנִים שְׂבָדוֹר, שֶׁהֵם כָּלֵל כָּל
הַמּוֹנִעִים וְהַמְּסִיתִים וְהַמְּפַתִּים וְהַמְּטַעִים מִדְרָךְ
הָאֲמַת לְאֲמַתוֹ. וְלִהְפֹךְ לְהִפָּךְ חֵס וְשָׁלוֹם, שְׁעַל-יְדֵי
חֲלִישוֹת הַדַּעַת כָּל שֶׁהוּא יָכוֹל לִפְלֹד בְּדַעַתוֹ, וְעַל-יְדֵי-
זֶה יִתְרַחֵק מִהַתּוֹרָה וּתְפִלָּה, וְכֵמוֹ כֵּן נִחַלֵּשׁ דַּעַתוֹ
יוֹתֵר חֵס וְשָׁלוֹם חֵס וְשָׁלוֹם, וְכֵן חוֹזֵר חֲלִילָה חֲלִילָה,
עַד שֶׁהִתְקַבַּל נָפְלוּ לְגַמְרֵי עַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא.

וְעַל זֶה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (סוכה נב:): 'בְּכָל יוֹם יֵצְרוּ
שָׁל אָדָם מִתְגַּבֵּר עָלָיו וְאֵלֵּמָלָא הַקְדוּשָׁ-בְּרוּךְ-
הוּא עוֹזְרוֹ הָיָה נוֹפֵל בִּידּוֹ וְכוּ'. כִּי עָקֵר הַתְּגַבְּרוֹתוֹ
הוּא לְהַחֲלִישׁ לֵב הָאָדָם בְּתַחֲבוּלוֹתָיו וְכוּ', וְאֵלֵּמָלָא
הַקְדוּשָׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹזֵר בְּכָל יוֹם לְחֹזֵק לִבּוֹ בְּכִמְהָ
מִינֵי הַתְּחַזְקוֹת שֶׁחֻקּוֹ אוֹתֵנוּ צִדִּיקִי הָאֲמַת בְּתוֹרָתָם
וְשִׁיחֲתָם הַנִּפְלְאוֹת וְהַנּוֹרָאוֹת וְהָעֲמֻקּוֹת מְאֹד, הָיָה מֵה
שִׁיְהִיָּה חֵס וְשָׁלוֹם. עַל-כֵּן עָקֵר בְּחִינַת הַסֵּלֶם לְעֲלוֹת
מִדְרָגָא לְדְרָגָא הוּא בְּחִינַת עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה כְּנִל. גַּם
'סֵלֶם' בְּגִימְטְרִיא 'קוֹל' כְּמוֹכָא, שֶׁהוּא עָקֵר בְּחִינַת
עֲזוֹת דְּקִדְשָׁה, בְּחִינַת: "הֵן יִתֵּן בְּקוֹלוֹ קוֹל עַד".

וְזֶהוּ בְּחִינַת הַסֵּלֶם שֶׁרָאָה יַעֲקֹב אֲבִינוּ בְּמָקוֹם
הַבֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, כְּמוֹ שִׁכְתוֹב (בראשית כח):
"וַהֲנִיָּה סֵלֶם מִצָּב אַרְצָה וְרָאִשׁוּ מִגִּיעֵי הַשְּׁמַיְמָה וַהֲנִיָּה
מִלֵּאכֵי אֱלֹקִים עֲלִים וַיִּרְדּוּ בּוֹ". כִּי יַעֲקֹב בְּחִינַת
קוֹל, כְּמוֹ שִׁכְתוֹב (שם כח): "הִקָּל קוֹל יַעֲקֹב". וְזֶהוּ:
"הֵן יִתֵּן בְּקוֹלוֹ קוֹל עַד", רָאִשִׁי תְּבוּת 'יַעֲקֹב',

(ב.) הינו שצריך לזהר להתחזק מאד מאד בעבודתו, כי צריך לעלות בכל עת מדרגא לדרגא, ואז בהכרח שיהיה לו ירידה קדם העליה שהוא בחינת נפילה, אבל הוא לצורך העליה, ועל-כן צריך לעשות מעקה וסלם חזק וכו' שלא תהיה נפילה וירידה ממש חס ושלום, רק תהיה הירידה לצורך העליה, בבחינת (תהלים לו): "כי יפל לא יוטל וכו'", רק הנפילה לטובה בבחינת ירידה תכלית העליה, כי כל מה שעובר על האדם כל ימי חייו, אם יזכה להתחזק ולהתאמץ בכל עת יהיה אף שיהיה, יתהפך סוף כל סוף כל הירידות והנפילות לבחינת עליות גדולות, בבחינת ירידה תכלית העליה, עד שיתקדם (ירמיה ג): "ביום ההוא יבקש עון ישראל ואיננו, כמו שכתוב שם, עין שם, אמן בן יהי רצון:

ד וְזֶה: "כי תבנה בית חדש" סופי תבות 'שתיה', כי כל בתי בני ישראל מקבלים קדושתם מהבית המקדש שעומד על האבן שתיה שממנו השתת העולם, ומשם נמשכין יסודותם וקיומם וחיותם של כל הבתים. וכמובא בדברי ו"ל בשיחות הר"ן (סימן ט) שיסוד הבית כפי העליות והירידות של האבן שתיה, עין שם, ושם מקום הבית המקדש, ששם כל העליות של כל אדם שבעולם, שהכל הוא בבחינת בנן בית חדש, בחינת בית ועליה וכו' כנ"ל, שזהו בחינת נגלה ונסתר, בחינת עזות, שזהו בחינת הסלם שראה יעקב במקום ההוא, דהינו במקום האבן שתיה וכנ"ל. ועל-כן "כי תבנה בית חדש" סופי תבות 'שתיה' וכנ"ל:

ה על פי הנ"ל נבוא לבאר מאמר הפליאה המובא בספר מאמר מרדכי פרישת 'ויקרא' וזה לשונו: "ויקרא אל משה וגו', ואיתא בספר הפליאה, הדין הוא דכתיב: "שמע ישראל וגו', בשעה שאמר הקדוש-ברוך-הוא "גדלים תעשה לך", אמר משה: רבוננו של עולם, למה מעטת את הירח? אמר הקדוש-ברוך-הוא: והלוא הרביתי לה כוכבים. אמר: והלוא כתבת "לא תלבש שעטנז", ולא נתקדשה דעתו עד שאמר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", עד כאן, והוא פליאה נשגבה.

מעזות דסטרס אחרא שהוא בחינת כלב רע, בחינת (ישעיה נז): "והכלבים עוי נפש". ועל-כן נקרא כלב רע, שהוא עזות הרע לגמרי.

כי "ישירים דרכי ה' וצדקים ילכו בם ופושעים יפלו בם", כי הצדיקים עובדים ה' עם כל הדברים שבעולם, בבחינת (דברים ו): "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך" — 'בשני יצריך, ביצר טוב וביצר הרע', כי כל הדברים הרעים וכל התאוות מהפכין אל הקדושה, ועל-כן בענין העזות לפעמים צריכין הצדיקים להשתמש עם עזות ממש, להיות עז פנים ממש כנגד המתנגדים והחולקים. וזה בחינת שמהפכין בחינת "והכלבים עוי נפש", דהינו בחינת עזות פנים, מהפכין אותו אל הקדושה, כדי שלא ימנעוהו המונעים שעקר התקיפות שלהם הוא על-ידי עזות כנ"ל. אבל צריכין לזהר שלא יגדל כלב רע בתוך ביתו שהוא בחינת עזות הרע לגמרי, שהוא מי שהוא עז פנים ממש חס ושלום, שאינו מתפונן בשביל עבודת ה' כלל, אדרבא, הוא מעז פנים כנגד יראי ה' באמת.

נמצא שאזהרת שלא ישים סלם רעוע ולא יגדל כלב רע הם שני ימים זה לזה בקשר נפלא, כי הם דבר והפוכו, דהינו שיהיה לו עזות דקדושה שהוא בחינת סלם עז וחזק, הפך סלם רעוע, אף יהיה נזהר מעזות דסטרס אחרא שהוא בחינת כלב רע כנ"ל. וזהו: "ולא תשים דמים בביתך", שעל זה נאמרו דרשות אלו, כי על-ידי פגם העזות חס ושלום, על-ידי זה אין יכולין להתקרב לצדיקי אמת שממשיכין האמונה הקדושה בעולם, ואז נפגמים חס ושלום שני החותמות הנ"ל, ונעשין בבחינת דמים, בחינת דם נדות שהוא הפך החותם, כמו שמבאר שם. ועל-כן הזהירה התורה "ולא תשים דמים בביתך", שלא ישים סלם רעוע ולא יגדל כלב רע, שלא יפגם בהחותמות שלא יהיו נעשין מהם דמים חס ושלום כנ"ל.

וזהו: "כי יפל הנפל ממנו", וקראו 'נופל' על שם שראוי לפל, כמו שדרשו רבותינו ו"ל (שבת

שם יש בודאי כמה וכמה מדרגות בלי שעור.

כמו למשל שרואין בגשמיות פשוטין לעלות מבית לעליה יש מדרגות רבות, וכן מעליה לעליה, מכל שכן אם ישער בדעתו כמה מדרגות יש מארץ לשמים, ואפלו פשמיגע לבחינת שמים עדין יש בחינת עליה, מכל שכן משמים למעלה ולמעלה למעלה. וכמו שיש מדרגות הרבה מארץ לשמים ולמעלה יותר, כמו כן בתוך גוף גבי הארץ בודאי יש שם גם כן כמה וכמה מדרגות, אם ישער בדעתו מרתפות ובורות ומחלות בעמקי הארץ הרבה, בודאי אם רוצה לעלות משם מעמקי הבורות וממחלות בהקרח שילך מדרגא לדרגא.

וזה נשמע מפיו הקדוש בפרוש אצל התורה אחרי לן מנא' (בסימן כ"ה) ששדבר שם מעליות מדרגא לדרגא שמתגברת ומשתטח הסטרא אחרא והקלפות וכו' בכל פעם, ואמר אז בפרוש שגם מי שהוא בתוך הארץ ממש, כשנתעורר לעלות משם בהקרח שילך מדרגא לדרגא, ואז משתטחין כנגדו בכל פעם, על-פני יש להאדם מלחמות גדולות ומניעות רבות בכל פעם שרוצה לגשת לאיזה עבודה. וגם כי לפעמים מעצם המלחמה הוא נכשל ואינו עומד בנפיון חס ושלום וצריך להתחיל מחדש, על-פני צריכין התחזקות גדול ועצום מאד בכמה פעמים בכל יום ובכל עת לרחם על עצמו ולחשוב על תכליתו וסופו בכל פעם, כי סוף כל סוף מה יהיה ממנו, ואיך שיהיה איך שיהיה הוא מחיב ומשעבד ללחם מלחמת ה' בכל מה שיוכל, כי היגיעה בעצמה מה שמתגבר וחותר לצאת ולעלות מפחיתות מדרגתו זה גם כן יקר מאד מאד בעיני ה' יתברך, ואם יתגבר ויחזק ויצפה ויתפלל בכל יום לה' יתברך שיוציאהו ממקומות אלו שנפל בהם בודאי יהיה אחריתו לטובה, כי סוף כל סוף יתהפך הכל לטובה, באשר שמעתי והבנתי מפיו הקדוש בכמה וכמה לשונות ובכמה רמזים שונים:

אך זה כלל גדול, שכל הבריאה לא היתה אלא בגין דישתמוץ עין לה (וזהר בא דף מ"ב), כדי לדעת ולהפיר אותו, ואי אפשר לדעת אותו יתברך כי אם על-ידי כמה צמצומים שהם בחינת לבושין פידוע. אך בתחלה קדם החטא והקטרוג היה מתלבש האור בבחינת לבושין דקים ונפים ומצחצחים מאד, בבחינת פתנות אור כמובא. אך אחר החטא היה בהקרח להעלים ולמצט האור בכמה העלמות והסתרות, בבחינת פתנות עור, ונמשכו ונעשו כמה מסכים המבדילים, שהם בחינת חשך ענן וערפל המסתירים את האור. והכל בשביל התקון, כי עתה אי אפשר לקבל האור כי אם על-ידי זה, דהיינו על-ידי הצדיקים שעוברים בכל המדרגות התחתונות ומשברים בכתם הגדול כל מיני מסכים, ומתקנים חשך לאור, עד שיוכין בכל פעם לאור הגנוז מדרגא לדרגא.

וכך זה הוא בחינת מה שמבאר בהתורה הנ"ל בענין שני הכתרים שנעשו מנעשה ונשמע, שהם נגלה ונסתר, תורה ותפלה, שצריכין בכל פעם לילך מדרגא לדרגא, להשיג הנשמע והנסתר הגבה יותר, וצריכין בכל פעם שיהיה ירידה קדם העליה, ואז בודאי האדם בסכנה גדולה ויש עליו מלחמה גדולה, וצריך להתחזק הרבה הרבה עד שיבטל המסך המבדיל והחשך שהיא בחינת הירידה שקדם העליה, עד שיתהפך הירידה לעליה. וזה עבודת הצדיקים כל ימי חייהם, כי על כל אדם שבעולם עובר כל זה, כי אפלו מי שהוא במדרגה פחותה מאד מאד, ואפלו אם עבר מה שעבר וגם עתה הוא כמו שהוא, אף-על-פי-כן בכל עת שמתעורר באיזה תנועה קלה להתקרב לאיזה דבר שבקדושה, אזי לפי בחינתו יש לו חכף עליות וירידות הרבה כפי התעוררותו להתקרב לה' יתברך. כי אפלו מי שהוא בתוך הארץ ממש, אפלו בשאול תחתיות ומתחתיו חס ושלום, גם משם כשמתעוררים לעלות משם, גם

יָרְדוּ שְׂשִׁים רְבּוּא מִלְּאָכִי הַשָּׂרָת וְהַכְתִּירוּ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּשָׁנֵי כְּתָרִים, וּכְשֶׁחֲטָאוּ נִלְקָחוּ מֵהֶם וְעֵתִיד הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ-הוּא לְהַחְזִירָן לָנוּ, כִּי יִשְׂרָאֵל שְׁעָמְרוּ עַל הַר סִינַי פָּסְקָה זִמְמָתָן וְהָיוּ כְּמוֹ אֲדָם הָרֹאשׁוֹן קֹדֶם הַחֲטָא, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל (עירובין נד.) עַל פְּסוּק (שמות לב): "חֲרוּת עַל הַלְוִיחוֹת", 'אֵל תִּקְרֵי חֲרוּת אֵלָּא חֲרוּת, חֲרוּת מִמֶּלֶךְ אֶלֶף הַמָּוֶת וּמִשְׁעָבוֹד מַלְכֵיחוֹת', וְאִזּוּ הָיוּ שְׁנֵי הָעֲדָיִים שֶׁהֵם שְׁנֵי הַכְּתָרִים בְּכַחֲמֵי שְׁנֵי הַמְּאֻרֹת הַגְּדוֹלִים כְּמוֹ שֶׁהָיוּ קֹדֶם הַמַּעֲוֵט, כִּי אִזּוּ קִיָּמָה סִתְרָא בְּאַשְׁלֻמוּתָא, אֲבָל כְּשֶׁחֲטָאוּ נִלְקָחוּ מֵהֶם, כִּי חֲזַר הַדָּבָר לְקַלְקוּלוֹ, כְּמוֹ שְׁנַעֲשָׂה אֲחֵר חֲטָא אֲדָם הָרֹאשׁוֹן שֶׁהוּא בְּכַחֲמֵי אֲחֵר הַקְּטָרוֹג, וְאִזּוּ נִעְלָמוּ וְנִסְתָּרוּ מֵאֲתָנוּ כָּל הָאוֹרוֹת. וְעַקֵּר הַפָּגָם מֵגִיעַ בְּיוֹתֵר בְּכַחֲמֵי הַכְּתָר הַתַּחְתּוֹן, שֶׁהוּא כְּתָר הַנַּעֲשָׂה שֶׁהוּא בְּכַחֲמֵי נִגְלָה, דִּהְיָנוּ שְׁנִסְתָּר וְנִעְלַם מִמֶּנּוּ הַכֹּל אֲפִלּוּ בְּכַחֲמֵי הַנִּגְלָה, וְגַם הַנִּגְלָה בְּכַחֲמֵי נַעֲשָׂה נִסְתָּר מֵאֲתָנוּ בְּכַחֲמֵי נִשְׁמַע, וְעַתָּה הַכֹּל אֲצִלְנוּ בְּכַחֲמֵי נִשְׁמַע בְּכַחֲמֵי נִסְתָּר.

וְעַל-כֵּן אָנוּ צָרִיכִין בְּכָל פַּעַם לְהִתְיַגֵּעַ וּלְחַתֵּר בְּכַמָּה יָגִיעוֹת וּלְבַשֵּׁל עֲצָמֵנוּ וּלְדַבֵּק עֲצָמֵנוּ לַה' יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁנִּזְכֶּה לְהַשִּׁיג זֹאת הַבְּחִינָה שֶׁהִיא נִסְתָּרָת מֵאֲתָנוּ שֶׁהִיא עֵתָה אֲצִלְנוּ בְּכַחֲמֵי נִשְׁמַע, וְכְמוֹ שֶׁמִּבְּאֵר בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת, כִּי שְׁמִיעָה בְּלִבָּא תִּלְיָא, שֶׁהִיא בְּכַחֲמֵי דְבָקוּת וּבְטוֹל אֶל הָאֵין סוּף, כִּי אִי אֶפְשָׁר עֵתָה לְהַשִּׁיג שׁוּם דָּבָר כִּי אִם עַל-יָדֵי יָגִיעָה גְּדוֹלָה בְּכַחֲמֵי בְטוֹל מִמָּשׁ אֶל הָאֵין סוּף עַל-יָדֵי רַבּוּי תַּפְלוּת וְתַחֲנוּגִים, שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּכַחֲמֵי נִשְׁמַע כַּנ"ל, וְעַל-יָדֵינוּ עוֹשִׂין מִהַנִּשְׁמַע נַעֲשָׂה, דִּהְיָנוּ מֵה שֶׁהִיא נִסְתָּרָת אֲצִלְנוּ לִפִּי בְּחִינָתָנוּ עוֹשִׂין מִמֶּנּוּ נִגְלָה בְּכַחֲמֵי נַעֲשָׂה, וְכֵן עוֹלִין אַחֲרֵי-כָךְ מִדְּרָגָא לְדְרָגָא וְכו', כַּנ"ל. כִּי עַכְשָׁיו יֵשׁ הַפֶּסֶק גָּדוֹל וּמִסָּד הַמִּכְדִּיל הַרְבֵּה בֵּין דְּרָגָא לְדְרָגָא, שֶׁהוּא הַחֲשָׁף שְׁתַּתְּהוּהָ מִמַּעֲוֵט הַלְכָּנָה, וְעַל-כֵּן צָרִיכִין שִׁיחָה יְרִידָה קֹדֶם הַעֲלִיָּה, וּלְהִתְיַגֵּעַ הַרְבֵּה עַד שִׁישְׁבֵּר הַקְּלָפָה וְהַחֲשָׁף שְׁבִכְחִינָת יְרִידָה, וְלַהֲפֹךְ הִירִידָה לַעֲלִיָּה.

וְהַגִּיהָ חֲטָא אֲדָם הָרֹאשׁוֹן וְקְטָרוֹג הִנֵּחַ הֵם בְּחִינָה אַחַת כְּמוֹכֵן בְּסִפְרִים. וְקֹדֶם הַקְּטָרוֹג שֶׁהוּא בְּכַחֲמֵי קֹדֶם הַחֲטָא הָיָה בְּכַחֲמֵי שְׁנֵי הַמְּאֻרֹת גְּדוֹלִים, כִּי הָיוּ שְׁנֵיהֶם שְׁוִין, כִּי שְׁנֵי הַמְּאֻרֹת נִמְשָׁכִין מִשְׁנֵי הַכְּתָרִים הַזֵּ"ל שֶׁהֵם בְּכַחֲמֵי 'בְּרֹאשִׁית בְּרָא וְכו'', וּבְתַחֲלָה הָיוּ שְׁנֵיהֶם גְּדוֹלִים, כִּי הָיוּ שְׁנֵיהֶם מֵאִירִין בְּזֶה הָעוֹלָם בְּשׁוּהָ, כִּי הָיוּ יְכוּלִים לְהַשִּׁיג גַּם אֶת הַנִּסְתָּר, עַד שֶׁקְטָרְגָה הִנֵּחַ וְאַמְרָה: 'אִי אֶפְשָׁר לְשָׁנִי מַלְכִּים לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֶתֶר אֶחָד. וְעַקֵּר הַקְּטָרוֹג שֶׁלָּה הָיָה בְּכַחֲמֵי קְטָרוֹג הַמִּלְאָכִים שְׁאָמְרוּ: "מֵה אֲנוֹשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וְכו'" (תהילים ח), כִּי עֵתִיד לְמַחֲטִי קִמְךָ וּלְאַרְגֹּזָה קִמְךָ וְכו', הִנֵּנוּ שֶׁהַלְכָּנָה קְטָרְגָה, מֵאַחֵר שֶׁהָאֲדָם עֵתִיד לְחֲטָא, אִיךָ אֶפְשָׁר שִׁיאִיר אֹרֶךְ הַנִּסְתָּר בְּעוֹלָם שְׁמִשָּׁם אֹרֶךְ הַחֲמָה, וְהַשִּׁיב לָהּ ה' יִתְבָּרַךְ: 'לִכִּי וּמַעֲטִי אֶת עֲצָמִךָ', הִנֵּנוּ כִּי מֵאַחֵר שְׁעוֹרְרָתָ הַקְּטָרוֹג שֶׁל חֲטָאֵי הַדּוּרוֹת, בְּהִכָּרַח שְׁאֵתָה דִּיקָא תִּמְצַט אֶת עֲצָמֶךָ, כִּי עַקֵּר הַפָּגָם מֵגִיעַ בְּכַחֲמֵי הַלְכָּנָה בְּכַחֲמֵי הַנִּגְלָה, דִּהְיָנוּ שְׁבַעֲנוּתֵינוּ נִתְעַלַּם וְנִסְתָּר הַנִּגְלָה מֵאֲתָנוּ, דִּהְיָנוּ מֵה שֶׁהִיא אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג תַּחֲלָה וְעַתָּה נִחְשָׁף הָאוֹר וְנִתְעַלַּם הַכֹּל מֵאֲתָנוּ, וְאִזּוּ מִמִּילָא אֵין מִשְׁיָגִין הַנִּסְתָּר מִמָּשׁ.

וְעַל-כֵּן בְּכַחֲמֵי הַנִּסְתָּרָת שֶׁהוּא בְּכַחֲמֵי הַחֲמָה אֵין מֵגִיעַ הַפָּגָם כָּל-כָּף, מֵאַחֵר שֶׁגַּם בְּלֹא זֶה הָיָה נִסְתָּר, אֲדָרְבָּא, מֵגִדֵּל הַסִּתְרָתוֹ יְכוּלִין לְקַבֵּל מֵאוּרוֹ, וְכְמוֹכֵן בְּמָקוֹם אֲחֵר שֶׁבַעַת הַפָּגָם יוֹנְקִים דִּיקָא מִבְּחִינָה הַנִּעְלָמָה וְנִסְתָּרָת מֵאֵד, כִּי לִשְׁם אֵין מֵגִיעַ הַפָּגָם כָּל-כָּף. אֲבָל עַקֵּר הַפָּגָם הוּא בְּכַחֲמֵי הַנִּגְלָה שֶׁהוּא בְּכַחֲמֵי הַלְכָּנָה שְׁנַעֲלָם וְנִחְשָׁף אוֹרָה מֵאֵד, עַד שֶׁכָּל הַנִּגְלוֹת קָשִׁים לָנוּ לְהִבִּין וּלְהַשִּׁיג, וְכָל הַנִּגְלָה נִחְשָׁב נִסְתָּר מֵאֲתָנוּ, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיגוֹ כִּי אִם עַל-יָדֵי יָגִיעוֹת וּטְרַחוֹת רַבּוֹת וְעֲצוּמוֹת, שְׁזָה כָּל עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל, שְׁעַל-יָדֵי עֲבוֹדָתָם הֵם מִמִּלְאִים בְּכָל פַּעַם פְּגִימַת הַלְכָּנָה וְנִתְגַּלָּה לָהֶם הָאוֹר שֶׁהִיא נִעְלָם מֵהֶם, וְאַחֲרֵי-כָךְ עוֹלִים מִדְּרָגָא לְדְרָגָא וּמִדְּרָגָא לְדְרָגָא עַד שֶׁזּוֹכִין הַצְדִּיקִים לְמַה שְׁזוֹכִים וְכו'.

וְכָל זֶה הוּא עֲנִין שְׁנֵי הָעֲדָיִים הַמִּבְאָרִים בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת. כִּי בְּשַׁעֲה שְׁאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל נַעֲשָׂה וְנִשְׁמַע

אֶפְשָׁר לִקְבֹּל הָאוֹר כִּי אִם דֶּרֶךְ כְּמֵה לְבוֹשִׁין וְהַשְׁתַּלְשָׁלוֹת, שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחִינַת מַעֲשֵׂה הַמִּשְׁכָּן וְכִלּוֹ וְכִנּוּ"ל:

וְזוֹה בְּחִינַת: "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה" הֵדָא הוּא דְכְּתִיב 'שָׁמַע יִשְׂרָאֵל וְכוּ', כִּי זֶה הַמִּקְרָא נֶאֱמַר אַחֵר גַּמֵּר הַקָּמַת הַמִּשְׁכָּן הַמְבָאָר בְּכָל הַסְּדָרִים הַקּוֹדְמִים בְּסֵפֶר שְׁמוֹת עַד שְׁמִסִּים: "וַיְבָא מֹשֶׁה אֶל אֱהִל מוֹעֵד וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל וְכוּ", וְאַחֵר כֵּךְ מִתְחִיל: "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו". "וַיִּקְרָא" הוּא לְשׁוֹן סְתוּם וְנֶעְלָם, כִּי לֹא נֶאֱמַר כָּלֵל מִי קָרָא אוֹתוֹ, כִּי מְרִמּוֹ עַל הַהוּא טְמִיר וְנֶעְלָם שֶׁהוּא לְמַעַל מִכָּל הַשְׁמוֹת שֶׁמִּשָּׁם קָרָא אוֹתוֹ, וְאַחֲרֵיכֵךְ "וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו", כִּי אַחֲרֵיכֵךְ נִתְלַבֵּשׁ בְּבְחִינַת שְׁמוֹתָיו הַקְּדוּשִׁים וַדְּבָר עֲמוּ.

וְזוֹה בְּחִינַת אֶלֶף זַעֲרָא דְ'וַיִּקְרָא', שֶׁמְרִמּוֹ עַל אֶלֶף אִוְרוֹת שֶׁנֶּעְלָמוּ מִמֶּנּוּ עַל־יְדֵי חֲטָא הַעֲגָל שֶׁמִּחְזִירִים לוֹ בְּכָל שַׁבָּת, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת 'יִשְׁמַח מֹשֶׁה וְכוּ' כַּמּוּבָא, הֵינּוּ כִּי אַחֵר הַחֲטָא נֶעְלָמוּ מִמֶּנּוּ כְּמֵה אִוְרוֹת, עַל־כֵּן אִי אֶפְשָׁר לִקְבֹּל הָאוֹר כִּי אִם דֶּרֶךְ כְּמֵה בְּחִינּוֹת, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה" וְאַחֲרֵיכֵךְ "וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו", כִּי צָרִיף לְהַקְדִּים הַקְּרִיאָה לְהַדְבּוּר, כִּמּוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו'ל': 'לְכָל דְּבָרוֹת וְכוּ', כִּי אִי אֶפְשָׁר לִקְבֹּל הָאוֹר בְּפַעַם אֶחָד, רַק צָרִיף לְהַקְדִּים הַקְּרִיאָה וְלַהֲלִיבֵשׁ וּלְמַעַט הָאוֹר עַד שֶׁיִּקְבַּל הַדְּבָר וְכִנּוּ"ל.

וְזוֹהוּ: 'הֵדָא הוּא דְכְּתִיב 'שָׁמַע יִשְׂרָאֵל' וְגו'', הֵינּוּ כִּי בְּשִׁרְצָה מֹשֶׁה לְגַלּוֹת לְיִשְׂרָאֵל יַחֲדוֹ וְאַחֲדוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ הַתְּחִיל מִקְדָּם בְּתַבּוּת "שָׁמַע יִשְׂרָאֵל", וְאַחֲרֵיכֵךְ אָמַר "ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד", וְלֹא אָמַר תְּכַף "ה' אֱלֹהֵינוּ וְכוּ", כִּי זֶה הוּרָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַכְלִיל בְּאַחֲדוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ כִּי אִם עַל־יְדֵי בְּחִינַת שְׁמִיעָה, בְּחִינַת "שָׁמַע יִשְׂרָאֵל", דִּהְיִנוּ שְׂצָרִיכִין לְשָׁמַע וּלְדַבֵּק עִצְמוֹ הֵיטֵב אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ וּלְבַטֵּל עִצְמוֹ לְגַמְרֵי, וְאִזְכּוֹל לְהַמְשִׁיךְ עַל עִצְמוֹ אַחֲדוֹתוֹ וַיַּחֲדוּ יִתְבָּרֵךְ. וְזוֹהוּ: "שָׁמַע יִשְׂרָאֵל", "שָׁמַע" דִּיקָא, בְּחִינַת דְּבָקוּת וּבִטּוּל אֶל הָאֵין סוּף, וְעַל־יְדֵי זֶה יִהְיֶה נִמְשָׁךְ

וְזוֹה שְׂאִיתָא בְּמִדְרָשׁ (דְּכִרִים רַבָּה ג, י') עַל פְּסוּק "שָׁמַע יִשְׂרָאֵל אֶתָּה עֲבַר הַיּוֹם אֶת הַיַּרְדֵּן" (דְּכִרִים ט): 'מִשָּׁל לְמַלְךְ שֶׁקָּדַשׁ מִטְרוֹנָה בְּשָׁנֵי מַגְלִיּוֹת, אֲבָדָה אַחַת, אָמַר לֵה הַמֶּלֶךְ: אֲבָדָת אַחַת שְׁמִרָתָא אֶת הַשְּׂנִיָּה. כֵּךְ קָדַשׁ הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל בְּנַעֲשָׂה וְנִשְׁמַע, אֲבָדוֹ אֶת נַעֲשָׂה שֶׁעָשׂוֹ אֶת הַעֲגָל, אָמַר לֵהן מֹשֶׁה: אֲבָדָתָן נַעֲשָׂה שְׁמִירוֹ נִשְׁמַע, הֵינּוּ שָׁמַע יִשְׂרָאֵל'. עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ. הֵינּוּ כִּי בְּחֲטָא הַעֲגָל אֲבָדוֹ הַנַּעֲשָׂה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לָנוּ עֲתָה לַעֲשׂוֹת שׁוּם דְּבָר כִּי אִם עַל־יְדֵי בְּחִינַת נִשְׁמַע שֶׁהוּא בְּחִינַת יְגִיעוֹת וַיְטָרְחוֹת, בְּחִינַת בִּטּוּל וּדְבָקוּת אֶל הָאֵין סוּף, הֵינּוּ שֶׁהִכֵּל נִסְתָּר מֵאֲתָנּוּ וְאֵין יְכוּלִין לַעֲשׂוֹת וּלְגַלּוֹת שׁוּם דְּבָר כִּי אִם עַל־יְדֵי יְגִיעוֹת רַבּוֹת, וְלַהֲתַפְלֵל וְלַהֲתַחַנֵּן הַרְבֵּה לֵה' יִתְבָּרֵךְ עַד שֶׁיִּבְטֵל עִצְמוֹ בְּבְחִינַת בִּטּוּל אֶל הָאֵין סוּף, וְאִזְ עוֹשִׂין מִהַנִּשְׁמַע נַעֲשָׂה וְנִתְגַּלֵּה לָנוּ מַה שֶׁהָיָה נִסְתָּר מֵאֲתָנּוּ, וְכֵן מִדְּרָגָא לְדְרָגָא. וְכִי שְׁהוּלָךְ בְּדֶרֶךְ זֶה יִמְתַּנֵּעַ עִצְמוֹ בְּכָל פַּעַם כְּרָאוּי אֵינִי אֲשֶׁרִי לוֹ, וְאִזְ אֶצְלוֹ מַעוֹט הִיָּחַת הוּא לְטוֹבָה גְּדוּלָּה, בְּבְחִינַת יִרְדָּה תְּכִלִּית הַעֲלִיָּה, כִּי דִיקָא עַל־יְדֵי זֶה זֻכָּה לְמַה שְׁזוֹכָה, אֲשֶׁרִי לוֹ, כִּי 'לְפִימָה צִעְרָא אֲגָרָא', וּבִדְרָא כֵּל מַה שֶׁהָאֵדָם מְכַרְח לְהַתְנַעַע יוֹתֵר וְיוֹתֵר מִחֲמַת מַעוֹט הָאוֹר וְהַחֲשָׁקָתוֹ, בִּדְרָא הוּא זֻכָּה אַחֲרֵיכֵךְ לְשַׁכֵּר כְּפוּל וּמְכַפֵּל, לִקְבֹּל אוֹר גְּדוֹל וְנִפְלָא יוֹתֵר וְיוֹתֵר.

וְזוֹה בְּחִינַת כָּל מַעֲשֵׂי הַמִּשְׁכָּן וְכִלּוֹ שֶׁנֶּעְשׂוּ אַחֵר חֲטָא הַעֲגָל, כְּשֶׁנִּתְרַצָּה הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, וּלְמַחֲרָתוֹ נִצְטוּ עַל מַעֲשֵׂה הַמִּשְׁכָּן, כִּי אַחֵר הַחֲטָא אִי אֶפְשָׁר לִקְבֹּל הָאוֹר כִּי אִם עַל־יְדֵי כְּמֵה וְכְמֵה כָּלִים רַבִּים, שֶׁהֵם בְּחִינַת כָּל מַעֲשֵׂה הַמִּשְׁכָּן וְכִלּוֹ, כִּי עֲתָה אִי אֶפְשָׁר לִקְבֹּל הָאוֹר כִּי אִם עַל יָדָם וּבִיגִיעָה גְּדוּלָּה עַל־יְדֵי תַפְלוּת הַרְבֵּה שֶׁהֵם בְּחִינַת נִשְׁמַע, כִּי הִכֵּל בְּבְחִינַת נִשְׁמַע אֶצְלָנוּ, כִּי צָרִיכִין לְשָׁמַע וְלָשׁוֹם לִב הַרְבֵּה לְכָל דְּבָר שְׂרוּצִין לְהַשְׁיֵיג, וְאַחֲרֵיכֵךְ מַשְׁיִיגִין מַה שֶׁמַּשְׁיִיגִין, וְגַם כְּשֶׁמַּשְׁיִיגִין וּמְקַבְּלִין אֵינָה אוֹר צָרִיף לִירֵד דֶּרֶךְ כְּמֵה הַשְׁתַּלְשָׁלוֹת וּלְבוֹשִׁים הַרְבֵּה, שֶׁיִּשְׁתַּלְשַׁל וַיִּרֵד מִנִּשְׁמַע לְנַעֲשָׂה וּמִנִּשְׁמַע לְנַעֲשָׂה דֶּרֶךְ כְּמֵה מִדְּרָגוֹת עַד שֶׁיִּגְיעַ אֵלָיו לְפִי בְּחִינַתוֹ, כִּי מִחֲמַת הַחֲטָא אִי

עֲלִיף אֲמוֹנֵת אַחֲדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּחִינַת "ה' אֱלֹקֵינוּ ה' אֶחָד", (וְכֵן מוֹכֵן בְּכֹנֹת קְרִיאַת שְׁמַע שְׁעַל-יְדֵי "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל" נִעֲשֶׂה יַחֲדָה עֲלִיּוֹן מֵאֵד, וְאַחֲרָכָּךְ נִמְשָׁךְ עַל-יְדֵיזָה הַתְּגִלּוֹת יַחֲדוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּחִינַת "ה' אֱלֹקֵינוּ ה' אֶחָד", עֵינִי שֶׁם הֵיטֵב וְהֵבֵן מֵאֵד).

וְעֵתָהּ מוֹכֵן וּמִקְשָׁר הֵיטֵב דְּבָרֵי הַפְּלִיאָה הַזֶּה לְשִׁמְשָׁר פְּסוּק "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל" לְפָסוּק "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה", כִּי הֵם בְּחִינָה אַחַת מִמֶּשֶׁ, כִּי "וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה" וְאַחֲרָכָּךְ "וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו", שְׁזָהוּ מִחֲמַת שְׁצָרִיכִין לְקַבֵּל הָאֹר דֶּרֶךְ כְּמֵה מִדְּרָגוֹת וְהַתְּלַבְּשׁוֹת מִנְשָׁמַע לְנִעֲשֶׂה. וְזָהוּ בְּעֶצְמוֹ בְּחִינַת "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וכו'", שְׁצָרִיכִין מִקְדָּם לְשַׁמֵּעַ וּלְהַכִּין עֲצֻמְנוּ הֵיטֵב וּלְבַטֵּל וּלְדַבֵּק עֲצֻמְנוּ אֶל אֹר הָאֵין סוּף, וְעַל-יְדֵיזָה נִמְשָׁךְ עֲלֵינוּ אֲמוֹנֵת אַחֲדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּשִׁלּוֹת כֹּנֵל.

וְזָהוּ: בְּשִׁעָה שְׁאֹמֵר הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא "גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ", אָמֵר מֹשֶׁה: רְבֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, לְמֵה מַעֲטָה אֶת הַיָּרֵחַ וכו', הֵינּוּ כִּי מִצּוֹת צִיצִית הֵם בְּחִינַת הַתְּלַבְּשׁוֹת הָאֹר כְּדֵי שְׁנוּכֵל לְקַבֵּלוֹ, בְּבְחִינַת (תְּחִלִּים קד'): "הוֹד וְהַדָּר לְבִשְׁתָּ עֵטָה אֹר כְּשִׁלְמָה וכו'", שְׁזָהוּ בְּחִינַת חֲלוּקָא דְרַבְּנָן. וְזָהוּ שְׁשָׂאֵל מֹשֶׁה: מֵאַחֵר שְׁאִתָּהּ נֹתֵן לָנוּ מִצּוֹת צִיצִית, שְׁעַל-יְדֵי לְבוּשִׁין קְדוּשִׁים אֵלּוּ אֲנִי יְכוּלִים לְקַבֵּל הָאֹר, אִם בֵּן לְמֵה מַעֲטָה אֶת הַיָּרֵחַ וְהַחֲשֵׁכָה אֹרְהָ מִחֲמַת קֶטְרוֹג וְחֲטָאֵי הַדּוּרוֹת, הֲלֹא יֵשׁ תְּקוּן עַל-יְדֵי הַתְּלַבְּשׁוֹת הָאֹר בְּבְחִינַת צִיצִית? הַשִּׁיב הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: וְהֵלֵא הַרְבֵּיתִי לָהּ כּוֹכָבִים, שֶׁהֵם הַצִּדִּיקִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת (דִּנְיָאֵל יב'): "וּמִצִּדִּיקֵי הַרְבֵּים כּוֹכָבִים", שֶׁהֵם מִצִּדִּיקִים אֶת הַרְבֵּים וּמַחֲזִירִים כָּל הָעוֹלָם לְמוּטָב וּמִהַפְּכִים עֲוֹנוֹת לְזִכּוּת, וְהֵם בְּאֶמֶת מְמַלְאִים פְּגִימַת הַלְבָנָה וּמְשַׁלְמִין אוֹתָהּ, הֵינּוּ כִּי זָהוּ בְּעֶצְמוֹ הַתְּקוּן שֶׁל צִיצִית שֶׁהוּא הַלְבָּשֶׁת הָאֹר, אָבֵל אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל הָאֹר דֶּרֶךְ הַלְבוּשִׁין כִּי אִם עַל-יְדֵי שְׁהִיָּה תַּחֲלָה מְעוֹט הָאֹר וְהַחֲשֵׁכָתוֹ שְׁמֶשׁ נִמְשָׁכִין כָּל הַיָּרִידוֹת עַל-יְדֵי הַמְּסַפִּים הַמְּבַדִּילִים, וְעַל-יְדֵיזָה הוּא מַעֲלַת הַצִּדִּיקִים הָעוֹמְדִים בְּנִסְיוֹן וּמִשְׁבָּרִים וּמִבְטָלִין הַחֲשֵׁכִים וְהַמְּסַפִּים הַמְּבַדִּילִין, וּמִהַפְּכִין

הַחֲשָׁךְ לָאֹר, הַיָּרִידָה לְעֲלִיָּה, עַל-פִּנֵּי בְּהִכְרַח שְׁהִיָּה מְעוֹט הָאֹר. כִּי אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל אֹר הַצִּיצִית, שֶׁהוּא הַתְּחִלַּת קְדֻשַׁת יִשְׂרָאֵל, כִּי בְּכָל בָּקָר הַעֲבוּדָה הִרְאִשׁוּנָה הִיא מִצּוֹת צִיצִית, וְכֵן הַתִּינוּק תַּחֲלַת חֲנוּכָּה הוּא בְּמִצּוֹת צִיצִית הַקְדוּשִׁים, כִּי צִיצִית הוּא בְּחִינַת הַתְּלַבְּשׁוֹת הָאֹר הָעֲלִיּוֹן עַד שֶׁכָּל אֶחָד יוּכַל לְקַבֵּלוֹ לְפִי בְּחִינָתוֹ. אָבֵל זֶה הָאֹר אֵין נִמְשָׁךְ כִּי אִם עַל-יְדֵי הַצִּדִּיקִים בְּחִינַת כּוֹכָבִים, בְּחִינַת "וּמִצִּדִּיקֵי הַרְבֵּים כּוֹכָבִים", וְדִינָא עַל-יְדֵי שְׁהִיָּה מְעוֹט הָאֹר שְׁעַל-יְדֵיזָה עָקֵר מַעֲלָתָם וְכֹנֵל.

וְאִזּוּ שָׂאֵל מֹשֶׁה: וְהֵלֵא כְּתִבְתָּ "לֹא תִלְבַּשׁ שְׁעִטָּנוּ", הֵינּוּ אֲמַת שֶׁהַצִּדִּיקִים מְמַשְׁכִּין חֲלוּקָא דְרַבְּנָן וּמִלְבִּישִׁין הָאֹר בְּכְמֵה דְרַכִּים בְּלְבוּשִׁים נִפְלְאִים וְנוֹרָאִים בְּבְחִינַת צִיצִית עַד שֶׁהַכָּל יְכוּלִין לְקַבֵּלוֹ עַד שְׁהִיָּה כָּל הָעוֹלָם כָּל חוֹזְרִין לְמוּטָב. אָף בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבֵּים יֵשׁ שְׁעִטָּנוּ, דְּהֵינּוּ הַעֲזִי פָּנִים שְׁבִדוֹר שֶׁהֵם מִתְּלַבְּשִׁים בְּטָלִית שְׁאֵינוּ שְׁלֵהֵם, וְנִדְמָה כְּאֵלּוּ הֵם מַעֲשָׂפִים בְּטָלִית שֶׁל מִצּוֹה, בְּחֲלוּקָא דְרַבְּנָן, אָבֵל בְּאֶמֶת לְבוּשִׁיהֶם בְּחִינַת שְׁעִטָּנוּ שֶׁהוּא מַעֲרֵב מִצְּמֵר וּפִשְׁתָּן, צְמֵר בְּחִינַת רַחֲמִים, בְּחִינַת תְּקוּנֵי דִינָא, בְּחִינַת (דִּנְיָאֵל i): "וּשְׁעֵר רֹאשָׁה כְּעֵמֶר נָקָא", בְּחִינַת (יִשְׁעִיָּה א): "אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כְּשָׁנִים וכו' וְאִם וכו' כְּצֵמֶר יִהְיוּ", בְּחִינַת הַתְּהַפְּכוּת עֲוֹנוֹת לְזִכּוּת, שְׁזָהוּ בְּחִינַת לְבוּשֵׁי הַצִּדִּיק הָאֲמַת, אָבֵל מַעֲרֵב בּו פִּשְׁתָּן, שֶׁהוּא בְּחִינַת קִין שֶׁהִבִּיא מִהַפְּסֵלֶת שְׂרָאָה חוֹב לְכָל אֶחָד, הֵינּוּ שְׁלְבוּשִׁיהֶם מַעֲרֵבִים בְּבְחִינַת שְׁעִטָּנוּ, שְׁמֵרָאִים עֲצָמָם כְּאֵלּוּ מוֹזֵפִים אֶת הַרְבֵּים, אָבֵל בְּאֶמֶת מִהֵם כָּל הַמְּנִיעוֹת וּמוֹצָאִים פְּסֻלַּת וְחוֹב בְּכָל הַכְּשָׁרִים בְּאֶמֶת, וְהֵן הֵן הַעֲזִי פָּנִים שְׁבִדוֹר הַרוֹצִים לְרַחֵק מִדֶּרֶךְ הָאֲמַת לְאֶמְתוֹ. וְזָהוּ בְּחִינַת שְׁעִטָּנוּ שֶׁהוּא אוֹתִיּוֹת שִׁטָּן ע"ז כְּמוֹכָא, הֵינּוּ עֲזוֹת דְּסִטְרָא אֲחִרָא שְׁמֶשׁ עָקֵר הַתְּגִבּוֹת הַשִּׁטָּן, שֶׁהֵם עוֹמְדִים כְּנֶגֶד הַכְּשָׁרִים לְמִנְעָם מִדֶּרֶךְ הָאֲמַת וּמִלְהַתְּקֵרֵב לְצִדִּיקֵי אֲמַת.

וְלֹא נִתְקַרְרָה דַּעַתוֹ עַד שְׁאֹמֵר בְּרוּךְ שֶׁם כְּבוֹד מְלִכּוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, שְׁמֵרָמוּ שְׁסוּף כָּל סוּף

ט וְזֶהוּ שְׁאֵמְרוּ רַבּוּתֵינוּ ו"ל (פסחים נז): 'בְּשֶׁעָה שֶׁבִקֵּשׁ יַעֲקֹב לְגִלּוֹת הַקֶּץ נִסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ שְׂכִינָהּ, אָמַר שְׂמָא יֵשׁ חֵס וְשְׁלוֹם פְּסוּל בְּמִטַּתִּי וְכו', פָּתַחוּ כָלֶם וְאָמְרוּ 'שְׂמַע יִשְׂרָאֵל וְכו'', פָּתַח יַעֲקֹב וְאָמַר 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד'. הֵינּוּ כִּי יַעֲקֹב סָבַר מֵאַחַר שֶׁמִּטַּתוֹ שָׁלְמָה כְּבָר רָאוּי לְגִלּוֹת הַקֶּץ, וְכִשְׁנִסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ שְׂכִינָה סָבַר שְׂמָא אֵין מִטַּתוֹ שָׁלְמָה חֵס וְשְׁלוֹם, וְאָמְרוּ כָלֶם "שְׂמַע יִשְׂרָאֵל וְכו'". וְאִזּוּ הֵבִין שְׂמָה שְׂאִי אֶפְשָׁר לְגִלּוֹת הַקֶּץ אֶף-עַל-פִּי שֶׁמִּטַּתוֹ שָׁלְמָה זֶה מַחֲמַת שְׁבָסוֹף הַגִּלּוֹת יִתְגַּבֵּר הַשָּׁקָר וְיִתְגַּבְּרוּ הָעֲצִי פָּנִים שְׁבָדוֹר וְיִסְתִּירוּ הָאָמֶת, וּמַחֲמַת זֶה אִי אֶפְשָׁר לְגִלּוֹת הַקֶּץ, עַל-כֵּן אָמַר 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד' שְׁמוּרָה שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ יִגְמַר אֶת שְׁלוֹ, כִּי מַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה וְכֵן^ל:

י וְעַל-כֵּן מֹשֶׁה לֹא אָמַר 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד', כִּי מֹשֶׁה הָיָה אִזּוּ בַּעַת גְּדִלְתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁהָיוּ מוֹכְנִים לִלְחָף לְאַרְצָ-יִשְׂרָאֵל וְלִכְבֹּשׁ שְׁלִשִּׁים וְאַחַד מְלָכִים וְלִכְנוֹת הַבֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, עַל-כֵּן לֹא הִזְכִּיר בְּפִרוּשׁ 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד', שֶׁמִּרְמֹז שִׁיחֵיו כָּמָה וְכָמָה יִרְדּוּת לְיִשְׂרָאֵל בְּכָלֵל וּבִפְרָט שֶׁהֵם כָּלֵל הַגְּלִיּוֹת, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן ה' יִתְבָּרַךְ יִגְמַר אֶת שְׁלוֹ, כִּי עָתָה בַּעַת גְּדִלְתָּן אֵין צָרִיכִין לְהִזְכִּיר זֹאת בְּפִרוּשׁ, וְכַעֲזִין שְׁאֵמְרוּ רַבּוּתֵינוּ ו"ל עַל פְּסוּק "אֱהִיָּה אֲשֶׁר אֱהִיָּה" (שמות ג), שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוּתֵינוּ ו"ל (ברכות ט): 'אֱהִיָּה עִמָּהֶם בְּצִרָה זֹאת, אֲשֶׁר אֱהִיָּה עִמָּהֶם בְּשַׁעֲבֹד מַלְכֵיזֵת, אָמַר מֹשֶׁה: רַבּוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, דִּיָּה לְצִרָה בִּשְׁעִתָּהּ, וְהוֹדָה לוֹ ה' יִתְבָּרַךְ וְאָמַר: "כֹּה תֹאמַר אֱהִיָּה שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם", נִמְצָא שְׂאֵין צָרִיכִין לְהִזְכִּיר אִזּוּ צִרַת שַׁעֲבֹד מַלְכֵיזֵת, עַל-כֵּן לֹא הִזְכִּיר בְּפִרוּשׁ 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד'.

יג כִּי הַתּוֹרָה נִתְּנָה בְּפִמְכִּי, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מח): "לֹא מֵרָאשׁ בִּסְתֵּר דִּבְרַתִּי", וְעַל-כֵּן לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְהִזְכִּיר בַּתּוֹרָה 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד', כִּי הוּא בְּכַחֲמֵינָה סוּד, כִּי צָרִיכִין לוֹמַר אוֹתוֹ בְּחִשָּׂאִי, כִּי בְּאֵמֶת יֵשׁ בְּזֶה סוּדוֹת נוֹרָאוֹת עֲמֻקּוֹת מְאֹד מְאֹד, אֵיךְ ה' יִתְבָּרַךְ יִגְמַר אֶת שְׁלוֹ

יגמ' ה' יִתְבָּרַךְ אֶת שְׁלוֹ, כִּי "אֵתָה מְרוֹם לְעוֹלָם ה'", וְלְעוֹלָם יָדָךְ עַל הָעֲלִיּוֹנָה, כִּי "מַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה", כִּי אֶף-עַל-פִּי שְׁעִזּוֹת הוּא מַלְכוּתָא בְּלֹא תְּגָא, וְכָל הָרוּצָה לְטַל אֶת הַשֶּׁם נוֹטֵל עֲכָשׁוּ בְּעוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, אֶף-עַל-פִּי-כֵן הוּא בְּלֹא תְּגָא בְּלֹא כְּתָר מַלְכוּת, וְאֶף-עַל-פִּי שֶׁמִּתְגַּבֵּר לְפִי שְׁעָה סוּף כָּל סוּף יִתְבַּטֵּל מַלְכוּתָם וּמִמִּשְׁלָתָם שֶׁל הַשָּׁקָרָנִים וְהָעֲצִי פָּנִים וְיִשְׁכַּח שְׂמֵם וְזָכָרָם, כְּמוֹ שְׂאוּמְרִים: 'וְאֲנִשִּׁי הַשֶּׁם כְּלֹא הָיָה', אֲבָל מַלְכוּתוֹ נִצַּח וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה, וְכָל הַצְדִּיקִים וְהַכַּשְׁרִים הַנּוֹלִיִּם אֲלֵיהֶם שֶׁמַּלְכוּתָם וּמִמִּשְׁלָתָם נִמְשָׁךְ מִשְׁנֵי הַכְּתָרִים הַנִּלְבֹּדָי יִתְגַּבְּרוּ אֲלֵיהֶם, וְכָלֶם יִהְיוּ מְכָרְחִין לְשׁוֹב אֲלֵיהֶם, שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחִינַת 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד', שְׁמוּרָה שֶׁמַּלְכוּתוֹ מְבָרַךְ תְּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ יִגְמַר אֶת שְׁלוֹ כְּרִצּוֹנוֹ. וְזֶה בְּחִינַת צִיָּקִי קִדְרָה שְׁאֵמְרוּ רַבּוּתֵינוּ ו"ל שֶׁמִּרְמֹז 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד', הֵינּוּ בְּחִינַת קִדְשׁוֹת הַנְּפֻלוֹת שֶׁכָּלֶם יִתְעַלּוּ עַל-יְדֵי הַצְדִּיקִי אֵמֶת שֶׁמִּהֲפָכִין כָּל הִירִידוֹת לְעֻלּוֹת וְכֵן^ל:

ח וְעַל-כֵּן אוֹמְרִים 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד' בְּחִשָּׂאִי, כְּדִי שְׁלֹא יִתְגַּרְוּ בְּנוֹ הַחֲצִיּוֹנִים כְּמוֹכָא, הֵינּוּ כְּנִל, כִּי עַל-יְדֵי 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד' מַעֲלִין כָּל הַקִּדְשׁוֹת הַנְּפֻלוֹת הַמִּנְחִים בְּמִדְרָגוֹת הַתַּחֲתוֹנוֹת, עַל-כֵּן אָנוּ מִתְּרַאֲוִין שְׂמָא יִתְגַּרְוּ בְּנוֹ, כִּי בַּתְּחִלָּה אוֹמְרִים 'שְׂמַע יִשְׂרָאֵל' בְּקוֹל רֶם, שֶׁהוּא בְּחִינַת נִשְׁמַע כְּנִל, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה זוֹכִין לְעֻזּוֹת שֶׁהוּא בְּחִינַת קוֹלוֹת, וְעַל-יְדֵי-זֶה בָּאִים לְאֻמּוֹנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שֵׁם, שְׁנֵהוּ בְּחִינַת "ה' אֱלֹקֵינוּ ה' אֶחָד" שֶׁהוּא עֶקֶר הָאֻמּוֹנָה הַקְּדוּשָׁה וְכֵן^ל. אֲבָל אַחֲרֵי-כֵן אָנוּ רוֹצִין לְהִמְשִׁיךְ אֶת הַנִּשְׁמַע לְתוֹךְ בְּחִינַת נַעֲשֶׂה, שְׁנֵהוּ בְּחִינַת פְּסוּק "וְאֶהְבְּתָה", "וְהָיָה אִם שְׂמַע", שֶׁשֶּׁם מְדַבֵּר מַעֲשֵׂי הַמִּצְוֹת, אֲבָל כְּשֶׁעוֹלִין מִדְּרָגָא לְדְרָגָא, דִּהְיָנוּ כְּשֶׁעוֹשִׂין מִהַנִּשְׁמַע נַעֲשֶׂה, צָרִיךְ שִׁיחֵיהָ יִרְדֶּה קֶדֶם הָעֲלִיָּה, וְהוּא בְּשִׁבְלִי לְהַעֲלוֹת כָּל הַקִּדְשׁוֹת הַנְּפֻלוֹת. וְזֶה בְּחִינַת 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד' שְׂאוּמְרִים בֵּין 'שְׂמַע' לְוְאֶהְבְּתָה', כְּדִי לְבָרֵר וְלְהַעֲלוֹת כָּל הַקִּדְשׁוֹת הַנְּפֻלוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת צִיָּקִי קִדְרָה, לְהַעֲלוֹת כָּלֶם בְּכַחֲמֵינָה יִרְדֶּה תַּכְלִית הָעֲלִיָּה. וְעַל-כֵּן אוֹמְרִים בְּחִשָּׂאִי כְּדִי שְׁלֹא יִתְגַּרְוּ בְּנוֹ כְּנִל:

תקון הציצית שהם בחינת לבושין קדושים להמשיך האור על ידם, בחינת "עטף אור בשלמה" כנ"ל:

יב וְעַל-בֵּן אומרים פְּרִשְׁת צִיצִית בְּקִרְיַת שְׁמַע, כי קריאת שְׁמַע שהיא אמונת היחוד שזוכין על-ידי נעשה ונשמע כנ"ל, כל זה הוא בחינת ציצית, שהם לבושין קדושים שעל ידם ממשיכין כל האורות, גם ציצית הם בבחינת שנתהפכין העונות לזכיות, בבחינת "אם יהיו חטאיכם וכו' כצמר יהיו", שזהו בחינת מה שנתעטף ה' בתכרף בטלית וסדר שלש עשרה מדות של רחמים, שעל ידם מחילת כל העונות עד שנתהפכין לזכיות, שזהו בחינת: "ביום ההוא יבקש עון ישראל ואיגנו", שזהו בחינת ירידה תכלית העליה, שכל זה הוא בחינת קריאת שְׁמַע, בחינת 'שמע' ו'ברוך' שם כבוד מלכותו לעולם ועד 'ואהבת וכו' וכו'ל, על-כן קבעו שם פְּרִשְׁת צִיצִית, כי הם בחינה אחת וכו'ל:

רֵאשִׁי פָּרָקִים:

(בין) המצרים ואחר-כך תשעה באב שאין מניחין בבקר טלית ותפלין, שהם בחינת עזות דקדושה, "לבש ה' עז". מניין שהתפלין הם עז לישראל וכו'. ואחר-כך שבת נחמו, שמנחמין משמחין ומחזקין ישראל בכל מיני התחזקות שהם בחינת עזות דקדושה, והם שבע דנחמתא, כנגד שבעה רועים שאי אפשר להתקרב להם כי אם על-ידי עזות, ותיתי דתיבתא כנגד שני הפתרים נעשה ונשמע, שעל-ידי-זה זוכין לבחינת "ביום ההוא וכו' כנ"ל):

הלכות מעקה ושמירת נפש הלכה ה'
בהלכות נזיקין הלכה ה':

תם ונשלם שבת לאל בורא עולם:

ויגלה מלכותו אחרי אשר התפשט השקר כל-כך ונתקבצו "ותשלף אמת ארצה" (דניאל ח), ואף-על-פי-כן ה' יתברך גומר תמיד כרצונו, ומלכותו ואמונתו לעד קנמת, שזהו בחינת 'ברוך' שם כבוד מלכותו לעולם ועד' שצריכין לומר אותו בתשאי וכו'ל:

יא וְעַל-בֵּן ביום הכפורים אז אומרים 'ברוך' שם כבוד מלכותו לעולם ועד' בקול רם, כי ביום הכפורים אז הוא סליחת עונות, ואז נתקבצו מה שמוכא בתורה הנ"ל "ביום ההוא יבקש עון ישראל ואיגנו", כמו שכתוב שם, עין שם, שזהו בחינת שכל הירידות נתהפכין לעליות, על-כן אז אין מתיראין מהשטן והסטרא אחרא, על-כן אומרים אז 'ברוך' שם כבוד מלכותו לעולם ועד' בקול רם. כי אז ביום הכפורים הוא תקון חטא העגל, שעל-ידי-זה נלקחו שני הפתרים מישראל, ואז נחזרו הפתרים לישראל, כי אז עולין עד הפתח כידוע, ואז זוכין לנעשה ונשמע בשלמות, שהוא עזות דקדושה בשלמות. ועל-כן זוכין אז לכל הקולות דקדושה, כמוכא בפננות שהמלכות נזון אז מקולות, הינו כנ"ל, כי עקר מלכות דקדושה הוא על-ידי עזות דקדושה, שהוא בחינת קולות, על-כן אומרים אז 'ברוך' שם כבוד מלכותו לעולם ועד' בקול רם, מאחר שפבר נתהפכו כל הירידות לעליות, שוב אין לנו להתירא כלל, ואז צועקין בקול רם 'ברוך' שם כבוד מלכותו לעולם ועד', שהוא יתברך גמר ויגמר הכל כרצונו ומלכותו מברך לעולם ועד.

יג וְעַל-בֵּן מתעטפין ביום הכפורים בציצית גם בצערב יותר מכל השנה, כי כל המשכות האורות שצריכין להמשיך ביום הכפורים, שהם בחינת נעשה ונשמע, שהם בחינת תקון חטא העגל, בחינת מלוי פגם הלכנה, הכל אי אפשר להמשיך כי אם על-ידי